

Sektor non-profit w 2018 r.

The non-profit sector in 2018

Sektor non-profit w 2018 r.

The non-profit sector in 2018

Główny Urząd Statystyczny Statistics Poland

Urząd Statystyczny w Krakowie Statistical Office in Kraków

Warszawa, Kraków 2020

Opracowanie merytoryczne

Content-related works

Departament Badań Społecznych GUS, Urząd Statystyczny w Krakowie

Social Surveys Department Statistics Poland, Statistical Office in Kraków

pod kierunkiem

supervised by

Karoliny Goś-Wójcickiej

Zespół autorski

Editorial team

Krzysztof Borysiak, Dominik Dąbrowski, Anna Fediuk, Izabela Jajkiewicz, Katarzyna Jarębska, Ewelina Kielińska, Anna Knapp, Kamila Kowalska-Żak, Edyta Makowska-Belta, Luiza Organek (ISKK), Wojciech Sadłoń (ISKK), Tomasz Sekuła, Urszula Stasiak-Jaśkiewicz

Opracowanie redakcyjne

Editorial works

Beata Brzezińska

Opracowanie graficzne

Graphics

Beata Lipińska

ISBN 978-83-66466-18-0

Publikacja dostępna na stronie internetowej

Publication available on website

stat.gov.pl

Przy publikowaniu danych GUS prosimy o podanie źródła

When publishing Statistics Poland data — please indicate the source

00-925 WARSZAWA, AL. NIEPODLEGŁOŚCI 208.

Informacje w sprawach sprzedaży publikacji — tel. (22) 608 32 10, 608 38 10

Zam. /nakł.

Przedmowa

Publikacja „Sektor non-profit w 2018 r.” całościowo opisuje działalność organizacji non-profit w Polsce. Opracowanie stanowi odpowiedź na wzrastające zainteresowanie problematyką społeczeństwa obywatelskiego, a także dostarcza danych niezbędnych do oceny realizacji polityk publicznych dotyczących wspierania gospodarki społecznej (ekonomii społecznej) oraz kapitału społecznego, a ponadto służy monitorowaniu sytuacji organizacji pozarządowych objętych ustawą o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie.

Opracowanie to kompleksowo opisuje potencjał społeczno-ekonomiczny sektora non-profit, w oparciu o wyniki następujących badań GUS: „Stowarzyszenia, fundacje, samorząd gospodarczy i zawodowy oraz społeczne jednostki wyznaniowe” (sprawozdania SOF-1 i SOF-4s za 2018 r.), „Partnerzy dialogu społecznego – związki zawodowe i organizacje pracodawców” (sprawozdania SOF-2, SOF-2F, SOF-4p) oraz „Partie polityczne” (sprawozdanie SOF-3), a także dane z Instytutu Statystyki Kościoła Katolickiego SAC im. ks. prof. Witolda Zdaniewicza.

Publikacja składa się z trzech rozdziałów analitycznych przedstawiających kolejno: zróżnicowanie sektora non-profit i jego potencjał, charakterystykę poszczególnych typów tworzących go organizacji, a także zróżnicowania terytorialne.

Dziękujemy przedstawicielom organizacji, którzy poświęcili czas na wypełnienie sprawozdań SOF – dzięki Państwa wysiłkom mogliśmy opracować szeroki i precyzyjny zakres danych. Składamy także serdeczne podziękowanie pracownikom GUS, Urzędu Statystycznego w Krakowie i Instytutu Statystyki Kościoła Katolickiego za ich zaangażowanie w przygotowanie tej publikacji.

Planując dalszy rozwój badań statystycznych w tym obszarze będziemy wdzięczni za Państwa sugestie dotyczące zawartości opracowania oraz zakresu prowadzonych przez nas badań statystycznych.

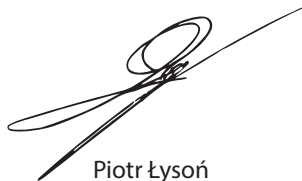
Mamy nadzieję, że niniejsza publikacja będzie służyć jako cenne źródło wiedzy o działalności organizacji non-profit w Polsce.

Dyrektor
Urzędu Statystycznego w Krakowie

Agnieszka Szlubowska

Dyrektor
Departamentu Badań Społecznych GUS

Piotr Łysoń

Preface

The publication "Non-profit sector in 2018" describes the activities of non-profit organizations in Poland in general. The study constitutes a response to the growing interest in civil society issues, as well as provides the data necessary for assessment of implementation of public policies concerning support for social economy and social capital; it serves for monitoring of the situation in non-governmental organizations covered by the Act on public benefit activity and volunteerism.

The study provides a comprehensive description of results of the surveys by Statistics Poland: "Associations, foundations, faith-based charities, professional and business associations" (SOF-1 and SOF-4s research forms for 2018), "Social dialogue partners – trade unions and employers' organizations" (SOF-2, SOF-2F, SOF-4p research forms), "Political parties" (SOF-3 research form). and data from the Institute for Catholic Church Statistics SAC.

The publication consists of three analytical chapters presenting the following: the diversity of the non-profit sector and its potential, the characteristics of the different types of organizations that constitute it, as well as territorial differences.

We are grateful to the representatives of organization who took time to complete the SOF forms – thanks to your efforts we were able to develop a broad and precise scope of the data. Sincere thanks to the employees of the Statistics Poland, Statistical Office in Krakow and the Institute for Catholic Church Statistics SAC for their involvement in development of this publication.

Planning further development of statistical surveys in this scope, we will be grateful for your suggestions, concerning the content of the study and the scope of the statistical surveys conducted by us.

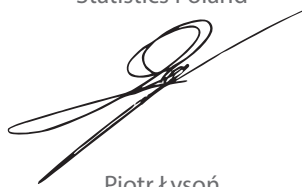
We hope that this publication will be a valuable source of knowledge on activities of non-profit organizations in Poland.

Director
of the Statistical Office
in Krakow

Agnieszka Szlubowska

Director
of the Social Surveys Department
Statistics Poland

Piotr Łysoń

Spis treści

Contents

Przedmowa	3
Preface	4
Spis treści	5
Contents	
Spis tablic	7
List of tables	
Spis wykresów	9
List of charts	
Spis map	14
List of maps	
Objaśnienia znaków umownych	16
Symbols	
Ważniejsze skróty	16
Major abbreviations	
Synteza	18
Executive summary	24
Rozdział 1. Potencjał i zróżnicowanie sektora non-profit	30
Chapter 1. Potential and diversity of non-profit organizations	
1.1. Liczba i rodzaje organizacji	30
1.1. Number and types of organizations	
1.2. Wiek organizacji	31
1.2. Age of organizations	
1.3. Terytorialny zasięg działalności	33
1.3. Teritorial scope of activity	
1.4. Baza członkowska	35
1.4. The membership base	
1.5. Zasoby pracy	41
1.5. Labour resources	
1.6. Przychody z prowadzonej działalności	59
1.6. Revenues of conducted activity	
1.7. Koszty prowadzonej działalności	64
1.7. Costs of conducted activity	
1.8. Wynik finansowy	66
1.8. Financial result	
1.9. Źródła finansowania działalności sektora non-profit	69
1.9. Financial sources of the activity of non-profit sector	
1.10. Środki trwałe i nakłady inwestycyjne	73
1.10. Fixed assets and investment outlays	
Rozdział 2. Charakterystyka działalności poszczególnych typów organizacji non-profit	77
Chapter 2. Characteristics of activities of particular types of non-profit organizations	
2.1. Stowarzyszenia i podobne organizacje społeczne oraz fundacje	77
2.1. Associations and similar organizations, foundations	
2.2. Społeczne podmioty wyznaniowe i przyparafialne organizacje Kościoła katolickiego ..	96
2.2. Faith-based charities and Catholic parish-based organizations	
2.3. Organizacje samorządu zawodowego i gospodarczego	104
2.3. Business and professional associations	

2.4. Związki zawodowe	113
2.4. Trade unions	
2.5. Organizacje pracodawców	130
2.5. Employers' organizations	
2.6. Partie polityczne	138
2.6. Political parties	
Rozdział 3. Zróżnicowanie terytorialne organizacji sektora non-profit	145
Chapter 3. Territorial differentiation of non-profit sector organizations	
3.1. Lokalizacja i dostępność organizacji	145
3.1. Location and availability of the organizations	
3.2. Charakterystyka prowadzonej działalności	163
3.2. Characteristics of the activity	
3.3. Członkostwo i praca społeczna	166
3.3. Memberships and voluntary work	
3.4. Praca płatna	168
3.4.. Paid work	
3.5. Przychody z działalności	170
3.5. Revenues	
Uwagi metodologiczne	173
Methodological notes	
Podstawowe wyjaśnienia metodologiczne	173
Basic methodological explanations	
Źródła danych wykorzystywane w publikacji	175
Sources of data used in the publication	

Spis tablic

List of tables

Tablica 1.1. Członkostwa osób fizycznych w organizacjach non-profit według rodzaju organizacji w 2018 r.	38
Table 1.1. Memberships of natural persons in the non-profit organizations by type of organization in 2018	
Tablica 1.2. Osoby zatrudnione w rejestrowych organizacjach non-profit według rodzaju organizacji w 2018 r.	44
Table 1.2. Persons employed in register non-profit organizations by type of organization in 2018	
Tablica 1.3. Przeciętne zatrudnienie w rejestrowych organizacjach non-profit w 2018 r.	49
Table 1.3. Average paid employment in register non-profit organizations in 2018	
Tablica 1.4. Osoby zatrudnione na umowy cywilnoprawne w rejestrowych organizacjach non-profit według rodzaju organizacji w 2018 r.	50
Table 1.4. Persons employed on the basis of civil law contracts in register non-profit organizations by type of organization in 2018	
Tablica 1.5. Praca pozaetatowa w rejestrowych organizacjach non-profit według rodzaju organizacji w 2018 r.	52
Table 1.5. Employment on the basis of civil law contracts in register non-profit organizations by type of organization in 2018	
Tablica 1.6. Osoby pracujące społecznie w rejestrowych organizacjach non-profit według rodzaju organizacji w 2018 r.	55
Table 1.6. Volunteers in register non-profit organizations by type of organization in 2018	
Tablica 1.7. Przychody rejestrowych organizacji non-profit w 2018 r.	62
Table 1.7. Revenues of register non-profit organizations in 2018	
Tablica 1.8. Koszty rejestrowych organizacji non-profit w 2018 r.	65
Table 1.8. Costs of register non-profit organizations in 2018	
Tablica 1.9. Struktura przychodów rejestrowych organizacji non-profit w 2018 r.	71
Table 1.9. Structure of revenues of register non-profit organizations in 2018	
Tablica 1.10. Środki trwałe i nakłady inwestycyjne w 2018 r.	76
Table 1.10. Fixed assets and investment outlays in 2018	
Tablica 2.1. Stowarzyszenia i podobne organizacje społeczne oraz fundacje według założyciela organizacji w 2018 r.	79
Table 2.1. Associations and similar organizations, foundations by type of founder in 2018	
Tablica 2.2. Struktura stowarzyszeń i podobnych organizacji społecznych oraz fundacji według rodzaju działalności w 2018 r.	83
Table 2.2. Structure of associations and similar organizations, foundations by type of activity in 2018	
Tablica 2.3. Odsetek stowarzyszeń i podobnych organizacji społecznych oraz fundacji według form działalności statutowej w 2018 r.	86
Table 2.3. Percentage of associations and similar organizations, foundations by forms of mission-related activity in 2018	
Tablica 2.4. Stowarzyszenia i podobne organizacje społeczne oraz fundacje prowadzące działania na rzecz osób fizycznych według rodzaju działań w 2018 r.	89
Table 2.4. Associations and similar organizations, foundations acting activity addressed to individual recipients by particular forms of activity in 2018	
Tablica 2.5. Stowarzyszenia i podobne organizacje społeczne oraz fundacje prowadzące bezpośrednie i systematyczne działania na rzecz osób fizycznych według grupy odbiorców w 2018 r.	92
Table 2.5. Associations and similar organizations, foundations acting activity addressed to individual recipients by groups of recipients in 2018	
Tablica 2.6. Odsetek społecznych podmiotów wyznaniowych i przyparafialnych organizacji Kościoła katolickiego według rodzaju działań na rzecz osób fizycznych w 2018 r.	101
Table 2.6. Percentage of faith-based charities and catholic parish-based organizations by type of activity for natural person in 2018	

Tablica 2.7. Odsetek społecznych podmiotów wyznaniowych i przyparafialnych organizacji Kościoła katolickiego według grup odbiorców działalności w 2018 r.	102
Table 2.7. Percentage of faith-based charities and catholic parish-based organizations by group of recipients of activity conducted in 2018	
Tablica 2.8. Organizacje samorządu zawodowego i gospodarczego według form działalności statutowej w 2018 r.	108
Table 2.8. Business and professional associations by forms of mission-related activity in 2018	
Tablica 2.9. Prowadzenie działalności gospodarczej związków zawodowych według rodzaju jednostki w 2018 r.	119
Table 2.9. Economic activity in trade unions by type of entity in 2018	
Tablica 2.10. Członkowie związków zawodowych w 2018 r.	120
Table 2.10. Members of trade unions in 2018	
Tablica 2.11. Dysponowanie dobrami wśród organizacji związkowych, według rodzaju organizacji oraz stanu na dzień 31.12.2017 r.	127
Table 2.11. Disposal of goods among trade union organizations, by type of organization and state as of December 31, 2017	
Tablica 2.12. Organizacje pracodawców według formy działalności statutowej oraz rodzaju organizacji w 2018 r.	132
Table 2.12. Employers organizations by form of mission-related activity and type of organization in 2018	
Tablica 2.13. Dysponowanie dobrami przez organizacje pracodawców według stanu na dzień 31.12.2018 r.	135
Table 2.13. Availability of goods by the employers' organizations based on the status as of 31.12.2018	
Tablica 2.14. Organizacje pracodawców podejmujące współpracę według rodzaju partnera oraz typu współpracy w 2018 r.	136
Table 2.14. Employers' organizations starting cooperation by type of partner and type of cooperation in 2018	
Tablica 1. Liczba jednostek w badaniu na formularzu SOF-1 według rodzaju organizacji za 2018 r.	177
Table 1. Number of units in the SOF-1 survey according to the type of organization for 2018	
Tablica 2. Liczba jednostek w badaniach na formularzach SOF-4s, SOF-4p i SOF-2 według rodzaju organizacji za 2018 r.	178
Table 2. Number of units in the SOF-4s, SOF-4p and SOF-2 survey according to the type of organization for 2018	
Tablica 3. Realizacja badań sektora non-profit według formularzy za 2018 r.	179
Table 3. Conducted surveys from the SOF series for 2018 according to forms	
Tablica 4. Kompletność badań sektora non-profit według formularzy i rodzajów organizacji za 2018 r.	180
Table 4. Completeness of surveys of the SOF series according to forms and types of organization for 2018	
Tablica 5. Realizacja badania ewidencyjnego za 2018 r. według formularzy	181
Table 5. Completed evidential survey for 2018 according to forms	
Tablica 6. Realizacja badania spisowego organizacji przyparafialnych za 2018 r.	182
Table 6. Conducted census survey of parish organizations for 2018	
Tablica 7. Struktura operatu oraz wylosowanej próby według wielkości parafii w 2018 r.	183
Table 7. Structure of sampling frame and random sample according to size of parish in 2018	
Tablica 8. Struktura operatu oraz wylosowanej próby według charakteru parafii w 2018 r.	183
Table 8. Structure of sampling frame and random sample according to character of parish in 2018	
Tablica 9. Struktura operatu oraz wylosowanej próby według typu parafii w 2018 r.	184
Table 9. Structure of sampling frame and random sample according to type of parish in 2018	
Tablica 10. Realizacja badania reprezentacyjnego według wielkości parafii w 2018 r.	184
Table 10. Conducted representative survey according to size of parish in 2018	

Spis wykresów

List of charts

Wykres 1.1. Struktura zbiorowości badanych organizacji non-profit w 2014 r. i 2018 r.	31
Chart 1.1. Structure of non-profit organizations in 2014 and 2018	
Wykres 1.2. Struktura rejestrowych organizacji non-profit według lat prowadzenia działalności organizacji w 2018 r.	32
Chart 1.2. Structure of register non-profit organizations by years of conducting activity in 2018	
Wykres 1.3. Struktura rejestrowych organizacji non-profit według maksymalnego zasięgu ich działania w 2018 r.	33
Chart 1.3. Structure of register non-profit organizations by the maximum range of activity in 2018	
Wykres 1.4. Przyparafialne organizacje Kościoła katolickiego według zasięgu ich działania w 2018 r. ...	34
Chart 1.4. Catholic parish-based organizations by territorial scope of activity in 2018	
Wykres 1.5. Rejestrowe organizacje non-profit podejmujące działania lokalnie według rodzaju organizacji w 2014 r. i 2018 r.	35
Chart 1.5. Register non-profit organizations active on local field by type of organization in 2014 and 2018	
Wykres 1.6. Struktura liczby członkostw osób fizycznych i liczby rejestrowych organizacji non-profit w 2018 r.	37
Chart 1.6. Structure of the number of memberships of natural persons and the number of register non-profit organizations in 2018	
Wykres 1.7. Organizacje non-profit zrzeszające osoby fizyczne, w których opłacano składki członkowskie i członkowie opłacający składki w 2018 r.	39
Chart 1.7. Non-profit organizations associating natural persons in which membership dues were paid and dues-paying members in 2018	
Wykres 1.8. Rejestrowe organizacje non-profit zrzeszające osoby prawne według rodzaju organizacji w 2018 r.	40
Chart 1.8. Register non-profit organizations associating legal persons by type of organization in 2018	
Wykres 1.9. Struktura rejestrowych organizacji non-profit według klas zatrudnienia w 2018 r.	42
Chart 1.9. Structure of register organizations by employment classes in 2018	
Wykres 1.10. Struktura osób zatrudnionych w rejestrowych organizacjach non-profit w wymiarze czasu pracy według płci w 2018 r.	45
Chart 1.10. Structure of employed persons in register non-profit organizations on a full-time basis by sex in 2018	
Wykres 1.11. Kobiety wśród osób zatrudnionych na podstawie stosunku pracy w rejestrowych organizacjach non-profit w dniu 31.12.2018 r.	46
Chart 1.11. Women among employed persons in register non-profit organizations on the basis of employment contract as of 31.12.2018	
Wykres 1.12. Osoby z orzeczoną niepełnosprawnością wśród osób zatrudnionych w rejestrowych organizacjach non-profit w dniu 31.12.2018 r.	47
Chart 1.12. Persons with legal confirmation of disability among employed persons in register non-profit organizations as of 31.12.2018	
Wykres 1.13. Osoby w wieku emerytalnym wśród osób zatrudnionych w rejestrowych organizacjach non-profit w dniu 31.12.2018 r.	48
Chart 1.13. Persons at retirement age among employed persons in register non-profit organizations as of 31.12.2018	
Wykres 1.14. Struktura pracy płatnej według rodzaju organizacji w 2018 r.	53
Chart 1.14. Structure of paid work by type of organization in 2018	
Wykres 1.15. Struktura rejestrowych organizacji non-profit i osób pracujących społecznie w 2018 r. ...	54
Chart 1.15. Structure of register non-profit organizations and volunteers in 2018	

Wykres 1.16. Członkowie pracujący społecznie w rejestrowych organizacjach non-profit w 2018 r.	56
Chart 1.16. Members volunteering of register non-profit organizations in 2018	
Wykres 1.17. Rejestrowe organizacje non-profit, które korzystały z pracy obligatoryjnej lub pracy opłacanej przez inne podmioty w 2018 r.	58
Chart 1.17. Register non-profit organizations benefiting from mandatory work or work paid by other entities in 2018	
Wykres 1.18. Struktura innych rodzajów pracy świadczonej w rejestrowych organizacjach non-profit w 2018 r.	59
Chart 1.18. Structure of other types of contracts served in register non-profit organizations in 2018	
Wykres 1.19. Struktura rejestrowych organizacji non-profit oraz ich przychodów w 2014 r. i 2018 r.	60
Chart 1.19. Structure of registered non-profit organizations and their revenues in 2014 and 2018	
Wykres 1.20. Przychody rejestrowych organizacji non-profit według lat prowadzenia działalności w 2018 r.	63
Chart 1.20. Revenues of register non-profit organizations by years of conducting activity in 2018	
Wykres 1.21. Struktura organizacji i wartości przychodów według wysokości przychodów w 2018 r. ..	63
Chart 1.21. Structure of organizations and value of revenues by amount of revenues in 2018	
Wykres 1.22. Udział wartości kosztów wynagrodzeń w kosztach rejestrowych organizacji non-profit w 2018 r.	66
Chart 1.22. Share of wages and salaries in total costs of register non-profit organizations in 2018	
Wykres 1.23. Struktura rejestrowych organizacji non-profit według wyniku finansowego za 2018 r.	67
Chart 1.23. Structure of register non-profit organizations by financial result in 2018	
Wykres 1.24. Alokacja nadwyżki z lat poprzednich według sposobu jej wydatkowania w 2018 r.	68
Chart 1.24. Allocation of surplus from previous years according to its way of spending in 2018	
Wykres 1.25. Struktura przychodów rejestrowych organizacji non-profit według źródła przychodów w 2018 r.	70
Chart 1.25. Structure of revenues of register non-profit organizations by source of revenues in 2018	
Wykres 1.26. Struktura przychodów nierynkowych organizacji rejestrowych w 2018 r.	72
Chart 1.26. Structure of non-market revenues of register non-profit organizations in 2018	
Wykres 1.27. Struktura przychodów pozyskiwanych ze źródeł nierynkowych publicznych rejestrowych organizacji non-profit według źródeł przychodów w 2018 r.	73
Chart 1.27. Structure of revenues from public non-market sources of register non-profit organizations by revenues sources in 2018	
Wykres 1.28. Struktura środków trwałych i nakładów inwestycyjnych rejestrowych organizacji non-profit w 2018 r.	74
Chart 1.28. Structure of fixed assets and investment outlays of register non-profit organizations in 2018	
Wykres 1.29. Powierzchnia lokali rejestrowych organizacji non-profit w 2018 r.	75
Chart 1.29. Floor space of register non-profit organizations in 2018	
Wykres 2.1. Stowarzyszenia i podobne organizacje społeczne oraz fundacje według rodzaju organizacji w 2018 r.	78
Chart 2.1. Associations and similar organizations, foundations by type of organization in 2018	
Wykres 2.2. Struktura stowarzyszeń i podobnych organizacji społecznych oraz fundacji według głównej dziedziny działalności w 2018 r.	82
Chart 2.2. Structure of associations and similar organizations, foundations by main field of activity in 2018	
Wykres 2.3. Najczęściej wskazywane dziedziny odpłatnej działalności statutowej i działalności gospodarczej prowadzonej przez stowarzyszenia i podobne organizacje społeczne oraz fundacje w 2018 r. według sekcji PKD	84
Chart 2.3. The most frequently indicated fields of paid mission-related activity and economic activity conducted by associations and similar organizations, foundations in 2018 by NACE division .	
Wykres 2.4. Struktura stowarzyszeń i podobnych organizacji społecznych oraz fundacji według działań podejmowanych na rzecz odbiorców w 2018 r.	88
Chart 2.4. Structure of associations and similar organizations, foundations by activity for recipients in 2018	

Wykres 2.5. Organizacja imprez masowych przez stowarzyszenia i podobne organizacje społeczne, fundacje w 2018 r.	93
Chart 2.5. Organization of mass events by associations and similar organizations, foundations in 2018	
Wykres 2.6. Stowarzyszenia i podobne organizacje społeczne oraz fundacje zgłaszające występowanie przynajmniej jednej bariery w prowadzeniu działalności według rodzaju organizacji w 2018 r.	94
Chart 2.6. Associations and similar organizations, foundations reporting at least one barrier to activity by type of organization in 2018	
Wykres 2.7. Stowarzyszenia i podobne organizacje społeczne oraz fundacje według rodzaju zgłaszanych barier w prowadzeniu działalności w 2018 r.	95
Chart 2.7. Associations and similar organizations, foundations by type of reported barriers to activity in 2018	
Wykres 2.8. Przyparafialne organizacje Kościoła katolickiego według rodzaju założyciela w 2018 r.	97
Chart 2.8. Catholic parish-based organizations by type of founder in 2018	
Wykres 2.9. Przyparafialne organizacje Kościoła katolickiego według przynależności do szerszych struktur w 2018 r.	97
Chart 2.9. Catholic parish-based organizations by belonging to larger structures in 2018	
Wykres 2.10. Przyparafialne organizacje Kościoła katolickiego według organu zarządzającego w 2018 r.	98
Chart 2.10. Catholic parish-based organizations by governing body in 2018	
Wykres 2.11. Społeczne podmioty wyznaniowe według rodzaju działalności w 2018 r.	98
Chart 2.11. Faith-based charities by type of activity in 2018	
Wykres 2.12. Społeczne podmioty wyznaniowe i przyparafialne organizacje Kościoła katolickiego według głównej dziedziny działalności w 2018 r.	99
Chart 2.12. Faith-based charities and catholic parish-based organizations by main field of activity in 2018	
Wykres 2.13. Społeczne podmioty wyznaniowe i przyparafialne organizacje Kościoła katolickie według najważniejszych problemów organizacji w 2018 r.	103
Chart 2.13. Faith-based charities and catholic parish-based organizations by the most important reported problems in activity in 2018	
Wykres 2.14. Organizacje samorządu zawodowego i gospodarczego według rodzaju organizacji w 2018 r.	104
Chart 2.14. Business and professional associations by type of organization in 2018	
Wykres 2.15. Organizacje samorządu zawodowego i gospodarczego według rodzaju założyciela w 2018 r.	105
Chart 2.15. Business and professional associations by type of founder in 2018	
Wykres 2.16. Struktura organizacji samorządu zawodowego i gospodarczego według rodzaju działalności w 2018 r.	106
Chart 2.16. Structure of business and professional associations by type of activity in 2018	
Wykres 2.17. Organizacje samorządu zawodowego i gospodarczego według branż, w których największa część członków jednostki prowadziła działalność w 2018 r.	109
Chart 2.17. Business and professional associations by industries in which the largest part of the unit's members was operating in 2018	
Wykres 2.18. Organizacje samorządu zawodowego i gospodarczego według beneficjentów w 2018 r.	110
Chart 2.18. Business and professional associations by beneficiaries in 2018	
Wykres 2.19. Odsetek organizacji samorządu zawodowego i gospodarczego według barier w prowadzeniu działalności w 2018 r.	112
Chart 2.19. Percentage of business and professional associations by barriers to conducting activity in 2018	
Wykres 2.20. Związki zawodowe według rodzaju organizacji w 2018 r.	113
Wykres 2.21. Struktura związków zawodowych według zrzeszenia w centralach związkowych oraz rodzaju organizacji w 2018 r.	114
Chart 2.21. Structure of trade unions by association in trade union headquarters and type of organization in 2018	

Wykres 2.22. Struktura zakładowych i międzyzakładowych organizacji związkowych, które przynależały do struktur wyższego lub niższego szczebla w 2018 r.	114
Chart 2.22. Structure of enterprise and inter-enterprise trade unions which belonged to higher or lower structures in 2018	
Wykres 2.23. Związki zawodowe według najważniejszych form działalności statutowej w 2018 r.	116
Chart 2.23. Trade unions by the most important forms of mission-activity in 2018	
Wykres 2.24. Struktura związków zawodowych według najważniejszej formy działalności statutowej w 2018 r.	117
Chart 2.24. Structure of trade unions by the most important form of mission-activity in 2018	
Wykres 2.25. Organizacje związkowe, które w 2017 r. prowadziły akcje protestacyjne według rodzaju organizacji	118
Chart 2.25. Trade unions which conducted protest actions in 2017, by type of organization	
Wykres 2.26. Średnia liczba osób, które brały udział w akcjach protestacyjnych (w tym w strajkach) w 2017 r. według rodzaju organizacji	118
Chart 2.26. Average number of people who took part in industrial actions (including strikes) in 2017 by type of organization	
Wykres 2.27. Struktura członków zakładowych organizacji związkowych według płci i sekcji PKD w 2018 r.	121
Chart 2.27. Structure of trade unions members by gender and NACE division in 2018	
Wykres 2.28. Związki zawodowe, na rzecz których w 2018 r. świadczona była nieodpłatna praca według rodzaju organizacji związkowych	122
Chart 2.28. Proportion of trade unions for which social work was provided in 2018, by type of trade union organization	
Wykres 2.29. Średnie i mediany liczby osób świadczących nieodpłatną pracę na rzecz organizacji związkowych w 2018 r. według rodzaju związków zawodowych	123
Chart 2.29. Number of people providing unpaid work to trade unions in 2018, by type of trade unions	
Wykres 2.30. Praca płatna w związkach zawodowych w 2017 r.	124
Chart 2.30. Paid work in the trade unions in 2017	
Wykres 2.31. Struktura zakładów pracy według liczby funkcjonujących w nich zakładowych organizacji związkowych w 2018 r.	125
Chart 2.31. Structure of work establishment by the number of trade unions functioning in them in 2018	
Wykres 2.32. Struktura zakładowych związków zawodowych według sekcji PKD w 2018 r.	125
Chart 2.32. Structure of departmental trade unions by NACE division in 2018	
Wykres 2.33. Liczba członków zakładowych związków zawodowych według sekcji PKD w 2018 r.	126
Chart 2.33. Number of members of departmental trade unions by NACE division in 2018	
Wykres 2.34. Współpraca z innymi organizacjami według rodzaju organizacji w 2018 r.	128
Chart 2.34. Cooperation of trade unions with other types of organizations in 2018	
Wykres 2.35. Związki zawodowe według rodzajów barier działalności i rodzaju organizacji w 2018 r.	129
Chart 2.35. Trade unions by types of barriers to activity and type of organization in 2018	
Wykres 2.36. Organizacje pracodawców według rodzaju organizacji w 2018 r.	130
Chart 2.36. Employers' organizations by type of organization in 2018	
Wykres 2.37. Organizacje pracodawców według rodzaju założyciela w 2018 r.	131
Chart 2.37. Employers' organizations by type of founder in 2018	
Wykres 2.38. Struktura organizacji pracodawców według rodzaju działalności w 2018 r.	131
Chart 2.38. Structure of employers' organizations by type of activity in 2018	
Wykres 2.39. Organizacje pracodawców według rodzaju beneficjentów, na rzecz których działały w 2018 r.	133
Chart 2.39. Employers' organizations by beneficiaries for whom they were active in 2018	
Wykres 2.40. Organizacje pracodawców w 2018 r. według branż, w których działalność prowadziła największa część członków jednostki	134
Chart 2.40. Employers' organizations in 2018 by industries in which the largest part of the unit's members was operating	

Wykres 2.41. Organizacje pracodawców według barier w prowadzeniu działalności w 2018 r.	137
Chart 2.41. Employers' organizations by barriers to conducting activity in 2018	
Wykres 2.42. Partie polityczne według udziału we władzy w 2018 r.	138
Chart 2.42. Political parties by participation in power in 2018	
Wykres 2.43. Formy działalności statutowej partii politycznych według udziału we władzy w 2018 r. ...	139
Chart 2.43. Forms of mission-related activity of political parties according to their participation in power in 2018	
Wykres 2.44. Partie polityczne według klas liczby członków w 2018 r.	140
Chart 2.44. Political parties by number of members in 2018	
Wykres 2.45. Partie mające do swojej dyspozycji lokale według charakteru użytkowania w 2018 r. ...	142
Chart 2.45. Parties having premises by type of use in 2018	
Wykres 2.46. Współpraca partii politycznych według rodzaju organizacji partnerskiej w 2018 r.	142
Chart 2.46. Cooperation by type of partner organization in 2018	
Wykres 2.47. Najpoważniejsze bariery w działalności partii w 2018 r. według udziału we władzach ...	143
Chart 2.47. Main barriers to activity of political parties in 2018 by participation in power	

Spis map

List of maps

Mapa 1. Organizacje non-profit według województw i regionów w 2018 r.	146
Map 1. Non-profit organizations by voivodships and regions in 2018	
Mapa 2. Organizacje non-profit według podregionów w 2018 r.	147
Map 2. Non-profit organizations by sub regions in 2018	
Mapa 3. Struktura organizacji non-profit według województw i regionów w 2018 r.	148
Map 3. Structure of non-profit organizations by voivodships and regions in 2018	
Mapa 4. Podmioty ekonomii społecznej według województw i regionów w 2018 r.	149
Map 4. Social economy organizations by voivodships and regions in 2018	
Mapa 5. Organizacje pożytku publicznego według województw i regionów w 2018 r.	150
Map 5. Public benefit organizations by voivodships and regions in 2018	
Mapa 6. Stowarzyszenia i podobne organizacje społeczne według województw i regionów w 2018 r.	151
Map 6. Associations and similar organizations by voivodships and regions in 2018	
Mapa 7. Struktura stowarzyszeń i podobnych organizacji społecznych według województw i regionów w 2018 r.	152
Map 7. Structure of the associations and similar organizations by voivodships and regions in 2018	
Mapa 8. Stowarzyszenia zwykłe według województw i regionów w 2018 r.	153
Map 8. Ordinary associations by voivodships and regions in 2018	
Mapa 9. Fundacje według województw i regionów w 2018 r.	154
Map 9. Foundations by voivodships and regions in 2018	
Mapa 10. Społeczne podmioty wyznaniowe według województw i regionów w 2018 r.	155
Map 10. Faith-based charities by voivodships and regions in 2018	
Mapa 11. Przyparafialne organizacje Kościoła katolickiego według województw i regionów w 2018 r.	156
Map 11. Catholic parish-based organization by voivodships and regions in 2018	
Mapa 12. Samorząd gospodarczy i zawodowy według województw i regionów w 2018 r.	157
Map 12. Business and professional associations by voivodships and regions in 2018	
Mapa 13. Struktura samorządu gospodarczego i zawodowego według województw i regionów w 2018 r.	158
Map 13. Structure of the business and professional associations by voivodships and regions in 2018	
Mapa 14. Organizacje pracodawców według województw i regionów w 2018 r.	159
Map 14. Employers' organizations by voivodships and regions in 2018	
Mapa 15. Związki zawodowe według województw i regionów w 2018 r.	160
Map 15. Trade unions by voivodships and regions in 2018	
Mapa 16. Partie polityczne według województw i regionów w 2018 r.	161
Map 16. Political parties by voivodships and regions in 2018	
Mapa 17. Struktura organizacji non-profit według lokalizacji siedziby w województwach i regionach w 2018 r.	162
Map 17. Non-profit organizations by type of locality in voivodships and regions in 2018	
Mapa 18. Struktura organizacji non-profit według maksymalnego zasięgu działania w województwach i regionach w 2018 r.	163
Map 18. Non-profit organizations by maximum territorial scope in voivodships and regions in 2018	
Mapa 19. Struktura organizacji non-profit według rodzaju działalności w województwach i regionach w 2018 r.	164
Map 19. Non-profit organizations by type of activity in voivodships and regions in 2018	
Mapa 20. Odsetek organizacji non-profit według głównej dziedziny działalności w województwach i regionach w 2018 r.	165
Map 20. Non-profit organizations by the main field of activity in voivodships and regions in 2018	

Mapa 21. Członkostwo w organizacjach non-profit według województw i regionów w 2018 r.	166
Map 21. Memberships in non-profit sector organizations by voivodships and regions in 2018	
Mapa 22. Praca społeczna w organizacjach non-profit według województw i regionów w 2018 r.	167
Map 22. Indicators of voluntary work in non-profit organizations by voivodships and regions in 2018	
Mapa 23. Struktura organizacji non-profit według korzystania z pracy płatnej w województwach i regionach w 2018 r.	168
Map 23. Structure of non-profit organizations by use of paid work in voivodships and regions in 2018	
Mapa 24. Zatrudnienie na podstawie stosunku pracy w organizacjach non-profit w województwach i regionach w 2018 r.	169
Map 24. Employment on the basis of employment contract in non-profit organizations in voivodships and regions in 2018	
Mapa 25. Struktura organizacji non-profit według klasy przychodów w województwach i regionach w 2018 r.	170
Map 25. Non-profit organizations by class of revenues in voivodships and regions in 2018	
Mapa 26. Struktura przychodów organizacji non-profit w województwach i regionach w 2018 r.	171
Map 26. Revenues structure of non-profit organizations by voivodships and regions in 2018	
Mapa 27. Wskaźniki przychodów organizacji non-profit według województw i regionów w 2018 r. ...	172
Map 27. Indicators of revenues of non-profit organizations by voivodships and regions in 2018	

Objaśnienia znaków umownych

Symbols

Symbol Symbol	Opis Description
Kreska (-)	zjawisko nie wystąpiło magnitude zero
Znak (#)	zjawisko istniało w wielkości mniejszej od 0,05 magnitude not zero, but less than 0,05 of a unit
„w tym” „of which”	oznacza, że nie podaje się wszystkich składników sumy indicates that not all elements of the sum are given

Ważniejsze skróty

Major abbreviations

Skrót Abbreviation	Znaczenie Meaning
p. proc.	punkty procentowe percent point
tj. i.e.	to jest it is
zł zl	złoty/PLN zloty/PLN
tys. thous.	tysiąc thousand
mln mln	million million
mld bn	miliard billion
OPP PBO	podmioty posiadające status organizacji pożytku publicznego public benefit organization
GUS	Główny Urząd Statystyczny Statistics Poland
PES	Podmiot Ekonomii Społecznej Social Economy Organization unit
OSP	Ochotnicza Straż Pożarna Volunteer Fire Brigade
UE EU	Unia Europejska European Union
RP	Rzeczpospolita Polska Republic of Poland
JST	Jednostki samorządu terytorialnego Local government institutions
EFS ESF	Europejski Fundusz Społeczny European Social Fund

Ważniejsze skróty (dok.)

Major abbreviations (cont.)

BJS	Baza Jednostek Statystycznych Database of Statistical Units
REGON	Krajowy Rejestr Urzędowy Podmiotów Gospodarki Narodowej National Register of Entities of National Economy
PS	Portal Sprawozdawczy Reporting Portal
PIT	Podatek dochodowy od osób fizycznych Personal Income Tax
CIT	Podatek od dochodów spółek Corporate Income Tax
WOPR	Wodne Ochotnicze Pogotowie Ratunkowe Water Volunteer Search and Rescue
GOPR	Górskie Ochotnicze Pogotowie Ratunkowe Mountain Volunteer Search and Rescue
PKD	Polska Klasyfikacja Działalności
NACE	Nomenclature of Economic Activities
SL2014	Centralny System Teleinformatyczny SL2014 Central Teleinformation System SL2014

Synteza

Potencjał i różnicowanie sektora non-profit

Liczba i rodzaje organizacji

W 2018 r. aktywną działalność prowadziło łącznie 101,0 tys. rejestrowych organizacji non-profit. W stosunku do 2014 r. liczba tych podmiotów wzrosła o 0,3 tys. (tj. o 0,3%). Wśród nich najliczniejszą grupę stanowiły stowarzyszenia i podobne organizacje społeczne – 69,1 tys. podmiotów (68,4%), a następnie fundacje – 14,5 tys. (14,4%) oraz związki zawodowe – 12,5 tys. (12,4%). Ponadto działało 2,7 tys. organizacji samorządu gospodarczego i zawodowego oraz 1,8 tys. społecznych podmiotów wyznaniowych (odpowiednio 2,6% i 1,8%). W zbiorowości rejestrowych organizacji non-profit najmniej licznymi grupami były organizacje pracodawców (0,3 tys.) oraz partie polityczne (0,1 tys.).

Dodatkowo wśród rejestrowych organizacji non-profit 87,3 tys. podmiotów należało do sektora ekonomii społecznej, 9,3 tys. posiadało status organizacji pożytku publicznego, a 0,2 tys. znajdowało się na liście przedsiębiorstw społecznych.

Oprócz organizacji rejestrowych w sektorze non-profit działały mniej sformalizowane jednostki. Według danych ze starostw powiatowych w 2018 r. aktywnych było 5,9 tys. stowarzyszeń zwykłych. Natomiast badanie Instytutu Statystyki Kościoła Katolickiego pozwoliło zidentyfikować 65,5 tys. przyparafialnych organizacji Kościoła katolickiego aktywnie działających w 2018 r. Po uwzględnieniu tych dwóch typów nierejestrowych organizacji, sektor non-profit zwiększa swoją liczebność do blisko 172,4 tys. podmiotów.

Lokalizacja i dostępność organizacji

Największa część rejestrowych organizacji non-profit w 2018 r. zlokalizowana była w województwie mazowieckim (15,2%), a konkretnie w regionie warszawskim stołecznym (10,2%), z kolei najmniej organizacji miało swoje siedziby w województwie opolskim (2,6%).

Dostępność organizacji non-profit zmierzona za pomocą wskaźnika liczby organizacji aktywnie działających w 2018 r. w przeliczeniu na 10 tys. ludności mieszkającej na danym terytorium wyniosła w 2018 r. 26,3. Wskaźnik ten nieznacznie wzrósł w porównaniu z 2014 r., kiedy wyniósł 26,2.

Baza członkowska

Według stanu na koniec 2018 r. rejestrowe organizacje non-profit zrzeszały około 10,9 mln członków, z czego 98,4% dotyczyło członkostw osób fizycznych, tj. 10,7 mln. Łączna liczba członkostw (osób fizycznych oraz prawnych) w rejestrowych organizacjach non-profit zmniejszyła się w stosunku do 2014 r. o 0,4 mln osób.

W rejestrowych organizacjach największą część członkostw osób fizycznych skupiały stowarzyszenia i podobne organizacje społeczne (69,4%). W dalszej kolejności, 14,7% członkostw dotyczyło związków zawodowych, a następnie organizacji samorządu gospodarczego i zawodowego (12,4%).

Według danych z badania spisowego parafii za 2018 r. organizacje przyparafialne Kościoła katolickiego skupiały 2,6 mln osób, czyli tyle samo co w 2013 r.

Zasoby pracy

Z pracy płatnej w ogóle nie korzystało około 3/5 rejestrowych organizacji non-profit. Wśród pozostałych popularniejsze było korzystanie wyłącznie z pracy świadczonej w ramach umów cywilnoprawnych (25,3%) niż zatrudnianie personelu etatowego (13,9%). W porównaniu do 2014 r. zmniejszył się udział organizacji niekorzystających z pracy płatnej (z 65,4% do 60,8%) na rzecz takich, które zatrudniały wyłącznie w ramach umów cywilnoprawnych (z 21,0% do 25,3%).

Brak personelu płatnego częściej deklarowały związki zawodowe (95,8%) oraz partie polityczne (79,7%). Większym niż przeciętny udziałem organizacji deklarujących personel zatrudniany w ramach umów cywilnoprawnych charakteryzowały się fundacje (32,8%) oraz organizacje pracodawców (31,9%).

Łącznie we wszystkich organizacjach non-profit na koniec 2018 r. w ramach stosunku pracy zatrudnionych było 176,6 tys. osób (o 12,7% więcej niż w 2014 r.), w tym dla 144,6 tys. osób organizacje te stanowiły główne miejsce pracy. Ze względu na powszechność zatrudnienia w niepełnym wymiarze czasu pracy, przeciętna liczba zatrudnionych w przeliczeniu na pełne etaty w organizacjach non-profit w całym 2018 r. była niższa od liczby osób pracujących na koniec roku i wyniosła 144,5 tys. etatów. W stosunku do przeciętnej liczby osób pracujących w gospodarce narodowej zatrudnienie w organizacjach non-profit na dzień 31 grudnia 2018 r. stanowiło 0,9%, a w stosunku do zatrudnienia na podstawie stosunku pracy – 1,2%.

Organizacje non-profit charakteryzowały się wyższym niż przeciętnie w gospodarce narodowej udziałem kobiet, osób z niepełnosprawnościami i w wieku emerytalnym wśród pracowników. W 2018 r. udział kobiet wśród pracowników kształtował się na poziomie 74,5% i był wyższy o 26,1 p. proc. niż w gospodarce narodowej. Pracownicy z niepełnosprawnościami stanowili 5,8% osób pracujących w omawianych organizacjach (3,6% w gospodarce narodowej). Natomiast odsetek osób w wieku emerytalnym wyniósł 7,7% wobec 3,1% w gospodarce narodowej.

W trakcie 2018 r. 35,9% organizacji korzystało z pracy pozaetatowej (o 1,6 p. proc. więcej niż w 2014 r.). Pracę w formie umów cywilnoprawnych, tj. umów zleceń, umów o dzieło i pokrewnych świadczyło 444,9 tys. osób, które równocześnie nie pozostawały z tymi organizacjami w stosunku pracy (o 9,1% więcej niż w 2014 r.). Dla 7,8% (34,6 tys.) spośród tych osób praca ta była głównym źródłem utrzymania.

Dominująca część rejestrowych organizacji non-profit zadeklarowała, że w 2018 r. korzystała z pracy społecznej (86,7%) – o 6,1 p. proc. mniej niż w 2014 r. Wykazały one około 3,3 mln wolontariuszy, którzy pracowali na ich rzecz (o 8,3% mniej niż w 2014 r.). Członkowie organizacji stanowili 71,2% wszystkich osób pracujących społecznie.

W rejestrowych organizacjach, które wykazały pracę społeczną, średnia liczba osób, które przynajmniej raz w 2018 r. pracowały w ten sposób wynosiła 37, natomiast w połowie z nich było to nie więcej niż 10 osób.

Przychody i koszty działalności

W 2018 r. 91,6% rejestrowych organizacji non-profit wykazało uzyskiwanie przychodów, a łączna wartość zgromadzonych przez nie środków finansowych wyniosła 32,9 mld zł. W stosunku do 2014 r. stanowiło to wzrost nominalnie o 26,1%, a realnie o 23,5%. Przeciętne roczne przychody rejestrowej organizacji non-profit w 2018 r. kształtowały się na poziomie 906,0 tys. zł, zaś mediana wyniosła 85,0 tys. zł.

Sektor polskich organizacji non-profit charakteryzuje się występowaniem bardzo dużego rozwarstwienia ekonomicznego wśród tworzących go podmiotów. Na skalę tego zjawiska wskazują z jednej strony znaczne różnice występujące pomiędzy średnią oraz medianą uzyskiwanych przychodów. Z drugiej zaś strony niski udział liczebności podmiotów osiągających przychody powyżej 1 mln zł (5,2%) w zbiorowości, mimo iż generowały one jednocześnie 75,7% przychodów całego sektora.

Ponad połowa z całkowitej sumy przychodów organizacji non-profit (z wyłączeniem związków zawodowych) pochodziła w 2018 r. ze źródeł o charakterze nierynkowym (56,5%). W tej kategorii największy udział miały środki przekazane przez organy administracji rządowej i samorządowej (30,3%). Wkład przychodów uzyskanych ze źródeł rynkowych stanowił 34,0% zgromadzonych środków finansowych, w tym 17,1% ogółu przychodów to były środki pochodzące z odpłatnej działalności statutowej, a 14,8% z prowadzonej działalności gospodarczej.

W 2018 r. 90,8% rejestrowych organizacji non-profit wykazało posiadanie kosztów prowadzonej działalności. Suma poniesionych kosztów wyniosła 30,9 mld zł i była o 2,0 mld zł niższa od sumy uzyskanych przychodów. W 2018 r. udział kosztów wynagrodzeń w ogólnej kwocie ponoszonych kosztów wyniósł 36,5%.

Charakterystyka działalności poszczególnych typów organizacji non-profit

Stowarzyszenia i podobne organizacje społeczne oraz fundacje

W 2018 r. aktywną działalność prowadziło 69,1 tys. stowarzyszeń i podobnych organizacji społecznych oraz 14,5 tys. fundacji. Były one najliczniejszą grupą rejestrowanych organizacji non-profit stanowiąc odpowiednio 68,4% i 14,4% tej zbiorowości. Wśród stowarzyszeń i podobnych organizacji społecznych w 2018 r. blisko połowę (49,9%) stanowiły typowe stowarzyszenia i podobne organizacje społeczne (34,5 tys.). Mniej liczną grupą były stowarzyszenia sportowe (18,2 tys., tj. 26,3%), a następnie ochotnicze straże pożarne (13,9 tys., tj. 20,2%). Z kolei najmniej było kół łowieckich – 2,5 tys. (3,6%).

W 2018 r. największa część stowarzyszeń i podobnych organizacji społecznych oraz fundacji, jako główną dziedzinę swojej działalności wskazała *sport, turystykę, rekreację, hobby* (30,6%). Drugą pod względem udziału grupę tworzyły podmioty prowadzące działalność związaną z *ratownictwem* (16,9%). Ponadto stosunkowo często jako główny obszar prowadzonej działalności wskazywano *kulturę i sztukę* (12,6%), a także takie dziedziny jak, *edukacja, wychowanie i badania naukowe* (9,8%) oraz *pomoc społeczna i humanitarna* (7,3%).

Stowarzyszenia i podobne organizacje społeczne oraz fundacje w większości prowadziły wyłącznie nieodpłatną działalność statutową (70,8%). Pozostałe oferowały dodatkowo płatne dobra i usługi, w tym 21,7% w ramach odpłatnej działalności statutowej, a 4,7% w ramach działalności gospodarczej. Jedynie niewielka część prowadziła jednocześnie odpłatną działalność statutową oraz działalność gospodarczą (2,8%).

Podstawową formą prowadzenia działalności przez stowarzyszenia i podobne organizacje społeczne oraz fundacje w 2018 r. było świadczenie usług (92,8%) – w tym częściej nieodpłatnie (86,7%), niż z pobraniem opłaty (24,6%). Poza działalnością usługową świadczyły one wsparcie materialne (finansowe i rzeczowe) osobom fizycznym lub instytucjom (17,8%). Rzadko natomiast zajmowały się produkcją towarów – 2,4%.

Zdecydowana większość stowarzyszeń i podobnych organizacji społecznych oraz fundacji podejmowała działania bezpośrednio na rzecz osób fizycznych (90,4%). Dominującą formą działalności na rzecz beneficjentów indywidualnych było *organizowanie czasu wolnego i wypoczynku* (70,8%). Z kolei najczęściej deklarowaną grupą odbiorców indywidualnych objętych bezpośrednimi i systematycznymi działaniami były dzieci i młodzież (52,9%).

W 2018 r. 67,3% stowarzyszeń i podobnych organizacji społecznych oraz fundacji wskazało na występowanie różnych trudności w ramach prowadzonej działalności. Kluczowym problemem dla działalności organizacji z tej zbiorowości były trudności w pozyskiwaniu środków finansowych (40,4%). Borykały się one również z brakiem wystarczającej liczby osób chętnych do pracy społecznej (29,6%), a także z problemami wynikającymi z przepisów i procedur prawnych (22,0%).

Spółeczne podmioty wyznaniowe i przyparafialne organizacje Kościoła katolickiego

W 2018 r. aktywną działalność prowadziło 1,8 tys. społecznych podmiotów wyznaniowych oraz 65,5 tys. przyparafialnych organizacji Kościoła katolickiego. Główną dziedziną działalności statutowej społecznych podmiotów wyznaniowych w 2018 r. była najczęściej *edukacja i wychowanie* (44,8%), a następnie *pomoc społeczna i humanitarna* (27,6%). Z kolei działalność przyparafialnych organizacji Kościoła katolickiego głównie realizowana była w obszarze religii (72,5%), a na drugim miejscu wymieniano działalność w zakresie pomocy społecznej i humanitarnej, ratownictwa (10,1%).

Bezpośrednie działania na rzecz osób fizycznych w 2018 r. prowadziło 96,0% społecznych podmiotów wyznaniowych i 88,0% przyparafialnych organizacji Kościoła katolickiego. W pierwszej zbiorowości najczęściej miały one ściśle religijny charakter (wsparcie duchowe, modlitwa – 39,8%), ewentualnie edukacyjny (prowadzenie placówek oświatowych – 38,4%). Ponadto co trzeci społeczny podmiot wyznaniowy organizował dla beneficjentów czas wolny, wypoczynek i spotkania, zaś co piąty świadczył usługi opiekuńcze i pielęgnacyjne. Wśród beneficjentów indywidualnych najczęściej wymieniano dzieci i młodzież (58,4%), w tym ze środowisk zagrożonych wykluczeniem społecznym (12,0%). W przypadku przyparafialnych organizacji

Kościół katolicki najczęściej udzielano wsparcia duchowego (również w postaci modlitwy) – 77,5%, a wśród odbiorców indywidualnych przeważały dzieci i młodzież (60,8%) lub osoby starsze (54,7%).

Problemy w prowadzeniu działalności zgłaszało 49,6% społecznych podmiotów wyznaniowych oraz 55,9% przyparafialnych organizacji Kościoła katolickiego. W pierwszej zbiorowości istotne znaczenie miały problemy z pozyskiwaniem środków finansowych (21,4%), a następnie trudności związane ze znalezieniem pracowników (20,6%) lub wynikające z przepisów i procedur prawnych (20,0%). Z kolei przyparafialne organizacje Kościoła katolickiego miały przede wszystkim problemy z pozyskaniem członków (33,6%) i brakiem zainteresowania w parafii (16,5%).

Organizacje samorządu zawodowego i gospodarczego

Wśród 2,7 tys. organizacji samorządu zawodowego i gospodarczego dominującą grupą był samorząd rolniczy, który liczył 1,5 tys. organizacji (57,2% tej zbiorowości), przy czym z tego 1,1 tys. stanowiły same kółka rolnicze. Drugą wyróżnioną grupą był samorząd zawodowy, który liczył 0,3 tys. jednostek (13,2% ogółu zbiorowości), z czego 0,2 tys. (tj. 8,3% ogółu zbiorowości) to były organizacje samorządu zaufania publicznego. Z kolei organizacje samorządu gospodarczego stanowiły 29,7% ogółu zbiorowości (0,8 tys.), z czego 0,5 tys. to samorząd gospodarczy rzemiosła (18,6%).

W 2018 r. 45,2% organizacji samorządu zawodowego i gospodarczego prowadziło wyłącznie nieodpłatną działalność statutową. Kolejne 25,4% podmiotów zadeklarowało prowadzenie działalności statutowej również w formie odpłatnej, a działalność gospodarczą, poza działalnością statutową, prowadziło 19,7% organizacji samorządowych. Natomiast równocześnie wszystkie typy działalności prowadziło 9,7% organizacji.

Dla zdecydowanej większości organizacji samorządu zawodowego i gospodarczego podstawową formą prowadzenia działalności w 2018 r. było świadczenie usług (96,3%). Najczęściej oferowały one usługi nieodpłatnie (87,4%), jednak część podmiotów świadczyła również usługi, za które pobierała opłaty nie większe niż poniesione koszty (38,2%). Działalność statutowa organizacji samorządu zawodowego i gospodarczego skupiała się wokół charakterystycznych dla tych podmiotów form, wynikających z przewidzianych prawnie sposobów realizacji ich celów statutowych – ponad połowa tych organizacji zajmowała się reprezentowaniem i obroną praw jednostki lub innych grup ludzi, organizacji, instytucji, firm (56,7%).

W 2018 r. beneficjentami organizacji samorządu zawodowego i gospodarczego były głównie osoby fizyczne zrzeszone w ramach jednostki (52,2%), a także zrzeszone osoby prawne (44,3%). Kolejną grupą odbiorców działalności organizacji były osoby fizyczne należące do środowiska lokalnego (28,3%).

W 2018 roku 62,4% organizacji samorządu zawodowego i gospodarczego zgłaszało występowanie barier w prowadzeniu działalności. Wśród tych podmiotów najczęstsze były problemy wynikające z przepisów i procedur prawnych (28,1%). Relatywnie istotnymi barierami były też niewystarczająca liczba chętnych do pracy społecznej (25,0%) oraz trudności związane z pozyskiwaniem środków finansowych (24,3%).

Związki zawodowe

W 2018 r. aktywną działalność prowadziło 12,5 tys. związków zawodowych. Pośród wszystkich typów związków zawodowych dominowały zakładowe organizacje związkowe, zrzeszające pracowników poszczególnych zakładów pracy. W 2018 r. było ich 9,8 tys. i stanowiły one 75,4% wszystkich związków. Do drugiej najliczniejszej grupy należały międzyzakładowe organizacje związkowe (2,4 tys., tj. 19,5%). Natomiast najmniej liczne były organizacje zrzeszające inne związki zawodowe, czyli federacje, konfederacje i ich struktury terenowe lub branżowe, a także jednolite związki zawodowe (0,3 tys., tj. 5,0%).

W porównaniu do innych organizacji non-profit związki zawodowe tworzą różnego rodzaju struktury, przy czym nierzadko bardzo rozbudowane i wewnętrznie dość złożone. W 2018 r. wśród wszystkich związków zawodowych te, które nie były w żaden sposób zrzeszone, stanowiły 15,4% zbiorowości. Z kolei do organizacji związkowych należących do central związkowych reprezentujących pracowników w Radzie Dialogu Społecznego należało 82,6% aktywnie działających związków zawodowych.

W 2018 r. zakładowe, podzakładowe i oddziałowe organizacje związkowe funkcjonowały w sumie w 9,8 tys. zakładach pracy. Stosunkowo najwięcej, bo 2,1 tys. zakładowych związków zawodowych funkcjonowało na terenie zakładów pracy związanych z opieką zdrowotną i pomocą społeczną. W dalszej kolejności najliczniej działały w zakładach pracy związanych z przetwórstwem przemysłowym (1,6 tys.) oraz administracją publiczną i obroną narodową (1,2 tys.).

Związki zawodowe poświęcały najwięcej czasu na nadzór nad funkcjonowaniem funduszu socjalnego (57,3%) oraz na udział w tworzeniu układu zbiorowego, regulaminów pracy czy kodeksów etycznych (53,7%). Następnie poświęcały znaczną część czasu na opiniowanie lub wyrażanie zgody na decyzje w sprawach poszczególnych pracowników (40,2%). Z kolei w 2017 r. akcje protestacyjne przeprowadziło ogółem 8,7% związków zawodowych – największy udział takich jednostek wystąpił wśród konfederacji, federacji i jednolitych związków zawodowych (24,0%). W porównaniu do reszty organizacji non-profit jednostki organizacyjne związków zawodowych bardzo rzadko prowadziły działalność gospodarczą – w 2018 r. było to 1,0%.

W 2018 r. 58,4% związków zawodowych współpracowało z innymi podmiotami. Związki zawodowe stosunkowo najczęściej podejmowały współpracę z innymi organizacjami związkowymi (56,7%).

W 2018 r. występowanie barier w działalności statutowej zadeklarowało 65,2% organizacji związków zawodowych. Najczęściej wskazywano na problemy wynikające z przepisów i procedur prawnych (33,1%), a następnie trudności w kontaktach z pracodawcami (30,8%).

Organizacje pracodawców

Wśród aktywnie działających w 2018 r. 0,3 tys. organizacji pracodawców najliczniejszą grupę stanowiły związki pracodawców (79,5%), czyli organizacje zrzeszające osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą oraz przedsiębiorstwa. Drugą wyróżnioną wśród organizacji pracodawców grupą były federacje lub konfederacje pracodawców (20,5%).

Głównym rodzajem działalności organizacji pracodawców była w 2018 r. nieodpłatna działalność statutowa. Prowadzenie wyłącznie takiej działalności zadeklarowało 63,1% podmiotów. Z kolei 36,9% organizacji pracodawców prowadziło działalność gospodarczą, a dochód z tej działalności stanowił 11,1% ogólnych dochodów tej zbiorowości.

W 2018 r. świadczenie usług było podstawową formą działalności niemal wszystkich organizacji pracodawców (99,7%). Wśród nich najczęstszą formą działania było reprezentowanie i obrona praw swoich członków, innych grup ludzi, społeczeństwa, organizacji, firm itp. (68,5%). Dla 58,2% podmiotów istotne było animowanie współpracy między organizacjami, instytucjami. Mobilizowanie i edukowanie opinii publicznej było ważne dla 37,1% organizacji pracodawców.

Organizacje pracodawców swoje działania kierowały głównie do podmiotów zrzeszonych w ramach jednostki (93,6%). Podmioty te posiadały łącznie 17,2 tys. członkostw. Wśród nich 67,4% to osoby prawne, 28,2% to osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą, a 4,4% stanowiły inne organizacje. Organizacje pracodawców najczęściej zrzeszały członków reprezentujących opiekę zdrowotną oraz pomoc społeczną (20,2%), a następnie branżę przetwórstwa przemysłowego (11,4%).

W 2018 r. wszystkie organizacje pracodawców współpracowały z innymi podmiotami. Najczęściej współpracowały ze sobą nawzajem (58,8%), a następnie ze stowarzyszeniami i podobnymi organizacjami społecznymi lub fundacjami (38,9%).

Występowanie barier i problemów w prowadzeniu działalności zadeklarowało 69,1% organizacji pracodawców. Najczęściej wskazywały one na problemy wynikające z procedur i przepisów prawnych (45,4%), a w drugiej kolejności na problemy w kontaktach z administracją publiczną (34,1%).

Partie polityczne

Na dzień 31 grudnia 2018 r. wprowadzone do ewidencji były 83 partie polityczne. Potwierdzono aktywną działalność 60 z nich, zaś wypełniony formularz złożyło 59 podmiotów. Biorąc pod uwagę maksymalny

udział we władzy w 2018 r. przedstawiciele 11 partii uczestniczyli w sprawowaniu władzy państwowej w parlamencie lub rządzie, a przedstawiciele kolejnych 15 ugrupowań zasiadali tylko w organach władzy samorządowej. Pozostałe 33 partie nie uczestniczyły we władzach publicznych na terenie kraju.

Najczęściej wskazywaną przez partie polityczne formą działalności, był udział w debacie publicznej i edukacja społeczna. Ten rodzaj aktywności politycznej polegający m.in. na organizowaniu konferencji prasowych, udziale w programach telewizyjnych i radiowych oraz konferencjach i seminariach zadeklarowały 44 partie. Kolejną co do częstości wskazań była organizacja innych form aktywności obywatelskiej (34 partie). Ponad połowa badanych partii politycznych (tj. 33) zajmowała się publikacją materiałów merytorycznych i działalnością wydawniczą służącą popularyzacji swoich celów i aktywności w przestrzeni publicznej.

Współpracę w 2018 r. z przynajmniej jedną organizacją z Polski zadeklarowało 46 partii politycznych. Najczęściej ich partnerami współpracy były inne partie (38), stowarzyszenia i podobne organizacje społeczne lub fundacje (35) oraz związki zawodowe (19).

Występowanie przynajmniej jednej bariery w działalności w 2018 r. zadeklarowało 48 z 59 partii politycznych. Najczęstszymi problemami, jakie wskazywano, były: pozyskiwanie środków finansowych na działalność (33), trudności w kontaktach z mediami (31) oraz problemy w kontaktach z administracją publiczną (22).

Executive summary

Potential and diversity of the non-profit sector

Number and type of organizations

In 2018, 101.0 thousand register non-profit organizations conducted active operations. As compared to 2014, number of these entities increased by 0.3 thousand (i.e. by 0.3%). Among them the majority were associations and similar organizations – 69.1 thousand entities (68.4%), then foundations – 14.5 thousand (14.4%) and trade unions – 12.5 thousand (12.4%). In addition, there were 2.7 thousand business and professional organizations conducting activities and 1.8 thousand faith-based charities (2.6% and 1.8% respectively). The least numerous groups among the register non-profit organizations were employers' organizations (0.3 thousand) and political parties (0.1 thousand).

Additionally, among the register non-profit organizations, 87.3 thousand entities belonged to the social economy sector, 9.3 thousand had the status of a public benefit organization, and 0.2 thousand were on the list of social enterprises.

Apart from the register non-profit organizations, social activities were also conducted by less formalized organizations. According to the data from poviats boards, in 2018 activities were conducted by 5.9 thousand ordinary associations. In turn, survey of the Institute for Catholic Church Statistics confirmed 65.5 thousand Catholic parish-based organizations active in 2018. After taking into account these two types of non-registered organizations, the non-profit sector is increased to nearly 172.4 thousand entities.

Location and availability of the organization

The largest part of the register non-profit organizations in 2018 was located in the Mazowieckie Voivodship (15.2%), specifically in the Warsaw Capital Region (10.2%), while the smallest number of organizations in the Opolskie Voivodship (2.6%).

Availability of non-profit organizations, measured by the indicator of the number of organizations active in 2018 per 10 thousand inhabitants, was 26.3 in 2018. This indicator increased slightly in comparison to 2014, when it was 26.2.

Membership base

As at the end of 2018, register non-profit organizations had around 10.9 mln members, of which 98.4% concerned memberships of natural persons, i.e. 10.7 mln. The total number of memberships (natural and legal persons) of the register non-profit organizations decreased by 0.4 mln persons in comparison to 2014.

In the register organizations, associations and similar organizations were the largest part of natural persons' membership (69.4%). Then, 14.7% of the memberships concerned trade unions, followed by business and professional organizations (12.4%).

In accordance with the 2018 parish census, catholic parish-based organizations had 2.6 mln persons, which was the same number as in 2013.

Labour resources

Paid labour was not used at all by almost 3/5 of the register non-profit organizations. Among others, the most popular included civil law contracts (25.3%) rather than employing on the basis of employment contract (13.9%). Compared to 2014, there was a decrease in the share of organizations not using paid

labour (from 65.4% to 60.8%) in relation to those which employed only on the basis of civil law contracts (from 21.0% to 25.3%).

Lack of paid staff was more frequently declared by trade unions (95.8%) and political parties (79.7%). A higher than average share of organizations declaring employing on the basis of civil law contracts was characteristic of foundations (32.8%) and employers' organizations (31.9%).

At the end of 2018, in the total of all register non-profit organizations, employment contracts were held by 176.6 thousand persons (by 12.7% more than in 2014), of which for 144.6 thousand persons the organizations were the main source of income. Due to pervasiveness of part-time employment, the average number of employees in the register non-profit organizations in 2018 was lower than the number of persons working at the end of the year, and amounted to 144,5 thousand full-times. As compared to the average number of employees in the national economy, employment in the register non-profit organizations as at 31 December 2018 amounted to 0.9%, as compared to employment under employment contract – 1.2%.

Non-profit organizations were characterised by a higher share of women, the disabled persons, and persons at the retirement age in employment than the national economy. In 2018, the share of women among employees of the organizations was at the level of 74.5% and was higher by 26.1 percentage points than in the national economy. Employees with disabilities amounted to 5.8% of the persons working in the discussed organizations (3.6% in the national economy). On the other hand, the share of person at retirement age amounted to 7.7%, in comparison to 3.1% in the national economy.

During 2018, 35.9% of the organizations used employees hired on the basis of civil law contracts (by 1.6 percentage points more than in 2014). Employment in the form of civil law contracts, i.e. contracts of mandate, contracts to perform a specified task and related contract, was provided by 444.9 thousand persons, who were not employed in that organizations at the same time (by 9.1% more than in 2014). For 7.8% (34.6 thousand) of them this job was the main source of income.

In 2018, the dominant part of the register non-profit organizations declared using volunteer work (86.7%) (by 6.1 percentage points less than in 2014). The organizations stated approximately 3.3 mln volunteers, who performed volunteer work for them (by 8.3% less than in 2014). The members of the organization constituted 71.2% of all volunteers.

In the register organizations, which stated the volunteer work, the average number of persons who at least once worked in such a manner in 2018 amounted to 37, while in half of them it was not more than 10 persons.

Revenues and costs of activity

In 2018, 91.6% of the register non-profit organizations stated obtaining revenues and the total value of the funds accumulated by them amounted to PLN 32.9 bn. As compared to 2014, this represented an increase by 26.1% in nominal terms and by 23.5% in real terms. Average annual revenues of a register non-profit organization in 2018 were at the level of PLN 906.5 thousand, while the median amounted to PLN 85.0 thousand.

The Polish non-profit sector is characterized by a very high economic stratification among the entities forming it. The scale of this phenomenon is indicated, on the one hand, by significant differences between the average and the median of the revenues obtained, and, on the other hand, by the low share of entities generating revenues above PLN 1 mln (5.2%) in the total number of entities, even though they generated 75.7% of revenues of the entire sector.

In 2018, more than half of the total of revenues of the non-profit organizations (without trade unions) originated from the non-market sources (56.5%). In this category, the largest share belong to funds provided by the central and local government administrative bodies (30.3%). The share of revenues obtained from market sources amounted to 34.0% of the accumulated funds. Among them, there were funds originating from paid mission-related activity (17.1% of total revenues) and economic activity (14.8% of total revenues).

In 2018, 90.8% of the register non-profit organizations showed that they had costs of their activity. The total costs incurred amounted to PLN 30.9 bn and were lower by PLN 2.0 bn than the total revenues obtained. In 2018, the share of salary costs in the total number of costs incurred was 36.5%.

Characteristics of activities of particular types of non-profit organizations

Associations and similar organizations and foundations

In 2018, 69.1 thousand associations and similar organizations, then 14.5 thousand foundations conducted active operations. They were the largest group of register non-profit organizations constituting respectively 68.4% and 14.4% of the population. In 2018, almost half (49.9%) of the associations and similar organizations was constituted by typical associations and similar organizations (34.5 thousand). A less numerous group was sport clubs (18.2 thousand, i.e. 26.3%), then voluntary fire brigades (13.9 thousand, i.e. 20.2%). In the group of associations and similar organizations, the hunting clubs were the least numerous – 2.5 thousand (3.6%).

In 2018, the largest part of associations and similar organizations and foundations, as the main field of their activity, indicated *sport, tourism, recreation, hobby* (30.6%). The second group, in terms of share, was made up of entities conducting *rescue services* (16.9%). In addition, *culture and arts* (12.6%), as well as such areas as *education, scientific research* (9.8%) and *social services* (7.3%) were relatively often identified as the main field of activity.

Associations and similar organizations and foundations mostly carried out only unpaid mission-related activity (70.8%). The others offered additionally paid goods and services, including 21.7% under paid mission-related activity and 4.7% under economic activity. Only a small part of them conducted both paid mission-related and economic activities (2.8%).

The basic form of activity of associations and similar organizations and foundations in 2018 was supply of services (92.8%) – including more often free of charge (86.7%) than with a fee (24.6%). Apart from service activities, they provided material assistance (financial and material) to individuals or institutions (17.8%). They rarely produced goods – 2.4%.

A vast majority of associations and similar organizations and foundations conducted activities directly for individual recipients (90.4%). The dominant form of activity for individuals was *recreational services* (70.8%). Whereas, the most frequently declared group of individual recipients covered by direct and systematic actions were children and youth (52.9%).

In 2018, 67.3% of associations and similar organizations and foundations indicated various difficulties in the activities they conducted. The key problem for the organizational activities in this group was the difficulty in raising funds (40.4%). They also faced the insufficient number of volunteers (29.6%), as well as problems caused by law and legal procedures (22.0%).

Faith-based charities and Catholic parish-based organizations

In 2018, 1.8 thousand faith-based charities, then 65.5 thousand Catholic parish-based organizations conducted active operations. Main field of mission-related activity of faith-based charities in 2018 was mostly *education* (44.8%), followed by *social services* (27.6%). In turn, the activity of Catholic parish-based organizations was mainly carried out in the area of religion (72.5%), and next filed of activity was social services and rescue activities (10.1%).

Activities addressed to individual recipients in 2018 were conducted by 96.0% of faith-based charities and 88.0% of Catholic parish-based organizations. In the first group, they were most often of a strictly religious nature (spiritual support, prayer – 39.8%), or educational (running educational institutions – 38.4%). In addition, every third religious entity organized free time, leisure and meetings for the beneficiaries, while every fifth provided care services and rehabilitation. Among individual beneficiaries, children and youth

(58.4%) were most often mentioned, including those from environments at risk of social exclusion (12.0%). In the case of Catholic parish-based organizations, spiritual support (also in the form of prayer) was most often provided – 77.5%, and among individual recipients, children and youth (60.8%) or the elderly (54.7%) prevailed.

Problems in conducting activities were reported by 49.6% of faith-based charities and 55.9% of Catholic parish-based organizations. In the first group, problems in raising funds were significant (21.4%), followed by difficulties in finding employees (20.6%) or problems caused by law and legal procedures (20.0%). Catholic parish-based organizations, on the other hand, had problems with insufficient number of members (33.6%) and with the lack of interest among the parish (16.5%).

Business and professional associations

Among the 2.7 thousand business and professional associations, the dominant group was the agricultural association, which amounted to 1.5 thousand organizations (57.2% of this group), with 1.1 thousand farmers organizations. The next group was professional association was accounted for 0.3 thousand entities (13.2% total business and professional associations), including 0.2 thousand self-government of public repose confidence professions (i.e. 8.3% of total business and professional associations). On the other hand, business associations accounted for 29.7% of total business and professional associations (0.8 thousand), of which 0.5 thousand was association of craft (18.6%).

In 2018, 45.2% of the business and professional associations conducted only unpaid mission-related activities. Another 25.4% of the entities declared mission-related activity also in a paid form, and 19.7% of the associations, apart from mission-related activity, carried out economy activity. All types of activities were carried out simultaneously by 9.7% of the organizations.

For the vast majority of business and professional associations, the basic form of conducting activity in 2018 was supply of services (96.3%). Often, they offered services free of charge (87.4%), however, some entities also provided services for which they charged no more than the costs incurred (38.2%). Mission-related activities of the business and professional associations were focused around the forms characteristic for these entities, resulting from the legally provided ways of achieving their statutory objectives – more than half of these organizations were involved in representing and protecting the rights of individuals or other groups of people, organizations, institutions, enterprises (56.7%).

In 2018, the beneficiaries of business and professional associations were mainly natural persons associated within the entity (52.2%), as well as affiliated institutional units (44.3%). Another group of recipients of the organization's activities were natural persons belonging to the local community (28.3%).

In 2018, 62.4% of business and professional associations reported the barriers to conducting activity. Among these entities, problems caused by law and legal procedures were the most frequent (28.1%). Another relatively significant barrier was the insufficient number of volunteers (25.0%) and difficulties in raising funds (24.3%).

Trade unions

In 2018, 12.5 thousand trade unions conducted active operations. Among all types of trade unions, enterprise trade union organizations were dominant, associating employees of particular enterprises. In 2018, there were 9.8 thousand of them and they accounted for 75.4% of all unions. The second most numerous group included inter-enterprise trade union organizations (2.4 thousand, i.e. 19.5%). Whereas, the least numerous were organizations associating other trade unions, i.e. federations, confederations and their field or branch structures, as well as uniform trade unions (0.3 thousand, i.e. 5.0%).

Compared to other non-profit organizations, trade unions form various structures, often very extended and internally complex. In 2018, among all the trade unions, those that were not affiliated in any way represented 15.4% of the population. In turn, 82.6% of active trade unions belonged to trade union organizations that belong to trade union centers representing workers in the Social Dialogue Council.

In 2018, the total number of enterprise, sub-enterprise and branch trade union organizations were active in 9.8 thousand companies. Relatively the largest number, i.e. 2.1 thousand enterprise trade unions functioned on the premises of the human health and social work activities. Next, they were most numerous in enterprises related to manufacturing (1.6 thousand), and public administration and defence (1.2 thousand).

Trade unions devoted most of their time to supervising the functioning of the social fund (57.3%) and participating in the creation of collective labour agreements, work regulations or codes of ethics (53.7%). They then spent a significant part of their time providing opinions or consenting to decisions regarding individual employees (40.2%). In turn, in 2017, protest actions were conducted by a total of 8.7% of trade unions – the largest share of such units occurred among confederations, federations and uniform trade unions (24.0%). Compared to the rest of the non-profit organizations, organizational units of trade unions very rarely conduct economic activity – in 2018, it was 1.0%.

In 2018, 58.4% of the trade unions cooperated with other entities. Trade unions most often cooperated with other trade union organizations (56.7%).

In 2018, the occurrence of barriers in mission-related activity was declared by 65.2% of trade union organizations. The most frequently indicated problems were the ones caused bylaw and legal procedures (33.1%), followed by difficulties in dealing with employers (30.8%).

Employers' organizations

Among 0.3 thousand employers' organizations active in 2018, the largest group were employers' unions, i.e. organizations associating individuals conducting economic activity and enterprises (79.5%). The second group were federations and confederations of employers (20.5%).

The main activity of employers' organizations in 2018 was unpaid mission-related activity. 63.1% of entities declared conducting only such activity. In turn, 36.9% of employers' organizations were engaged in economic activity, and income from these activity represented 11.1% of the total income of this group.

In 2018, supply of services was the basic form of activity of almost all employers' organizations (99.7%). Among these, the most frequent form of activity was representing and protecting the rights of its members, other groups of people, society, organizations, enterprises, etc. (68.5%). For 58.2% of the entities it was important to develop cooperation between organizations or institutions. Mobilization and education of the public opinion was important for 37.1% of employers' organizations.

Employers' organizations addressed their activity mainly to entities associated within the unit (93.6%). These entities had a total of 17.2 thousand memberships. Among them 67.4% were legal persons, 28.2% were natural persons conducting economic activity and 4.4% were other organizations. Employers' organizations most often associated members representing human health and social work activities (20.2%), followed by the manufacturing (11.4%).

In 2018, all employers' organizations cooperated with other entities. Most often they cooperated with each other (58.8%), and then with associations and similar organizations or foundations (38.9%).

The occurrence of barriers and problems in conducting an activity was declared by 69.1% of employers' organizations. They most often pointed to problems caused by law and legal procedures (45.4%), and secondly to problems in dealing with public administration (34.1%).

Political parties

As at 31 December 2018, 83 political parties were entered in the records. 60 of them were confirmed as active and 59 entities submitted the completed form. In 2018, the representatives of 11 parties participated in the exercise of state authority in parliament or government, the representatives of another 15 parties were only members of local government authorities. The remaining 33 parties did not participate in public authorities in the Republic of Poland.

The most frequently indicated form of activity by political parties was participation in public debate and social education. This type of political activity consisting of organizing press conferences, participation in TV and radio programmes, conferences and seminars was declared by 44 parties. The next most frequent indication was the organization of other forms of civic activity (34 parties). More than half of the political parties studied (i.e. 33) was involved in the publication of factual materials and publishing activities aimed at popularising its aims and activities in public space.

46 political parties declared cooperation with at least 1 organization from Poland in 2018. Most often their cooperation partners were other parties (38), associations and similar organizations or foundations (35) and trade unions (19).

Presence of at least one barrier to activity in 2018 was declared by 48 out of 59 political parties. The most frequently indicated problems were: raising funds for activities (33), difficulties in contacts with the media (31) and problems in dealing with public administration (22).

Rozdział 1

Chapter 1

Potencjał i zróżnicowanie sektora non-profit

Potential and diversity of non-profit organizations

W niniejszej publikacji sektor non-profit rozumiany jest jako zbiorowość odrębna od sektora publicznego i komercyjnego¹. W opracowaniu analizie poddano organizacje takie jak: stowarzyszenia i podobne organizacje społeczne (w tym: typowe stowarzyszenia i organizacje społeczne, stowarzyszenia sportowe, ochotnicze straże pożarne, koła łowieckie), fundacje, społeczne podmioty wyznaniowe, organizacje samorządu gospodarczego i zawodowego (w tym kółka rolnicze), organizacje pracodawców, związków zawodowych i partii politycznych. Ponadto czasem w publikacji prezentowane są również organizacje o charakterze nierejestrowym – stowarzyszenia zwykłe oraz przyparafialne organizacje Kościoła katolickiego.

1.1. Liczba i rodzaje organizacji

1.1. Number and types of organizations

W 2018 r. aktywną działalność prowadziło 101,0 tys. rejestrowych organizacji non-profit. W stosunku do 2014 r. liczba tych podmiotów wzrosła o 0,3 tys. (tj. o 0,3%). Wśród badanych jednostek znajdowało się 87,3 tys. podmiotów należących do sektora ekonomii społecznej, co stanowiło 86,5% rejestrowych organizacji non-profit. Liczba organizacji posiadających status organizacji pożytku publicznego wyniosła 9,3 tys. (9,3% ogółu), a znajdujących się na liście przedsiębiorstw społecznych – 0,2 tys.

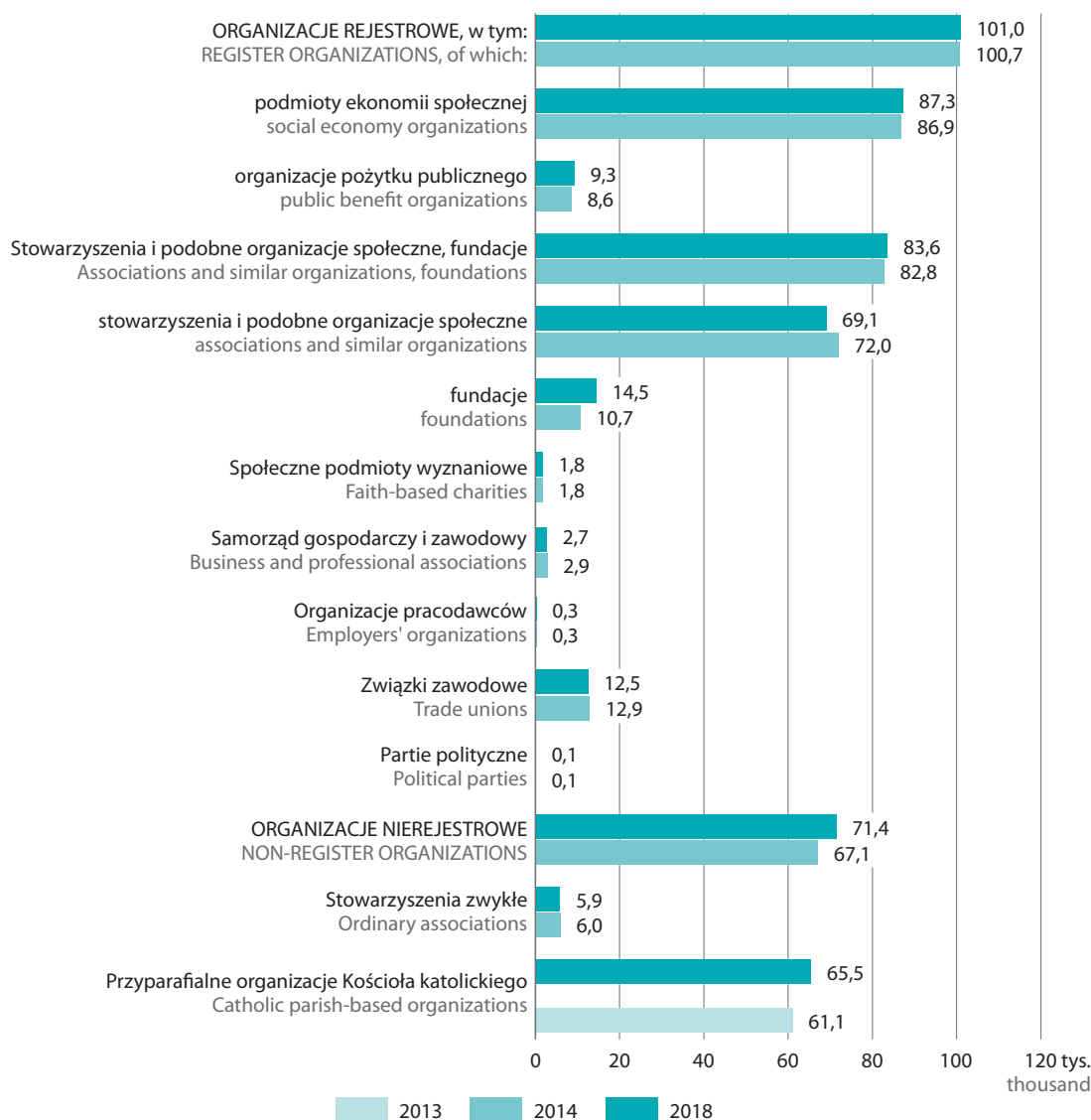
Najliczniejszą grupą rejestrowych organizacji non-profit były stowarzyszenia i podobne organizacje społeczne – 69,1 tys. podmiotów (68,4%), a następnie fundacje – 14,5 tys. (14,4%) oraz związki zawodowe – 12,5 tys. (12,4%). Liczba organizacji samorządu gospodarczego i zawodowego prowadzących aktywną działalność w 2018 r. wyniosła 2,7 tys. (2,6%), a społecznych podmiotów wyznaniowych – 1,8 tys. (1,8%). W odniesieniu do 2014 r. najwyższy wzrost liczebności został zaobserwowany wśród fundacji (o 3,8 tys. podmiotów, tj. 35,9% więcej niż w 2014 r.). Co zdecydowanie wyróżnia tę grupę podmiotów spośród wszystkich pozostałych organizacji rejestrowych.

Oprócz organizacji rejestrowych w sektorze non-profit działały mniej sformalizowane jednostki. W ramach badania GUS ustalono, że w 2018 r. na terenie Polski działalność prowadziło 5,9 tys. stowarzyszeń zwykłych, a ponadto współpraca z Instytutem Statystyki Kościoła Katolickiego pozwoliła zidentyfikować 65,5 tys. przyparafialnych organizacji Kościoła katolickiego aktywnych w 2018 r. Po uwzględnieniu tych dwóch typów nierejestrowych organizacji, sektor non-profit zwiększa swoją liczebność do blisko 172,4 tys. podmiotów.

¹ Patrz: Uwagi metodologiczne

Wykres 1.1. Struktura zbiorowości badanych organizacji non-profit w 2014 r. i 2018 r.

Chart 1.1. Structure of non-profit organizations in 2014 and 2018

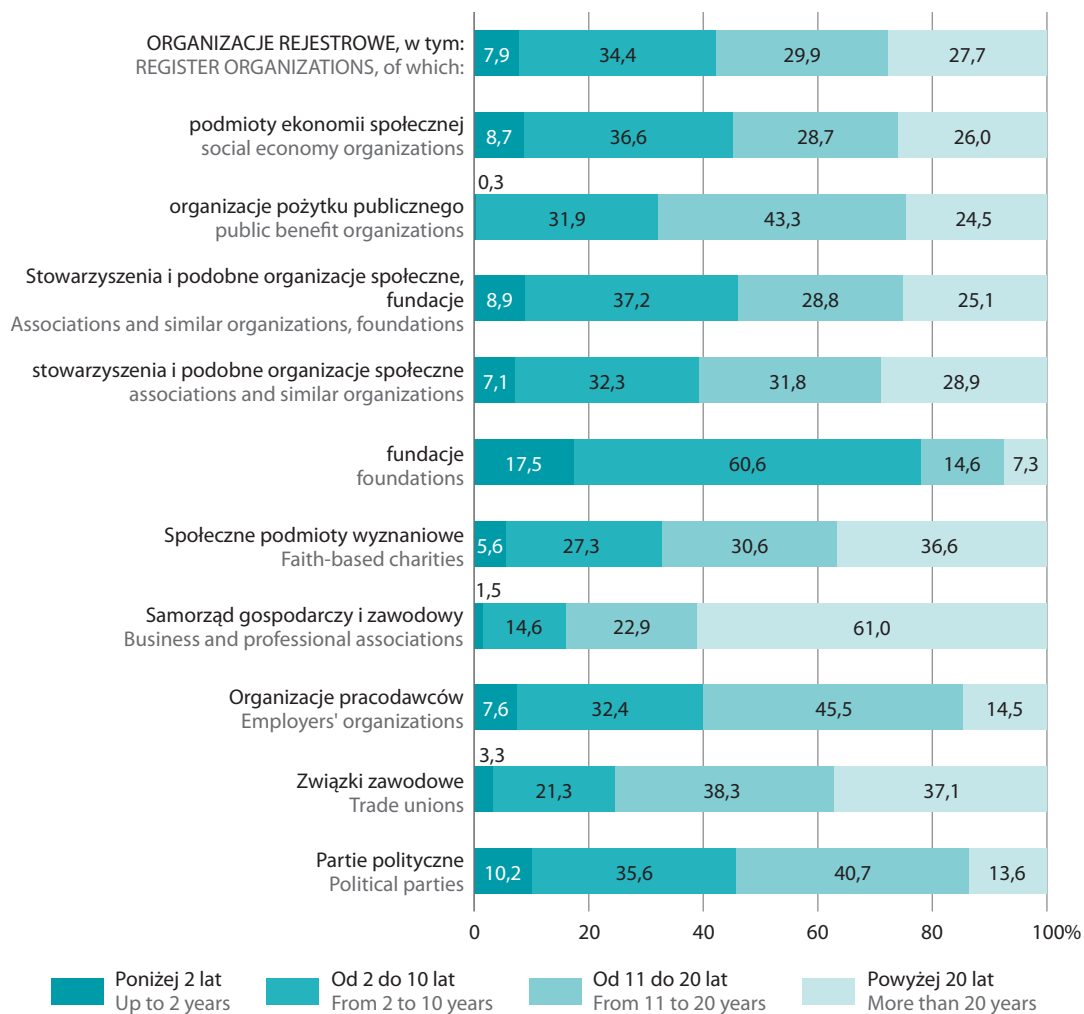
1.2. Wiek organizacji

1.2. Age of organizations

W 2018 r. struktura organizacji non-profit według klas wieku, określonego na podstawie długości prowadzenia działalności przez podmioty, była zróżnicowana. Wśród rejestrowych jednostek 27,7% stanowią podmioty działające ponad 20 lat. Natomiast jednostki rozpoczynające swoją aktywność (działające do 2 lat) w 2018 r. stanowiły 7,9% zbiorowości badanych podmiotów.

Wykres 1.2. Struktura rejestrowych organizacji non-profit według lat prowadzenia działalności organizacji w 2018 r.

Chart 1.2. Structure of register non-profit organizations by years of conducting activity in 2018

Analizując zbiorowość rejestrowych organizacji non-profit pod kątem długości prowadzonej działalności wyróżniającymi się grupami podmiotów są fundacje, które w odniesieniu do pozostałych jednostek są relatywnie młodymi podmiotami. Jednostki działające do 10 lat stanowią aż 78,1% podmiotów tej grupy. Wynika to z tego, że w ostatnich latach fundacje są najbardziej intensywnie rozwijającą się pod względem liczby jednostek grupą organizacji non-profit. Natomiast odwrotna sytuacja widoczna była wśród samorządu gospodarczego i zawodowego, gdzie podmioty działające do 10 lat stanowiły 16,1%, natomiast jednostki działające ponad 20 lat – 61,0% tej zbiorowości. Szczególnie niski udział jednostek nowych (do 2 lat od rozpoczęcia działalności) zauważalny jest wśród kółek rolniczych (1,8% wszystkich działających w 2018 r. kółek rolniczych).

Wśród organizacji rejestrowych można dodatkowo wyszczególnić przedsiębiorstwa społeczne, które w 46,5% są podmiotami działającymi mniej niż 2 lata. Natomiast podmioty ekonomii społecznej i organizacje pożytku publicznego to już zdecydowanie dojrzałe podmioty. Organizacje działające dłużej niż 10 lat stanowią wśród nich odpowiednio: 54,8% oraz 67,8% ogółu jednostek tych grup.

Poza rejestrowymi organizacjami non-profit w 2018 r. działały m.in. przyparafialne organizacje Kościoła katolickiego. Wśród tych jednostek 30,1% prowadziło działalność nie dłużej niż 9 lat, a wśród dłużej działających podmiotów dużą grupę stanowiły te aktywne 30 lat lub więcej (28,7%).

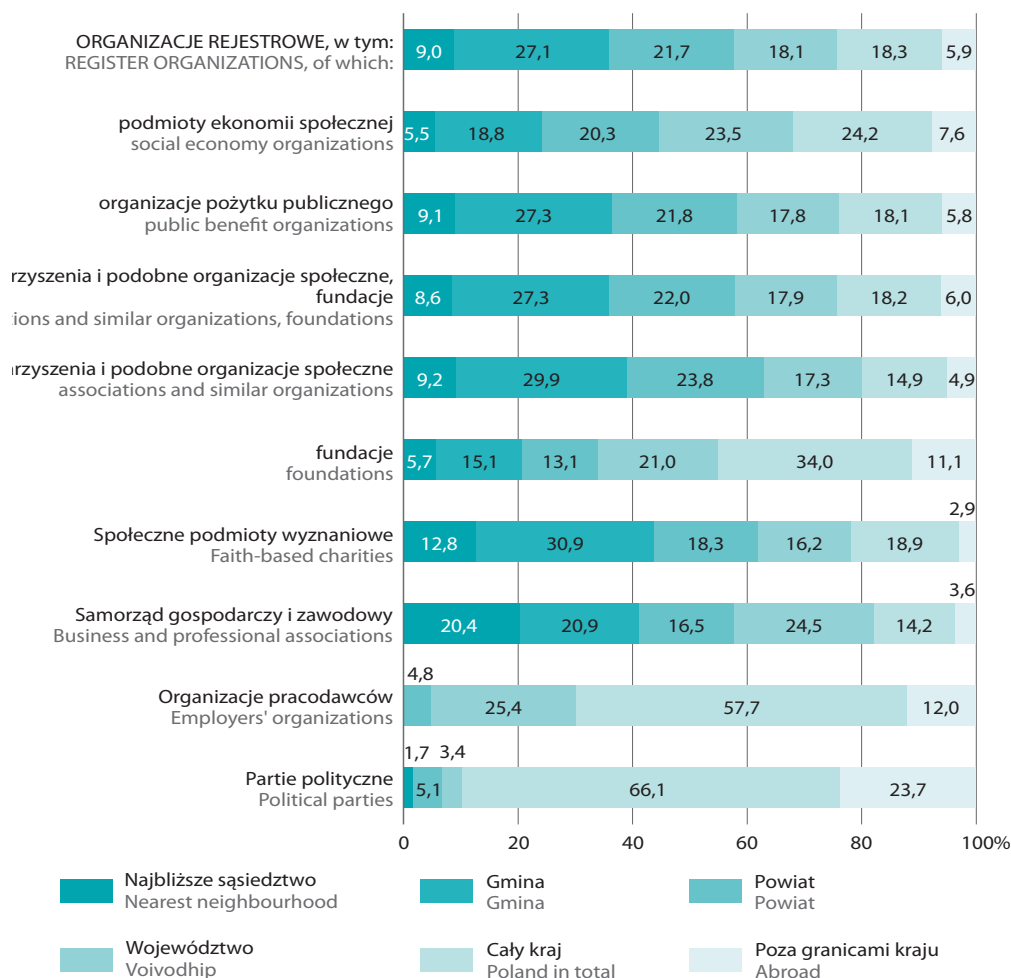
1.3. Terytorialny zasięg działalności

1.3. Teritorial scope of activity

Organizacje non-profit prowadziły działalność na terenie: najbliższego sąsiedztwa, gminy, powiatu, województwa, całego kraju lub obszaru wykraczającego poza jego granice. Poniższa analiza obejmuje maksymalny zasięg prowadzonej przez poszczególne organizacje działalności.

Analiza maksymalnego zasięgu działalności podmiotów rejestrowych² wskazuje, że duża część jednostek działała w 2018 r. głównie w skali lokalnej, tj. nie przekraczającej gminy (36,1%). Na obszarze całego kraju działało 18,3% organizacji, a wykraczających swoim działaniem poza granice Polski było 5,9% organizacji. W odniesieniu do 2014 r. zauważalny jest stabilny udział jednostek działających na terenie powiatu lub niższym (w 2014 r. udział ten wyniósł 57,0%, a w 2018 r. zaobserwowano go na poziomie 57,8%). Największą zmianę w stosunku do 2014 r. w maksymalnym zasięgu działalności zauważono wśród fundacji. Podmioty te w 2014 r. w 53,0% działały na terenie całego kraju lub wykraczały poza jego granice, a w 2018 r. takich podmiotów było 45,1%.

Wykres 1.3. Struktura rejestrowych organizacji non-profit według maksymalnego zasięgu ich działania w 2018 r.
Chart 1.3. Structure of register non-profit organizations by the maximum range of activity in 2018

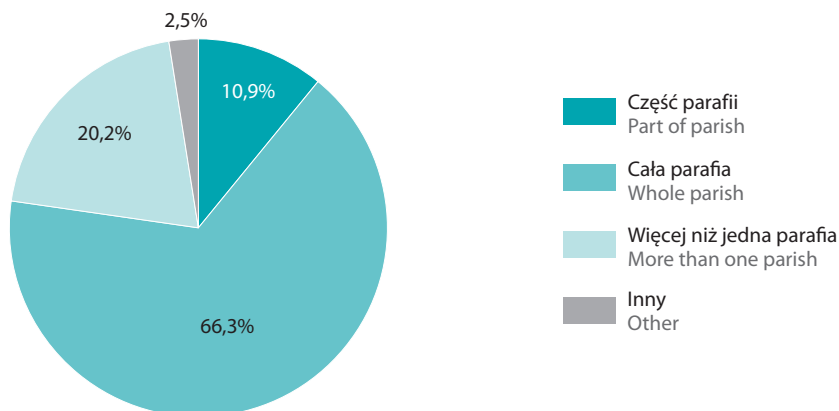

² Dane te nie uwzględniają działalności związków zawodowych.

Przyparafialne organizacje Kościoła katolickiego ograniczały swój zasięg do społeczności lokalnej – 77,2% prowadziło działania na terenie parafii, bądź nawet jej części. Natomiast co piąty podmiot rozszerzał zakres swojej aktywności na więcej niż jedną parafię. Sporadycznie liderzy organizacji wskazywali poziom regionalny – miasto, dekanat, diecezję.

Wykres 1.4. Przyparafialne organizacje Kościoła katolickiego według zasięgu ich działania w 2018 r.

Chart 1.4. Catholic parish-based organizations by territorial scope of activity in 2018

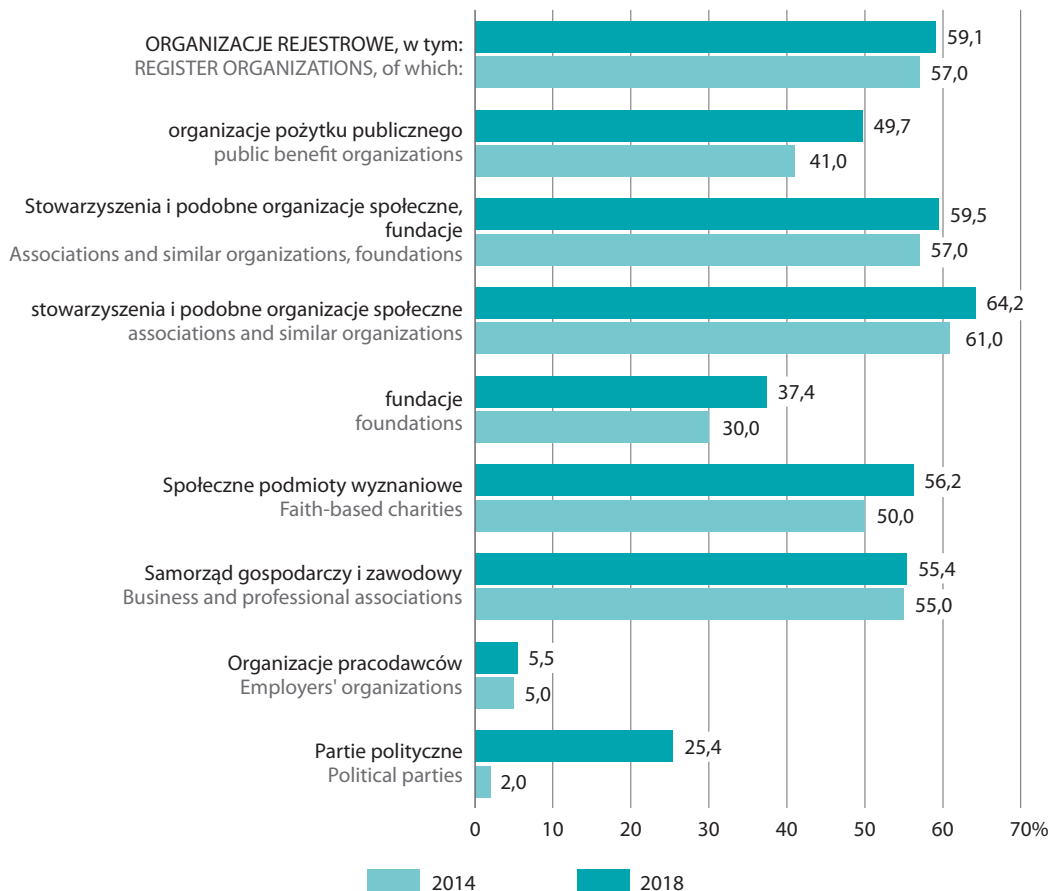
Powyższa analiza miała na celu przedstawić najszerszy zasięg działalności terytorialnej organizacji non-profit. Natomiast należy mieć na względzie, że organizacje prowadzące szeroką działalność na terenie kraju mogą jednocześnie działać lokalnie. Spośród wszystkich rejestrowych organizacji non-profit 59,1% podmiotów działało lokalnie³ (tj. na terenie najbliższego sąsiedztwa lub gminy⁴). Był to wzrost o 2,1 p. proc. w stosunku do 2014 r. Największa zmiana zaszła wśród fundacji (w 2014 r. – 30,3%, w 2018 r. – 37,4%) oraz społecznych podmiotów wyznaniowych (w 2014 – 50,1%, w 2018 r. – 56,2%). Zauważalny jest szczególnie istotny wzrost udziału organizacji pożytku publicznego prowadzących działalność lokalnie. W stosunku do 2014 r. wśród tych podmiotów zaobserwowano wzrost o 8,2 p. proc.

³ Dane te nie uwzględniają działalności związków zawodowych.

⁴ Wśród organizacji pracodawców do jednostek działających lokalnie zaliczono także podmioty prowadzące działania na terenie powiatu.

Wykres 1.5. Rejestrowe organizacje non-profit podejmujące działania lokalnie według rodzaju organizacji w 2014 r. i 2018 r.

Chart 1.5. Register non-profit organizations active on local field by type of organization in 2014 and 2018

1.4. Baza członkowska

1.4. The membership base

Podmioty sektora non-profit to głównie organizacje członkowskie, najczęściej stowarzyszenia, które według ram ustawowych opierają swoją działalność przede wszystkim na pracy społecznej zrzeszonych w nich osób i przychodach ze składek członkowskich. Członkami omawianych podmiotów mogą być zarówno osoby fizyczne, jak i prawne (np. inne organizacje, podmioty gospodarcze lub instytucje). Wśród organizacji non-profit nieczłonkowski charakter mają fundacje i 2/3 społecznych podmiotów wyznaniowych, natomiast do organizacji samorządu gospodarczego czy związków stowarzyszeń przynależą głównie osoby prawne.

Stosowany w publikacji termin „członkostwo” odnosi się do łącznej liczby pozycji na listach członków w poszczególnych organizacjach. Oznacza to, że poszczególna osoba mogła być uwzględniana wielokrotnie, jeśli należała do więcej niż jednej organizacji.

W prezentowanych o członkostwie danych dla fundacji i innych organizacji niezrzeszających osób fizycznych uwzględniono liczbę członków organów kolegiałnych organizacji (zarząd, rada itp.).

Według stanu na koniec 2018 r. rejestrowe organizacje non-profit zrzeszały około 10,9 mln członków, z czego 98,4% dotyczyło członkostw osób fizycznych. Łączna liczba członkostw (osób fizycznych oraz prawnych) w rejestrowych organizacjach non-profit zmniejszyła się w stosunku do 2014 r. o 0,4 mln osób.

Natomiast zgodnie z danymi z badania spisowego jednostek przyparafialnych za 2018 r. niesformalizowane organizacje Kościoła katolickiego skupiały dodatkowo ponad 2,6 mln osób. W odniesieniu do 2013 r. potencjał bazy członkowskiej pozostał na podobnym poziomie.

Członkostwa osób fizycznych

Memberships of natural persons

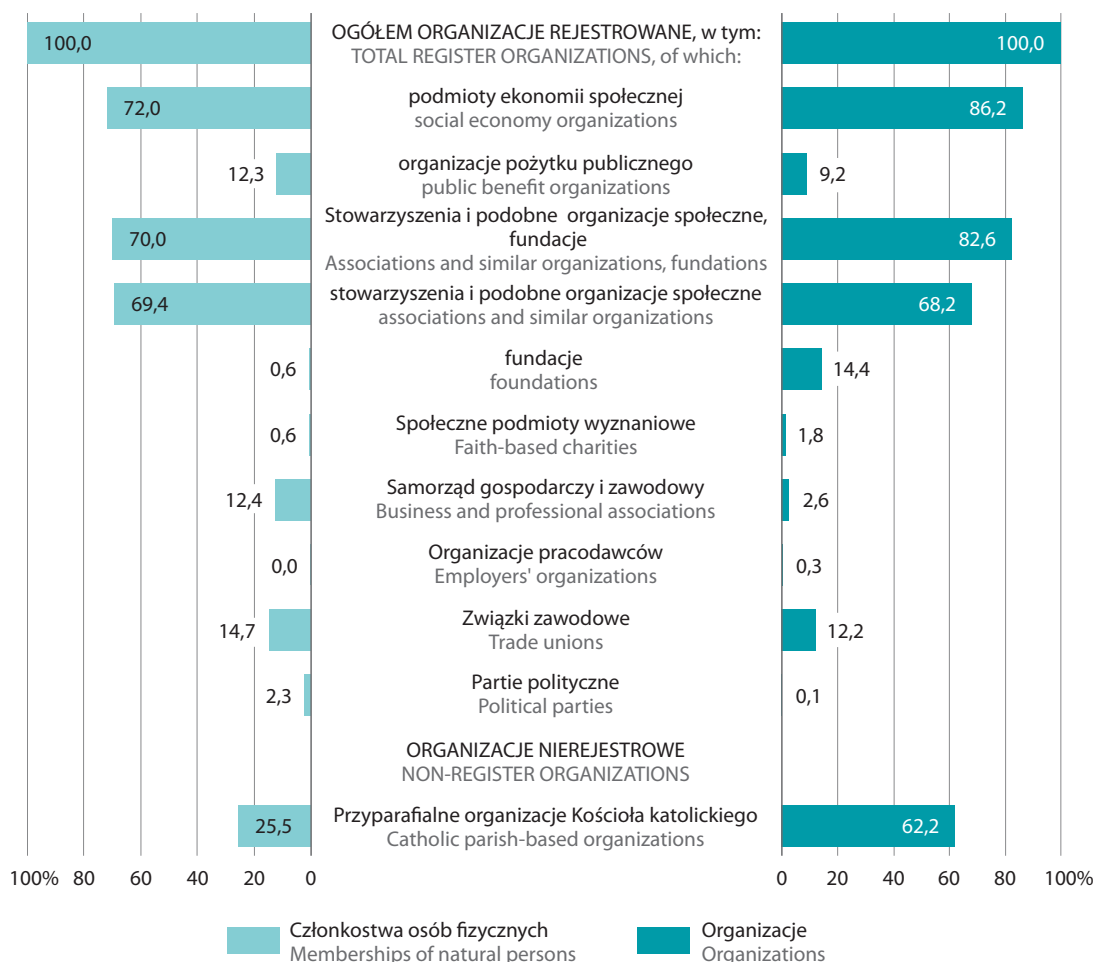
Zdecydowana większość rejestrowych organizacji non-profit zrzeszała w 2018 r. osoby fizyczne (81,4%). W przypadku pozostałych podmiotów sektora jako ich bazę członkowską uwzględniono osoby należące do organów kolegialnych jednostki, takich jak: rada, zarząd, komisja itp. Łącznie objęte badaniem organizacje wykazały około 10,7 mln tak liczonych członkostw osób fizycznych. Liczba członkostw osób fizycznych w aktywnych organizacjach rejestrowych spadła między 2014 r. a 2018 r. o 3,7%, czyli 0,4 mln osób, przy jednoczesnym nieznacznym wzroście liczby tych podmiotów o 0,6%, czyli 0,6 tys.

Po uwzględnieniu przyparafialnych organizacji Kościoła katolickiego liczba członkostw osób fizycznych wyniosła 13,3 mln. W 2014 r. liczba tak definiowanych członkostw stanowiła 13,9 mln osób, a więc odnotowano spadek liczby osób należących do organizacji non-profit o 4,3%.

W rejestrowych organizacjach największą część członków (69,4%) skupiały stowarzyszenia i podobne organizacje społeczne, które były zarazem najliczniejszą grupą wśród analizowanych podmiotów i stanowiły 68,2% rejestrowych organizacji non-profit. Drugie pod względem liczby członków były związki zawodowe, skupiały 14,7% członków i stanowiły 12,2% wszystkich organizacji rejestrowych w 2018 r. Znaczną część członków zrzeszały organizacje samorządu gospodarczego i zawodowego (12,4%), mimo że tworzyły one zaledwie 2,6% zbiorowości rejestrowych organizacji. Należy jednak pamiętać, że wśród podmiotów tego rodzaju znajdują się samorządy zawodowe zawodów zaufania publicznego, w których członkostwo jest obowiązkowe, np. dla osób wykonujących zawody medyczne i prawnicze. Wśród zbadanych jednostek znajdowały się również podmioty należące do sektora ekonomii społecznej, stanowiące 86,2% wszystkich rejestrowych organizacji non-profit i należało do nich 72,0% wszystkich członków. Podmioty posiadające status organizacji pożytku publicznego, tworzące blisko 1/10 zbiorowości skupiały 12,3% członków.

Warto też wspomnieć o grupie przyparafialnych organizacji Kościoła katolickiego, które swoją liczebnością najbliższe były stowarzyszeniom i podobnym organizacjom społecznym, a w porównaniu z bazą członkowską rejestrowych organizacji non-profit stanowiły 25,5%.

Wykres 1.6. Struktura liczby członkostw osób fizycznych i liczby rejestrowych organizacji non-profit w 2018 r.
Chart 1.6. Structure of the number of memberships of natural persons and the number of register non-profit organizations in 2018

a Dla fundacji i innych organizacji niezrzeszających osób fizycznych uwzględniono liczbę członków organów kolegialnych organizacji (zarząd, rada itp.).

a For foundations and other organizations whose members are not natural persons include members of their collective bodies (in the Management Board, the Council, etc.).

W 2018 r. rejestrowe organizacje non-profit zrzeszały średnio 107 osób, jednak połowa z nich zadeklarowała nie więcej niż 24 członków. W porównaniu do 2014 r. zaobserwowano zmniejszenie średniej liczby członków o 4 osoby. Wyższą niż przeciętna liczbą członków charakteryzowały się podmioty posiadające status organizacji pożytku publicznego (141). Na tle ogółu zbiorowości wyróżniały się partie polityczne, gdzie odnotowano najwyższą średnią liczbę członków (4095), przy czym w połowie partii było 16-krotnie mniej członków. Organizacje samorządu gospodarczego i zawodowego były jednostkami, wśród których zaobserwowano podobnie wysokie zróżnicowanie organizacji pod względem posiadanej bazy członkowskiej, o czym świadczy blisko 18-krotna różnica pomiędzy średnią (502) a medianą (28) liczby członkostw. Duże różnice odnotowano również wśród społecznych podmiotów wyznaniowych, które zrzeszały przeciętnie 37 członków, jednak połowa z nich zadeklarowała nie więcej niż 1 członkostwo.

Około 42,4% wszystkich członkostw w organizacjach rejestrowych dotyczyło kobiet. Najwyższy stopień feminizacji charakteryzował przyparafialne organizacje Kościoła katolickiego (71,8%). Kobiety stanowiły ponad połowę członków w społecznych podmiotach wyznaniowych (58,2%) oraz w organizacjach samorządu gospodarczego i zawodowego (57,2%). Istotne zróżnicowania pod względem udziału kobiet zaobserwowano w zbiorowości stowarzyszeń i podobnych organizacji społecznych.

Tablica 1.1. Członkostwa osób fizycznych^a w organizacjach non-profit według rodzaju organizacji w 2018 r.
Table 1.1. Memberships of natural persons^a in the non-profit organizations by type of organization in 2018

Rodzaje organizacji Types of organizations	Członkostwa Memberships			
	Ogółem ^b (w mln) Total ^b (in mln)	kobiety (w %) women (in %)	średnia average	Mediana Median
OGÓŁEM ORGANIZACJE REJESTROWE TOTAL REGISTER ORGANIZATIONS	10,7	42,4	107	24
w tym podmioty ekonomii społecznej of which social economy organizations	7,7	39,2	88	22
w tym organizacje pożytku publicznego of which public benefit organizations	1,3	49,5	141	22
Stowarzyszenia i podobne organizacje społeczne, fundacje Associations and similar organizations, foundations	7,5	38,8	90	22
stowarzyszenia i podobne organizacje społeczne associations and similar social organizations	7,4	38,7	108	28
fundacje foundations	0,1	46,6	5	4
Spółeczne podmioty wyznaniowe Faith-based charities	0,1	58,2	37	1
Samorząd gospodarczy i zawodowy Business and professional associations	1,3	57,2	502	28
Organizacje pracodawców Employers' organizations	#	39,9	34	13
Związki zawodowe Trade unions	1,6	48,0	129	38
Partie polityczne Political parties	0,2	41,5	4095	300
ORGANIZACJE NIEREJESTROWE NON-REGISTER ORGANIZATIONS				
Przyparafialne organizacje Kościoła katolickiego Catholic parish-based organizations	2,6	71,8	40	20

a Dla fundacji i innych organizacji niezrzeszających osób fizycznych uwzględniono liczbę członków organów kolegialnych organizacji (zarząd, rada itp.). b Wartości nie zawsze sumują się do wyższej kategorii ze względu na zaokrąglenia.

a For foundations and other organizations whose members are not natural persons include the number of members of their collective bodies (in the Management Board, the Council, etc.). b Due to data rounding, the values do not always add up to a higher category.

Wartość niższa niż 0,05 mln.

A value lower than 0.05 mln.

Analizując poszczególne dziedziny działalności organizacji rejestrowych oraz strukturę członkostw można zauważyć, że największą część członków zrzeszały podmioty, których główną dziedziną działalności były sprawy zawodowe, pracownicze, branżowe (27,9%), skupiająca 16,0% rejestrowych organizacji non-profit.

Z kolei jednostki zajmujące się *sportem, turystyką, rekreacją i hobby* generowały 19,1% członkostw i była to dziedzina skupiająca największą część rejestrowych organizacji non-profit (25,3%). Ponadto dużą bazę członkowską posiadały podmioty prowadzące działalność w zakresie *pomocy społecznej* (17,6%)

Najwyższą przeciętną liczbą członkostw charakteryzowały się organizacje działające w obszarze *prawa i jego ochrony, praw człowieka*, jednocześnie były to podmioty zróżnicowane pod względem bazy członkowskiej. Świadczy o tym duża różnica pomiędzy średnią a medianą liczby członkostw (odpowiednio 302 oraz 18). Wysoką średnią liczbą członków wyróżniały się ponadto organizacje, których główną dziedziną działalności była *pomoc społeczna i humanitarna* (283), przy czym połowa z nich posiadała nie więcej niż 14 członków. Charakteryzowały się one najwyższym zróżnicowaniem bazy członkowskiej – różnica między średnią a medianą była aż 20-krotna. Duże zróżnicowanie bazy członkowskiej zaobserwowano również w organizacjach zajmujących się *ochroną środowiska*, wśród których średnia liczba członkostw była stosunkowo wysoka i wyniosła 243 osoby, podczas gdy mediana była prawie 19-krotnie niższa (13 członków).

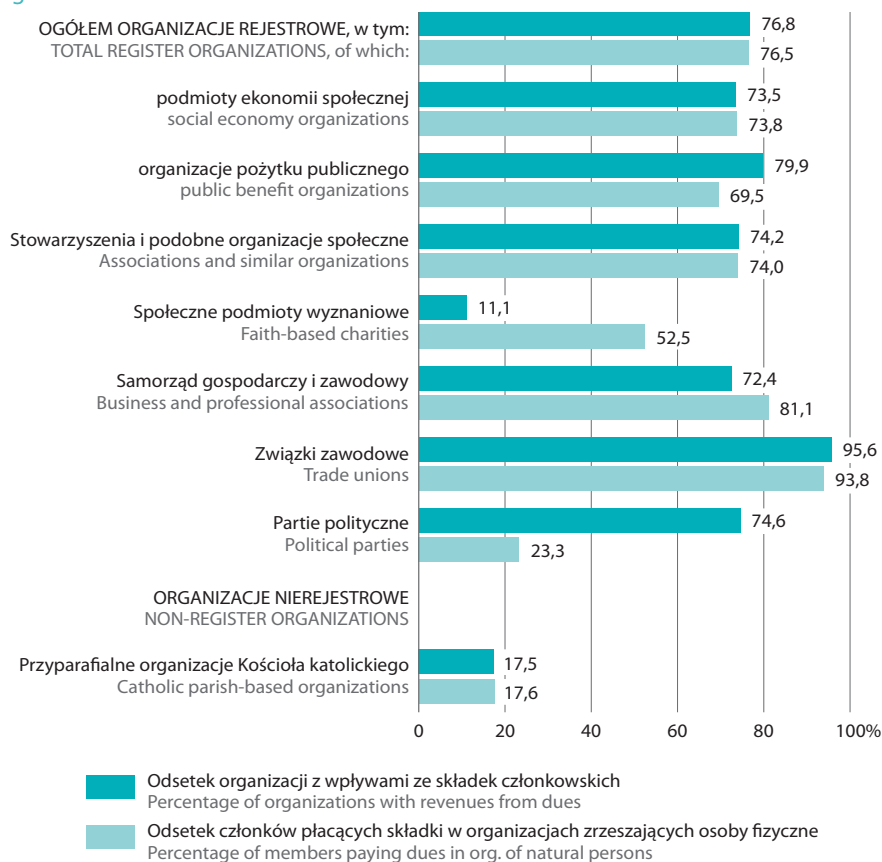
Składki członkowskie

Membership dues

Wśród rejestrowych organizacji non-profit zrzeszających osoby fizyczne 76,8% zadeklarowało, że posiadało wpływy ze składek członkowskich za 2018 r. Opłatę wniosło ponad 3/4 członków zrzeszonych w omawianych podmiotach. Odsetek organizacji, które miały wpływy ze składek członkowskich wzrosła w porównaniu do 2014 r. o 4,5 p. proc. a odsetek członków, którzy zapłacili składki wzrósł o 5,8 p. proc. z 70,7% do 76,5%.

Wykres 1.7. Organizacje non-profit zrzeszające osoby fizyczne, w których opłacano składki członkowskie i członkowie opłacający składki w 2018 r.

Chart 1.7. Non-profit organizations associating natural persons in which membership dues were paid and dues-paying members in 2018

Większość związków zawodowych (95,6%) zadeklarowało, że ich członkowie opłacali składki członkowskie, a 94,6% członków wpłaciło pieniądze na poczet składek członkowskich za 2018 r., co może wynikać z ich specyfiki – mocno sformalizowanych struktur i obowiązku wpłacania składek na rzecz związku zawodowego.

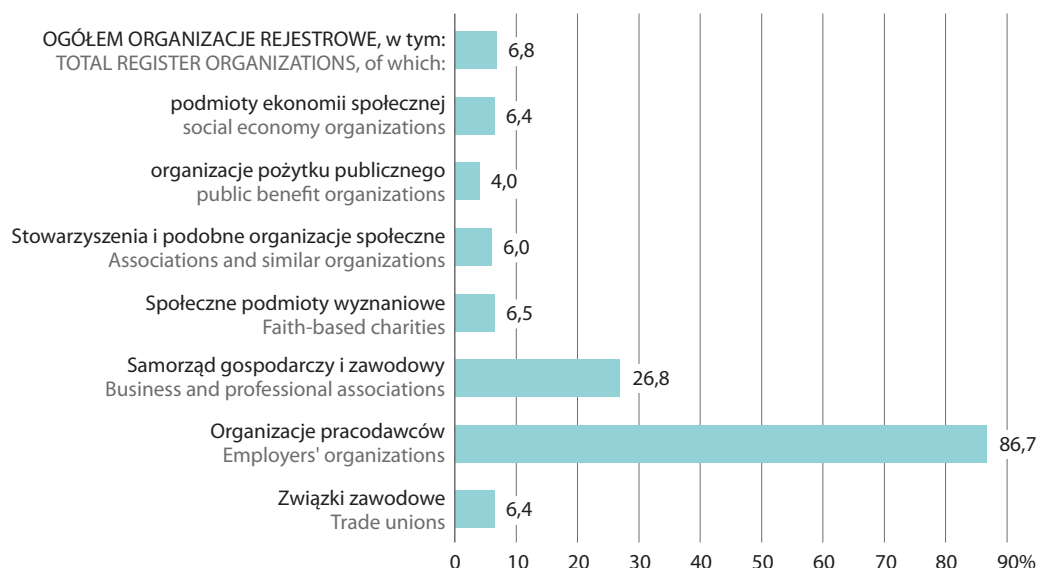
Relatywnie wysoki odsetek organizacji deklaruujących wpływy ze składek odnotowano wśród partii politycznych (74,6%), przy równoczesnym niskim udziale członków opłacających składki (23,3%). Znacznym udziałem członków opłacających składki wyróżniały się natomiast organizacje samorządu gospodarczego i zawodowego (81,1%) oraz stowarzyszenia i podobne organizacje społeczne (74,0%).

Wyraźnie niższym odsetkiem podmiotów deklaruujących wpływy ze składek członkowskich oraz odsetkiem członków, którzy je opłacili charakteryzowały się społeczne podmioty wyznaniowe (odpowiednio 11,1% i 52,5%). Wśród nierejestrowanych organizacji non-profit omawiane wartości były niższe, co może wynikać z mniej sformalizowanego charakteru tych jednostek – 17,5% przyparafialnych organizacji Kościoła katolickiego zadeklarowało, że w 2018 r. ich członkowie byli zobowiązani do uiszczenia składki członkowskiej, a udział członków opłacających składkę wyniósł 17,6%.

Członkowie osoby prawne

Members of being legal persons

Wykres 1.8. Rejestrowe organizacje non-profit zrzeszające osoby prawne według rodzaju organizacji w 2018 r.
Chart 1.8. Register non-profit organizations associating legal persons by type of organisation in 2018

Poza członkostwem osób fizycznych rejestrowe organizacje non-profit deklarowały wśród członków osoby prawne (np. stowarzyszenia, przedsiębiorstwa, gminy). W 2018 r. działało ponad 6,9 tys. organizacji, do których należała co najmniej jedna osoba prawna, a ich udział w badanej zbiorowości wyniósł 6,8%. Liczba takich organizacji wzrosła w stosunku do 2014 r. o 13,0% (0,9 tys.). Podmioty te zrzeszały łącznie 195,2 tys. członków osób prawnych, co stanowiło 1,8% wszystkich członkostw w rejestrowych organizacjach non-profit. W odniesieniu do 2014 r. liczba członkostw osób prawnych wzrosła o 25,7 tys. podmiotów – czyli o 13,2%.

Najczęściej przynależność do organizacji osób prawnych deklarowały organizacje pracodawców (86,7%). Relatywnie wysoki udział organizacji wśród członków deklarowały organizacje samorządu gospodarczego i zawodowego (26,8%), a następnie społeczne podmioty wyznaniowe (6,5%) oraz związki zawodowe (6,4%).

Działalność rejestrowych organizacji non-profit zrzeszających osoby prawne skupiała się wokół takich dziedzin, jak: *sport, turystyka, rekreacja, hobby* (32,3%), *sprawy zawodowe, pracownicze, branżowe* (28,3%), *rozwój lokalny społeczny i ekonomiczny* (10,0%).

1.5. Zasoby pracy

1.5. Labour resources

W rozdziale zaprezentowane zostały dane dotyczące pracy płatnej, pracy społecznej oraz innych rodzajów pracy wykonywanej w organizacjach non-profit, zgodnie z formami pracy określonymi przez Międzynarodową Organizację Pracy⁵. Dodatkowo pracę płatną przedstawiono w podziale na zatrudnienie etatowe, czyli pracę wykonywaną na podstawie stosunku pracy (umowa o pracę, powołanie, mianowanie, wybór lub stosunek służbowy) oraz pracę pozaetatową świadczoną w oparciu o umowy cywilnoprawne (np. umowy zlecenia lub umowy o dzieło).

Pracę społeczną, zwaną także wolontariatem definiują dwie podstawowe cechy – jest dobrowolna, a osoba ją świadcząca nie jest za tą aktywność wynagradzana.

Wśród innych rodzajów prac ujęto mniej powszechne formy:

1. pracę do której wykonujący został zobligowany (np. praktyki studenckie lub prace społecznie użyteczne nakazane przez sąd) i nie była ona przez nikogo opłacana;
2. pracę z oddelegowania opłaconą przez inne podmioty (np. staż finansowany z urzędu pracy).

Praca płatna nie jest niezbędnym zasobem do prowadzenia działalności rejestrowych organizacji non-profit. Blisko 2/3 spośród badanych organizacji w ogóle nie korzystało z takiej pracy (60,8%), przy czym brak personelu płatnego najczęściej deklarowały związki zawodowe (95,8%), a następnie partie polityczne (79,7%). Wśród organizacji korzystających z pracy płatnego personelu w pozostałych rodzajach organizacji popularniejsze było korzystanie wyłącznie z pracy świadczonej w ramach umów cywilnoprawnych (25,3%) niż zatrudnianie personelu etatowego (13,9%).

W porównaniu do 2014 r. utrzymała się dominacja podmiotów, które nie korzystały z płatnego personelu, chociaż ich udział w zbiorowości rejestrowych organizacji non-profit się zmniejszył. W 2014 r. stanowiły one 65,4% organizacji non-profit. Między 2014 r. a 2018 r. odnotowano natomiast wzrost udziału organizacji, które zatrudniały wyłącznie w ramach umów cywilnoprawnych (umowy zlecenia, umowy o dzieło itp.) – z 21,0% w 2014 r. do 25,3% w 2018 r.

Większym niż przeciętny udziałem organizacji deklaruujących personel zatrudniany wyłącznie w ramach umów cywilnoprawnych charakteryzowały się fundacje (32,7%) oraz organizacje pracodawców (31,9%). Wśród podmiotów zatrudniających przeważały takie, które miały maksymalnie 5 pracowników etatowych. Jedynie, co 48-mą organizację można określić jako relatywnie dużą z punktu widzenia potencjału zatrudnieniowego – 2,1% podmiotów zatrudniało w ramach umów o pracę co najmniej 20 osób.

Brak pracowników etatowych najczęściej deklarowały organizacje zajmujące się *ratownictwem* (95,0%). Relatywnie często bez wsparcia pracowników zatrudnionych na umowę o pracę działalność prowadziły organizacje zajmujące się *sprawami zawodowymi, pracowniczymi, branżowymi* (84,5%), a także *łowiectwem* (62,2%). Częściej niż w przeciętnej organizacji w ramach wyłącznie umów cywilnoprawnych zatrudniały organizacje prowadzące działalność w zakresie *sportu, turystyki, rekreacji, hobby* (41,9%), *kultury i sztuki* (38,7%) oraz *łowiectwa* (33,0%). Pracownicy etatowi znacznie częściej niż w przeciętnej organizacji zatrudniani byli przez organizacje zajmujące się *rynkiem pracy, aktywizacją zawodową* (46,5%), *pomocą społeczną i humanitarną* (32,8%) oraz *edukacją i wychowaniem, działalnością naukowo-badawczą* (32,6%).

5 https://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---dgreports/---stat/documents/normativeinstrument/wcms_230304.pdf

Wykres 1.9. Struktura rejestrowych organizacji non-profit według klas zatrudnienia w 2018 r.
Chart 1.9. Structure of register organizations by employment classes in 2018

Pracownicy etatowi⁶

Personnel employed on the basis of employment contract

Łącznie we wszystkich rejestrowych organizacjach non-profit na koniec 2018 r. w ramach stosunku pracy zatrudnionych było 176,6 tys. osób, w tym dla 144,6 tys. osób organizacje te stanowiły główne miejsce pracy. Ze względu na powszechność zatrudnienia w niepełnym wymiarze czasu pracy, przeciętna liczba zatrudnionych w rejestrowych organizacjach non-profit w całym 2018 r. była niższa od liczby osób pracujących na koniec roku i wyniosła 144,5 tys. etatów.

W stosunku do 2014 r. nastąpił wzrost wszystkich omówionych wskaźników. Liczba zatrudnionych wzrosła o 12,7% – ze 154,1 tys. do 176,6 tys. osób, liczba osób, dla których było to główne miejsce pracy wzrosła o 9,4% (z 131,0 tys. osób), natomiast przeciętna liczba zatrudnionych wzrosła o 15,7%, czyli o 24,0 tys. etatów.

⁶ W tej części publikacji analizowane są dane wyłącznie dla rejestrowych organizacji non-profit.

W odniesieniu do przeciętnej liczby osób pracujących w gospodarce narodowej zatrudnienie w rejestrowych organizacjach non-profit na dzień 31 grudnia 2018 r. stanowiło 0,9%, a w stosunku do zatrudnienia na podstawie stosunku pracy – 1,2%⁷. Gdyby potraktować badane organizacje, jako jednego pracodawcę, to wyprzedziłby on wszystkich największych pracodawców w polskiej gospodarce narodowej.

Rozpatrując liczbę zatrudnionych osób przypadającą na jedną organizację zatrudniającą pracowników, można stwierdzić, że była ona zróżnicowana w zależności od rodzaju organizacji. Średnio w jednej organizacji liczba pracujących w ramach stosunku pracy wyniosła 13 osób. Spośród wszystkich organizacji zatrudniających wyróżniały się społeczne podmioty wyznaniowe, gdzie średnia była najwyższa – wyniosła aż 29 osób, Relatywnie wysoką przeciętną liczbą zatrudnionych charakteryzowały partie polityczne – 26 osób.

W połowie organizacji zatrudniających personel etatowy pracowało z reguły kilkakrotnie mniej osób niż wynosiła średnia liczba pracujących. W całej zbiorowości mediana była ponad 4-krotnie niższa od średniej i wyniosła 3 pracowników. Natomiast we wszystkich rodzajach organizacji, z wyjątkiem społecznych podmiotów wyznaniowych (4 pracowników) dominowało zatrudnienie 1 pracownika. Przedstawione dane świadczą o dużym rozwarstwieniu organizacji pod względem liczby pracujących. Organizacje non-profit charakteryzują się małą liczną grupą podmiotów bardzo dużych pod względem liczby pracujących i dużym udziałem jednostek o niskiej liczbie zatrudnionych.

Wśród pracowników etatowych w organizacjach non-profit relatywnie częste było zatrudnienie w niepełnym wymiarze czasu pracy. W 2018 r. na część etatu pracowało 32,6% osób zatrudnionych w tym sektorze, podczas gdy w gospodarce narodowej ogółem tylko 7,1%⁸.

W 2018 r. średnia pensja przypadająca na jednego pełnoetatowego pracownika była istotnie niższa niż średnia pensja krajowa i wyniosła 3,4 tys. złotych, przy 4,6 tys. złotych w całej gospodarce narodowej⁹.

7 Pracujący w gospodarce narodowej to osoby zatrudnione na podstawie stosunku pracy (umowa o pracę, powołanie, wybór lub stosunek służbowy), pracodawcy i pracujący na własny rachunek. Natomiast wśród zatrudnionych na podstawie stosunku pracy nie uwzględnia się pracodawców i pracujących na własny rachunek. Więcej o definicjach stosowanych w statystyce rynku pracy: <http://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/rynek-pracy/zasady-metodyczne/zasady-metodyczne-statystyki-ryнку-pracy-i-wynagrodzen,1,1.html>.

8 Informacja o osobach pracujących w gospodarce narodowej w pełnym i niepełnym wymiarze czasu pracy za: Rocznik Statystyczny RP 2019, Warszawa 2019, s. 240.

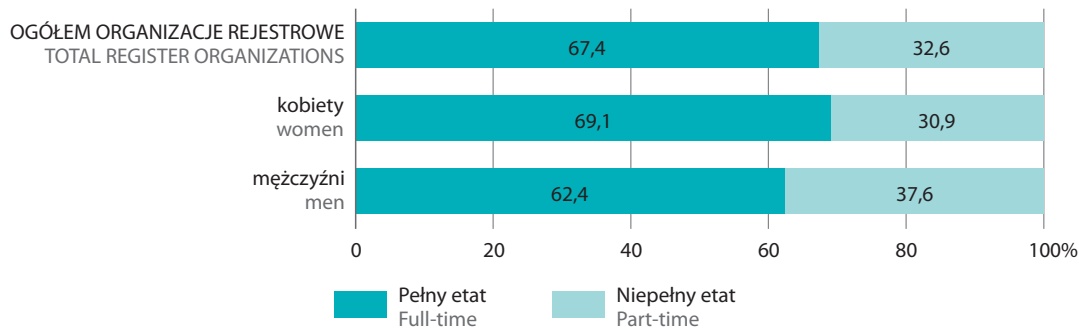
9 Informacja o przeciętnym miesięcznym wynagrodzeniu brutto w 2018 r. w gospodarce narodowej za: Zatrudnienie i wynagrodzenia w gospodarce narodowej w 2018, GUS, Warszawa 2019, s. 23

Tablica 1.2. Osoby zatrudnione w rejestrowych organizacjach non-profit według rodzaju organizacji w 2018 r.
Table 1.2. Persons employed in register non-profit organizations by type of organization in 2018

Rodzaje organizacji rejestrowych Types of register organizations	Odsetek organizacji, korzystających z pracy etatowej Percentage of organizations benefiting from work of persons employed on the basis of employment contract	Osoby zatrudnione w ramach umów o pracę według stanu w dniu 31.12.2018 r. Persons employed on the basis of employment contract as of 31.12.2018 r.			
		ogółem (w tys.) total (in thousand)	kobiety (w %) women (in %)	średnia ^a average ^a	mediana ^a median ^a
OGÓŁEM ORGANIZACJE REJESTROWE TOTAL REGISTER ORGANIZATIONS	14,0	176,7	74,9	13	3
w tym podmioty ekonomii społecznej of which social economy organization	15,1	168,3	68,4	13	3
w tym organizacje pożytku publicznego of which public benefit organizations	32,6	58,7	75,9	19	5
Stowarzyszenia i podobne organizacje społeczne, fundacje Associations and similar organizations, foundations	13,2	123,1	73,4	11	3
stowarzyszenia i podobne organizacje społeczne associations and similar organizations	10,9	87,6	73,0	12	3
fundacje foundations	24,4	35,5	74,4	10	3
Spółeczne podmioty wyznaniowe Faith-based charities	81,5	42,2	79,7	29	15
Samorząd gospodarczy i zawodowy Business and professional associations	44,1	8,1	69,1	7	3
Organizacje pracodawców Employers' organizations	40,4	0,5	65,3	4	2
Związki zawodowe Trade unions	1,9	2,5	65,7	13	2
Partie polityczne Political parties	15,3	0,2	56,6	26	24

^a Statystyki zostały obliczone dla organizacji, korzystających z pracy etatowej w 2018 r.

^a Statistics calculated for organizations benefiting from work of persons employed on the basis of employment contract in 2018

Wykres 1.10 Struktura osób zatrudnionych w rejestrowych organizacjach non-profit w wymiarze czasu pracy według płci w 2018 r.
Chart 1.10. Structure of employed persons in register non-profit organizations on a full-time basis by sex in 2018

Dla polskiego rynku pracy stałym zjawiskiem jest utrzymywanie się niższego wskaźnika zatrudnienia wśród kobiet niż wśród mężczyzn, jednak wśród pracodawców non-profit tendencja jest odwrotna. Na koniec 2018 r. kobiety stanowiły 74,5% zatrudnionych w tym sektorze, podczas gdy ich udział wśród zatrudnionych w gospodarce narodowej wynosił 48,4% – różnica między rejestrowymi organizacjami non-profit a całym polskim rynkiem pracy w tym zakresie wyniosła więc 26,1 p. proc. Szczególnie wysoką nadreprezentację kobiet wśród pracowników odnotowano w społecznych podmiotach wyznaniowych – stanowiły one aż 79,7% personelu etatowego. Wiązać się to może z rodzajem działalności tych jednostek, które generowały głównie miejsca pracy związane z edukacją i opieką, gdzie tradycyjnie zatrudniane są kobiety. Najniższy odsetek kobiet wśród zatrudnionych odnotowano w organizacjach pracodawców (65,3%) oraz w partiach politycznych (56,6%).

Wysoki wskaźnik kobiet wśród zatrudnionych sytuuje rejestrowe organizacje non-profit bliżej sektora publicznego, gdzie kobiety są również nadreprezentowane (61,2%), ale nie w aż tak wyraźny sposób¹⁰. Porównanie zatrudnienia w organizacjach non-profit i w sektorze publicznym, mimo na ogół dużej różnicy w zakresie warunków i organizacji pracy, jest zasadne, biorąc pod uwagę obszary działalności jednostek posiadających płatny personel. Dziedziny działalności tych organizacji w większości mieszczą się w sferze zadań publicznych¹¹, a te, w których wskaźnik zatrudnienia kobiet jest bardzo wysoki, wiążą się ze świadczeniem typowych usług społecznych, przypisanych tradycyjnie sektorowi publicznemu¹².

Szczególnie wysoki udział kobiet wystąpił wśród pracowników organizacji non-profit, które prowadziły działalność w zakresie ochrony zdrowia (81,5%), pomocy społecznej i humanitarnej (78,8%) oraz edukacji i wychowania, badań naukowych (77,9%).

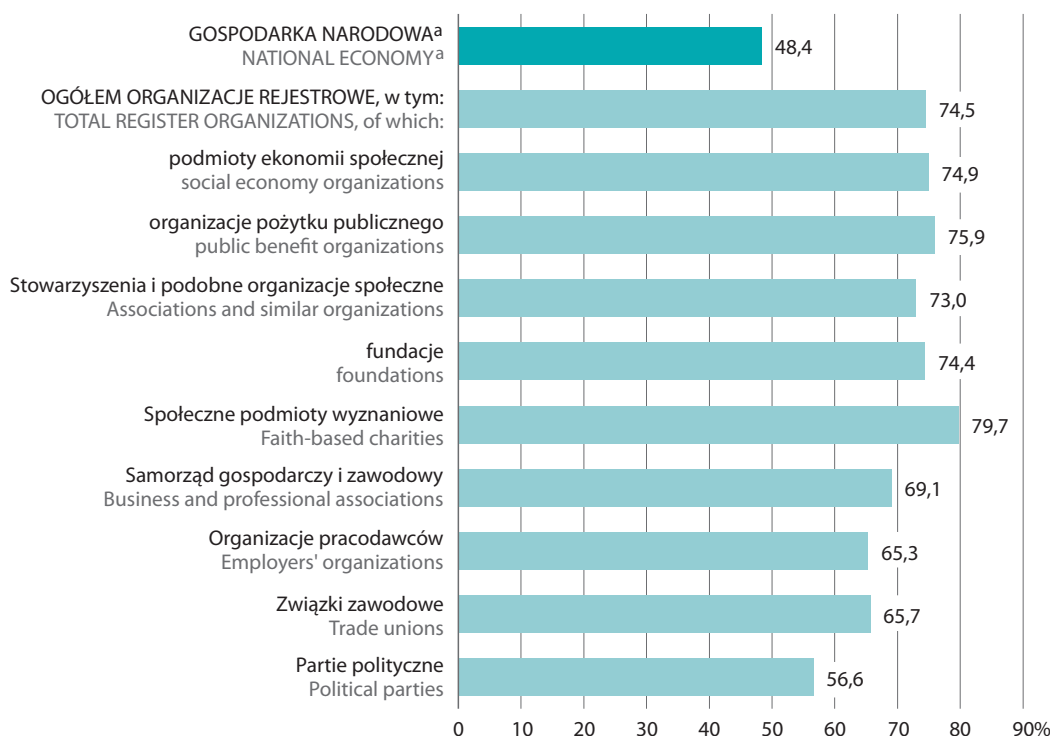
¹⁰ Na podstawie: Rocznik Statystyczny RP 2019, GUS, Warszawa 2019, s.241.

¹¹ Określonych w ustawie z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz. U. z 2020 r. poz. 1057, art. 4).

¹² Wskaźnik udziału kobiet wśród zatrudnionych w Polsce w takich branżach jak edukacja, ochrona zdrowia i pomoc społeczna wynosi około 80% (zob. publikacje GUS z serii Kobiety i mężczyźni na rynku pracy).

Wykres 1.11. Kobiety wśród osób zatrudnionych na podstawie stosunku pracy w rejestrowych organizacjach non-profit w dniu 31.12.2018 r.

Chart 1.11. Women among employed persons in register non-profit organizations on the basis of employment contract as of 31.12.2018

^a Na podstawie danych o osobach zatrudnionych w ramach stosunku pracy w gospodarce narodowej w 2018 r. z: *Rocznik Statystyczny RP 2019*, Warszawa 2019, s. 40.

^a On the basis of data about employed persons in entities if the national economy from: *Statistical Yearbook of The Republic of Poland 2019*, Warsaw 2019, p. 40.

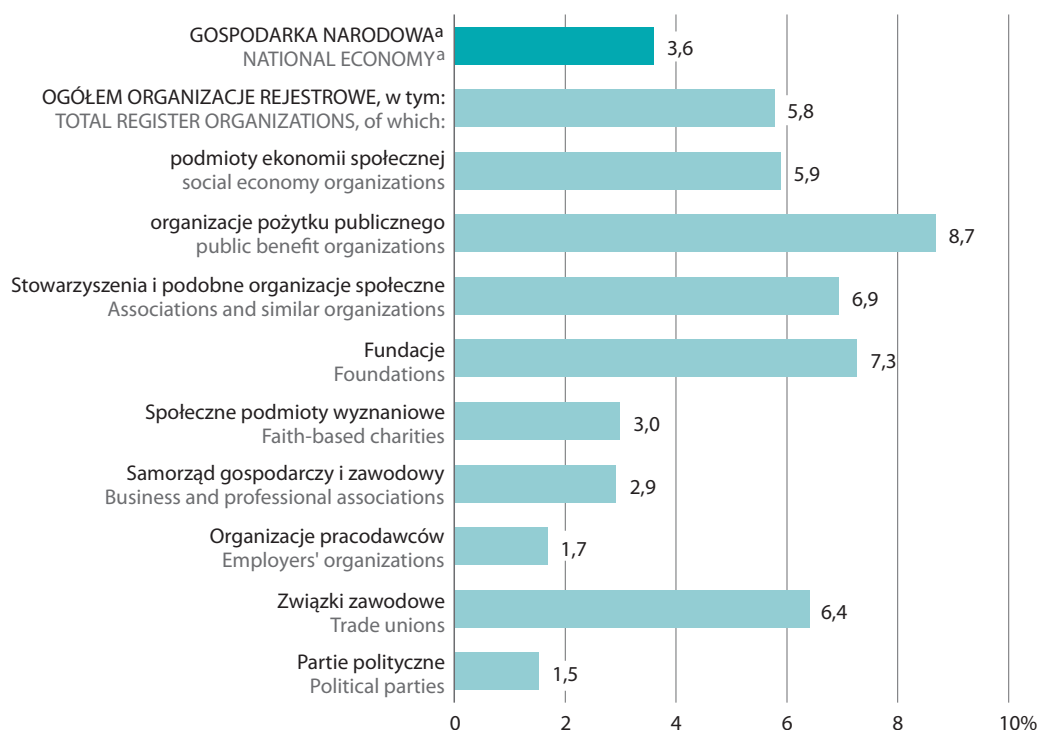
Pracownicy z orzeczeniem o niepełnosprawności

Wśród 14,1 tys. organizacji non-profit będących pracodawcami 20,0% zatrudniało przynajmniej jedną osobę z orzeczoną niepełnosprawnością. Pracownicy z niepełnosprawnościami stanowili 5,8% osób pracujących w omawianych organizacjach, co jest wyższym udziałem niż analogiczny odsetek w gospodarce narodowej (3,6%).

Szczególnie wysoki udział pracowników z orzeczoną niepełnosprawnością odnotowano w przedsiębiorstwach społecznych (22,5%), a następnie w organizacjach pożytku publicznego (8,7%), fundacjach (7,3%) oraz związkach zawodowych (6,4%). Niższy niż przeciętny na polskim rynku pracy odsetek osób z orzeczoną niepełnosprawnością wśród zatrudnionych wystąpił w organizacjach pracodawców (1,7%) i partiach politycznych (1,5%).

Wykres 1.12. Osoby z orzeczoną niepełnosprawnością wśród osób zatrudnionych w rejestrowych organizacjach non-profit w dniu 31.12.2018 r.

Chart 1.12. Persons with legal confirmation of disability among employed persons in register non-profit organizations as of 31.12.2018

^a Na podstawie danych o osobach pracujących w podmiotach gospodarki narodowej o liczbie pracujących wyższej niż 9 osób z: Rocznik Statystyczny RP 2019, GUS, Warszawa 2019, s. 248.

^a On the basis of data about employed persons in entities of the national economy with more than 9 employees from: Statistical Yearbook of The Republic of Poland 2019, Warsaw 2019, p. 248.

Pracownicy w wieku emerytalnym

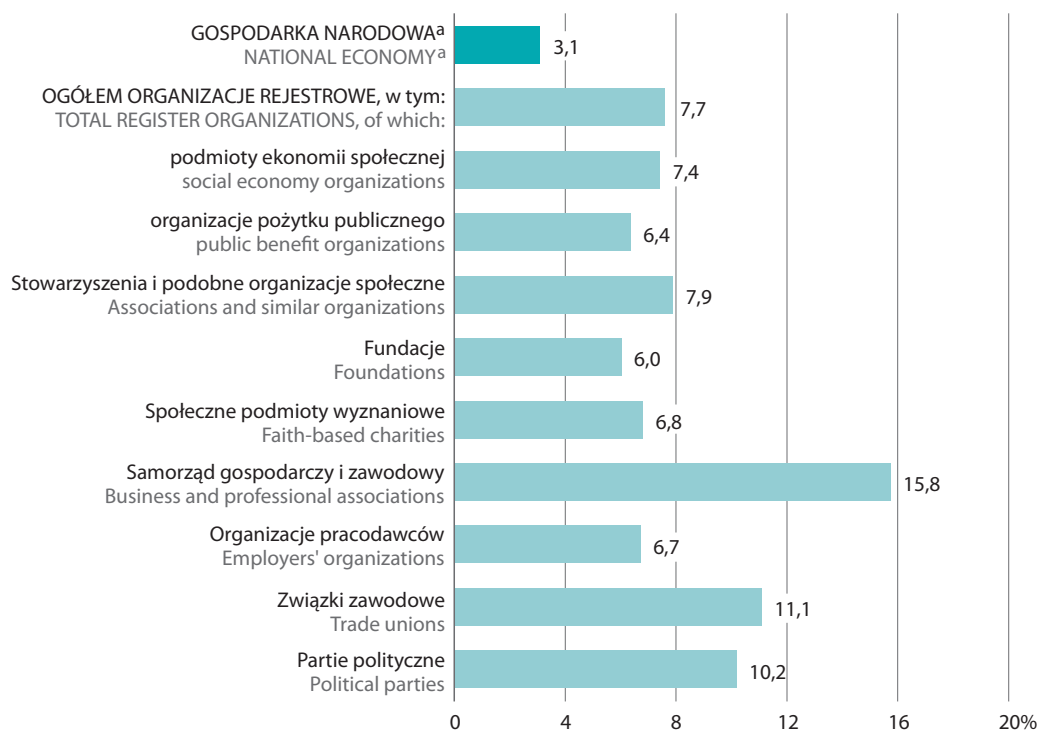
Ponad 1/3 pracodawców rejestrowych organizacji non-profit zatrudniała osoby w wieku emerytalnym¹³. Udział organizacji korzystających z pracy osób starszych szczególnie wysoki był wśród społecznych podmiotów wyznaniowych (57,9%) oraz partii politycznych (57,1%).

Podobnie jak w zakresie dwóch wcześniej omówionych grup (kobiety, osoby z niepełnosprawnościami) również osoby w wieku emerytalnym stanowiły większą część pracowników rejestrowych organizacji non-profit niż wśród zatrudnionych w gospodarce narodowej (7,7% wobec 3,1%). Odsetek osób w wieku emerytalnym we wszystkich rodzajach organizacji był wyższy niż typowy na polskim rynku pracy, a na szczególną uwagę zasługują organizacje samorządu gospodarczego i zawodowego (15,8%) oraz związki zawodowe (11,1%).

¹³ W 2018 r. wiek emerytalny osiągały kobiety urodzone od kwietnia 1957 r. do grudnia 1957 r. oraz mężczyźni, którzy urodzili się w okresie od kwietnia 1952 r. do grudnia 1952 r.

Wykres 1.13. Osoby w wieku emerytalnym wśród osób zatrudnionych w rejestrowych organizacjach non-profit w dniu 31.12.2018 r.

Chart 1.13. Persons at retirement age among employed persons in register non-profit organizations as of 31.12.2018

^a Na podstawie danych o osobach pracujących w podmiotach gospodarki narodowej o liczbie pracujących wyższej niż 9 osób z: *Rocznik Statystyczny RP 2019*, GUS, Warszawa 2019, s. 248.

^a On the basis of data about employed persons in entities of the national economy with more than 9 employees from: *Statistical Yearbook of The Republic of Poland 2019*, Warsaw 2019, p. 248.

Przeciętne zatrudnienie

Average paid employment

Przeciętna liczba zatrudnionych w rejestrowych organizacjach non-profit w całym 2018 r. wyniosła 144,5 tys. etatów. Ze względu na powszechność zatrudnienia w niepełnym wymiarze czasu pracy, była ona niższa od liczby osób pracujących na koniec roku, która wyniosła 176,7 tys. osób. Zarówno rozpowszechnienie zatrudnienia etatowego w poszczególnych rodzajach organizacji, jak i rozkład potencjału zatrudnieniowego w tej zbiorowości były nierównomierne.

Najwyższy udział w przeciętnym zatrudnieniu etatowym stanowiła praca świadczona na rzecz stowarzyszeń i podobnych organizacji społecznych (49,5%), następnie – społecznych podmiotów wyznaniowych (23,0%) oraz fundacji (19,7%). Najniższy udział w wolumenie pracy etatowej miały natomiast partie polityczne – 0,1%. Z kolei o nierównomiernym rozkładzie zatrudnienia świadczy duża różnica pomiędzy średnią a medianą liczby zatrudnionych. Wśród organizacji, które zadeklarowały posiadanie pracowników zatrudnionych w ramach stosunku pracy przeciętna liczba etatów w 2018 r. wyniosła 10, podczas gdy połowa z tych organizacji dysponowała około 3 etatami.

Tablica 1.3. Przeciętne zatrudnienie w rejestrowych organizacjach non-profit w 2018 r.
Table 1.3. Average paid employment in register non-profit organizations in 2018

Rodzaje organizacji rejestrowych Types of register organizations	Wolumen pracy świadczonej w ramach stosunku pracy Employed on the basis of employment contract			
	Suma: Total:		Średnia ^a Average ^a	Mediana ^a Median ^a
	w tys. etatów full-time equivalent – in thousand	% w kolumnie % in column		
OGÓŁEM ORGANIZACJE REJESTROWE TOTAL REGISTER ORGANIZATIONS	144,5	100	10	3
w tym podmioty ekonomii społecznej of which social economy organization	136,9	94,7	10	3
w tym organizacje pożytku publicznego of which public benefit organizations	48,5	33,6	15	4
Stowarzyszenia i podobne organizacje społeczne, fundacje Associations and similar organizations, foundations	99,4	68,7	8	2
stowarzyszenia i podobne organizacje społeczne associations and similar organizations	71,0	49,1	9	2
fundacje foundations	28,4	19,7	8	2
Społeczne podmioty wyznaniowe Faith-based charities	35,1	24,3	24	12
Samorząd gospodarczy i zawodowy Business and professional associations	7,0	4,8	6	2
Organizacje pracodawców Employers' organizations	0,4	0,3	3	2
Związki zawodowe Trade unions	2,3	1,6	36	2
Partie polityczne Political parties	0,2	0,1	24	25

a Statystyki zostały obliczone dla organizacji korzystających z pracy etatowej w 2018 r.

a Statistics calculated for organizations benefiting from full-time employment work in 2018

Największa część pracy w organizacjach non-profit, wyrażonej w pełnych etatach, została wygenerowana w podmiotach zajmujących się edukacją i wychowaniem, badaniami naukowymi (34,1%), a następnie pomocą społeczną i humanitarną (22,0%). Nieco mniejsza część pracy płatnej wykonywana była w organizacjach prowadzących działalność z zakresu spraw zawodowych pracowniczych, branżowych (12,2%), ochrony zdrowia (9,5%) oraz sportu, turystyki, rekreacji, hobby (5,9 %).

Praca pozaetatowa

Employment on the basis of civil law contracts

Opisując korzystanie z pracy płatnej w rejestrowych organizacjach non-profit, trzeba uwzględnić nietypowo dużą, w porównaniu z innymi podmiotami gospodarki narodowej, rolę pracy poza-etatowej. Pracę w formie umów cywilnoprawnych, tj. umów zleceń, umów o dzieło i pokrewnych świadczyło 444,9 tys. osób, które równocześnie nie pozostawały z tymi organizacjami w stosunku pracy. Dla 7,8% (34,6 tys.) spośród tych osób praca ta była głównym źródłem utrzymania.

W stosunku do 2014 r. liczba osób pracujących na podstawie umów cywilnoprawnych była wyższa o 9,1%, a liczba osób dla których praca ta była głównym źródłem utrzymania wzrosła o 6,9%. W stosunku do liczby osób pracujących na podstawie umów cywilnoprawnych w gospodarce narodowej praca pozaetatowa w rejestrowych organizacjach non-profit na dzień 31 grudnia 2018 r. stanowiła około 2,7%.¹⁴

Tablica 1.4. Osoby zatrudnione na umowy cywilnoprawne w rejestrowych organizacjach non-profit według rodzaju organizacji w 2018 r.

Table 1.4. Persons employed on the basis of civil law contracts in register non-profit organizations by type of organization in 2018

Rodzaje organizacji rejestrowych Types of register organizations	Odsetek organizacji, korzystających z pracy pozaetatowej w 2018 r. Percentage of organizations benefiting from employment on the basis of civil law contract in 2018	Ogółem (w tys.) Total (in thousand)	Osoby zatrudnione na umowy cywilnoprawne w 2018 r. Persons employed on the basis of civil law contracts in 2018			
			w tym osoby dla których było to główne źródło utrzymania (w %) of which personnel for whom it was the main source of income (in %)	w tym kobiety (w %) of which women (in %)	Średnia ^a Average ^a	Mediana ^a Median ^a
OGÓŁEM ORGANIZACJE REJESTROWE TOTAL REGISTER ORGANIZATIONS	35,9	444,9	7,8	48,8	12	3
w tym podmioty ekonomii społecznej of which social economy organization	40,2	425,5	8,0	48,5	12	4
w tym organizacje pożytku publicznego of which public benefit organizations	61,1	101,2	13,3	59,3	18	5
Stowarzyszenia i podobne organizacje społeczne, fundacje Associations and similar organizations, foundations	40,1	412,2	7,8	48,2	12	4
stowarzyszenia i podobne organizacje społeczne associations and similar organizations	37,6	296,5	6,9	45,5	11	3
fundacje foundations	51,9	115,7	10,2	55,0	15	5
Spółeczne podmioty wyznaniowe Faith-based charities	54,6	10,0	16,7	64,7	10	3
Samorząd gospodarczy i zawodowy Business and professional associations	41,4	19,0	1,8	55,5	17	3
Organizacje pracodawców Employers' organizations	61,2	0,9	3,8	44,8	5	2
Związki zawodowe Trade unions	3,6	2,6	8,5	46,0	6	2
Partie polityczne Political parties	20,3	0,2	9,8	35,5	18	9

a Statystyki zostały obliczone dla organizacji korzystających z pracy osób zatrudnionych na umowy cywilnoprawne w 2018 r.
a Statistics calculated for organizations benefiting from work of persons employed on the basis of civil law contracts in 2018

14 <https://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/rynek-pracy/pracujacy-zatrudnieni-wynagrodzenia-koszty-pracy/wybrane-zagadnienia-ryнку-pracy-dane-dla-2018-roku,9,7.html>

W rejestrowych organizacjach non-profit rozpowszechnienie stosowania pracy na podstawie umów cywilnoprawnych było 2-krotnie częstsze niż korzystanie z pracy etatowej. Co najmniej jedną umowę zlecenie lub o dzieło w 2018 r. podpisano w 1/3 rejestrowych organizacji non-profit. Udział tych organizacji wzrósł w stosunku do 2014 r. o 1,6 p. proc. Podobnie jak w 2014 r. częściej niż przeciętnie z pracy pozaetatowej korzystały organizacje posiadające status pożytku publicznego (61,1%). Wysokim udziałem podmiotów korzystających z pracy osób, z którymi podpisano umowy cywilnoprawne charakteryzowały się organizacje pracodawców (61,2%), a następnie społeczne podmioty wyznaniowe (54,6%) oraz fundacje (51,9%). Natomiast najrzadziej pracę tego typu, podobnie jak pracę etatową, wykazywały związki zawodowe (3,6%).

W większości rodzajów organizacji występowały wyraźnie wyższe odsetki organizacji korzystających z pracy pozaetatowej niż etatowej. Nietypową dla tego sektora sytuację obserwuje się w ramach zbiorowości społecznych podmiotów wyznaniowych – wśród nich więcej jednostek miało pracowników etatowych niż korzystało z pracy pozaetatowej (aż o 27 p. proc.).

Największa część wszystkich pracowników zatrudnionych w rejestrowych organizacjach non-profit pracowała w podmiotach zajmujących się sportem, turystyką, rekreacją, hobby (29,1%). Nieco mniejsza część pracowników pozaetatowych zatrudnionych była w podmiotach działających w zakresie kultury i sztuki (17,3%) oraz edukacji i wychowania, badań naukowych (17,1%).

Rozpatrując przeciętną liczbę zatrudnionych osób przypadającą na jedną organizację zatrudniającą pracowników pozaetatowych, można stwierdzić, że była ona bardzo zróżnicowana w zależności od dziedziny działalności. Wysoką przeciętną liczbą pracujących w ramach umów cywilnoprawnych charakteryzowały się organizacje zajmujące się edukacją i wychowaniem, badaniami naukowymi – 16 osób, a także pomocą społeczną i humanitarną, kulturą i sztuką oraz wsparciem trzeciego sektora – po 15 osób, podczas gdy średnio w jednej organizacji liczba pracujących w ramach umów cywilnoprawnych wyniosła 12 osób.

Gdy całą pracę świadczoną w ramach umów cywilnoprawnych przeliczono na etaty w oparciu o koszty wynagrodzeń z tego tytułu, to okazuje się, że jej wolumen wynosi 70,9 tys. etatów przeliczeniowych¹⁵, a więc powiększa ona zasoby pracy etatowej o 31,7%.

¹⁵ Praca pozaetatowa w etatach przeliczeniowych została oszacowana poprzez podzielenie sumy rocznych wynagrodzeń z tytułu umów cywilnoprawnych przez 12 miesięcy i średnie miesięczne wynagrodzenie z tytułu umów o pracę przypadające na jeden etat w badanych rejestrowych organizacjach non-profit w 2018 r. – 3,4 tys. zł.

Tablica 1.5. Praca pozaetatowa w rejestrowych organizacjach non-profit według rodzaju organizacji w 2018 r.
Table 1.5. Employment on the basis of civil law contracts in register non-profit organizations by type of organization in 2018

Rodzaje organizacji rejestrowych Types of register organizations	Wolumen pracy świadczonej w ramach umów cywilnoprawnych w 2018 r. Persons employed on the basis of civil law contracts in 2018			
	Suma ^a : Total ^a :		Średnia ^b Average ^b	Mediana ^b Median ^b
	w tys. etatów full-time equivalent – in thousand	% w kolumnie % in column		
OGÓŁEM ORGANIZACJE REJESTROWE TOTAL REGISTER ORGANIZATIONS	70,9	100	2,0	0,4
w tym podmioty ekonomii społecznej of which social economy organization	67,1	94,6	2,0	0,4
w tym organizacje pożytku publicznego of which public benefit organizations	18,9	26,6	3,3	0,7
Stowarzyszenia i podobne organizacje społeczne, fundacje Associations and similar organizations, foundations	63,9	90,1	2,0	0,4
stowarzyszenia i podobne organizacje społeczne associations and similar organizations	42,6	60,1	1,7	0,4
fundacje foundations	21,3	30,0	2,9	0,6
Spółeczne podmioty wyznaniowe Faith-based charities	2,4	3,4	2,5	0,6
Samorząd gospodarczy i zawodowy Business and professional associations	3,4	4,8	3,1	0,5
Organizacje pracodawców Employers' organizations	0,3	0,4	1,5	0,4
Związki zawodowe Trade unions	0,8	1,1	1,7	0,4
Partie polityczne Political parties	0,1	0,1	7,6	4,4

a Dane nie zawsze sumują się do wyższej kategorii ze względu na zaokrąglenia. b Statystyki zostały obliczone dla organizacji korzystających z pracy osób zatrudnionych na umowy cywilnoprawne w 2018 r.

a Due to data rounding, the values do not always add up to a higher category. b Statistics calculated for organizations benefiting from work of persons employed on the basis of civil law contracts in 2018

Największą część pracy wykonywanej w ramach umów cywilnoprawnych generowały stowarzyszenia i podobne organizacje społeczne (46,2%), a następnie fundacje (21,3%). Grupa organizacji posiadających status pożytku publicznego dysponowała 18,9% pracy pozaetatowej.

Dla jednostek korzystających z pracy pozaetatowej średnia liczba etatów przeliczeniowych generowanych przez jedną organizację stanowiła 2,0 etaty, ale połowa z tych podmiotów korzystała z nie więcej niż 0,4 etatu.

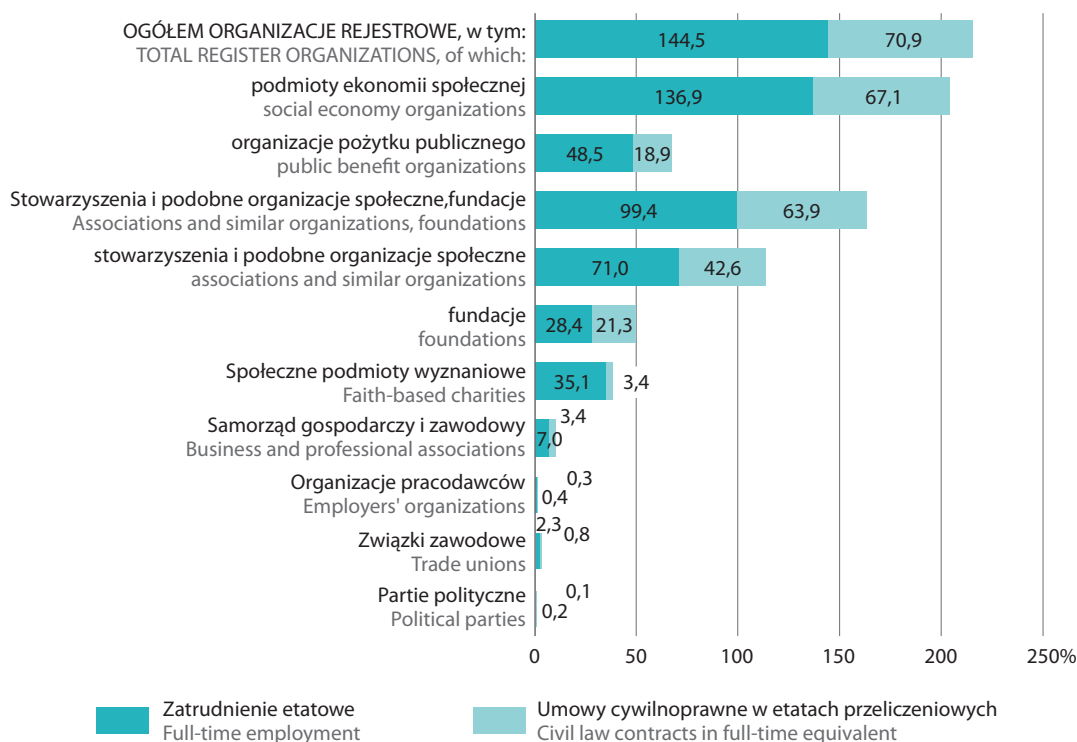
Struktura pracy płatnej

Structure of paid work

Całość pracy płatnej generowanej w ramach rejestrowych organizacji non-profit w 2018 r. to 223,6 tys. etatów przeliczeniowych, przy czym zatrudnienie w ramach stosunku pracy stanowiło większą część wolumenu tej pracy (68,3%). W stosunku do 2014 r. wolumen pracy płatnej wzrósł o 17,6 tys. etatów, czyli o 7,8%

Wykres 1.14. Struktura pracy płatnej według rodzaju organizacji w 2018 r.

Chart 1.14. Structure of paid work by type of organization in 2018

Największa część pracy płatnej świadczona była w ramach zbiorowości stowarzyszeń i podobnych organizacji społecznych (50,8%), a następnie w fundacjach (22,2%) i społecznych podmiotach wyznaniowych (16,8%). Udział społecznych podmiotów wyznaniowych w pracy płatnej był ponad 9-krotnie wyższy niż udział tego typu podmiotów w zbiorowości aktywnych jednostek. Duża część pracy płatnej świadczona była w organizacjach posiadających status organizacji pożytku publicznego (30,1%). Marginalne znaczenie pod względem wykorzystywania zasobów pracy płatnej miały natomiast organizacje pracodawców, które generowały niespełna 0,4% pracy płatnej oraz partie polityczne – 0,2%.

Praca społeczna

Volunteer work

W działalność społeczną mogą angażować się zarówno członkowie organizacji, jak i osoby nie związane z nią w taki sposób. Aby praca wykonywana w ramach organizacji mogła być uznana jako wolontariat musi być świadczona dobrowolnie, nieodpłatnie i w czasie wolnym.¹⁶

Dominująca część rejestrowych organizacji non-profit zadeklarowała, że w 2018 r. korzystała z pracy społecznej (86,7%). W 2014 r. udział takich organizacji był wyższy o 6,1 p. proc. – stanowiły one 92,8% zbiorowości.

¹⁶ Na podstawie: Wolontariat w 2016 r., GUS, Warszawa 2017, s.9,

Wszystkie partie polityczne zadeklarowały korzystanie z pracy społecznej. Kolejną grupą, która charakteryzowała się wysokim udziałem podmiotów korzystających z pracy społecznej były związki zawodowe (95,2%), a następnie stowarzyszenia i podobne organizacje społeczne (88,3%). Wysoki odsetek podmiotów korzystających z pracy społecznej wystąpił też wśród organizacji pożytku publicznego (88,0%). Niższy niż przeciętnie w sektorze udział organizacji korzystających ze wsparcia wolontariuszy deklarowały fundacje (79,9%), organizacje samorządu gospodarczego i zawodowego (77,3%) oraz organizacje pracodawców (67,5%). Jednak szczególnie niski odsetek odnotowano wśród społecznych podmiotów wyznaniowych (38,4%).

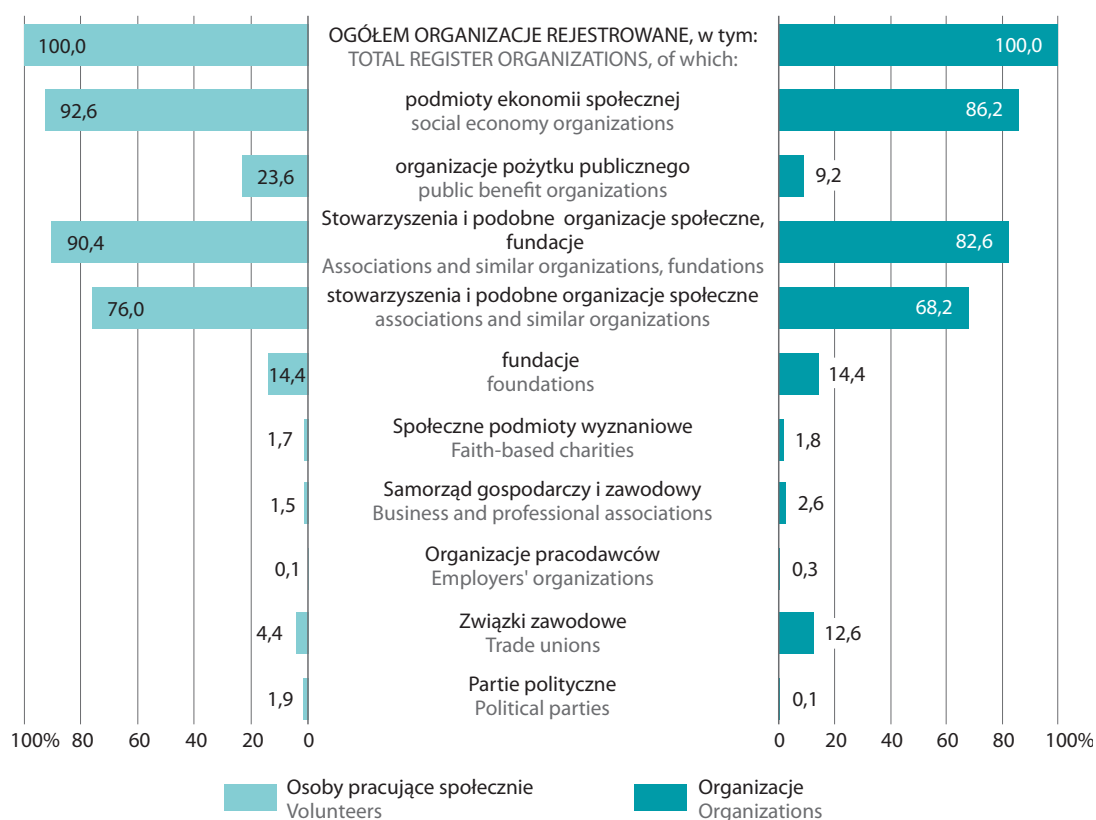
Organizacje rejestrowe, które korzystały z pracy społecznej, w 2018 r. wykazały około 3,3 mln wolontariuszy, natomiast w 2014 r. zadeklarowano o 8,3% więcej pracujących społecznie – 3,6 mln osób.¹⁷ Organizacje, które objęte były badaniem SOF-K deklarowały, że korzystały z pracy społecznej 1,1 mln osób będących członkami organizacji, co powiększa bazę wolontariuszy sektora non-profit o 1/3.

Rejestrowe organizacje non-profit były dość zróżnicowane pod względem liczby osób pracujących społecznie. Rozwarstwienie bazy wolontariackiej było podobne do rozwarstwienia bazy członkowskiej w badanych organizacjach, co wynika z faktu, że częściej w wolontariat angażowały się osoby zrzeszone w organizacji niż niebędące w ten sposób z nią związane. Członkowie organizacji stanowili 71,2% wszystkich osób pracujących społecznie w organizacjach rejestrowych.

Najwięcej, bo 76,0% wolontariuszy (2,5 mln z 3,3 mln) działało w ramach stowarzyszeń i podobnych organizacji społecznych, przy czym podmioty te stanowiły podobną część (82,6%) zbiorowości rejestrowych organizacji. Relatywnie duża część osób pracujących społecznie angażowała się w działalność fundacji (14,4%).

Wykres 1.15. Struktura rejestrowych organizacji non-profit i osób pracujących społecznie w 2018 r.

Chart 1.15. Structure of register non-profit organizations and volunteers in 2018

¹⁷ Należy jednak pamiętać, że liczba ta oparta jest najczęściej na szacunkach, jakich dokonują badane organizacje w trakcie wypełniania formularza serii SOF. Dzieje się tak dlatego, że z reguły nie prowadzą one szczegółowej ewidencji wszystkich osób angażujących się w ich działalność.

We wszystkich aktywnych organizacjach, które wykazały pracę społeczną średnia liczba osób, które przynajmniej raz w 2018 r. pracowały w ten sposób wynosiła 37. W całej zbiorowości organizacji wyróżniały się społeczne podmioty wyznaniowe – pracowało w nich społecznie przeciętnie 79 osób, jednak charakteryzowały się one równocześnie bardzo niską medianą i dominantą pracujących społecznie (odpowiednio 7 i 1 osoba). Spośród wszystkich organizacji wyróżniały się też takie, które posiadały status organizacji pożytku publicznego, w których pracowało społecznie przeciętnie 93 osób, natomiast mediana liczby wolontariuszy była ponad 6-krotnie niższa (15 osób), a dominanta 9-krotnie niższa (10 osób).

Najbardziej jednolite pod względem liczby wolontariuszy były organizacje pracodawców, wśród których różnice między średnią a medianą pracujących społecznie wyniosły jedynie 3 osoby.

Tablica 1.6. Osoby pracujące społecznie w rejestrowych organizacjach non-profit według rodzaju organizacji w 2018 r.

Table 1.6. Volunteers in register non-profit organizations by type of organization in 2018

Rodzaje organizacji Types of organizations	Osoby pracujące społecznie w 2018 r. Volunteers in 2018				
	Odsetek organizacji, które korzystały z pracy społecznej w 2018 r. Percentage of organizations benefiting from volunteer work in 2018	Ogółem ^a (w mln) Total ^a (in mln)	Kobiety (w %) Women (in %)	Średnia ^a Average ^a	Mediana ^a Median ^a
OGÓŁEM ORGANIZACJE REJESTROWE TOTAL REGISTER ORGANIZATIONS	86,7	3,3	34,7	37	10
w tym podmioty ekonomii społecznej of which social economy organization	85,7	3,0	36,3	40	10
w tym organizacje pożytku publicznego of which public benefit organizations	88,0	0,8	57,9	93	15
Stowarzyszenia i podobne organizacje społeczne, fundacje Associations and similar organizations, foundations	86,8	2,9	35,7	40	10
stowarzyszenia i podobne organizacje społeczne associations and similar organizations	88,3	2,5	32,0	40	12
fundacje foundations	79,9	0,5	55,5	40	5
Społeczne podmioty wyznaniowe Faith-based charities	38,4	0,1	62,8	79	7
Samorząd gospodarczy i zawodowy Business and professional associations	77,3	0,0	52,9	24	10
Organizacje pracodawców Employers' organizations	67,5	0,0	23,4	10	7
Związki zawodowe Trade unions	95,2	0,1	49,2	12	5
Partie polityczne Political parties	100,0	0,1	28,2	1060	36

a Statystyki zostały obliczone dla organizacji, korzystających z pracy społecznej w 2018 r.

a Statistics calculated for organizations benefiting from volunteer work in 2018

Wartość mniejsza niż 0,05 mln.

A value lower than 0.05 mln.

Strukturę osób pracujących społecznie można analizować również z uwzględnieniem głównej dziedziny działalności organizacji. Największa część wolontariuszy (35,5%) angażowała się w działalność organizacji zajmujących się pomocą społeczną i humanitarną. Mniejsza ich część (12,7%) pracowała społecznie w jednostkach, których najważniejszą dziedziną działalności był sport, turystyka, rekreacja, hobby, a następnie ochrona zdrowia (9,9%), ratownictwo (8,8%) oraz edukacja i wychowanie, badania naukowe (6,5%).

Członkowie pracujący społecznie i wolontariusze zewnętrzni

Jak wspomniano na początku rozdziału, w pracę społeczną na rzecz podmiotów sektora non-profit angażować mogą się zarówno ich członkowie, jak i wolontariusze zewnętrzni. W 2018 r. z ogólnej liczby 3,3 mln osób świadczących tego typu pracę 2,3 mln stanowili członkowie organizacji.

Wykres 1.16. Członkowie pracujący społecznie w rejestrowych organizacjach non-profit w 2018 r.

Chart 1.16. Members volunteering of register non-profit organizations in 2018

Wśród związków zawodowych oraz partii politycznych praca społeczna była niemal wyłączną domeną członków – stanowili oni odpowiednio 97,4% i 97,0% wolontariuszy w tych rodzajach organizacji. Dominację członków wśród wolontariuszy widać również wśród organizacji pracodawców (94,4%) oraz w samorządzie gospodarczym i zawodowym (92,4%). Ze wsparcia wolontariuszy zewnętrznych w największym zakresie korzystały fundacje (89,7% osób pracujących społecznie w ich ramach nie było członkami ich organów kolegialnych), a następnie społeczne podmioty wyznaniowe (83,7%), gdyż w tej grupie duża część podmiotów miała również charakter nieczłonkowski. Osoby niezrzeszone w danej jednostce były również dużym wsparciem dla organizacji pożytku publicznego – stanowiły one 72,3% z wszystkich wolontariuszy.

Ważnym wskaźnikiem jest też odsetek członków, którzy w ciągu ostatniego roku przynajmniej raz angażowali się w pracę społeczną na rzecz organizacji wśród wszystkich członków tych organizacji. Na poziomie organizacji ogółem wyniósł on 20,9%. Najwyższą aktywnością swoich członków charakteryzowały stowarzyszenia i podobne organizacje społeczne (26,7%) oraz partie polityczne (25,1%). Najmniejsza część członków działała nieodpłatnie na rzecz organizacji samorządu gospodarczego i zawodowego (3,3%).

Warto też zwrócić uwagę na fundacje, w których ze względu na nieczłonkowski charakter uwzględniono zaangażowanie w pracę społeczną członków organów kolegialnych, wolontariusze stanowili 70,0% wszystkich członków organów kolegialnych.

Pracujący społecznie według płci

Wśród osób pracujących społecznie wykazanych przez wszystkie organizacje non-profit w 2018 r. ponad 1/3 stanowiły wolontariuszki. Większy niż przeciętny udział kobiet wśród pracujących społecznie odnotowano w społecznych podmiotach wyznaniowych (62,8%). Pod tym względem wyróżniały się też organizacje posiadające status pożytku publicznego (57,9%), a także fundacje (55,5%).

Jeżeli wziąć pod uwagę dziedzinę działalności, to kobiety wyraźnie częściej niż mężczyźni świadczyły pracę społeczną w organizacjach, które zajmowały się edukacją i wychowaniem, badaniami naukowymi. Stanowiły one około 2/3 wszystkich osób pracujących społecznie w podmiotach prowadzących działalność tego rodzaju. Wysoki udział kobiet wśród wolontariuszy odnotowano także wśród podmiotów zajmujących się ochroną zdrowia (56,8%).

Najmniejszym zaangażowaniem kobiet w pracę społeczną na rzecz rejestrowych organizacji non-profit wyróżniały się natomiast organizacje zajmujące się łowiectwem (3,7%), sprawami zawodowymi, pracowniczymi, branżowymi (14,3%), a także ratownictwem (15,7%).

Inne rodzaje pracy

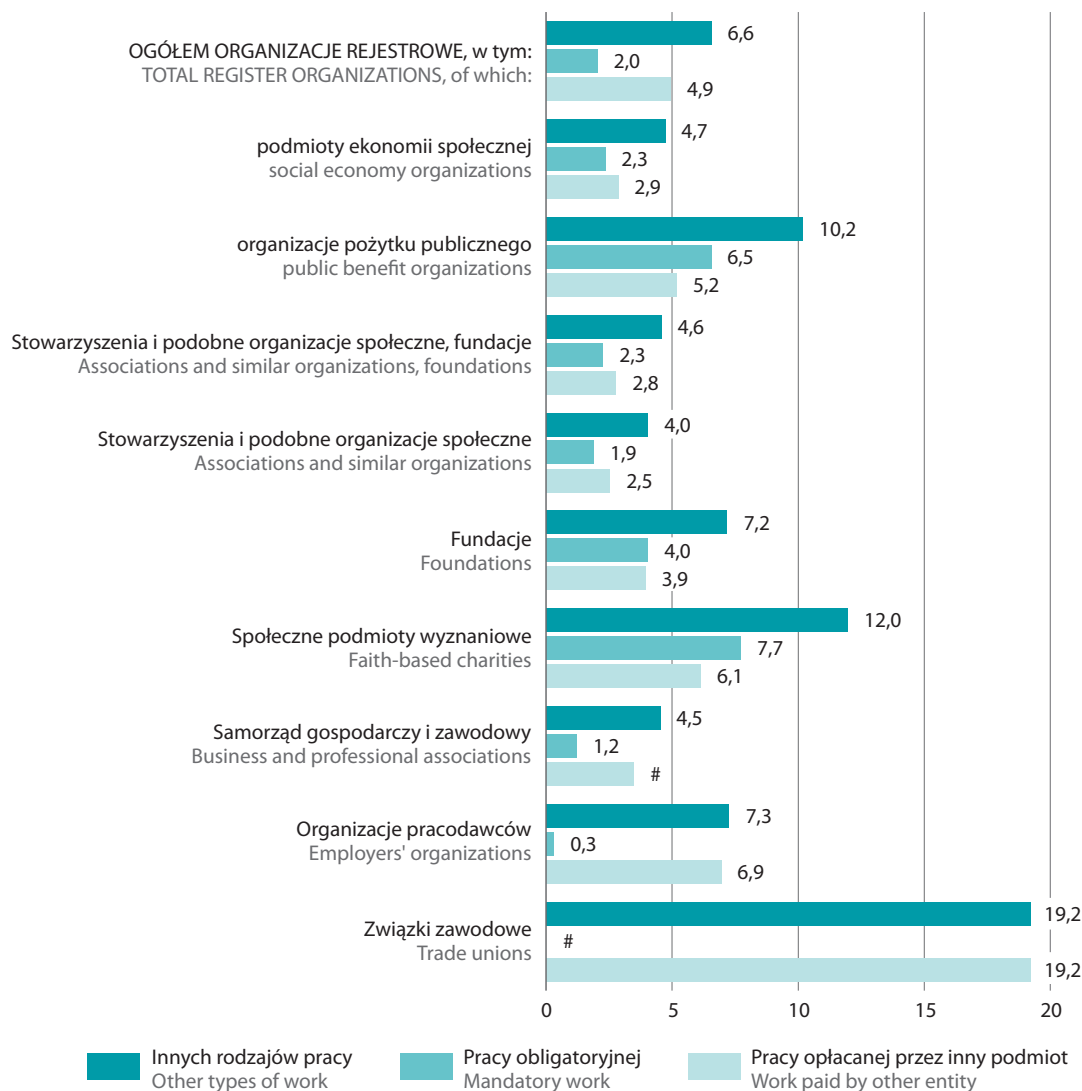
Other types of work

Specyfiką sektora non-profit jest nie tylko duże znaczenie, jakie dla jego działalności ma praca społeczna, ale także korzystanie z innych rodzajów pracy nieopłacanej przez badane organizacje:

- pracy obligatoryjnej – osoby, które wykonywały ją w ramach organizacji nieodpłatnie, były do tej pracy zobowiązane przez instytucje zewnętrzne, takie jak szkoła lub sąd, czyli nie miała ona charakteru dobrowolnego;
- pracy opłacanej przez inne podmioty – osoby ją wykonujące dostawały za nią wynagrodzenie od swojego pracodawcy bądź innej instytucji, a nie od badanej organizacji non-profit (np. staż finansowany z urzędu pracy, działanie na rzecz związku zawodowego w godzinach pracy u pracodawcy).

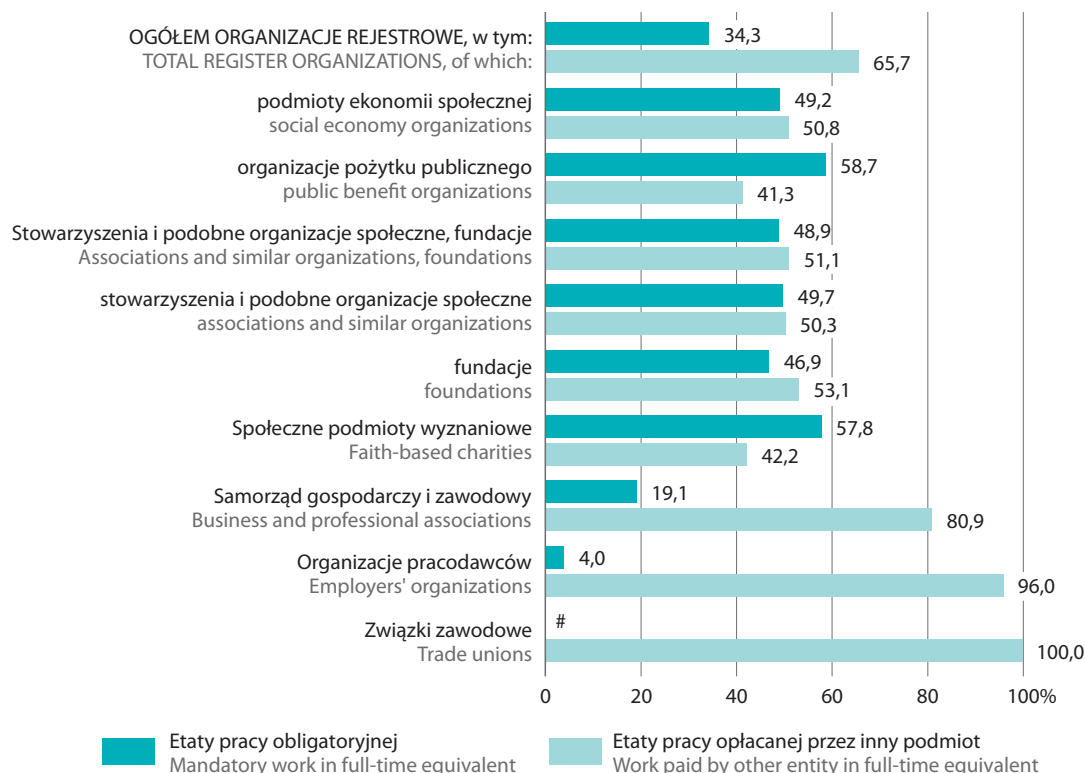
Wykres 1.17. Rejestrowe organizacje non-profit, które korzystały z pracy obligatoryjnej lub pracy opłacanej przez inne podmioty w 2018 r.

Chart 1.17. Register non-profit organizations benefiting from mandatory work or work paid by other entities in 2018

Co 15-ta rejestrowa organizacja non-profit objęta badaniami SOF korzystała z innych niż praca płatna lub społeczna rodzajów pracy. Największą część podmiotów wykorzystujących inne niż praca płatna lub społeczna zasoby odnotowano wśród związków zawodowych (19,2%), społecznych podmiotów wyznaniowych (12,0%), a także organizacji pożytku publicznego (10,2%). Dość wysokim odsetkiem korzystania z innych rodzajów pracy charakteryzowały się też organizacje pracodawców (7,3%) oraz fundacje (7,2%). W najmniejszym stopniu z pracy obligatoryjnej bądź opłacanej przez inne podmioty korzystały organizacje samorządu gospodarczego i zawodowego (4,5%).

Wykres 1.18. Struktura innych rodzajów pracy świadczonej w rejestrowych organizacjach non-profit w 2018 r.
Chart 1.18. Structure of other types of contracts served in register non-profit organizations in 2018

Łączny wolumen innych rodzajów pracy wykonywanej w 2018 r. we wszystkich rejestrowych organizacjach non-profit wyniósł niecałe 8,5 tys. etatów. Osoby zobowiązane do pracy w badanych organizacjach przez inny podmiot – np. studenci, którzy odbywali praktyki niezbędne do ukończenia studiów bądź osoby świadczące prace społecznie użyteczne na mocy wyroku sądu – wygenerowały łącznie pracę odpowiadającą około 2,9 tys. etatów, przy czym korzystało z niej około 2,3 tys. podmiotów, stanowiących 2,0% całej populacji badanych organizacji non-profit. Osoby, które świadczyły pracę w ramach organizacji i otrzymywały za nią wynagrodzenie od pracodawcy lub odbywały staż płatny z urzędu pracy wygenerowały 5,6 tys. etatów pracy, z której skorzystało 4,9% wszystkich zbadanych organizacji.

Największa część pracy nieopłacanej przez organizację, innej niż wolontariat, była wykonywana w grupie podmiotów najliczniej reprezentowanych w zbadanej zbiorowości, czyli w stowarzyszeniach i podobnych organizacjach społecznych (63,1%, podczas gdy organizacje te stanowiły 68,2% jednostek w sektorze), w fundacjach (28,5% wobec 14,4%) a następnie w społecznych podmiotach wyznaniowych (6,8% wolumenu tej pracy wobec 1,8% udziału jednostek).

1.6. Przychody z prowadzonej działalności

1.6. Revenues of conducted activity

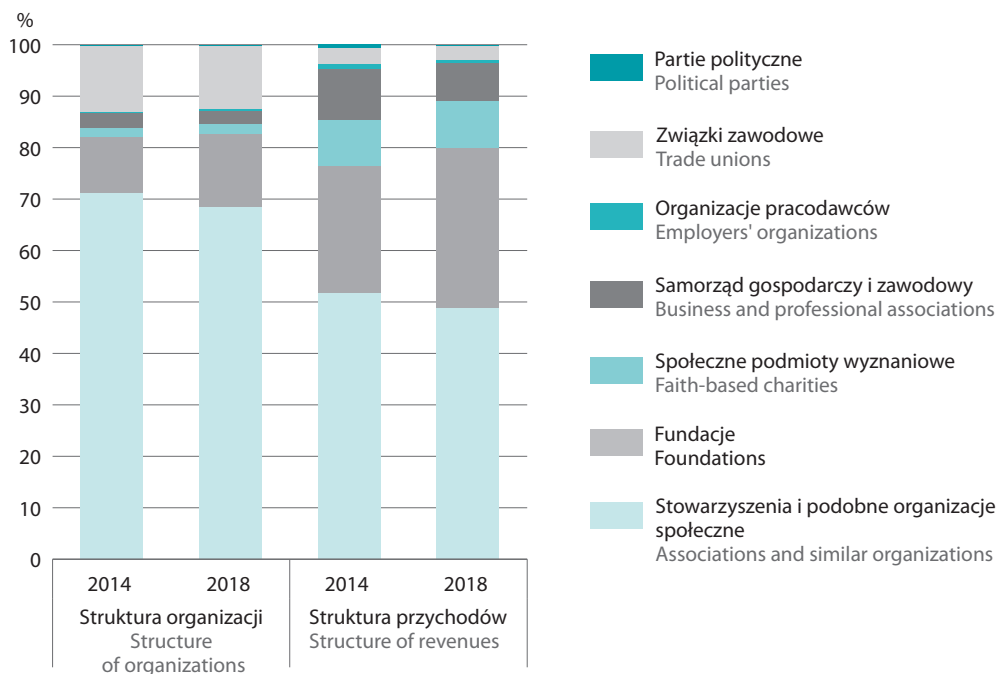
Przychody stanowią ważny element potencjału ekonomicznego, który obok potencjału społecznego, charakteryzuje stopień rozwoju organizacji non-profit. W 2018 r. całkowita suma osiągniętych przez badane organizacje przychodów wyniosła 32,9 mld zł. Co stanowi wzrost o 6,8 mld zł (26,1%) w stosunku do 2014 r. Korygując dane o wskaźnik inflacji wzrost ten wyniósł realnie 23,5%. Uzyskiwanie środków finansowych wykazywała zdecydowana większość badanych podmiotów (91,6%). A ze wspomnianych 32,9 mld zł aż 48,8% było osiągnięte przez 69,1 tys. stowarzyszeń i podobnych organizacji społecznych, a następne 31,1% przez 14,5 tys. fundacji. Duży udział w wartości przychodów, mimo relatywnie niskiej liczebno-

ści, miały społeczne podmioty wyznaniowe. W tej grupie jednostek zaobserwowano łącznie przychody na poziomie 3,1 mld zł (co stanowi 9,3% przychodów wszystkich organizacji non-profit), przy udziale w liczebności na poziomie 1,8%.

W zbiorowości rejestrowych organizacji non-profit można dodatkowo wyróżnić podmioty ekonomii społecznej oraz organizacje pożytku publicznego. Podmioty ekonomii społecznej stanowiły 87,3% jednostek w całej zbiorowości organizacji non-profit, a ich przychody stanowiły 91,2% przychodów wszystkich organizacji. Natomiast udział liczby organizacji pożytku publicznego wyniósł 9,3%, a ich przychodów – 27,5%.

Wykres 1.19. Struktura rejestrowych organizacji non-profit oraz ich przychodów w 2014 r. i 2018 r.

Chart 1.19. Structure of registered non-profit organizations and their revenues in 2014 and 2018

Obserwacji poddano również wartości średnich i median dla zbiorowości rejestrowych organizacji non-profit. W 2018 r. pod względem średniej wartości przychodów (obliczonej dla wszystkich podmiotów) największe wartości generowały społeczne podmioty wyznaniowe – 1684,6 tys. zł (przy średnich przychodach dla całej zbiorowości – 906,5 tys. zł). Najniższe średnie przychody zaobserwowano wśród kółek rolniczych (37,9 tys. zł), przy czym wszystkie jednostki samorządu gospodarczego i zawodowego zanotowały średnie przychody na poziomie 892,1 tys. zł.

Mediana przychodów dla wszystkich organizacji również była najwyższa w społecznych podmiotach wyznaniowych (579,2 tys. zł). Najwyższa różnica pomiędzy medianą a średnimi przychodami została zaobserwowana w partiach politycznych (średnia była ponad 200 razy wyższa od mediany). Ta zbiorowość jest jednak pod tym względem specyficzna, ponieważ na wartość przychodów znaczący wpływ mają subwencje otrzymywane przez kilka największych partii. Wśród pozostałych grup rejestrowych organizacji stosunek średniej do mediany kształtował się w zakresie od 3 (w społecznych podmiotach wyznaniowych) do 20 (w samorządzie gospodarczym i zawodowym).

Porównując osiągnięte wartości przychodów w 2018 r. do tych obserwowanych w 2014 r. zauważalny jest ogólny spadek wartości w jednostkach samorządu gospodarczego i zawodowego (o 0,1 mld zł), co z pewnością jest powiązane z ogólnym spadkiem liczby aktywnych jednostek w tym okresie (o 0,2 tys.). Najwyższe wartości wzrostu przychodów w stosunku do 2014 r. wykazały stowarzyszenia i podobne organizacje społeczne oraz fundacje. Cała ta grupa łącznie wykazała wzrost całkowitych przychodów o 32,2% (realnie wzrost ten wyniósł 29,3%).

Porównanie organizacji non-profit przeprowadzone pod kątem posiadania statusu organizacji pożytku publicznego wykazało, że znacznie większym potencjałem finansowym dysponowały podmioty, które odznaczały się posiadaniem wymienionego statusu. Niemal wszystkie organizacje pożytku publicznego wykazały uzyskiwanie przychodów, a wysokość średniej przychodów tych podmiotów była prawie 4-krotnie wyższa od analogicznej miary obliczonej dla organizacji nie posiadających wspomnianego statusu (odpowiednio: 979,4 tys. zł i 286,1 tys. zł).

Wyróżniającą się grupą podmiotów są przedsiębiorstwa społeczne, które stanowiły jedynie 0,2% wszystkich badanych organizacji non-profit. Przychody osiągnięte przez te podmioty stanowiły 0,4% wszystkich przychodów organizacji non-profit, jednak średnia ich przychodów wyniosła w 2018 r. 765,9 tys. zł, a mediana – 209,6 tys. zł.

Tablica 1.7. Przychody rejestrowych organizacji non-profit w 2018 r.

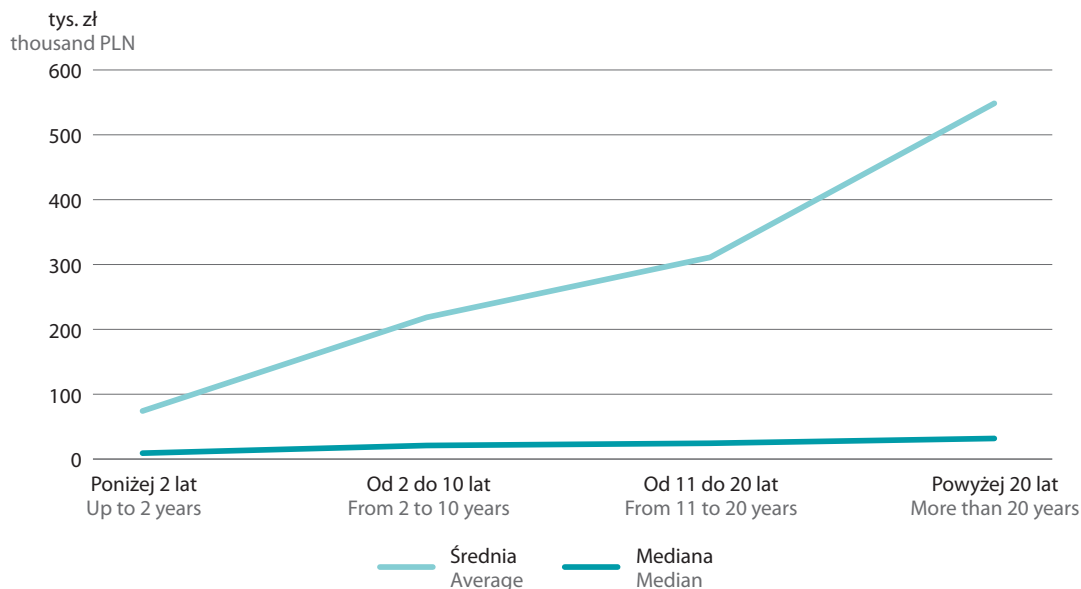
Table 1.7. Revenues of register non-profit organizations in 2018

Wyszczególnienie Specification	Liczba Number	Wszystkie organizacje All organizations		Całkowita suma przychodów Total amount of revenues	Organizacje wykazujące uzyskiwanie przychodów Organizations generating revenues		
		Średnia przychodów Average revenues	Mediana przychodów Median revenues		Udział liczebności Share in number	Średnia przychodów Average revenues	Mediana przychodów Median revenues
	w tys. in tho- usand	w tys. zł in thousand PLN		w mld zł in bn PLN	w % in %	w tys. zł in thousand PLN	
OGÓŁEM ORGANIZACJE TOTAL ORGANIZATIONS	101,0	906,5	85,0	32,9	91,6	967,6	108,4
w tym organizacje pożytku publicznego of which public benefit organizations	9,3	967,1	103,7	9,0	98,8	979,4	108,2
w tym podmioty ekonomii społecznej of which social economy organizations	87,3	343,1	27,0	30,0	91,3	375,9	35,0
Stowarzyszenia i podobne organizacje społeczne, fundacje Associations and similar organizations, foundations	83,6	314,0	26,0	26,3	91,4	343,6	33,6
stowarzyszenia i podobne organizacje społeczne associations and similar organizations	69,1	232,3	22,5	16,0	92,2	252,0	28,7
fundacje foundations	14,5	702,6	55,8	10,2	87,7	801,0	79,6
Społeczne podmioty wyznaniowe Faith-based charities	1,8	1684,6	579,2	3,1	93,4	1804,3	643,5
Samorząd gospodarczy i zawodowy Business and professional associations	2,7	892,1	44,1	2,4	87,0	1024,8	77,3
Organizacje pracodawców Employers' organizations	0,3	734,0	149,1	0,2	95,4	767,1	155,6
Związki zawodowe Trade unions	12,5	71,8	8,6	0,9	93,6	75,5	9,3
Partie polityczne Political parties	0,1	2043,6	7,3	0,1	96,6	2115,3	10,2

Analizując zbiorowość rejestrowych organizacji non-profit pod kątem długości prowadzenia działalności zaobserwowano, że jednostki wykazujące najwyższą średnią i medianę przychodów działały ponad 20 lat. W podmiotach, które prowadziły działalność od 11 do 20 lat zaobserwowano medianę wyższą od wartości dla całej zbiorowości, przy średniej niższej od liczonej dla wszystkich podmiotów. Najmłodsze podmioty (działające do 2 lat) osiągały przychody na poziomie średnio 73,9 tys. zł, a mediana ich przychodów kształtowała się na poziomie 8,7 tys. zł.

Wykres 1.20. Przychody rejestrowych organizacji non-profit według lat prowadzenia działalności w 2018 r.

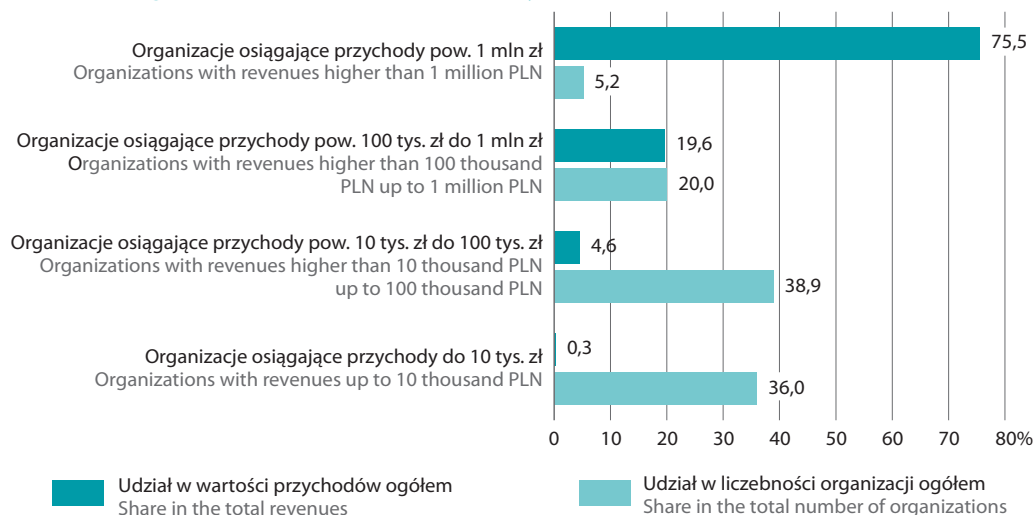
Chart 1.20. Revenues of register non-profit organizations by years of conducting activity in 2018

Sektor polskich organizacji non-profit charakteryzuje się występowaniem bardzo dużego rozwarstwienia ekonomicznego wśród tworzących go podmiotów. Na skalę tego zjawiska wskazują znaczne różnice występujące pomiędzy średnią oraz medianą uzyskiwanych przychodów, a także niski udział liczebności podmiotów osiągających przychody powyżej 1 mln zł (5,2%) w stosunku do udziału w przychodach wszystkich rejestrowych organizacji non-profit (75,5%). W stosunku do 2014 r. zmniejszył się jednak udział jednostek osiągających najniższe przychody (do 10 tys. zł – w 2014 r. jednostki takie stanowiły 42,0% wszystkich organizacji, a w 2018 r. udział ten wyniósł 36,0%).

Wykres 1.21. Struktura organizacji i wartości przychodów według wysokości przychodów w 2018 r.

Chart 1.21. Structure of organizations and value of revenues by amount of revenues in 2018

Współczynnik Giniego jest miarą pokazującą stopień koncentracji danej cechy (np. przychodów) w określonej zbiorowości. Przyjmuje wartość od 0 do 1. Wynik 0 oznacza brak koncentracji, czyli sytuację, w której każda jednostka określonej zbiorowości posiada dokładnie taką samą wartość danej cechy. Z kolei 1 oznacza całkowitą koncentrację, czyli sytuację, w której jedna jednostka jest w posiadaniu całej sumy danej cechy. Zatem im wyższa wartość wskaźnika, tym większy jest stopień koncentracji badanej zmiennej i większe jej zróżnicowanie.

Współczynnik koncentracji Giniego również potwierdza przytoczony wcześniej fakt istnienia dużego rozwarstwienia wśród analizowanych organizacji. Wartość współczynnika w 2018 r. wyniosła 0,899 (w 2014 r. – 0,871), co świadczy o niewielkiej liczbie jednostek osiągających najwyższe przychody.

1.7. Koszty prowadzonej działalności

1.7. Costs of conducted activity

Suma kosztów poniesionych przez wszystkie rejestrowe organizacje w 2018 r. wyniosła 30,9 mld zł i była o 2,0 mld zł niższa od sumy uzyskanych przychodów. Udział kosztów w przychodach ukształtował się więc na poziomie 93,9% (w 2014 r. wskaźnik ten wynosił 90,8%). W porównaniu do liczby organizacji osiągających przychody (91,6% organizacji), koszty wykazało 90,8% badanych podmiotów.

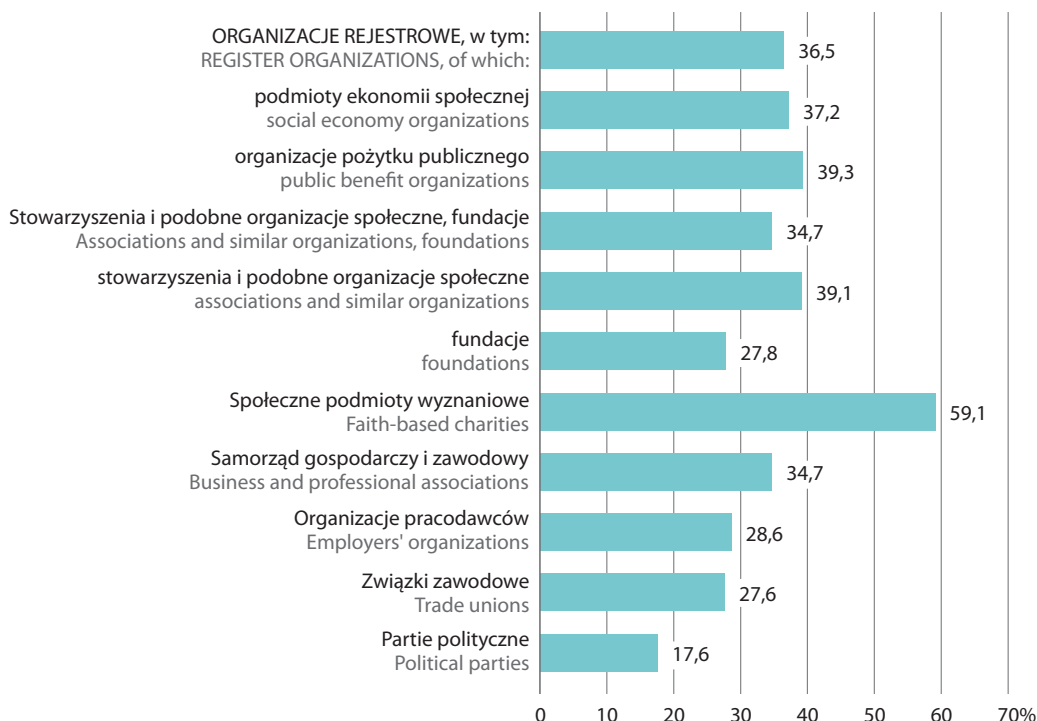
Tablica 1.8. Koszty rejestrowych organizacji non-profit w 2018 r.

Table 1.8. Costs of register non-profit organizations in 2018

Wyszczególnienie Specification	Liczba Number	Wszystkie organizacje All organizations		Całkowita suma kosztów Total amount of costs	Organizacje wykazujące ponoszenie kosztów Organizations reporting costs		
		Średnia kosztów Average costs	Mediana kosztów Median costs		Udział liczebności Share in number	Średnia kosztów Average costs	Mediana kosztów Median costs
	w tys. in thousand	w tys. zł in thousand PLN		w mld zł in bn PLN	w % in %	w tys. zł in thousand PLN	
OGÓŁEM ORGANIZACJE TOTAL ORGANIZATIONS	101,0	306,1	20,1	30,9	90,8	336,3	26,5
w tym organizacje pożytku publicznego of which public benefit organizations	9,3	905,3	96,7	8,5	99,0	914,3	98,7
w tym podmioty ekonomii społecznej of which social economy organizations	87,3	321,0	24,3	28,0	90,9	353,4	32,2
Stowarzyszenia i podobne organizacje społeczne, fundacje Associations and similar organizations, foundations	83,6	294,4	23,2	24,6	91,0	323,7	30,3
stowarzyszenia i podobne organizacje społeczne associations and similar organizations	69,1	221,3	20,1	15,3	90,8	243,7	26,5
fundacje foundations	14,5	641,7	51,3	9,3	91,8	699,2	65,7
Społeczne podmioty wyznaniowe Faith-based charities	1,8	1551,3	594,9	2,8	95,6	1623,4	639,1
Samorząd gospodarczy i zawodowy Business and professional associations	2,7	856,5	40,5	2,3	85,2	1004,9	79,6
Organizacje pracodawców Employers' organizations	0,3	682,7	123,4	0,2	95,4	713,2	139,7
Związki zawodowe Trade unions	12,5	66,8	6,7	0,8	90,4	72,7	7,9
Partie polityczne Political parties	0,1	1811,8	4,1	0,1	86,4	2096,0	8,0

W 2018 r. udział kosztów wynagrodzeń (z tytułu stosunku pracy, umów zleceń lub umów o dzieło) w ogólnej kwocie ponoszonych kosztów wyniósł 36,5%. W największym stopniu wynagrodzenia stanowiły najwyższy odsetek w kosztach ogółem w społecznych podmiotach wyznaniowych (59,1%).

Wykres 1.22. Udział wartości kosztów wynagrodzeń w kosztach rejestrowych organizacji non-profit w 2018 r.¹⁸
Chart 1.22. Share of wages and salaries in total costs of register non-profit organizations in 2018

1.8. Wynik finansowy

1.8. Financial result

Odsetek jednostek, które uzyskały nadwyżkę finansową, wyniósł 34,2% (33,7% w 2014 r.), a stratę wykazało 16,0% podmiotów (w 2014 r. było to 12,7% jednostek)¹⁹. Grupą podmiotów, w której wystąpił najwyższy odsetek jednostek osiągających dodatni wynik finansowy, okazały się partie polityczne (54,2% podmiotów), następnie organizacje pracodawców (51,1%) oraz związki zawodowe (49,5%). Udział podmiotów wykazujących ujemny wynik finansowy zazwyczaj nie przekraczał w analizowanych grupach poziomu 20%. Jedynie w grupie fundacji zaobserwowano 21,9% jednostek wykazujących ujemny wynik finansowy.

W 2018 r. przyparafialne organizacje Kościoła katolickiego, badane oddzielnie od zbiorowości rejestrowych organizacji non-profit, w 44,0% operowały jakimikolwiek finansami. Spośród nich 45,4% zakończyła rok z bilansem dodatnim. Tak niska liczba jednostek wykazująca obrót pieniężny wynika z oddolnego charakteru działalności tych organizacji, opartego na aktywności swoich członków, których cele są realizowane bez lub przy pomocy niewielkich nakładów finansowych.

¹⁸ Dotyczy tylko jednostek ponoszących koszty z tytułu wynagrodzeń.

¹⁹ Jednostki, w których udział kosztów w przychodach wynosił od 95% do 105% oraz wszystkie podmioty, w których wartość bezwzględna różnicy przychodów i kosztów nie przekraczała 1 tys. zł zostały skategoryzowane jako podmioty osiągające zrównoważony wynik finansowy. Pozostałe podmioty w zależności uzyskiwania zysku lub straty zostały skategoryzowane odpowiednio jako podmioty o dodatnim wyniku finansowym i ujemnym wyniku finansowym.

Wykres 1.23. Struktura rejestrowych organizacji non-profit według wyniku finansowego za 2018 r.

Chart 1.23. Structure of register non-profit organizations by financial result in 2018

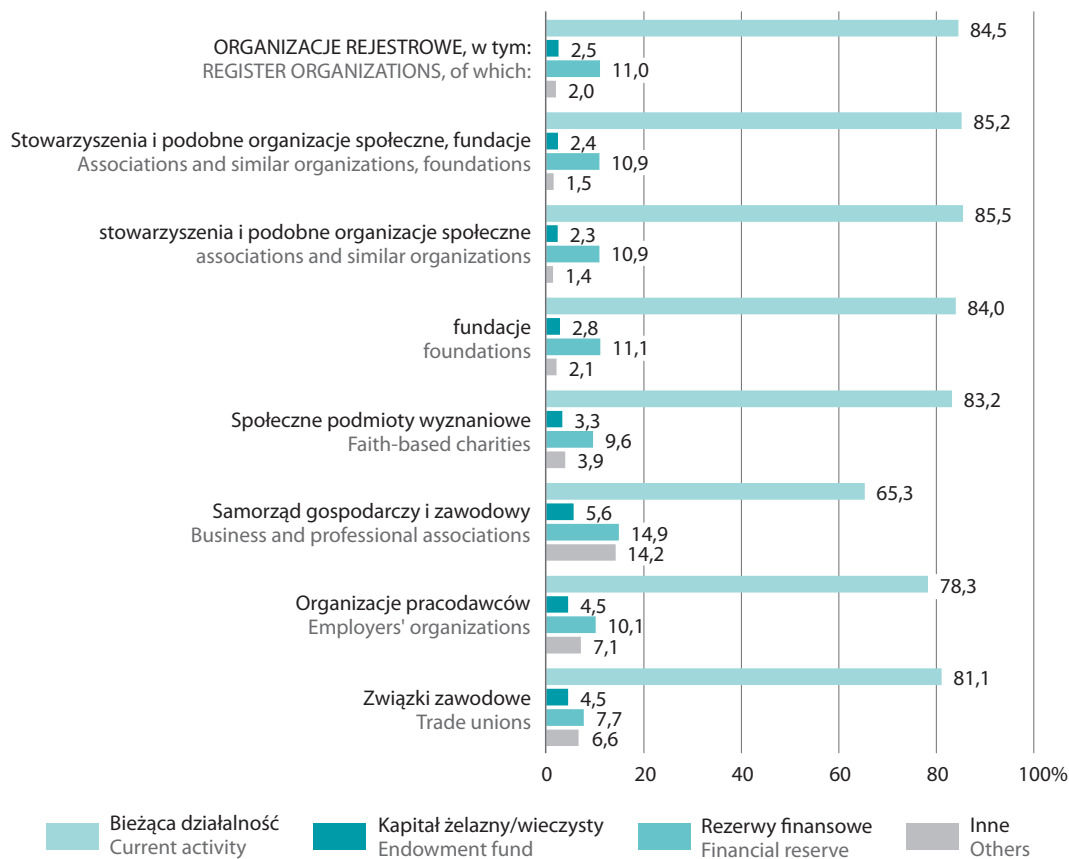

Pozyskiwane w badaniach informacje pozwalają również obserwować kierunek wydatkowania osiągniętych nadwyżek finansowych. Dane te dotyczą rozdysponowania w 2018 r. osiągniętego dodatniego wyniku finansowego za 2017 r. i lata wcześniejsze²⁰.

Zdecydowana większość podmiotów przeznacza wypracowaną nadwyżkę finansową na bieżącą działalność (84,5%). Na wysokim, ponad 80% poziomie kształtują się wartości we wszystkich badanych grupach z wyjątkiem samorządu gospodarczego i zawodowego. W tej grupie jednostek nadwyżka z poprzednich lat przeznaczana jest w 68,3% na bieżącą działalność, a w 29,1% na rezerwy finansowe i inne cele. Wszystkie analizowane grupy na rezerwy finansowe przeznaczają od 7,7% (związki zawodowe) do 16,3% (kółka rolnicze).

²⁰ Dane te nie uwzględniają działalności partii politycznych.

Wykres 1.24. Alokacja nadwyżki z lat poprzednich według sposobu jej wydatkowania w 2018 r.
Chart 1.24. Allocation of surplus from previous years according to its way of spending in 2018

1.9. Źródła finansowania działalności sektora non-profit

1.9. Financial sources of the activity of non-profit sector

Główne kryterium podziału, na podstawie którego utworzono przedstawioną w tym podrozdziale typologię źródeł przychodów, oparte zostało na rynkowym oraz nierynkowym charakterze działalności, za pomocą której zostały uzyskane środki finansowe wchodzące w skład budżetów poszczególnych organizacji.

Do kategorii rynkowej zaliczono środki finansowe uzyskane w wyniku działalności polegającej na odpłatnym świadczeniu usług oraz wytwarzaniu i sprzedaży różnych produktów: z działalności gospodarczej, odpłatnej działalności statutowej oraz posiadania papierów wartościowych lub lokat bankowych, a także pochodzące ze źródeł publicznych środki uzyskane na podstawie ustawy z dnia 29 stycznia 2004 r. Prawo zamówień publicznych (Dz. U. z 2019 r. poz. 1843, z późn. zm.).

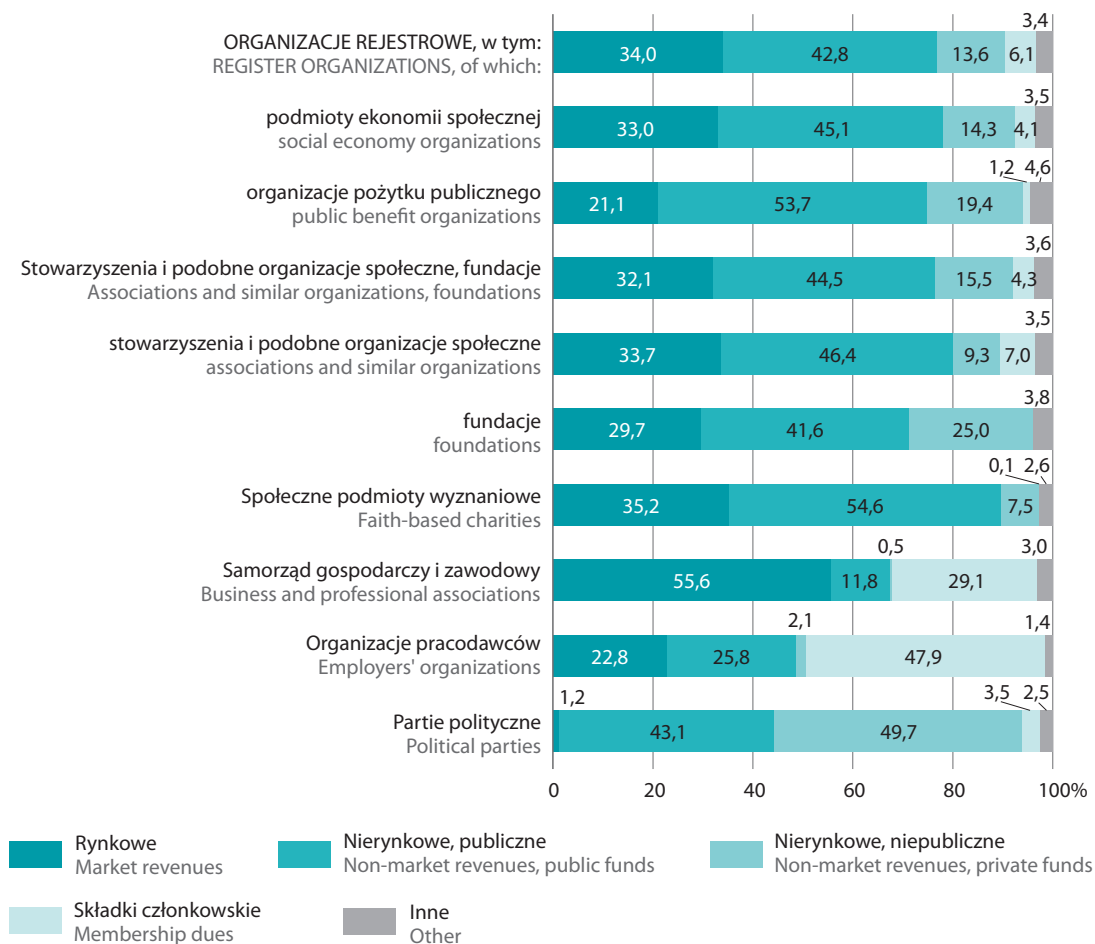
Do kategorii przychodów o charakterze nierynkowym zaliczone zostały dotacje, subwencje i inne transfery przekazane przez krajowe lub zagraniczne organy administracji publicznej, w tym odpisy 1% podatku dochodowego (PIT). Poza tym, środkami nierynkowymi są również kwoty pozyskane w wyniku zbiórek publicznych, darowizn, grantów i innych transferów ze źródeł prywatnych (przekazanych przez osoby fizyczne, przedsiębiorstwa oraz podmioty non-profit). Ze względu na trudności z jednoznacznym sklasyfikowaniem składek członkowskich wydzielono dla nich osobną kategorię²¹. W pozycji „inne” wyróżniono środki finansowe, których nie dało się przydzielić do żadnej z wyżej wymienionych kategorii przychodów.

Łącznie rejestrowe organizacje non-profit (z wyłączeniem związków zawodowych²²) pozyskały w 2018 r. 32,0 mld zł przychodów, z czego 56,4% stanowiły przychody nierynkowe, w tym głównie ze źródeł publicznych (42,8). Istotny był również udział przychodów ze źródeł o charakterze rynkowym – 34,0% (w tym 14,8% pochodziło z działalności gospodarczej i 17,1% z odpłatnej działalności statutowej). Strukturę przychodów uzupełniały składki członkowskie – 6,1% oraz inne przychody – 3,4%.

21 Składki członkowskie mogą mieć charakter rynkowy, jeśli ich wysokość stanowi znaczący wydatek dla osób korzystających z usług organizacji, a fakt opłacenia składki stanowi warunek konieczny do korzystania z oferowanych przez organizację dóbr lub usług. Jednak składki mogą również mieć charakter nierynkowy, gdy ich wysokość jest symboliczna i w rezultacie stanowi raczej potwierdzenie przynależności do danej organizacji niż warunek dostępu do oferowanych członkom dóbr lub usług.

22 Struktury przychodów według ich źródeł prezentowane są z wyłączeniem związków zawodowych ze względu na brak danych w tym zakresie.

Wykres 1.25. Struktura przychodów rejestrowych organizacji non-profit według źródła przychodów w 2018 r.
Chart 1.25. Structure of revenues of register non-profit organizations by source of revenues in 2018

W 2018 r. ponad połowa z całkowitej sumy przychodów organizacji non-profit pochodziła ze źródeł o charakterze nierynkowym (56,4%). W tej kategorii główną część stanowiły środki publiczne (42,8%), a wśród nich największy udział miały środki przekazane przez organy administracji samorządowej (20,1%), następnie przez administrację rządową (10,2%) oraz pochodzące z UE i publicznych źródeł zagranicznych (7,5%). Pozostała część środków nierynkowych pochodziła ze źródeł niepublicznych (13,6%), w tym głównie z darowizn i grantów od innych organizacji (12,6%), zaś przychody ze zbiórek publicznych stanowiły jedynie 1,0%.

Środki nierynkowe dominowały w przychodach partii politycznych (92,8%). Na tle innych organizacji pod względem udziału przychodów ze źródeł nierynkowych wyróżniały się też organizacje pożytku publicznego. Niemal 3/4 środków, którymi dysponowały OPP pochodziło ze źródeł nierynkowych, głównie publicznych (53,7%). Istotnym elementem ich budżetów stanowiły środki pochodzące z odpisów 1% podatku dochodowego od osób fizycznych (8,5%). Wśród OPP odnotowano też ponadprzeciętny udział środków ze zbiórek publicznych (2,6% wobec 1,0% w zbiorowości ogółem).

Tablica 1.9. Struktura przychodów rejestrowych organizacji non-profit w 2018 r.
Table 1.9. Structure of revenues of register non-profit organizations in 2018

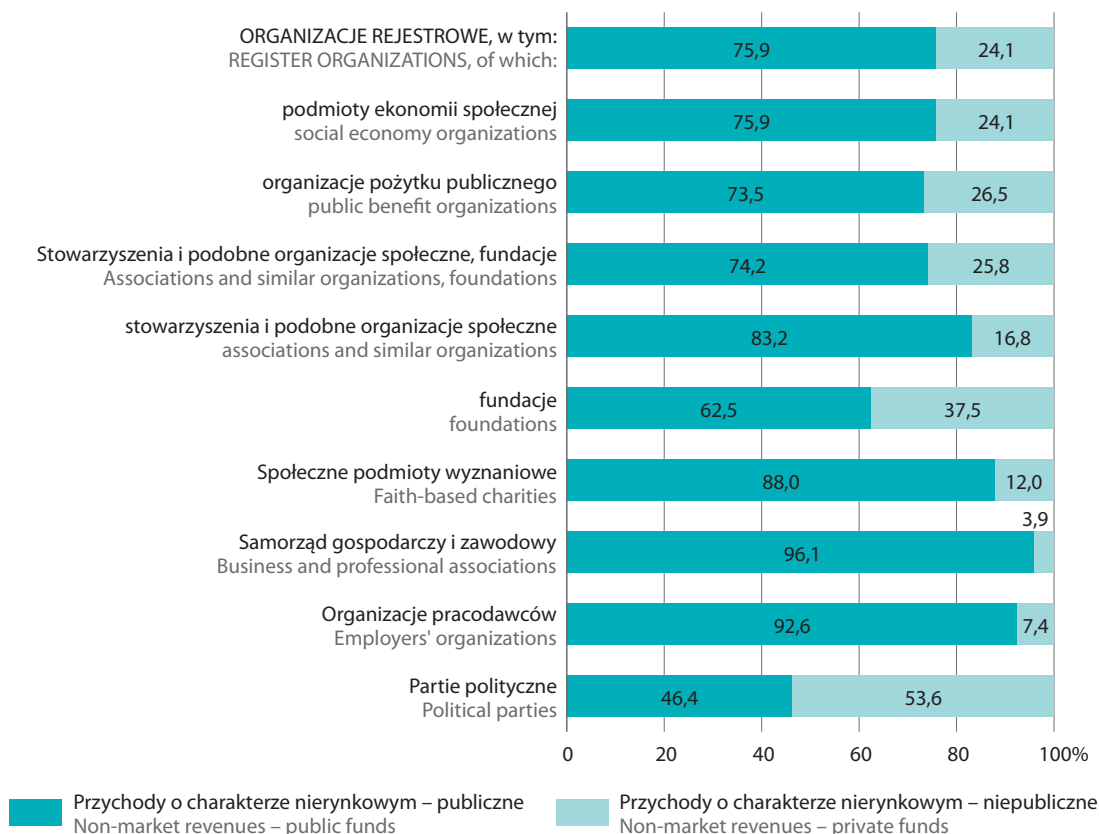
Wyszczególnienie Specification	Organizacje ogółem Total organiza- tions ¹	w tym organizacje pożytku publicznego of which public benefit organiza- tions	w tym podmioty ekonomii społecznej of which social economy organiza- tions	Stowarzy- szenia i podobne organizacje społeczne, fundacje Associations and similar organi- zations, foundations	stowarzy- szenia i podobne organizacje społeczne associa- tions and similar organiza- tions	fundacje founda- tions	Społeczne podmioty wyznania- we Faith-based charities	Samorząd gospodar- czy i zawo- dowy Business and pro- fessional associa- tions	Organizacje pracodaw- ców Employers' organiza- tions	Partie poli- tyczne Political parties
Przychody o charakterze rynkowym Market revenues	34,0	21,1	33,0	32,1	33,7	29,7	35,2	55,6	22,8	1,2
działalność gospodarcza unrelated business activity	14,8	8,1	13,4	13,3	12,9	13,9	9,0	39,0	12,3	0,0
działalność statutowa odpłatna paid mission-related activity	17,1	10,6	17,3	16,7	18,6	13,7	23,3	15,5	10,3	1,2
zamówienia publiczne public procurement	1,5	1,6	1,6	1,5	1,7	1,1	2,6	0,2	0,0	0,0
odsetki, dywidendy interest, dividends	0,7	0,8	0,7	0,7	0,5	1,0	0,2	0,8	0,2	0,0
Przychody o charakterze nierynkowym Non-market revenues	56,4	73,1	59,4	60,0	55,8	66,5	62,1	12,3	27,9	92,8
źródła publiczne public funds	42,8	53,7	45,1	44,5	46,4	41,6	54,6	11,8	25,8	43,1
administracja samorządowa local government	20,1	26,1	21,4	20,1	25,8	11,2	35,9	3,4	0,0	0,0
administracja rządowa central government	10,2	13,1	10,4	10,0	11,8	7,3	15,7	4,2	4,5	43,1
UE, zagranica EU, abroad	7,5	6,0	7,8	8,3	7,7	9,3	2,1	4,2	21,3	0,0
1% PIT 1% of personal income tax	2,6	8,5	2,8	3,1	1,2	6,0	0,9	0,0	0,0	0,0
źródła niepubliczne private funds	13,6	19,4	14,3	15,5	9,3	25,0	7,5	0,5	2,1	49,7
darowizny i inne przekazane środki donations, transfers	12,6	16,7	13,2	14,3	8,5	23,1	7,1	0,5	2,1	49,7
zbiórki publiczne public collections	1,0	2,7	1,1	1,2	0,8	1,8	0,3	0,0	0,0	0,0
Składki członkowskie Membership dues	6,1	1,2	4,1	4,3	7,0	0,0	0,1	29,1	47,9	3,5
Inne Other	3,4	4,6	3,5	3,6	3,5	3,8	2,6	3,0	1,4	2,5

1 z wyłączeniem związków zawodowych

Przychody o charakterze rynkowym stanowiły największą część budżetów organizacji samorządu gospodarczego i zawodowego (55,6% wobec 34,0% w zbiorowości ogółem), głównie za sprawą środków z działalności gospodarczej (39,0% wobec 14,8% w zbiorowości ogółem). Z kolei pod względem ponadprzeciętnego udziału środków z odpłatnej działalności statutowej wyróżniały się społeczne podmioty wyznaniowe (23,3% wobec 17,1% w zbiorowości ogółem). Przychody o charakterze rynkowym minimalne znaczenie miały wśród partii politycznych (1,2%) ze względu na brak prawnej możliwości prowadzenia działalności gospodarczej przez te organizacje.

Wykres 1.26. Struktura przychodów nierynkowych organizacji rejestrowych w 2018 r.

Chart 1.26. Structure of non-market revenues of register non-profit organizations in 2018

Analizując badaną zbiorowość pod kątem udziału kwot środków nierynkowych ze źródeł publicznych i niepublicznych, wyróżniały się partie polityczne, wśród których przychody publiczne nie dominowały nad niepublicznymi – stanowiąc odpowiednio 43,1% i 49,7%.

Wykres 1.27. Struktura przychodów pozyskiwanych ze źródeł nierynkowych publicznych rejestrowych organizacji non-profit według źródeł przychodów w 2018 r.

Chart 1.27. Structure of revenues from public non-market sources of register non-profit organizations by revenues sources in 2018

Publiczne środki nierynkowe największy udział miały w przychodach społecznych podmiotów wyznaniowych (54,6%), a następnie stowarzyszeń i podobnych organizacji społecznych (46,4%). Analizując wewnętrzną strukturę środków publicznych, w społecznych podmiotach wyznaniowych oraz w stowarzyszeniach i podobnych organizacjach społecznych większość środków pochodziła ze źródeł samorządowych (odpowiednio 65,7% i 55,5%) oraz rządowych (odpowiednio 28,7% i 25,3%). Fundacje charakteryzowały się natomiast najbardziej zrównoważonym udziałem środków z poszczególnych źródeł publicznych, w mniejszym stopniu niż inne typy podmiotów korzystały ze środków samorządowych i rządowych (odpowiednio 27,0% i 17,6%), na rzecz środków z UE (22,3%) i 1% PIT (14,5%). Wyłączając partie polityczne oraz organizacje pracodawców, które nie pozyskiwały środków od administracji samorządowej, we wszystkich pozostałych grupach organizacji łączny udział przychodów od administracji samorządowej i rządowej w przychodach publicznych był nie niższy niż 60%.

1.10. Środki trwałe i nakłady inwestycyjne

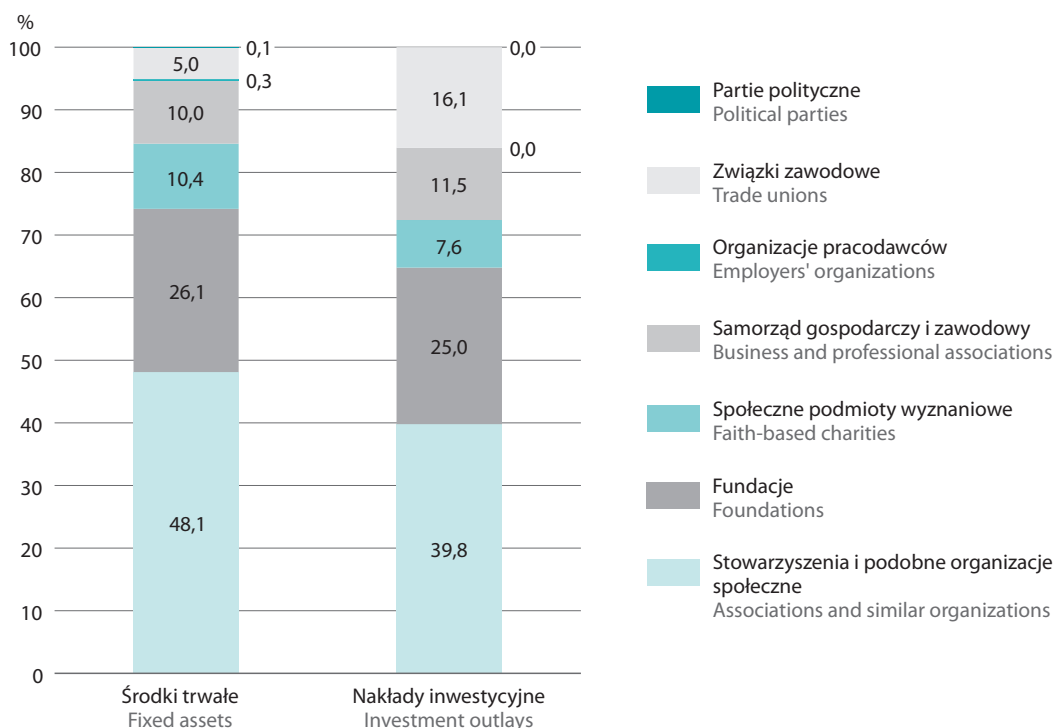
1.10. Fixed assets and investment outlays

Środki trwałe, których właścicielami były rejestrowe organizacje non-profit w 2018 r. były łącznie warte 21,6 mld zł. Należały one głównie do stowarzyszeń i podobnych organizacji społecznych oraz fundacji (74,2% środków trwałych wszystkich organizacji). Analizując wartość środków trwałych przypadającą na 1

podmiot, dla ogółu jednostek średnia ta wyniosła 1,2 mln zł. Najwyższa średnia wartość środków trwałych przypadających na podmioty posiadające takie środki zaobserwowana została w związkach zawodowych – 5,7 mln zł oraz społecznych podmiotach wyznaniowych – 3,8 mln zł.

Wykres 1.28. Struktura środków trwałych i nakładów inwestycyjnych rejestrowych organizacji non-profit w 2018 r.

Chart 1.28. Structure of fixed assets and investment outlays of register non-profit organizations in 2018

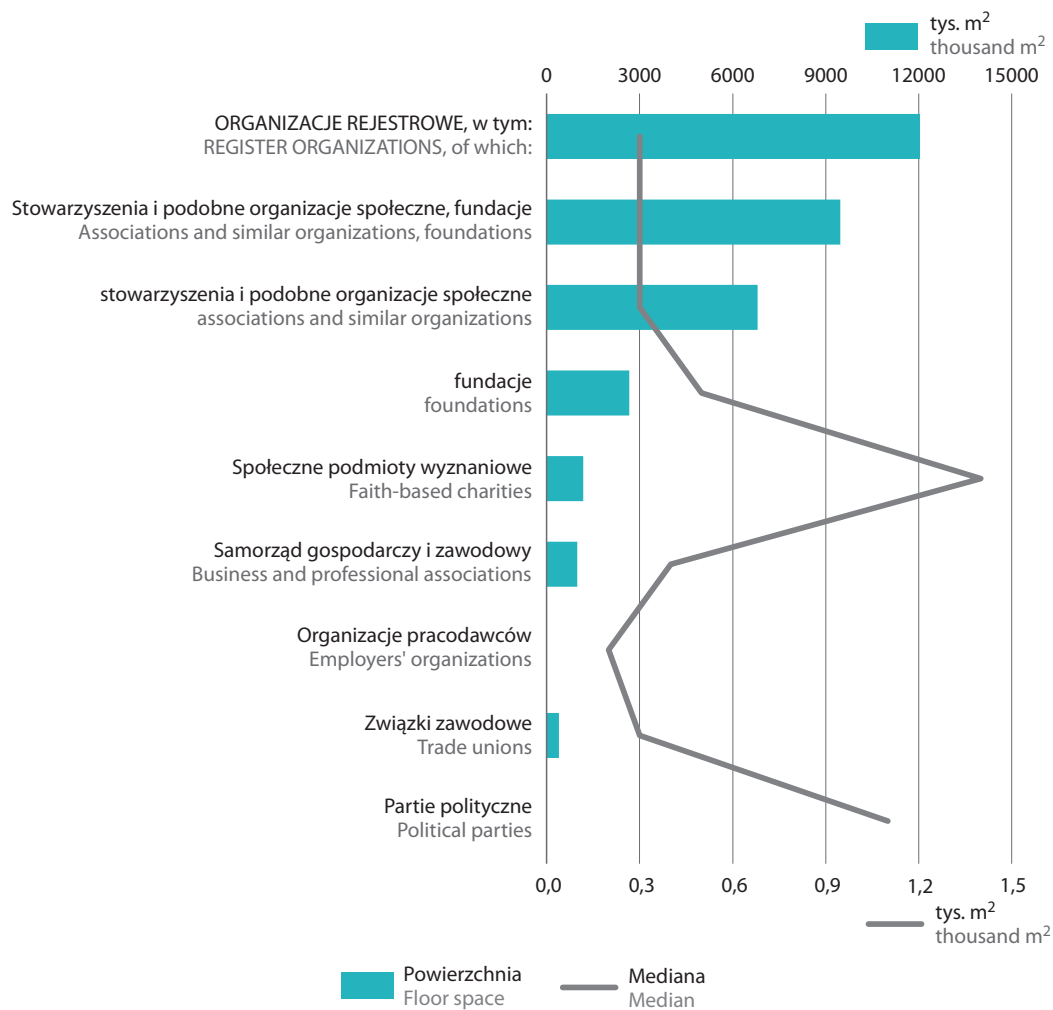

W 2018 r. 7,7% organizacji posiadało lokale na własność, których powierzchnia wynosiła łącznie 12 049,3 tys. m². Mediana powierzchni dla organizacji będących właścicielami lokali wyniosła 0,3 tys. m². Najwyższą medianę zaobserwowano wśród społecznych podmiotów wyznaniowych (1,4 tys. m²) i partii politycznych (1,1 tys. m²). Natomiast w pozostałych grupach mediana powierzchni kształtowała się od 0,2 tys. m² w organizacjach pracodawców do 0,5 tys. m² w fundacjach.

Istotnie posiadany rozmiar zasobów lokalowych różnicowała dziedzina działalności, aż 24,1% powierzchni skupiały organizacje zajmujące się edukacją i wychowaniem (placówki oświatowe), a następnie ratownictwem (13,3%; remizy OSP) oraz sprawami pracowniczymi, zawodowymi i branżowymi (12,1%). Z kolei największą medianą powierzchni lokalu charakteryzowały się organizacje działające głównie w dziedzinie ochrony zdrowia (923 m²), pomocy społecznej i humanitarnej (791 m²) oraz edukacji i wychowania (754 m²).

Wykres 1.29. Powierzchnia lokali rejestrowych organizacji non-profit w 2018 r.

Chart 1.29. Floor space of register non-profit organizations in 2018

Nakłady inwestycyjne na nowe obiekty majątkowe lub na ulepszenie istniejących obiektów poniosło w 2018 r. 5,3% wszystkich badanych organizacji. Wartość tych nakładów wyniosła 1,1 mld zł i średnio było to 215,6 tys. zł na jedną organizację. Najwyższy odsetek organizacji ponoszących nakłady inwestycyjne został zaobserwowany wśród jednostek samorządu zawodowego i gospodarczego (11,4% tych organizacji poniosło nakłady inwestycyjne) oraz społecznych podmiotach wyznaniowych (10,9%). Natomiast relatywnie wysokie nakłady inwestycyjne odnotowano wśród społecznych podmiotów wyznaniowych (mediana na poziomie 80,8 tys. zł), a następnie fundacji (48,8 tys. zł).

Tablica 1.10. Środki trwałe i nakłady inwestycyjne w 2018 r.

Table 1.10. Fixed assets and investment outlays in 2018

Wyszczególnienie Specification	Środki trwałe Fixed assets		Powierzchnia posiadanych środków trwałych Floor space of owned fixed assets		Nakłady inwestycyjne Investment outlays	
	w tys. zł in thousand PLN		w tys. m ² in thousand m ²		w tys. zł in thousand PLN	
	Średnia Average	Mediana Median	Średnia Average	Mediana Median	Średnia Average	Mediana Median
OGÓŁEM ORGANIZACJE TOTAL ORGANIZATIONS	1144,4	93,3	1,6	0,3	210,3	17,2
Stowarzyszenia i podobne orga- nizacje społeczne, fundacje Associations and similar organi- zations, foundations	954,9	81,6	1,5	0,3	152,1	16,0
stowarzyszenia i podobne organizacje społeczne associations and similar organizations	744,6	94,5	1,2	0,3	106,6	14,7
fundacje foundations	1994,7	43,0	4,0	0,5	470,7	48,8
Spółeczne podmioty wyzna- niowe Faith-based charities	3785,2	471,3	4,2	1,4	434,3	80,8
Samorząd gospodarczy i zawo- dowy Business and professional asso- ciations	1761,8	162,5	1,0	0,4	433,0	21,7
Organizacje pracodawców Employers' organizations	940,4	23,4	0,2	0,2	14,8	11,1
Związki zawodowe Trade unions	5637,8	80,9	4,5	0,3	4269,0	12,2
Partie polityczne Political parties	1723,5	1808,0	1,1	1,1	39,7	39,7

Rozdział 2

Chapter 2

Charakterystyka działalności poszczególnych typów organizacji non-profit

Characteristics of activities of particular types of non-profit organizations

2.1. Stowarzyszenia i podobne organizacje społeczne oraz fundacje

2.1. Associations and similar organizations, foundations

Opisywaną w tym podrozdziale zbiorowość tworzą podmioty, które zostały sklasyfikowane w następujący sposób:

- stowarzyszenia i podobne organizacje społeczne, działające na podstawie ustawy z dnia 7 kwietnia 1989 r. Prawo o stowarzyszeniach (Dz. U. z 2019 r. poz. 713, z późn. zm.), czyli typowe stowarzyszenia, ochotnicze straże pożarne, stowarzyszenia sportowe (uczniowskie kluby sportowe, inne kluby sportowe i związki sportowe) oraz jednostki, do których w pewnych zakresach stosuje się Prawo o stowarzyszeniach, lecz ich funkcjonowanie regulują odrębne ustawy, np. Polski Czerwony Krzyż, Polski Związek Działkowców, Polski Związek Łowiecki i koła łowieckie,
- fundacje, działające na podstawie ustawy z dnia 6 kwietnia 1984 r. o fundacjach (Dz. U. z 2018 r. poz. 1491, z późn. zm.).

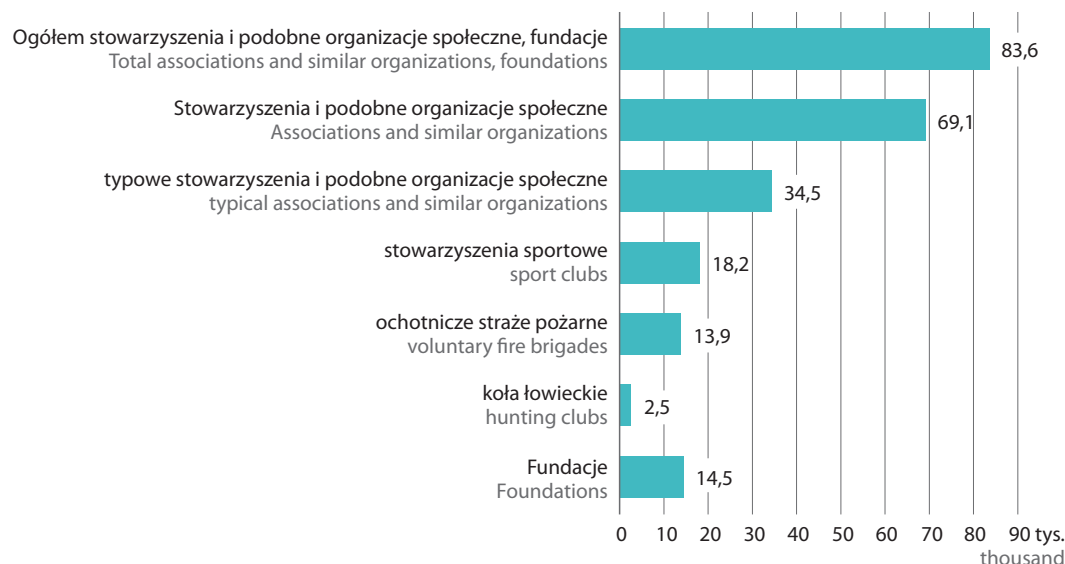
W 2018 r. aktywną działalność prowadziło 69,1 tys. stowarzyszeń i podobnych organizacji społecznych oraz 14,5 tys. fundacji. W pierwszej z wymienionych zbiorowości blisko połowę (49,9%) stanowiły typowe stowarzyszenia i podobne organizacje społeczne (34,5 tys.). Mniej liczną grupą były stowarzyszenia sportowe (18,2 tys., tj. 26,3%), a następnie ochotnicze straże pożarne (13,9 tys., tj. 20,2%). W grupie stowarzyszeń i podobnych organizacji najmniej liczyły koła łowieckie – 2,5 tys., co stanowiło 3,6% zbiorowości.

Poza wymienionymi powyżej organizacjami działały również mniej sformalizowane stowarzyszenia, a mianowicie stowarzyszenia zwykłe. Według danych ze starostw powiatowych w 2018 r. na terenie Polski aktywną działalność prowadziło 5,9 tys. takich podmiotów²³.

²³ Stowarzyszenia zwykłe ze względu na prowadzenie niesformalizowanej działalności, nie zostały objęte badaniami na formularzach serii SOF, w związku z tym nie zostały ujęte w charakterystyce działalności stowarzyszeń i podobnych organizacji społecznych oraz fundacji, zamieszczonej w dalszej części niniejszego rozdziału.

Wykres 2.1. Stowarzyszenia i podobne organizacje społeczne oraz fundacje według rodzaju organizacji w 2018 r.

Chart 2.1. Associations and similar organizations, foundations by type of organization in 2018

Założyciele organizacji Founders of organizations

Stowarzyszenia i podobne organizacje społeczne oraz fundacje działające w 2018 r. najczęściej założone zostały przez osoby fizyczne (91,1%). Zdecydowanie rzadziej wśród założycieli wymieniano istniejące już podmioty sektora non-profit (6,2%), czy też jednostki administracji publicznej (2,3%). Najrzadziej założycielem stowarzyszeń lub fundacji były podmioty komercyjne (0,9%).

Osoby fizyczne jako swoich założycieli najczęściej wymieniali ochotnicze straże pożarne (94,3%). Z kolei koła łowieckie oraz stowarzyszenia sportowe ponadprzeciętnie często były zakładane przez inne podmioty non-profit (odpowiednio 9,7% i 7,5%).

Wśród stowarzyszeń sportowych zakładanych przez inne organizacje non-profit wyróżnić można grupę związków sportowych, w tym polskie związki sportowe. Organizacje te stanowiły w 2018 r. 3,2% stowarzyszeń sportowych i 0,8% ogółu stowarzyszeń. Główną dziedziną działalności statutowej związków sportowych, jak sama ich nazwa wskazuje, był sport, turystyka, rekreacja oraz hobby. Działające w 2018 r. podmioty to organizacje, które funkcjonowały już od 11 do 20 lat (40,3%) lub dłużej (36,3%). Blisko połowa związków sportowych (47,1%) prowadziła wyłącznie nieodpłatną działalność statutową (47,1%), a ponad połowa odpłatną działalność statutową (51,6%). Najczęściej pobierano opłaty za działalność związaną z kulturą, rozrywką i rekreacją (78,6%). Rzadko zdarzało się, by związki sportowe prowadziły działalność gospodarczą (4,9%). Głównie była to działalność profesjonalna, naukowa lub techniczna (35,7%), ewentualnie związana z kulturą, rozrywką lub rekreacją (32,1%). Związki sportowe to grupa zróżnicowana pod względem zatrudniania pracowników czy wielkości przychodów. W 2018 r. 29,5% nie posiadało żadnych pracowników, kolejne 34,7% zatrudniało wyłącznie w oparciu o umowy cywilnoprawne. W pozostałych związkach sportowych zatrudniano pracowników na podstawie stosunku pracy – najczęściej co najwyżej 5 osób (27,7%). Ponad 1/3 związków sportowych w 2018 r. miała przychody między 10 tys. zł a 100 tys. zł (36,0%), a zbliżony odsetek między 100 tys. a 1 mln zł (32,5%). Blisko połowa prowadziła działalność na terenie województwa (49,3%), a kolejne 32,0% na terenie całego kraju. Przychody związków sportowych w 2018 r. stanowiły 4,0% przychodów ogółem stowarzyszeń i fundacji, a także 28,0% przychodów stowarzyszeń sportowych. W strukturze przychodów 43,3% pochodziło ze źródeł publicznych nierynkowych, w tym 35,6% zostało przekazanych przez administrację rządową. Ponad 1/3 przychodów związków sportowych pochodziła z odpłatnej działalności statutowej (34,6%).

Tablica 2.1. Stowarzyszenia i podobne organizacje społeczne oraz fundacje według założyciela organizacji w 2018 r.^aTable 2.1. Associations and similar organizations, foundations by type of founder in 2018^a

Rodzaj organizacji Type of organization	Rodzaj założyciela Founder			
	osoby fizyczne natural persons	administracja publiczna public government	podmioty sektora non-profit non-profit sector organizations	podmioty sektora komercyjnego commercial sector
	% w wierszu % in row			
Ogółem stowarzyszenia i podobne organizacje społeczne, fundacje Total associations and similar organizations, foundations	91,1	2,3	6,2	0,9
Stowarzyszenia i podobne organizacje społeczne Associations and similar organizations	91,5	2,5	6,2	0,4
typowe stowarzyszenia i organizacje społeczne typical associations and organizations	91,8	2,1	5,8	0,6
stowarzyszenia sportowe sports clubs	89,0	4,3	7,5	0,1
ochotnicze straże pożarne voluntary fire brigades	94,3	1,1	5,1	0,2
koła łowieckie hunting clubs	91,2	1,1	9,7	-
Fundacje Foundations	89,4	1,6	5,8	3,4

a Dane nie sumują się do 100% ze względu na możliwość wskazania więcej niż jeden rodzaj założyciela.

a Percentages in lines do not add up to exactly 100% due to possibility of choosing more than one founder.

Organizacje sektora non-profit mogą również zakładać związki stowarzyszeń. W 2018 r. tego typu podmioty stanowiły 0,4% ogółu stowarzyszeń i podobnych organizacji społecznych. Związki stowarzyszeń, to podmioty o relatywnie długim stażu działalności – ponad połowa (51,6%) prowadziła działalność między 11 a 20 lat, a kolejne 13,7% ponad 20 lat. Ich główną dziedziną działalności w 2018 r. było najczęściej wsparcie trzeciego sektora (24,6%). W przeważającej części świadczyły wyłącznie nieodpłatną działalność statutową (67,2%). Odpłatną działalność statutową prowadził co czwarty związek stowarzyszeń. Opłaty pobierano przede wszystkim za usługi na rzecz innych organizacji członkowskich oraz w zakresie informacji i komunikacji (po 22,6%), a także związane z działalnością kulturalną, rozrywkową czy rekreacyjną (21,0%). Ponad co dziesiąty związek stowarzyszeń prowadził działalność gospodarczą (11,1%). Dochody z tej działalności pochodziły przede wszystkim z wynajmu i zarządzania nieruchomościami własnymi lub dzierżawionymi (29,6%) lub usług edukacyjnych (22,2%). Związki stowarzyszeń najczęściej nie zatrudniały płatnego personelu (44,2%). Blisko 1/3 posiadała w 2018 r. pracowników zatrudnionych na podstawie stosunku pracy (31,6%) – najczęściej między 1 a 5 osób (15,8%). Zasięg działalności związków stowarzyszeń najczęściej nie przekraczał województwa – 52,5%. W 2/3 przypadków roczne przychody tych organizacji nie przekraczały 100 tys. zł i stanowiły łącznie 1,6% ogółu przychodów stowarzyszeń i fundacji. W strukturze przychodów związków stowarzyszeń przeważały przychody ze źródeł nierynkowych (66,7%). Ponad 1/3 przychodów (34,9%) została przekazana przez administrację publiczną, w tym 14,4% pochodziło od administracji rządowej, a 13,6% ze środków unijnych. Z kolei 24,2% przychodów pochodziło z darowizn krajowych i zagranicznych. Przychody rynkowe stanowiły 24,8% przychodów związków stowarzyszeń, w tym 22,9% uzyskały z działalności gospodarczej.

Fundacje w porównaniu do stowarzyszeń charakteryzowały się wyższym udziałem podmiotów zakładanych przez sektor komercyjny (3,4% wobec 0,4%). Takie fundacje miały relatywnie krótki czas działalności – blisko 2/3 funkcjonowało nie dłużej niż 10 lat (65,5%). Z drugiej jednak strony zasięgiem swojej działalności obejmowały najczęściej cały kraj (50,0%), a 17,0% prowadziło działalność nawet poza granicami Polski. Fundacje zakładane przez podmioty gospodarcze w 2018 r. prowadziły w większości wyłącznie nieodpłatną działalność statutową (61,8%). Zbliżony odsetek pozyskiwał środki z odpłatnej działalności statutowej (23,3%) co z działalności gospodarczej (23,7%). Działalność statutowa takich fundacji była zróżnicowana. Najczęściej występującą główną dziedziną była ochrona zdrowia (16,9%), a następnie edukacja i wychowanie, działalność badawcza (15,6%), pomoc społeczna i humanitarna (12,9%). Z kolei w ramach odpłatnej działalności statutowej fundacje założone przez przedsiębiorstwa pobierały przede wszystkim opłaty za usługi związane z kulturą, rozrywką i rekreacją lub edukacją (po 18,8%), a w przypadku działalności gospodarczej za działalność profesjonalną, naukową lub techniczną (32,0%), a następnie edukacyjną (24,3%). Blisko połowa fundacji założonych przez podmioty sektora komercyjnego (46,0%) zatrudniała pracowników na podstawie stosunku pracy, w tym najczęściej było to od 1 do 5 zatrudnionych (29,9%). Przychody takich fundacji stanowiły 2,8% ogółu przychodów stowarzyszeń oraz fundacji, a także 7,2% przychodów samych fundacji. Głównym źródłem ich przychodów były środki ze źródeł niepublicznych (43,1% przychodów), czyli darowizny krajowe oraz zagraniczne, jak można przypuszczać w dużej części pochodzące od ich fundatorów. Blisko 1/4 przychodów fundacji założonych przez podmioty gospodarcze pochodziła z działalności rynkowej (23,8%). Zbliżony był udział środków przekazanych przed administrację publiczną (23,2%).

Wśród fundacji, biorąc pod uwagę założyciela, warto wyróżnić także grupę fundacji Skarbu Państwa. Stanowiły one w 2018 r. 0,3% ogółu fundacji. Blisko połowa to podmioty nowe, założone w ciągu dwóch lat przed 2018 r. (45,3%). Niemal drugie tyle stanowiły jednak podmioty już długo działające, bo ponad 20 lat (40,6%). Biorąc pod uwagę dziedzinę działalności statutowej, to najczęściej zajmowały się wsparciem trzeciego sektora (50,8%), a następnie edukacją i wychowaniem, badaniami naukowymi (11,3%). Najczęściej prowadziły odpłatną działalność statutową – 47,8% wyłącznie, a 13,5% razem z działalnością gospodarczą. Fundacje Skarbu Państwa pobierały opłaty przede wszystkim za działalność wspierającą trzeci sektor (83,3%). Blisko co trzecia taka fundacja prowadziła działalność gospodarczą (30,1%). Najczęściej w ten sposób uzyskiwano środki z wynajmu lub zarządzania nieruchomościami własnymi lub dzierżawionymi (25,0%), a następnie z finansowej działalności usługowej, z wyłączeniem ubezpieczeń i funduszy emerytalnych lub działalności profesjonalnej, naukowej i technicznej (po 16,7%). Fundacje Skarbu Państwa, to duże organizacje non-profit, biorąc pod uwagę wielkość zatrudnienia, przychodów, czy zasięg działalności. W 2018 r. 74,7% z nich zatrudniało co najmniej 20 pracowników na podstawie stosunku pracy, a prawie wszystkie osiągnęły roczne przychody przekraczające 1 mln zł (94,2%). Ponad 3/4 swoją działalnością obejmowało cały kraj (75,9%), a kolejne 19,0% wykraczało poza granice Polski. Ponadto przychody osiągnięte przez fundacje Skarbu Państwa w 2018 r. stanowiły 4,5% ogółu przychodów stowarzyszeń i fundacji oraz 11,6% przychodów samych fundacji. Największa część rocznych przychodów fundacji Skarbu Państwa pochodziła ze źródeł publicznych nierynkowych (81,8%), w tym przede wszystkim z funduszy europejskich (65,6%).

Dziedziny działalności statutowej

Fields of activity

W 2018 r. największa część stowarzyszeń i podobnych organizacji społecznych oraz fundacji, jako główną dziedzinę swojej działalności wskazała sport, turystykę, rekreację, hobby (30,6%), z czego 68,5% stanowiły stowarzyszenia sportowe. Najpopularniejszym polem działalności w ramach tej dziedziny (określonym na podstawie pierwszego wskazania) było prowadzenie zajęć w zakresie kultury fizycznej, organizowanie zawodów i prowadzenie obiektów sportowych (24,0%), w mniejszym zakresie organizowanie imprez turystycznych i rekreacyjnych oraz prowadzenie obiektów służących turystyce (4,0%).

Drugą pod względem udziału grupę tworzyły stowarzyszenia i podobne organizacje społeczne oraz fundacje prowadzące działalność związaną z ratownictwem (16,9%) – czyli ochotnicze straże pożarne oraz inne ochotnicze jednostki ratownicze (WOPR, GOPR).

Ponadto stosunkowo często jako główny obszar prowadzonej działalności wskazywano kulturę i sztukę (12,6%), a także takie dziedziny jak, edukacja i wychowanie, badania naukowe (9,8%) oraz pomoc społeczna i humanitarna (7,3%). W ramach kultury i sztuki, głównym polem aktywności była działalność sceniczna,

teatralna, muzyczna i kinematografia (3,9%), a następnie ochrona zabytków i miejsc pamięci narodowej, podtrzymywanie tradycji narodowych, regionalnych i kulturowych (3,7%), a w ramach dziedziny pomoc społeczna i humanitarna była to pomoc osobom niepełnosprawnym (3,1%). Z kolei wśród pól w ramach edukacji, wychowania i badań naukowych najczęściej wskazano wspieranie placówek edukacyjnych, wychowawczych lub uczniów (2,6%). Dodatkowo według danych Systemu Informacji Oświatowej 1,2 tys. stowarzyszeń i podobnych organizacji społecznych oraz 0,5 tys. fundacji prowadziło placówki oświatowe. Łącznie podmioty te były organem prowadzącym dla 4,3 tys. placówek, z czego 3,2 tys. placówek prowadziły stowarzyszenia a 1,1 tys. fundacje.

Wyraźnie mniej stowarzyszeń i podobnych organizacji społecznych oraz fundacji zajmowało się ochroną zdrowia (4,2%), w tym najczęściej wskazywanym polem działalności była profilaktyka, promocja i edukacja zdrowia, krwiodawstwo (2,3%). Ponadto 0,2 tys. stowarzyszeń i podobnych organizacji społecznych oraz 0,1 tys. fundacji posiadało w 2018 r. kontrakt z Narodowym Funduszem Zdrowia²⁴. Łącznie realizowały one w ramach tych kontraktów 1,3 tys. usług związanych przede wszystkim z prowadzeniem opieki ambulatoryjnej (przychodnie, poradnie, gabinety), rehabilitacji i terapii lub opieki długoterminowej. Większość tych usług (0,8 tys.) realizowały stowarzyszenia, a 0,5 tys. przypadało na fundacje.

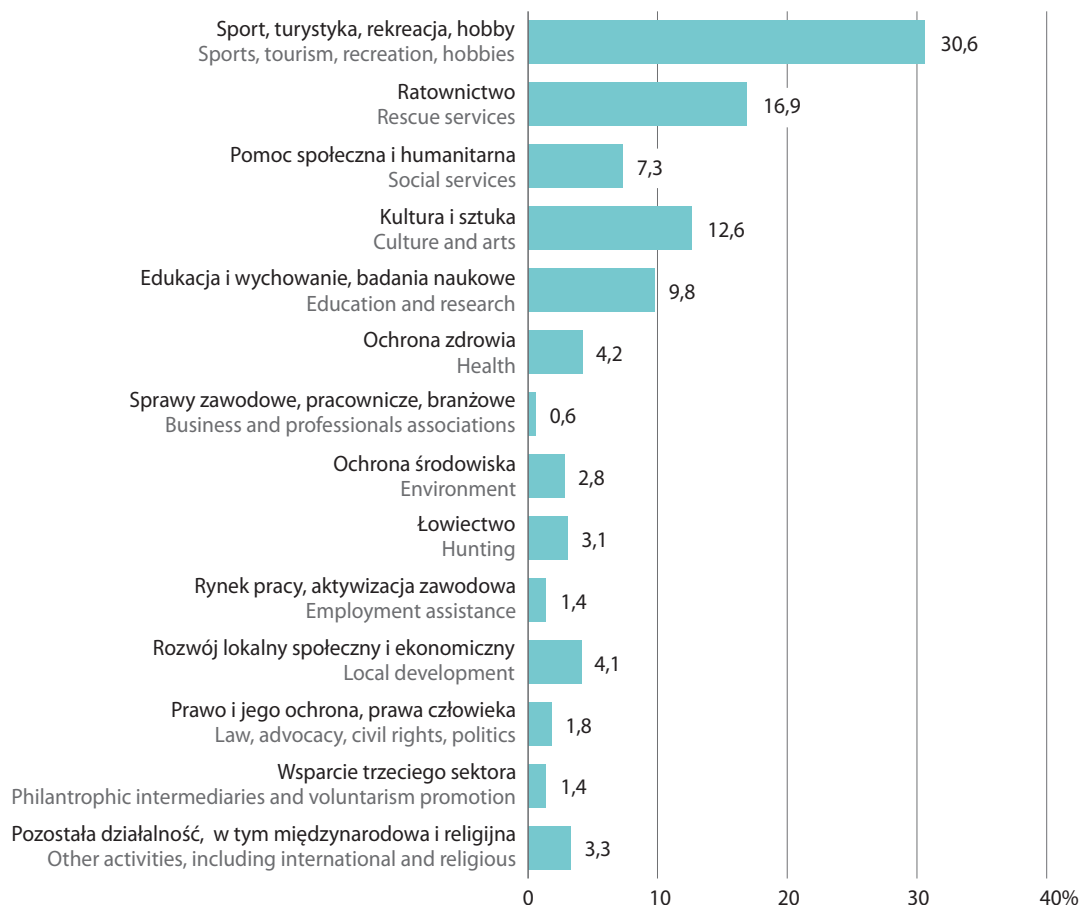
Najrzadziej prowadzono działalność w obszarach takich jak: sprawy zawodowe, pracownicze, branżowe (0,6%), a następnie rynek pracy i aktywizacja zawodowa lub wsparcie trzeciego sektora (po 1,4%).

Odnotowano zróżnicowanie głównej dziedziny działalności stowarzyszeń i podobnych organizacji społecznych oraz fundacji według grup wieku organizacji. W strukturze podmiotów prowadzących działalność poniżej 2 lat lub od 2 do 10 lat, ponadprzeciętnie często wystąpiły organizacje, które działały w zakresie kultury i sztuki (odpowiednio 15,4% i 17,2%) oraz edukacji i wychowania, badań naukowych (11,4% i 13,4%). Z kolei wśród najdłużej działających stowarzyszeń i podobnych organizacji społecznych oraz fundacji (powyżej 20 lat) znaczącą grupę stanowiły podmioty prowadzące działalność związaną z ratownictwem (44,5%), a także łowiectwem (10,5%).

²⁴ Według danych Narodowego Funduszu Zdrowia.

Wykres 2.2. Struktura stowarzyszeń i podobnych organizacji społecznych oraz fundacji według głównej dziedziny działalności w 2018 r.

Chart 2.2. Structure of associations and similar organizations, foundations by main field of activity in 2018

Rodzaje działalności

Types of activity

Stowarzyszenia i podobne organizacje społeczne oraz fundacje w większości prowadziły wyłącznie nieodpłatną działalność statutową (70,8%). Pozostałe oferowały dodatkowo płatne dobra i usługi, w tym 21,7% wyłącznie w ramach odpłatnej działalności statutowej, a 4,7% wyłącznie w ramach działalności gospodarczej. Jedynie niewielka grupa prowadziła jednocześnie odpłatną działalność statutową oraz działalność gospodarczą (2,8%). Najwyższy odsetek prowadzących wyłącznie nieodpłatną działalność statutową odnotowano wśród ochotniczych straży pożarnych (91,4%). Z kolei koła łowieckie wyróżniały się najwyższym udziałem podmiotów pozyskujących środki w ramach odpłatnej działalności statutowej (68,8%).

Fundacje w porównaniu do stowarzyszeń i podobnych organizacji społecznych, częściej pobierały odpłaty w ramach prowadzonej przez siebie działalności. Podmioty te wyróżniały się przede wszystkim wysokim odsetkiem prowadzących obok działalności nieodpłatnej, działalność gospodarczą (11,8%) lub zarówno odpłatną działalność statutową, jak i działalność gospodarczą (6,3%).

Tablica 2.2. Struktura stowarzyszeń i podobnych organizacji społecznych oraz fundacji według rodzaju działalności w 2018 r.**Table 2.2. Structure of associations and similar organizations, foundations by type of activity in 2018**

Rodzaj organizacji Type of organization	Rodzaj działalności Type of activity			
	wyłącznie nieodpłatna działalność statutowa unpaid mission-related activity only	odpłatna działalność statutowa i brak gospodarczej paid mission-related activity, no economic activity	działalność gospodarcza i brak odpłatnej działalności statutowej economic activity, no paid mission-related activity	odpłatna działalność statutowa oraz działalność gospodarcza paid mission-related activity and economic activity
	% w wierszu % in row			
Ogółem stowarzyszenia i podobne organizacje społeczne, fundacje Total associations and similar organizations, foundations	70,8	21,7	4,7	2,8
Stowarzyszenia i podobne organizacje społeczne Associations and similar organizations	74,0	20,7	3,3	2,0
typowe stowarzyszenia i organizacje społeczne typical associations and organizations	71,3	22,3	4,0	2,4
stowarzyszenia sportowe sport clubs	73,8	21,9	2,0	2,4
ochotnicze straże pożarne voluntary fire brigades	91,4	6,6	1,8	0,2
koła łowieckie hunting clubs	16,1	68,8	10,4	4,7
Fundacje Foundations	55,3	26,6	11,8	6,3

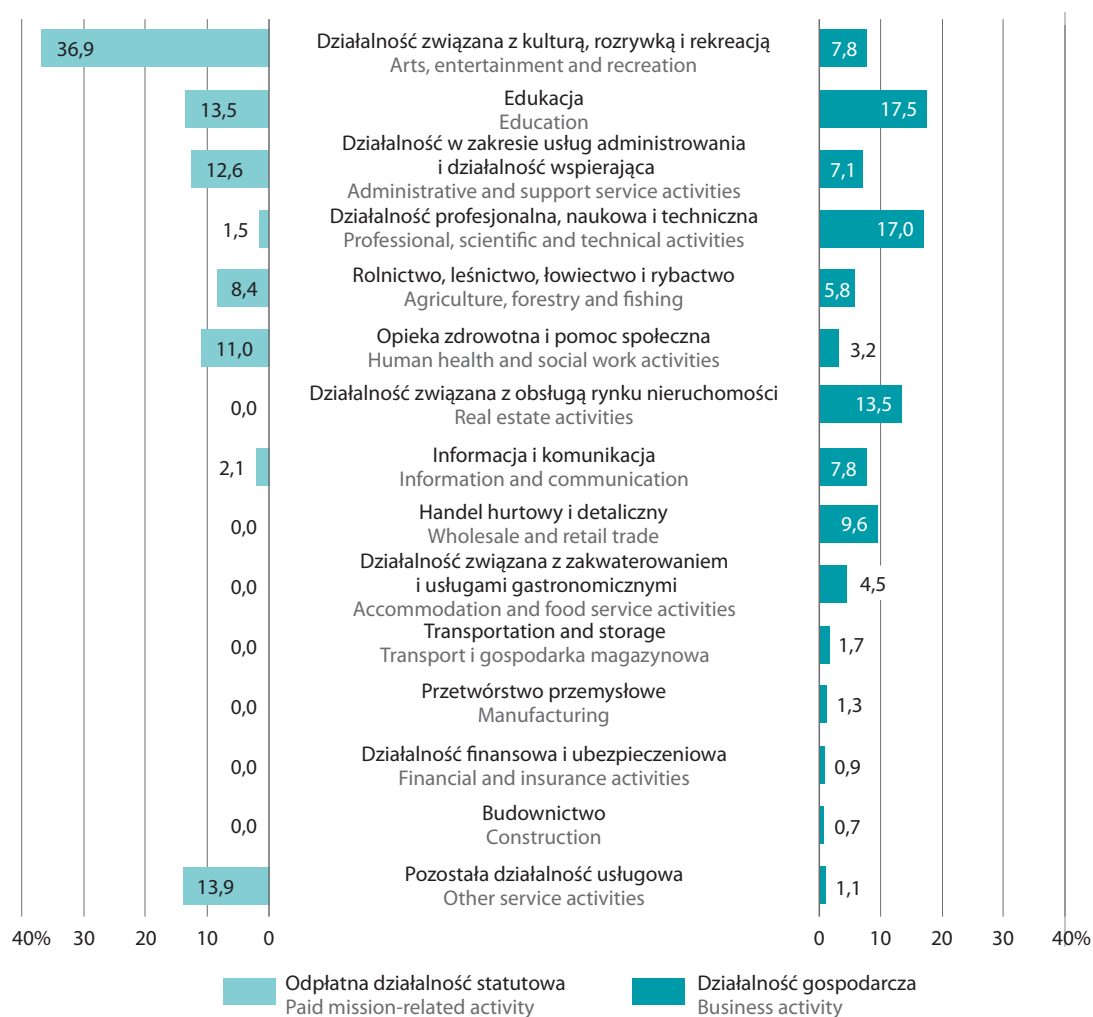
W 2018 r. 20,5 tys. stowarzyszeń i podobnych organizacji społecznych oraz fundacji pozyskiwało środki w ramach odpłatnej działalności statutowej. Stanowiły one 16,7% ogółu przychodów tych podmiotów w 2018 r. W ramach odpłatnej działalności statutowej najczęściej prowadzono działania związane z kulturą, rozrywką i rekreacją (36,9%). Ponadto stosunkowo duża grupa oferowała odpłatne usługi edukacyjne (13,5%) lub usługi w zakresie administrowania i działalności wspierającej (12,6%), w szczególności związane z organizowaniem imprez turystycznych i rekreacyjnych, prowadzeniem obiektów turystycznych i rekreacyjnych. Ponadto 11,0% świadczyło odpłatną działalność statutową w zakresie opieki zdrowotnej i pomocy społecznej.

Z kolei działalność gospodarczą podejmowało 6,3 tys. stowarzyszeń i podobnych organizacji społecznych oraz fundacji. Środki uzyskane w ten sposób stanowiły 13,3% ogółu przychodów tych podmiotów. W ramach działalności gospodarczej najczęściej świadczone usługi edukacyjne (17,5%) – przede wszystkim w pozaszkolnych formach, a następnie prowadzono działalność profesjonalną, naukową, techniczną (17,0%), związaną m.in. z reklamą, badaniami rynku i opinii. Stosunkowo duża część stowarzyszeń i podobnych organizacji społecznych oraz fundacji w ramach działalności gospodarczej zajmowała się obsługą rynku nieruchomości (13,5%), czyli głównie wynajmem i zarządzaniem nieruchomościami. Z kolei co dziesiąty podmiot prowadził handel hurtowy i detaliczny.

W ramach działalności gospodarczej 0,2 tys. stowarzyszeń i podobnych organizacji społecznych oraz fundacji prowadziło odrębne przedsiębiorstwa. Działalność gospodarczą w formie oddzielnego podmiotu nieco częściej prowadziły stowarzyszenia (53,6%) niż fundacje (46,4%). W grupie tej większość podmiotów miała udziały w spółce (84,2%), w tym 71,1% w spółce z ograniczoną odpowiedzialnością. Natomiast kolejne 15,8% było członkiem spółdzielni. W ponad co dziesiątym przypadku prowadzone przez analizowane organizacje przedsiębiorstwo miało status przedsiębiorstwa społecznego (11,0%). Stowarzyszenia i podobne organizacje społeczne oraz fundacje najczęściej miały udziały w przedsiębiorstwach zajmujących się działalnością profesjonalną, naukową lub techniczną (16,6%), w tym przede wszystkim doradztwem w zakresie prowadzenia działalności gospodarczej i zarządzania. Kolejne 11,4% współprowadziło przedsiębiorstwa prowadzące działalność związaną z kulturą, rozrywką i rekreacją, w tym głównie działalność związaną ze sportem, a 8,9% – przedsiębiorstwa działające w branży informacja i komunikacja, zajmujące się m.in. działalnością wydawniczą.

Wykres 2.3. Najczęściej wskazywane dziedziny odpłatnej działalności statutowej i działalności gospodarczej^a prowadzonej przez stowarzyszenia i podobne organizacje społeczne oraz fundacje w 2018 r. według sekcji PKD

Chart 2.3. The most frequently indicated fields of paid mission-related activity and economic activity^a conducted by associations and similar organizations, foundations in 2018 by NACE division

^a Podstawą procentowania są stowarzyszenia i podobne organizacje społeczne oraz fundacje prowadzące odpowiednio – odpłatną działalność statutową lub działalność gospodarczą.

^a The basis for the percentages are associations and similar organizations, foundations that conduct paid mission-related activity or business activity.

Formy działalności

Forms of activity

Dla zdecydowanej większości stowarzyszeń i podobnych organizacji społecznych oraz fundacji podstawową formą prowadzenia działalności w 2018 r. było świadczenie usług (92,8%). Najczęściej oferowano usługi nieodpłatnie (86,7%), jednak część podmiotów świadczyła również usługi, za które pobierało opłaty nie większe niż poniesione koszty (24,6%).

Najwyższy udział podmiotów oferujących swoje usługi bezpłatnie odnotowano wśród ochotniczych straży pożarnych (97,5%), a następnie stowarzyszeń sportowych (91,4%). Z kolei świadczenie płatnych usług dominowało w kołach łowieckich (69,6%). Opłaty za świadczone usługi pobierały ponadprzeciętnie często stowarzyszenia i podobne organizacje społeczne oraz fundacje zajmujące się sprawami zawodowymi, pracowniczymi, branżowymi (35,4%), edukacją i wychowaniem (34,0%) lub kulturą i sztuką (31,0%).

Wśród bezpłatnych usług istotnymi formami działania było animowanie współpracy między organizacjami (19,3%) lub mobilizowanie i edukowanie opinii publicznej (12,0%). Zajmowały się tym szczególnie często fundacje (odpowiednio 23,2% oraz 21,3%) oraz typowe stowarzyszenia i organizacje społeczne (28,1% i 17,1%). Biorąc pod uwagę główną dziedzinę działalności, to animowaniem współpracy między organizacjami lub mobilizowaniem i edukowaniem opinii publicznej ponadprzeciętnie często zajmowały się podmioty działające w zakresie prawa i jego ochrony, praw człowieka (odpowiednio 41,9% i 43,5%) lub wspierające trzeci sektor (50,7% i 31,0%).

W mniejszym zakresie świadczone bezpłatne usługi w formie reprezentowania i obrony praw członków jednostki, innych grup ludzi, społeczeństwa, organizacji, firm itp. (6,8%) – głównie wśród kół łowieckich (36,8%), podmiotów zajmujących się prawem i jego ochroną, prawami człowieka (37,6%) lub sprawami zawodowymi, pracowniczymi, branżowymi (32,6%).

Poza działalnością usługową stowarzyszenia i podobne organizacje społeczne oraz fundacje świadczyły wsparcie materialne (finansowe i rzeczowe) osobom fizycznym lub instytucjom (17,8%). Rzadko natomiast zajmowały się produkcją towarów – 2,4%. Wsparcie materialne to przede wszystkim domena fundacji – działalność w takiej formie prowadziła blisko 1/3 tych podmiotów, a następnie typowych stowarzyszeń i organizacji społecznych – 20,8%. Ponadto ta forma działalności bardzo często występowała wśród podmiotów, których główna dziedzina działalności związana była z pomocą społeczną i humanitarną (48,4%), a także ochroną zdrowia (38,3%) lub wsparciem trzeciego sektora (36,2%).

Można również zauważyć, że świadczenie płatnych usług lub wsparcia materialnego powiązane było z wielkością stowarzyszeń i podobnych organizacji społecznych oraz fundacji, mierzoną liczbą pracowników i wysokością rocznych przychodów. Wraz ze wzrostem kwoty przychodów oraz liczby pracowników zatrudnionych na podstawie stosunku pracy, wzrastał również udział podmiotów, które pobierały opłaty za świadczone usługi lub udzielały wsparcia finansowego bądź materialnego.

Tablica 2.3. Odsetek stowarzyszeń i podobnych organizacji społecznych oraz fundacji według form działalności statutowej w 2018 r.

Table 2.3. Percentage of associations and similar organizations, foundations by forms of mission-related activity in 2018

Rodzaj organizacji Type of organization	Świadczenie usług Services					Świadczenie usług płatnych Paid services	Wsparcie materialne Material assistance	Produkcja, wytwarzanie towarów Production, manufacturing goods
	Razem Grand total	Świadczenie usług bezpłatnych Unpaid services						
		Razem Total	w tym of which					
			animowanie współpracy między organizacjami developing cooperation between organizations	mobili-zowanie, edukowa-nie opinii publicznej mobilizing, educating the public opinion				
Ogółem stowarzyszenia i podobne organizacje społeczne, fundacje Total associations and similar organizations, foundations	92,8	86,7	19,3	12,0	6,8	24,6	17,8	2,4
Stowarzyszenia i podobne organizacje społeczne Associations and similar organizations	94,2	88,7	18,5	10,0	6,8	22,8	14,8	2,3
typowe stowarzyszenia i organizacje społeczne typical associations and organizations	91,7	85,4	28,1	17,2	9,0	24,9	20,8	4,0
stowarzyszenia sportowe sport clubs	96,1	91,4	7,7	1,7	1,2	24,4	11,1	0,7
ochotnicze straże pożarne voluntary fire brigades	97,8	97,5	10,6	4,6	3,2	6,8	6,3	0,4
koła łowieckie hunting clubs	94,2	65,7	6,9	3,1	36,8	69,6	7,4	0,7
Fundacje Foundations	86,5	77,3	23,2	21,3	6,9	33,3	32,0	2,9

Odbiorcy działalności statutowej

Recipients of mission-related activity

W 2018 r. zdecydowana większość stowarzyszeń i podobnych organizacji społecznych oraz fundacji (92,1%) kierowała swoje działania bezpośrednio do osób fizycznych (odbiorców indywidualnych) bądź do odbiorców instytucjonalnych, tj. innych organizacji, instytucji publicznych bądź firm prywatnych. Zdecydowanie częściej podejmowano działania na rzecz osób fizycznych (90,4%) niż na rzecz innych podmiotów (24,1%).

Bezpośrednią działalność wyłącznie do osób fizycznych kierowało 68,0% podmiotów. Z kolei jednostki działające tylko na rzecz odbiorców instytucjonalnych tworzyły 1,7% omawianej zbiorowości. Stowarzyszenia i podobne organizacje społeczne oraz fundacje, które prowadziły bezpośrednią działalność na rzecz obu wymienionych grup odbiorców jednocześnie stanowiły 22,4%.

Zbiorowość stowarzyszeń i podobnych organizacji społecznych oraz fundacji różniła się wewnątrznie pod względem grup odbiorców ich działalności. Najwyższy odsetek podmiotów kierujących swoje działania wyłącznie do odbiorców indywidualnych odnotowano wśród ochotniczych straży pożarnych, a następnie stowarzyszeń sportowych (odpowiednio 82,8% i 77,8%). Z kolei najniższy był wśród kół łowieckich – działania wyłącznie na rzecz osób fizycznych prowadziło 28,4% tych podmiotów. Koła łowieckie charakteryzowały się natomiast najwyższym udziałem podmiotów działających wyłącznie na rzecz odbiorców instytucjonalnych (7,6%). Jednocześnie najczęściej deklarowały, że nie prowadziły działalności na rzecz żadnej z wymienionych grup beneficjentów – aż 57,7%.

Fundacje cechowały się natomiast stosunkowo szerokim zakresem działalności. Z jednej strony ponad połowa z nich koncentrowała się na działalności skierowanej do osób fizycznych, z drugiej aż 29,8% działało zarówno na rzecz odbiorców indywidualnych, jak i innych organizacji, instytucji lub firm, i był to najwyższy odsetek w całej omawianej zbiorowości.

Podejmowanie działań na rzecz różnych grup odbiorców związane było również z rodzajem prowadzonej działalności przez organizacje. Podmioty prowadzące wyłącznie nieodpłatną działalność statutową najczęściej kierowały działania wyłącznie do osób fizycznych (72,7%). Z kolei podmioty, które prowadziły dodatkowo odpłatną działalność statutową i działalność gospodarczą miały najszerze grono odbiorców – aż 40,9% posiadało zarówno odbiorców indywidualnych, jak i odbiorców instytucjonalnych.

Biorąc pod uwagę dziedzinę działalności stowarzyszeń i podobnych organizacji społecznych oraz fundacji, to najczęściej swoje bezpośrednie działania, zarówno do osób fizycznych, jak i innych podmiotów kierowały jednostki zajmujące się edukacją i wychowaniem (35,2%), a następnie kulturą i sztuką (32,0%). Poza kołami łowieckimi, wysoki odsetek podmiotów działających wyłącznie na rzecz odbiorców instytucjonalnych wystąpił wśród prowadzących wsparcie dla trzeciego sektora (11,5%) lub zajmujących się sprawami zawodowymi, pracowniczymi, branżowymi (7,8%).

Jak już wspomniano, 90,4% stowarzyszeń i podobnych organizacji społecznych oraz fundacji podejmowało szereg różnorodnych działań bezpośrednio na rzecz osób fizycznych. W grupie tej najczęściej oferowano beneficjentom jeden rodzaj usług (72,0%).

Dominującą formą działalności na rzecz osób fizycznych było organizowanie czasu wolnego i wypoczynku (70,8%) m.in. poprzez prowadzenie zajęć, spotkań i imprez sportowych, kulturalnych, muzycznych. Częściej takimi działaniami zajmowano się wśród stowarzyszeń i podobnych organizacji społecznych (72,9%) niż fundacji (60,1%). Ponadto szczególnie wysoki odsetek podmiotów świadczących usługi w omawianym zakresie zaobserwowano wśród stowarzyszeń sportowych (98,7%) oraz kół łowieckich (77,8%).

Wykres 2.4. Struktura stowarzyszeń i podobnych organizacji społecznych oraz fundacji według działań podejmowanych na rzecz odbiorców w 2018 r.

Chart 2.4. Structure of associations and similar organizations, foundations by activity for recipients in 2018

We wskazywanych formach działań na rzecz odbiorców indywidualnych stosunkowo często pojawiało się również ratownictwo (17,3%), głównie za sprawą stowarzyszeń i podobnych organizacji społecznych (20,5%), w tym ochotniczych straży pożarnych (91,3%). W dalszej kolejności oferowano usługi edukacyjne (15,0%), w szczególności kursy i szkolenia (12,0%) lub doradztwo i poradnictwo specjalistyczne (10,5%). Usługi te częściej świadczyły fundacje – 25,9% prowadziło szkolenia, kursy lub placówki edukacyjne, a 22,3% zajmowało się doradztwem i poradnictwem specjalistycznym.

Fundacje również częściej niż stowarzyszenia i podobne organizacje społeczne zajmowały się świadczeniem pomocy materialnej, w tym rzeczowej, finansowej i żywieniowej (odpowiednio 22,3% i 7,4%), a także leczeniem, rehabilitacją i pracą terapeutyczną (17,2% i 6,4%).

Wśród działań prowadzonych na rzecz osób fizycznych, omawiane podmioty rzadko oferowały usługi opiekuńcze oraz zakwaterowanie (2,9%) lub wsparcie duchowe, czy modlitwę (2,8%).

Tablica 2.4. Stowarzyszenia i podobne organizacje społeczne oraz fundacje prowadzące działania na rzecz osób fizycznych według rodzaju działań w 2018 r.^aTable 2.4. Associations and similar organizations, foundations acting activity addressed to individual recipients by particular forms of activity in 2018^a

Rodzaje działań Forms of activity	Stowarzyszenia i podobne organizacje społeczne, fundacje Associations and similar organizations, foundations		
	OGÓŁEM TOTAL	Stowarzy- szenia i podobne organizacje społeczne Associations and similar organiza- tions	Fundacje Foundations
Liczba organizacji działających na rzecz osób fizycznych (w tys.) Number of organizations operating for individuals (in thousand)	75,6	63,2	12,3
	% w kolumnie	% in column	
Organizowanie czasu wolnego oraz wypoczynku Recreational services	70,8	72,9	60,1
Ratownictwo Rescue services	17,3	20,5	0,7
Prowadzenie placówek edukacyjnych oraz organizowanie szkoleń i kursów Education, trainings, courses	15,0	12,9	25,9
szkolenia i kursy trainings, courses	12,0	10,1	21,3
nauczanie (prowadzenie placówek edukacyjnych) education	3,7	3,3	6,0
Doradztwo, poradnictwo specjalistyczne oraz interwencja kryzysowa Consultancy and specialist counselling services, crisis intervention	11,6	9,3	22,9
doradztwo i poradnictwo specjalistyczne (psychologiczne, prawne itp.) consultancy and specialist counselling services (psychological, law, etc.)	10,5	8,3	22,3
interwencja kryzysowa (np. telefon zaufania, interwencja środowiskowa) crisis intervention	2,0	1,8	3,2
Pomoc materialna Material assistance	9,9	7,4	22,3
pomoc rzeczowa aid in kind	4,9	3,6	11,3
pomoc finansowa financial assistance	4,9	3,3	12,7
pomoc żywieniowa food aid	3,1	2,5	6,0
Leczenie, rehabilitacja oraz praca terapeutyczna Medical treatment, rehabilitation and therapeutic assistance	8,1	6,4	17,2
leczenie, rehabilitacja medical treatment, rehabilitation	4,1	3,0	9,8

praca terapeutyczna (świetlice terapeutyczne, warsztaty terapii zajęciowej) therapeutic assistance (therapeutic day care centers, occupational therapy workshops)	5,3	4,5	9,8
Usługi opiekuńcze oraz zakwaterowanie Care services, accommodation	2,9	2,3	5,9
usługi opiekuńcze, pielęgnacyjne care services, rehabilitation	1,9	1,4	4,3
zapewnianie schronienia, noclegu, pobytu temporary shelter, accommodation	1,3	1,1	2,3
Wsparcie duchowe, modlitwa Spiritual support, prayer	2,8	2,3	5,8
Inne formy działalności Other activities	0,4	0,3	0,7

a Procenty dotyczą liczby organizacji prowadzących działania na rzecz osób fizycznych. Odsetki w kolumnach nie sumują się do 100, ponieważ wiele organizacji prowadziło więcej niż jeden rodzaj działalności.

a The percentages concern the number of organizations conducting activities for individual recipients. Percentages in columns do not add up to 100, because many organizations have run more than one type of activity.

W stowarzyszeniach i podobnych organizacjach społecznych odnotowano taką samą wartość mediany²⁵ liczby indywidualnych odbiorców działań co w fundacjach – po 50 osób. Wystąpiło natomiast zróżnicowanie tej miary biorąc pod uwagę poszczególne rodzaje stowarzyszeń. Najwyższą wartość mediany wystąpiła wśród stowarzyszeń sportowych – połowa z nich działała systematycznie na rzecz nie więcej niż 53 osób. Nieco niższą odnotowano w typowych stowarzyszeniach i organizacjach społecznych – 52 osoby. Znacznie niższe wartości charakteryzowały natomiast koła łowieckie oraz ochotnicze straże pożarne, gdzie mediana wyniosła odpowiednio 26 osób oraz 18 osób.

Wśród stowarzyszeń i podobnych organizacji społecznych oraz fundacji działających na rzecz beneficjentów instytucjonalnych połowa podmiotów posiadała nie więcej niż 3 odbiorców. Wartość mediany była nieco wyższa w fundacjach (4 odbiorców) niż w stowarzyszeniach i podobnych organizacjach społecznych (3 odbiorców).

Wśród stowarzyszeń i podobnych organizacji społecznych oraz fundacji podejmujących w 2018 r. działania bezpośrednio na rzecz osób fizycznych, 70,4% (tj. 61,9 tys.) stanowiły podmioty posiadające odbiorców, którzy korzystali systematycznie z tych działań tzn. przynajmniej dwukrotnie w ciągu roku. Działania te były kierowane do różnego grona odbiorców, w tym do różnych grup zagrożonych wykluczeniem społecznym.

Najczęściej deklarowaną grupą odbiorców indywidualnych objętych bezpośrednimi działaniami w analizowanej zbiorowości były dzieci i młodzież. Ten rodzaj odbiorców był dominujący w przypadku stowarzyszeń i podobnych organizacji społecznych – ponad połowa prowadziła działalność na rzecz tej grupy (53,8%). Dzieci i młodzież, to przede wszystkim kluczowi odbiorcy działalności stowarzyszeń sportowych (79,0%).

W stowarzyszeniach i podobnych organizacjach społecznych stosunkowo często obejmowano systematycznymi działaniami osoby starsze (20,5%) lub niepełnosprawne (14,8%). Byli to beneficjenci przede wszystkim działalności typowych stowarzyszeń (odpowiednio 29,1% i 25,0%). Na rzecz osób starszych relatywnie często działania prowadziły również ochotnicze straże pożarne (23,7%).

Fundacje charakteryzowały się bardziej zróżnicowanym gronem odbiorców indywidualnych – 28,2% prowadziło swoje działania dla więcej niż jednej z wymienionych grup. W przypadku stowarzyszeń i podobnych organizacji społecznych odsetek ten wyniósł 18,1%.

Ponad 1/4 fundacji swoimi systematycznymi działaniami obejmowała osoby niepełnosprawne, a blisko 1/4 osoby starsze. Dodatkowo ponad co dziesiąty podmiot prowadził działalność na rzecz osób niesamozastępowanych.

²⁵ Więcej na temat sposobu określenia liczby odbiorców indywidualnych w „Uwagach metodologicznych”.

modzielnych, przewlekłe lub nieuleczalnie chorych (11,4%) lub na rzecz dzieci i młodzieży ze środowisk zagrożonych wykluczeniem społecznym (10,3%), a niespełna co dziesiąty na rzecz osób ubogich (9,3%).

Poza dostarczaniem dóbr lub świadczeniem usług na rzecz konkretnych beneficjentów stowarzyszenia i podobne organizacje społeczne oraz fundacje zajmowały się działaniami skierowanymi do szerszych grup odbiorców, m.in. organizując imprezy²⁶. Tego typu aktywność podejmowała przynajmniej raz w 2018 r. ponad 1/3 omawianej zbiorowości. Działalność w tym obszarze była zróżnicowana w zależności od rodzaju organizacji. Najwyższy udział podmiotów, które podjęły się organizacji imprezy, w której brało udział co najmniej 100 osób, odnotowano wśród stowarzyszeń sportowych (44,7%), a następnie typowych stowarzyszeń (38,7%). Z kolei najrzadziej tego rodzaju aktywność deklarowały koła łowieckie (10,3%).

Biorąc pod uwagę liczbę uczestników imprez organizowanych przez stowarzyszenia i podobne organizacje społeczne oraz fundacje w 2018 r., to przeważały raczej mniejsze zgromadzenia. W połowie omawianych podmiotów liczba uczestników wszystkich imprez zorganizowanych w ciągu roku nie przekroczyła 300 osób. Najwyższą wartość mediany liczby uczestników zaobserwowano wśród fundacji (500 osób), mimo że odsetek podmiotów organizujących takie wydarzenia był niższy niż w stowarzyszeniach. Dla porównania, w stowarzyszeniach i podobnych organizacjach społecznych mediana liczby uczestników wyniosła 250 osób.

Istotne zróżnicowanie w analizowanym obszarze zaobserwowano biorąc pod uwagę dziedzinę działalności statutowej stowarzyszeń i podobnych organizacji społecznych oraz fundacji. W 2018 r. największy udział jednostek organizujących wydarzenia skierowane do minimum 100 odbiorców odnotowano wśród organizacji zajmujących się kulturą i sztuką (51,8%). Jednocześnie wydarzenia kulturalne i artystyczne skupiały największe grono odbiorców – w połowie organizacji działających w obszarze kultury i sztuki mediana liczby uczestników wszystkich imprez zorganizowanych w ciągu roku wyniosła 500 osób. Stosunkowo wysoki odsetek podmiotów organizujących imprezy wystąpił również wśród jednostek prowadzących działalność w dziedzinie sportu, turystyki, rekreacji, hobby (44,6%). Mediana liczby uczestników wydarzeń organizowanych przez te podmioty była jednak dużo niższa i wyniosła 250 osób.

26 Pod uwagę brano imprezy, w których udział wzięło co najmniej 100 osób, takie jak koncerty, przedstawienia artystyczne, zawodowy sportowe, pikniki, festyny, parady oraz manifestacje itp.

Tablica 2.5. Stowarzyszenia i podobne organizacje społeczne oraz fundacje prowadzące bezpośrednie i systematyczne działania na rzecz osób fizycznych według grupy odbiorców w 2018 r.^a
Table 2.5. Associations and similar organizations, foundations acting activity addressed to individual recipients by groups of recipients in 2018^a

Grupy odbiorców indywidualnych Groups of individual recipients	Stowarzyszenia i podobne organizacje społeczne, fundacje Associations and similar organizations, foundations		
	OGÓŁEM TOTAL	Stowarzyszenia i podobne organizacje społeczne Associations and similar organizations	Fundacje Foundations
Liczba organizacji prowadzących systematyczne działania na rzecz osób fizycznych (w tys.) Number of organizations operating for individuals systematically (in thousand)	61,9	51,8	10,1
	% w kolumnie % in column		
Dzieci i młodzież Children and youth	52,9	53,8	48,6
Osoby starsze Elderly persons	21,2	20,5	24,4
Niepełnosprawni oraz osoby przewlekle chore Disabled persons, dependent, chronically or terminally ill	18,3	15,9	30,4
niepełnosprawni disabled persons	16,9	14,8	27,6
osoby niesamodzielne, przewlekle lub nieuleczalnie chore dependent, chronically or terminally ill	5,0	3,7	11,4
Ubodzy, bezrobotni, bezdomni, zwalniani z zakładów karnych, dzieci i młodzież zagrożone wykluczeniem Poors, unemployed, homeless, persons after penitentiary, children and youth at risk of social exclusion	14,5	12,8	22,9
ubodzy poors	4,4	3,4	9,3
bezrobotni unemployed	4,1	3,4	7,8
bezdomni homeless	1,7	1,3	3,7
zwalniani z zakładów karnych persons after penitentiary	0,7	0,5	1,3
dzieci i młodzież ze środowisk zagrożonych wykluczeniem społecznym children and youth at risk of social exclusion	8,5	8,1	10,3
Wychodzący z uzależnienia Persons recovering from addiction	2,4	2,1	4,3
Ofiary przemocy Victims of violence	2,1	1,7	4,4

^a Procenty dotyczą liczby organizacji prowadzących bezpośrednie i systematyczne działania na rzecz osób fizycznych. Odsetki w kolumnach nie sumują się do 100, ponieważ organizacje mogły prowadzić działania na rzecz kilku grup odbiorców.

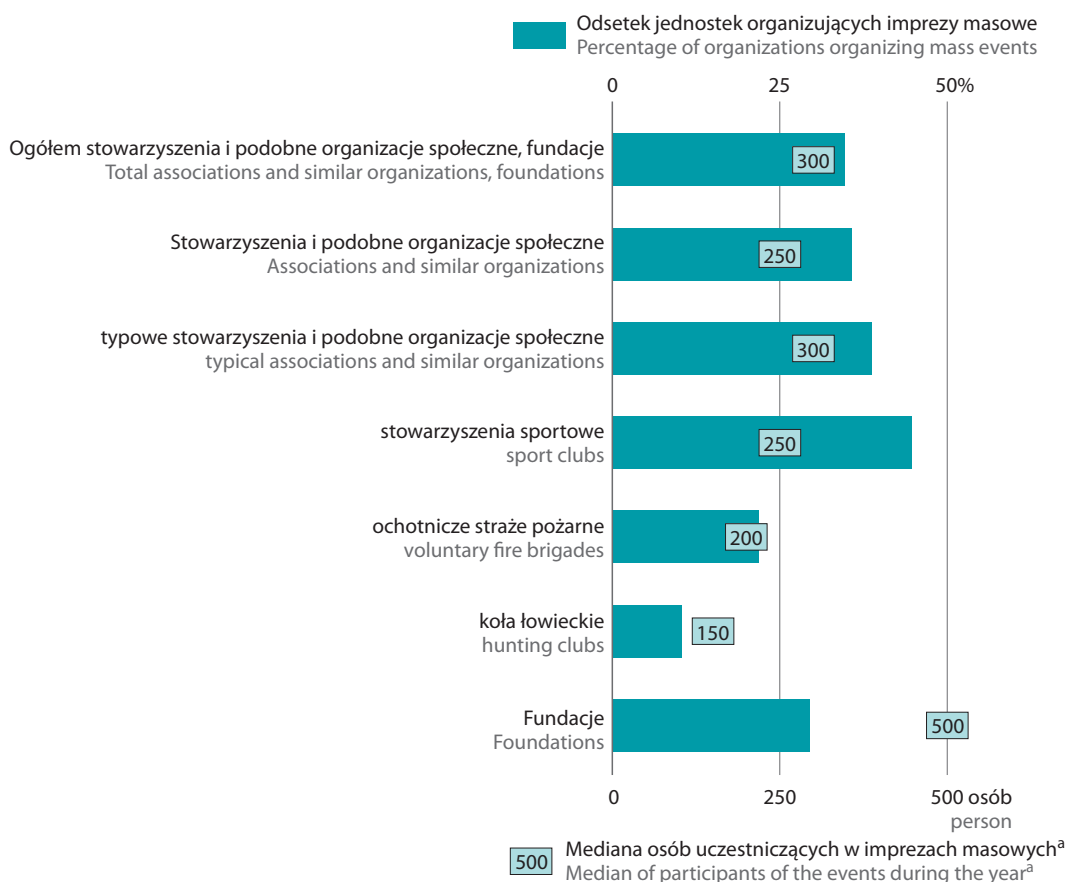
^a The percentages concern the number of organizations operating for individuals systematically. Percentages in columns do not add up to 100, because organizations could act for more than one group of recipients.

Znaczną liczbę odbiorców zgromadziły wydarzenia organizowane przez podmioty działające na rzecz rozwoju lokalnego. Imprezy na co najmniej 100 osób zorganizowała blisko 1/3 stowarzyszeń lub fundacji prowadzących działania w tej dziedzinie, a mediana liczby uczestników wyniosła 500 osób.

Warto również zauważyć, że imprezy o szerszym charakterze były przede wszystkim domeną większych stowarzyszeń lub fundacji, biorąc pod uwagę wielkość przychodów, czy też liczbę zatrudnionych pracowników. Ponad połowa podmiotów o największych przychodach tj. powyżej 1 mln zł (51,2%), czy też zatrudniających powyżej 20 pracowników (50,9%) zorganizowała w 2018 r. wydarzenie na co najmniej 100 odbiorców. Mediana liczby uczestników tych imprez wyniosła odpowiednio 500 osób oraz 350 osób.

Wykres 2.5. Organizacja imprez masowych przez stowarzyszenia i podobne organizacje społeczne, fundacje w 2018 r.

Chart 2.5. Organization of mass events by associations and similar organizations, foundations in 2018

a Mediana obliczona dla podmiotów organizujących imprezy masowe.
a Median calculated for entities organizing mass events.

Bariery w działalności

Barriers to activity

W 2018 r. 67,3% stowarzyszeń i podobnych organizacji społecznych oraz fundacji wskazało na występowanie różnych trudności w ramach prowadzonej działalności. Najczęściej borykano się z jedną barierą (25,2%). Następnie 20,4% stowarzyszeń i podobnych organizacji społecznych oraz fundacji zgłosiło występowanie w swojej działalności dwóch różnych problemów, a kolejne 12,9% – trzech trudności.

Wykres 2.6. Stowarzyszenia i podobne organizacje społeczne oraz fundacje zgłaszające występowanie przynajmniej jednej bariery w prowadzeniu działalności według rodzaju organizacji w 2018 r.

Chart 2.6. Associations and similar organizations, foundations reporting at least one barrier to activity by type of organization in 2018

Kluczowym problemem dla działalności stowarzyszeń i podobnych organizacji społecznych oraz fundacji w 2018 r. były trudności w pozyskiwaniu środków finansowych (40,4%). Bariery w tym zakresie mogą powodować poszukiwanie przez te podmioty alternatywnych źródeł finansowania działalności. W 2018 r. 2,1% stowarzyszeń i podobnych organizacji społecznych oraz fundacji zaciągnęło pożyczkę lub kredyt, z czego blisko połowę tych przypadków (47,8%) stanowiły podmioty, które zgłaszały jednocześnie trudności w pozyskiwaniu środków finansowych. Stowarzyszenia i podobne organizacje społeczne oraz fundacje w 2018 r. zaciągnęły pożyczki lub kredyty na łączną kwotę 291,2 mln zł. Dla porównania kwota ta stanowiła 1,1% w odniesieniu do kwoty ich przychodów. Przeciętnie na podmioty będące pożyczkobiorcami lub kredytobiorcami przypadała pożyczka lub kredyt o wartości 165,3 tys. zł, z czego w połowie przypadków wartość nie przekraczała 50,0 tys. zł.

Stowarzyszenia i podobne organizacje społeczne oraz fundacje dotyczyły nie tylko trudności w zakresie finansowania działalności, ale również brak wystarczającej liczby osób chętnych do pracy społecznej (29,6%). Należy zauważyć, że organizacje, które wskazywały na te problemy, to podmioty częściej opierające swoją działalność na pracy społecznej niż ogół stowarzyszeń i fundacji – 92,1% korzystało w ciągu 2018 r. z pracy społecznej członków lub wolontariuszy zewnętrznych, podczas gdy ogółem było to 85,6%. Ponadto liczba pracujących społecznie w tych podmiotach wyniosła 1,5 mln osób, co stanowiło ponad połowę (50,5%) łącznej liczby osób świadczących wolontariat na rzecz stowarzyszeń i fundacji. Przeciętnie na organizację, która zgłaszała problemy z wystarczającą liczbą osób do pracy społecznej, przypadało 60 wolontariuszy (dla porównania ogółem było to 35 osób), a w połowie tych podmiotów pracowało społecznie nie więcej niż 10 osób (ogółem 9 osób).

W dalszej kolejności analizowane organizacje borykały się z problemami wynikającymi z przepisów i procedur prawnych (22,0%). Natomiast w mniejszym zakresie zgłaszano bariery w kontaktach z administracją publiczną (14,9%), niewystarczające wsparcie społeczne (11,6%), czy też problemy wewnątrz organizacji (10,7%).

Najczęściej różne problemy związane z funkcjonowaniem organizacji zgłaszały typowe stowarzyszenia i podobne organizacje społeczne (69,1%), a następnie fundacje (68,7%). Te dwa rodzaje podmiotów natomiast różniły się pod względem rodzaju wskazywanych trudności. W przypadku typowych stowarzyszeń i podobnych organizacji społecznych zbliżone znaczenie miały dwie bariery – trudności w pozyskiwaniu środków finansowych (39,2%) oraz niewystarczająca liczba chętnych do pracy społecznej (33,7%). Z kolei dla fundacji kluczowe były przede wszystkim bariery w obszarze środków finansowych (47,9%). Ponadto zgłaszały one częściej, niż przeciętnie, trudności w kontaktach z administracją publiczną (17,2%) oraz ze znalezieniem pracowników (12,1%).

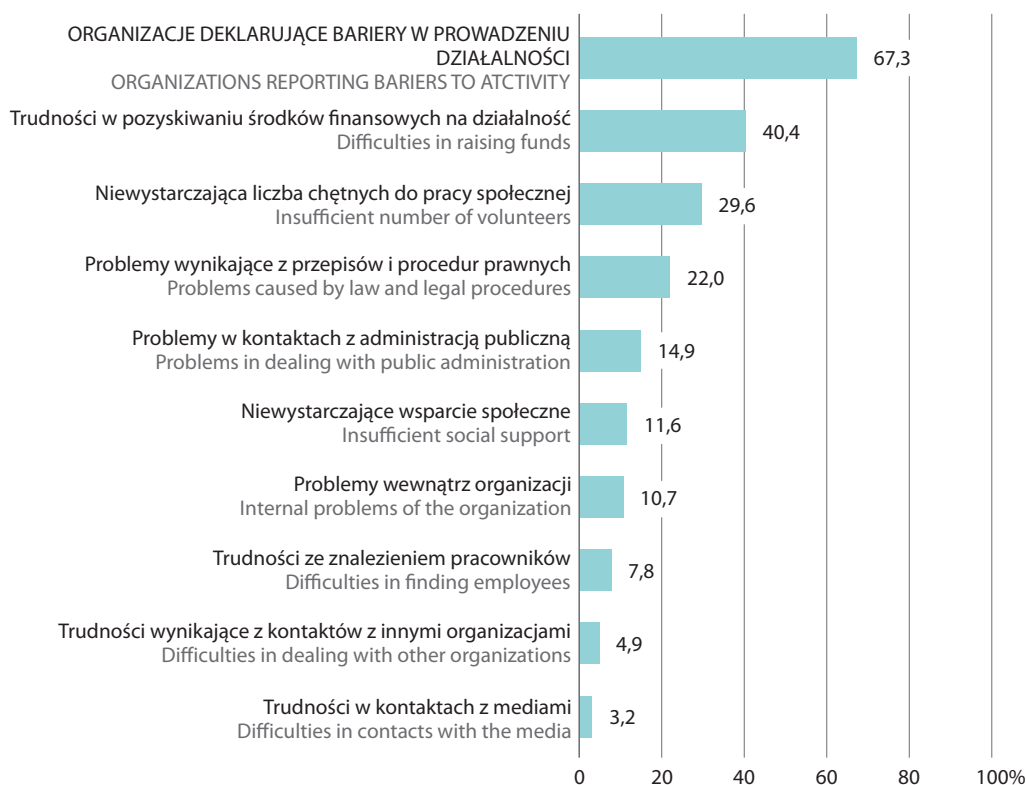
Wśród omawianych rodzajów organizacji najrzadziej bariery w swojej działalności w 2018 r. zgłaszały koła łowieckie (49,3%). Borykały się one przede wszystkim z problemami wynikającymi z przepisów i procedur prawnych (35,0%).

Częstotliwość zgłaszania problemów różnicowała także główna dziedzina działalności stowarzyszeń i podobnych organizacji społecznych oraz fundacji. Trudności występowały przede wszystkim wśród podmiotów zajmujących się prawem i jego ochroną (74,6%), wsparciem trzeciego sektora (74,3%), kulturą i sztuką (73,1%), a także pomocą społeczną i humanitarną (71,4%). Organizacje te ponadprzeciętnie często borykały się z barierami w pozyskiwaniu środków finansowych na prowadzoną działalność.

Warto również zwrócić uwagę, że im krótszy okres działania stowarzyszeń i podobnych organizacji społecznych oraz fundacji, tym częściej borykały się one z trudnościami w pozyskiwaniu środków finansowych na działalność lub zgłaszały problemy w kontaktach z administracją publiczną. Z kolei im dłużej działały, tym częściej zwracały uwagę, na takie problemy jak niewystarczająca liczba chętnych do pracy społecznej, czy też bariery wynikające z przepisów i procedur prawnych.

Wykres 2.7. Stowarzyszenia i podobne organizacje społeczne oraz fundacje według rodzaju zgłaszanych barier w prowadzeniu działalności^a w 2018 r.

Chart 2.7. Associations and similar organizations, foundations by type of reported barriers to activity^a in 2018

^a Dane nie sumują się do 100% ze względu na możliwość wskazania więcej niż jednego rodzaju założyciela.

^a Percentages in lines do not add up to exactly 100% due to possibility of choosing more than one founder.

2.2. Społeczne podmioty wyznaniowe i przyparafialne organizacje Kościoła katolickiego

2.2. Faith-based charities and Catholic parish-based organizations

W Polsce organizacje kościelne działają na podstawie artykułu 25 Konstytucji RP z 1997 r., który stwierdza, że stosunki państwa i związków wyznaniowych na terenie Rzeczypospolitej „kształtowane są na zasadach poszanowania ich autonomii oraz wzajemnej niezależności” oraz „współdziałania dla dobra człowieka i dobra wspólnego”. Ponadto zasady działalności organizacji i instytucji religijnych określa ustawa z dnia 17 maja 1989 r. o gwarancjach wolności sumienia i wyznania (Dz. U. z 2017 r. poz. 1153) oraz tzw. ustawy kościelne podpisane przez Rzeczpospolitą z 15 kościołami i związkami wyznaniowymi działającymi na terenie RP. Ustawa o gwarancji wolności sumienia i wyznania określa, że związki wyznaniowe działać mogą w celu wyznawania i szerzenia wiary religijnej oraz mogą prowadzić działalność służącą celom humanitarnym, charytatywno-opiekuńczym, naukowym i oświatowo-wychowawczym.

Rozdział ten poświęcony został społecznym podmiotom wyznaniowym oraz przyparafialnym organizacjom Kościoła katolickiego. Wśród społecznych podmiotów wyznaniowych uwzględniono jednostki, które uzyskały osobowość prawną na mocy obowiązujących ustaw regulujących stosunki poszczególnych kościołów i związków wyznaniowych a Rzeczpospolitą Polską, prowadzące działalność pożytku publicznego, czyli m.in. charytatywno-opiekuńczą, naukową, oświatowo-wychowawczą lub humanitarną. Do takich podmiotów zaliczono np. Caritas Polska, czy Diakonia Kościoła Ewangelicko-Augsburskiego w RP. Wśród społecznych podmiotów wyznaniowych znalazły się też organizacje, które swoją podmiotowość prawną uzyskują jako wyznaniowe osoby prawne (takie jak: szkoły, przedszkola, hospicja prowadzone przez podmioty wyznaniowe).

Natomiast przyparafialne organizacje Kościoła katolickiego to takie jednostki, które choć nie posiadają własnej osobowości prawnej, działają na podstawie wewnętrznych przepisów kościołów i związków wyznaniowych. Do tej grupy zaliczają się różnego rodzaju organizacje działające przy parafiach.

Do podmiotów non-profit omawianych w tej publikacji nie włączono instytucji religijnych, które stanowią element struktury organizacyjnej związków wyznaniowych i prowadzą działalność ściśle wyznaniową (w celu wyznawania i szerzenia wiary religijnej), takie jak: diecezje, prowincje i domy zakonne, jak również parafie. Charakteryzowane w tym rozdziale również nie są stowarzyszenia i fundacje, które zostały powołane na podstawie odpowiednich przepisów prawa przez podmioty wyznaniowe lub w bezpośrednim powiązaniu z podmiotami wyznaniowymi, gdyż uwzględnione są w rozdziale o stowarzyszeniach i fundacjach.

W 2018 r. aktywnie działało 1,8 tys. społecznych podmiotów wyznaniowych, dodatkowo liczba fundacji i stowarzyszeń założonych przez podmioty kościelne wynosiła blisko 0,7 tys., w tym 48,6% stanowiły fundacje. Wśród społecznych podmiotów wyznaniowych 40,1% miało formy prawne szkół lub innych placówek edukacyjnych. Pozostałe 59,9% w głównej mierze stanowiły podmioty Kościoła katolickiego (54,5% wobec 5,2% jednostek innych kościołów i związków wyznaniowych).

Liczba przyparafialnych organizacji Kościoła katolickiego w 2018 r. była zdecydowanie wyższa i wynosiła 65,5 tys. jednostek, zaś liczba członkostw wyniosła 2,6 mln.

Założyciele organizacji

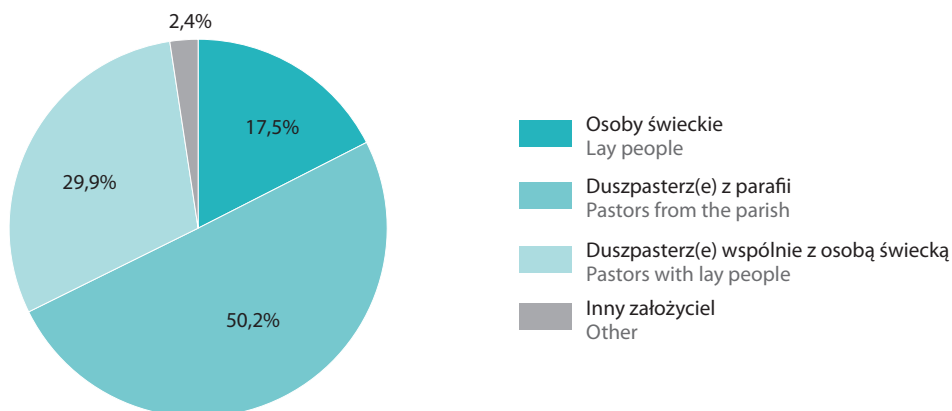
Founders of organizations

Niemal wszystkie podmioty wyznaniowe zostały założone przez formalne podmioty kościelne (wyznaniowe), jedynie około 2,5% to organizacje powołane wyłącznie przez organizacje non-profit, instytucje publiczne lub osoby fizyczne. Z kolei ponad połowa przyparafialnych organizacji Kościoła katolickiego została założona indywidualnie przez duszpasterzy pracujących w parafii, a 29,9% z nich we współpracy duszpasterzy z osobami świeckimi. W stosunku do wcześniejszych badań obserwuje się niewielki wzrost inicjatyw

podejmowanych wyłącznie przez osoby świeckie – w 2018 r. takie jednostki stanowiły 17,5% wszystkich organizacji.

Wykres 2.8. Przyparafialne organizacje Kościoła katolickiego według rodzaju założyciela w 2018 r.

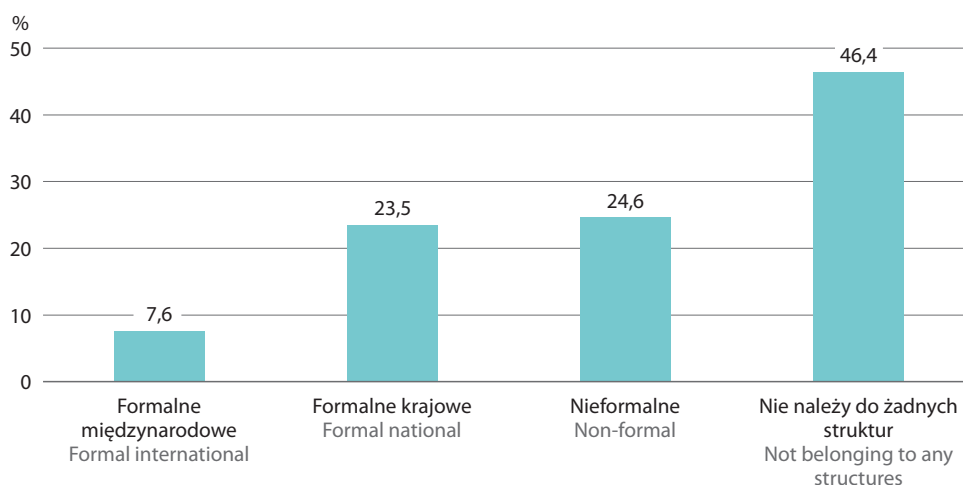
Chart 2.8. Catholic parish-based organizations by type of founder in 2018

W porównaniu do podmiotów wyznaniowych, przyparafialne organizacje mają w większej mierze charakter nieformalny. Zdecydowana większość z nich nie przynależy do szerszych struktur (46,4%), bądź przynależy do struktur nieformalnych (24,6%). Przedstawiciele niespełna 1/3 badanych jednostek zadeklarowali partycypację w szerszych formalnych strukturach – w krajowych (23,5%) lub międzynarodowych (7,6%).

Wykres 2.9. Przyparafialne organizacje Kościoła katolickiego według przynależności do szerszych struktur w 2018 r.^a

Chart 2.9. Catholic parish-based organizations by belonging to larger structures in 2018^a

^a Prezentowane dane nie sumują się do 100% ze względu na możliwość wyboru więcej niż jednej odpowiedzi.
^a Due to possibility of choosing more than one answer, presented data may not sum up to 100%.

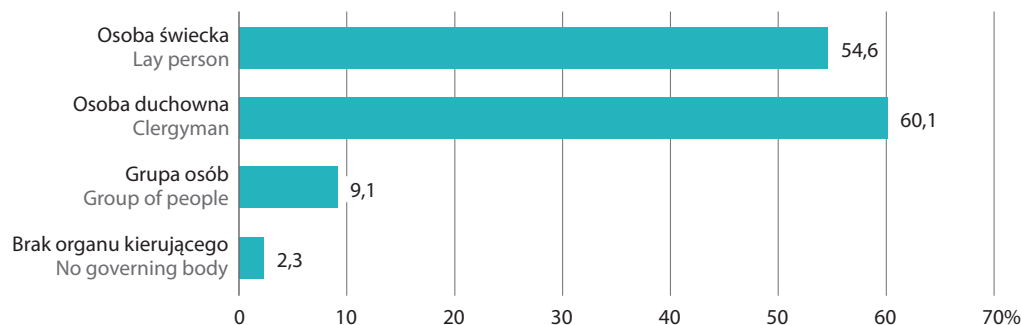
Zarządzanie Management

Mimo nieformalnego charakteru przyparafialnych organizacji Kościoła katolickiego, jedynie 2,3% podmiotów nie posiadało żadnego organu kierującego działalnością. Podobny odsetek organizacji wskazał,

że osobą kierującą jest osoba duchowna (60,1%) oraz osoba świecka (54,6%). Z tych danych wynika, że 14,7% organizacji kierowała osoba duchowna oraz świecka. Blisko co dziesiąta organizacja jest zarządzana zbiorowo przez grupę osób. Średnio w skład przeciętnego zarządu organizacji wchodziło 6 osób (przy medianie wynoszącej 4 osoby).

Wykres 2.10. Przyparafialne organizacje Kościoła katolickiego według organu zarządzającego w 2018 r.^a

Chart 2.10. Catholic parish-based organizations by governing body in 2018^a

a Prezentowane dane nie sumują się do 100% ze względu na możliwość wyboru więcej niż jednej odpowiedzi.

a Due to possibility of choosing more than one answer, presented data may not sum up to 100%.

Niski poziom sformalizowania przyparafialnych organizacji kościelnych uwidacznia się również w informacjach na temat organizowania wyborów do władz organizacji. Zorganizowanie wyborów kiedykolwiek zadeklarowała jedynie 1/4 wszystkich przyparafialnych organizacji, a 13,8% badanych organizacji przeprowadziło wybory do władz organizacji w 2018 r. Wśród organizacji, które wskazały inny rok niż 2018, jako rok ostatnich wyborów do kierownictwa organizacji, zdecydowana większość głosowała między latami 2015-2017 (62,2%). Średnia frekwencja wyborcza wśród jednostek, które zorganizowały wybory w 2018 r. wynosiła 62,1%.

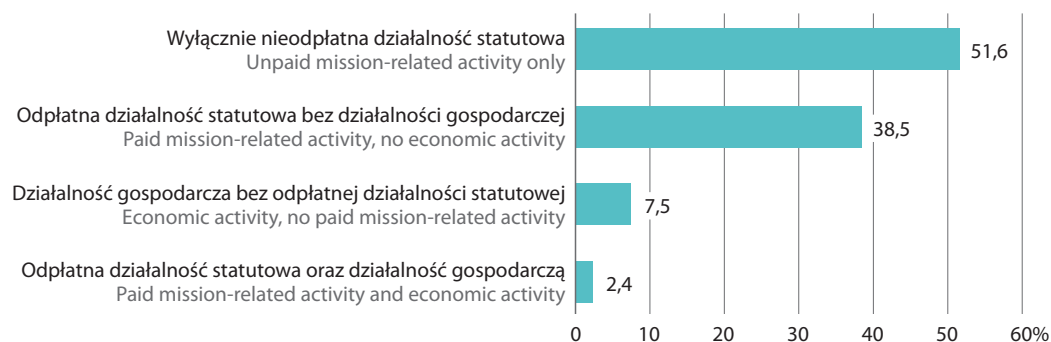
Rodzaje i dziedziny działalności

Types and fields of activity

Spółeczne podmioty wyznaniowe ze względu na wysoki stopień sformalizowania prowadzą wielokierunkową działalność, w tym aż 92,7% świadczyło usługi. W 2018 r. ponad połowa podmiotów realizowała swoją działalność statutową wyłącznie bezpłatnie, kolejne 7,5% świadczyło usługi zarówno w ramach nieodpłatnej działalności statutowej, jak i prowadzonej działalności gospodarczej. Natomiast odpłatną działalność statutową świadczyło 38,5% organizacji, a kolejne 2,4% zarówno działalność odpłatną, jak i działalność gospodarczą.

Wykres 2.11. Społeczne podmioty wyznaniowe według rodzaju działalności w 2018 r.

Chart 2.11. Faith-based charities by type of activity in 2018

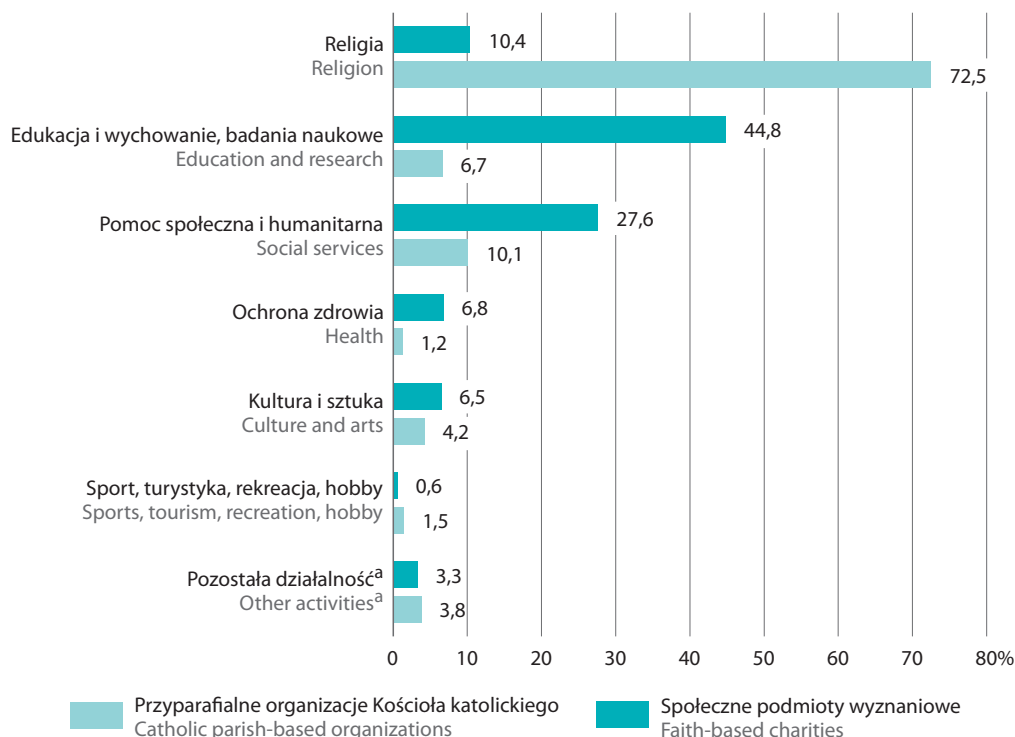

Działalność statutowa podmiotów wyznaniowych w 2018 r. była realizowana głównie w obszarze edukacji oraz pomocy społecznej. Realizowanie zadań w sferze edukacji oraz wychowania dotyczyło blisko 44,8% podmiotów wyznaniowych, spośród nich blisko połowa (47,6%) zajmowała się prowadzeniem przedszkoli oraz innych form opieki przedszkolnej, a 21,0% prowadzeniem szkół podstawowych i gimnazjalnych. Część podmiotów była zaangażowana również w działalność wychowawczą i formacyjną dla dzieci i młodzieży (w tym harcerstwo) – 10,4% oraz inne działania wspierające placówki edukacyjne lub wychowawcze – 7,7%. Analizując natomiast działalność w zakresie pomocy społecznej i humanitarnej, warto podkreślić, że podejmowało ją 27,6% organizacji, w tym pomoc kierowana do osób z niepełnosprawnością, chorych oraz starszych stanowiła 1/4, zaś działania wspomagające rodzinę 10,6%.

Poza tymi dwoma głównymi obszarami, podmioty wyznaniowe w 2018 r. realizowały zadania związane m.in. z działalnością międzynarodową i religijną – 1/8, ochroną zdrowia – blisko 6,8%, kulturą i sztuką – 6,5% oraz w niewielkim odsetku ze sportem i rekreacją.

Wykres 2.12. Społeczne podmioty wyznaniowe i przyparafialne organizacje Kościoła katolickiego według głównej dziedziny działalności w 2018 r.

Chart 2.12. Faith-based charities and catholic parish-based organizations by main field of activity in 2018

^a Do pozostałej działalności zaliczamy: działalność międzynarodową; sprawy zawodowe, pracownicze, branżowe; ochronę środowiska; rynek pracy; aktywizację zawodową; rozwój lokalny w wymiarze społecznym i ekonomicznym; prawo i jego ochrona, prawa człowieka; wsparcie organizacji pozarządowych i inicjatyw obywatelskich, ekonomii społecznej.

^a Other activities include: international activities; business and professionals associations; environment; employment assistance; local development; Law, advocacy, civil rights, politics; Support for institutions, non-governmental organizations and citizens' initiatives.

Do pozostałej działalności zaliczamy: działalność międzynarodową; sprawy zawodowe, pracownicze, branżowe; ochronę środowiska; rynek pracy, aktywizację zawodową; rozwój lokalny w wymiarze społecznym i ekonomicznym; prawo i jego ochrona, prawa człowieka; wsparcie organizacji pozarządowych i inicjatyw obywatelskich, ekonomii społecznej.

Other activities include: international activities; business and professionals associations; environment; employment assistance; local development; Law, advocacy, civil rights, politics; Support for institutions, non-governmental organizations and citizens' initiatives.

Religię jako najważniejszą dziedzinę działalności wskazało 72,5% badanych wspólnot, na drugim miejscu działalność pomoc społeczna i humanitarna, ratownictwo 10,1%, edukację i wychowanie 6,7%, kulturę

i sztukę 4,2%. Warto zaznaczyć, że blisko 1/3 organizacji przyparafialnych w 2018 r. współpracowała z instytucjami kultury lub edukacyjnymi (np. szkołą, domem kultury).

Odbiorcy i formy działalności

Recipients and forms of activity

Działania na rzecz osób fizycznych, prowadzone przez podmioty wyznaniowe, najczęściej mają charakter stricte religijny (wsparcie duchowe, modlitwa – 39,8%) oraz edukacyjny (prowadzenie placówek oświatowych – 38,4%). Co trzecia organizacja organizowała dla beneficjentów czas wolny, wypoczynek i spotkania, zaś co piąta świadczyła usługi opiekuńcze i pielęgnacyjne. Relatywnie często wsparcie świadczone przez organizacje wyznaniowe polegało również na udzielaniu pomocy żywieniowej (16,3%), pracy terapeutycznej (15,4%), zapewnianiu schronienia, noclegu (13,3%), pomocy medycznej (12,5%) i materialnej (8,9%). Jedynie 4,0% podmiotów wyznaniowych nie prowadziło bezpośrednich działań na rzecz osób fizycznych.

Działalność podmiotów wyznaniowych w 2018 r., najczęściej była kierowana do dzieci i młodzieży (58,4%), w tym ze środowisk zagrożonych wykluczeniem społecznym (12,0%). Co piąta organizacja działała na rzecz osób z niepełnosprawnością (22,9%), 18,9% organizacji dedykowało swoje wsparcie osobom starszym. Rządziej organizacje adresowały swoją działalność do osób chorych (11,5%), ubogich (9,2%), bezrobotnych (5,5%), bezdomnych (5,2%).

Wśród 88% przyparafialnych organizacji, które podejmowały bezpośrednie działania na rzecz osób indywidualnych w 2018 r., najczęściej udzielano wsparcia duchowego (również w postaci modlitwy) – 77,5%, blisko 1/3 podmiotów organizowała czas wolny lub wypoczynek, prawie co piąta jednostka udzielała pomocy materialnej.

Ze względu na to, że jedną z ważniejszych dziedzin działalności przyparafialnych organizacji Kościoła w 2018 r. była edukacja i wychowanie, również grupy odbiorców odzwierciedlają ten fakt. Dzieci i młodzież dla 60,8% podmiotów stanowiły adresatów podejmowanej aktywności, zaś dzieci i młodzież ze środowisk zagrożonych wykluczeniem dla blisko 1/3 takich organizacji.

Kolejną bardzo ważną grupę odbiorców działalności stanowili seniorzy (wsparcie deklaro- wało 54,7% jednostek), ubodzy (31,5%), osoby z niepełnosprawnościami (24,2%), wychodzący z uzależnienia (19,9%), chorzy (18,1%), jak również wiele innych różnicowanych grup.

Warto podkreślić, że w większości te działania kierowane były do osób z całej parafii (86% organizacji). Jedynie 12% przyparafialnych podmiotów nie podejmowało bezpośrednich działań na rzecz osób fizycznych.

Tablica 2.6. Odsetek społecznych podmiotów wyznaniowych i przyparafialnych organizacji Kościoła katolickiego według rodzaju działań na rzecz osób fizycznych w 2018 r.^aTable 2.6. Percentage of faith-based charities and catholic parish-based organizations by type of activity for natural person in 2018^a

Rodzaje działalności Forms of activity	Spółeczne podmioty wyznaniowe Faith-based charities	Przyparafialne organizacje Kościoła katolickiego Catholic parish-based organizations
Wsparcie duchowe, modlitwa (w tym prowadzenie rekolekcji) Spiritual support, prayer	39,8	77,5
Nauczanie (prowadzenie przedszkola, szkoły, uczelni) Education	38,4	17,9
Organizowanie czasu wolnego oraz wypoczynku Recreational services	33,1	31,9
Usługi opiekuńcze, pielęgnacyjne Care services, rehabilitation	21,7	5,4
Pomoc żywnościowa Food aid	16,3	14,1
Praca terapeutyczna (świetlice terapeutyczne, warsztaty terapii zajęciowej) Therapeutic assistance (therapeutic day care centres, occupational therapy workshops)	15,4	3,5
Zapewnianie schronienia, noclegu, pobytu Temporary shelter, accomodation	13,3	1,9
Leczenie, rehabilitacja Medical treatment, rehabilitation	12,5	2,9
Pomoc materialna Material assistance	8,9	18,3
Doradztwo i poradnictwo specjalistyczne (psychologiczne, prawne itp.) Consultancy and specialist counselling services (psychological, law)	8,7	4,0
Pomoc finansowa Financial assistance	4,6	13,1
Szkolenia i kursy Trainings, courses	4,5	9,5
Interwencja kryzysowa (np. telefon zaufania, interwencja środowiskowa) Crisis intervention	1,8	7,7
Ratownictwo Rescue services	0,2	0,9
Inny rodzaj działań Other activities	0,5	9,4

^a Procenty dotyczą liczby organizacji prowadzących działania na rzecz osób fizycznych. Odsetki w kolumnach nie sumują się do 100, ponieważ wiele organizacji prowadziło więcej niż jeden rodzaj działalności.

^a The percentages concern the numer of organizations conducting activities for individual recipients. Percentages in columns do not sum up to 100, due to many organizations have run more than one type of activity.

Tablica 2.7. Odsetek społecznych podmiotów wyznaniowych i przyparafialnych organizacji Kościoła katolickiego według grup odbiorców działalności w 2018 r.

Table 2.7. Percentage of faith-based charities and catholic parish-based organizations by group of recipients of activity conducted in 2018

Wyszczególnienie Specification	Społeczne podmioty wyznaniowe Faith-based charities	Przyparafialne organizacje Kościoła katolickiego Catholic parish-based organizations
Dzieci i młodzież Children and youth	58,4	60,8
w tym ze środowisk zagrożonych wykluczeniem społecznym of which at risk of social exclusion	12,0	36,4
Niepełnosprawni Disabled persons	22,9	24,2
Osoby starsze Elderly persons	18,7	54,7
Osoby niesamodzielne, przewlekłe lub nieuleczalnie chore Dependent, chronically or terminally ill	11,5	18,1
Ubodzy Poors	9,2	31,5
Bezrobotni Unemployed	5,5	14,3
Bezdomni Homeless	5,2	-
Wychodzący z uzależnienia Persons recovering from addiction	4,2	19,9
Ofiary przemocy Victims of violence	3,4	14,2
Zwalniani z zakładów karnych Persons after penitentiary	1,7	3,4
Osoby z niewymienionych grup zagrożonych wykluczeniem społecznym Other persons at risk of social exclusion	2,4	6,7

"- "brak takiej odpowiedzi w kafeterii

"- "no such answer in the cafeteria

Bariery w działalności

Barriers to activity

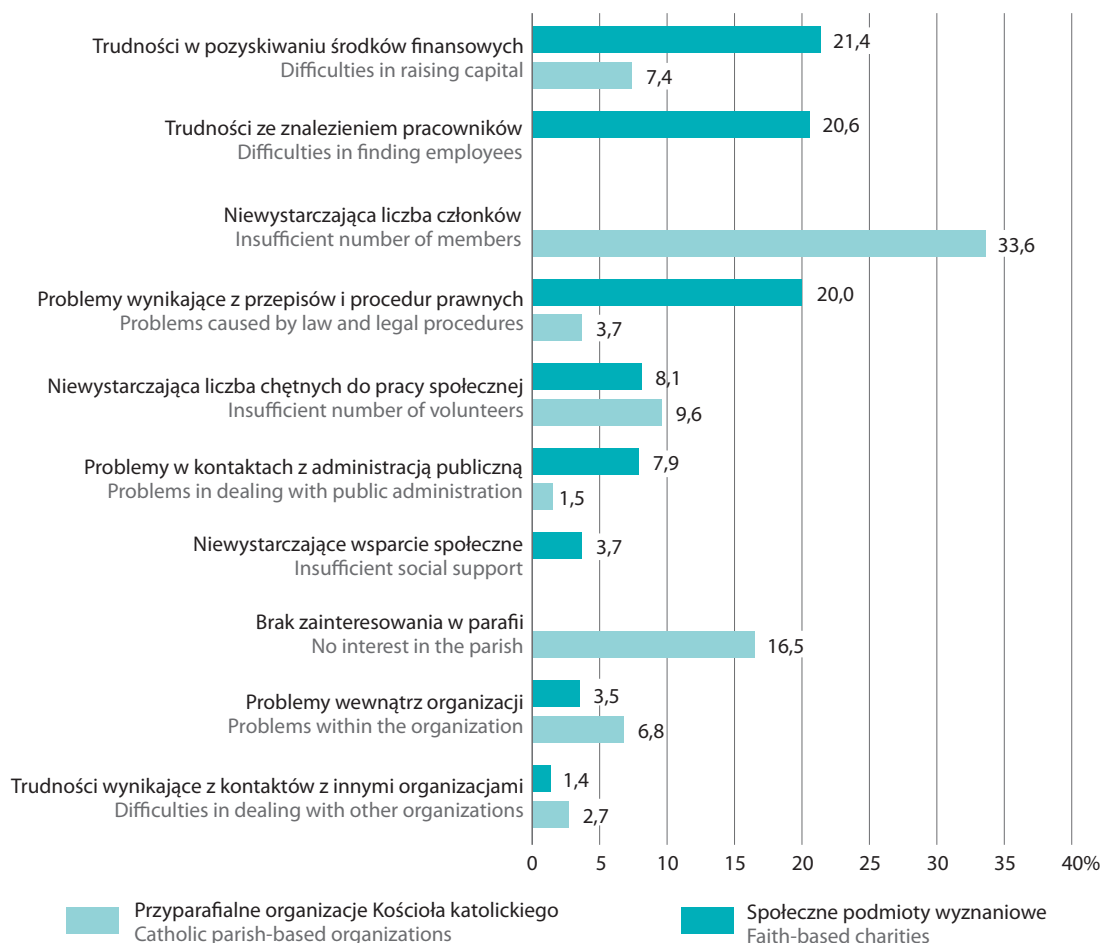
W badaniu uwzględniono również problemy, z jakimi borykają się społeczne podmioty wyznaniowe i przyparafialne organizacje Kościoła katolickiego. Wśród podmiotów wyznaniowych 50,4% jednostek nie deklarowało zmagania z problemami, zaś wśród przyparafialnych organizacji ten odsetek wyniósł 44,1%.

Wśród podmiotów wyznaniowych najczęściej deklarowanym problemem były trudności w pozyskiwaniu środków finansowych, trudności ze znalezieniem pracowników oraz problemy wynikające z przepisów i procedur prawnych – każdą z tych barier wskazywała co piąta organizacja wyznaniowa. Na mniejszą skalę organizacje skarżyły się na brak wolontariuszy (8,1%), kontakty z administracją publiczną (7,9%), zaś marginalnymi problemami były poczucie niewystarczającego wsparcia społecznego (3,7%) oraz problemy wewnątrz organizacji (3,5%).

Problemy deklarowane przez przyparafialne organizacje Kościoła katolickiego były podobne do tych, z którymi zmagają się podmioty wyznaniowe. Główne podobieństwo można zauważyć w kwestii trudności związanej z utrzymaniem odpowiedniej liczby członków organizacji – aż co trzecia organizacja wskazywała ten problem jako jeden z najważniejszych. Jest to również związane z kolejnym istotnym problem – brakiem zainteresowania organizacją w parafii (16,5%) oraz niewystarczającą liczbą wolontariuszy (9,6%). Trudność, która najbardziej różni podmioty wyznaniowe od przyparafialnych organizacji to kwestia pozyskiwania funduszy – przyparafialne podmioty nie identyfikowały tego jako poważny problem, co nie tyle wynika z faktu łatwości zdobywania funduszy, co bardziej z formuły funkcjonowania opartej na własnej działalności i mniejszych bądź zerowych kosztach funkcjonowania.

Wykres 2.13. Społeczne podmioty wyznaniowe i przyparafialne organizacje Kościoła katolickie według najważniejszych problemów organizacji w 2018 r.

Chart 2.13. Faith-based charities and catholic parish-based organizations by the most important reported problems in activity in 2018

Warto podkreślić, że co dwudziesta przyparafialna organizacja udzieliła odpowiedzi otwartej, z których analizy wynikało, że w większości wskazywano na problem braku nowych członków, zwłaszcza młodych. Brak naturalnej rotacji członków i niepozyskiwanie nowych działaczy, wynikające z licznych zmian socjodemograficznych może stanowić bardzo istotną kwestię dla przyszłości funkcjonowania organizacji przyparafialnych.

2.3. Organizacje samorządu zawodowego i gospodarczego

2.3. Business and professional associations

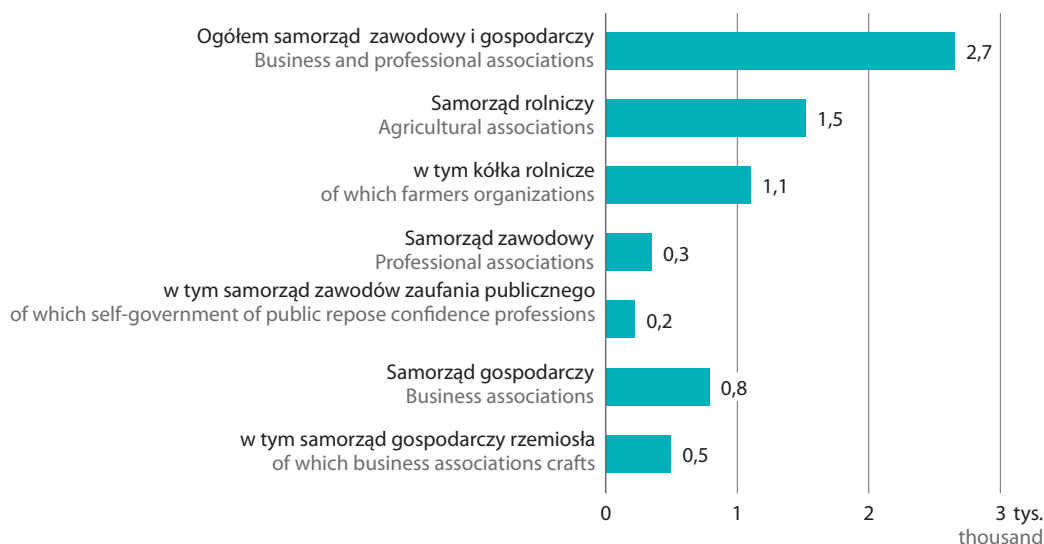
Opisywaną w podrozdziale zbiorowość tworzą zróżnicowane i działające na mocy odrębnych przepisów prawnych podmioty, które zostały sklasyfikowane w następujący sposób:

- samorząd rolniczy – to społeczno-zawodowe i gospodarcze organizacje rolników, w skład których wchodzi: kółka rolnicze, rolnicze zrzeszenia branżowe, związki rolniczych zrzeszeń branżowych, izby rolnicze, związki rolników, kółek i organizacji rolniczych;
- samorząd zawodowy, w tym samorząd zawodów zaufania publicznego, który obejmuje jednostki zrzeszające osoby wykonujące zawody zaufania publicznego, o których jest mowa w art. 17 ust. 1 ustawy z dnia 2 kwietnia 1997 r. – Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej;
- samorząd gospodarczy, w tym samorząd gospodarczy rzemiosła, który zgodnie z art. 7 ust. 3 ustawy z dnia 22 marca 1989 r. o rzemiośle (Dz. U. z 2018 r. poz. 1267, z późn. zm.) obejmuje: cechy, izby rzemieślnicze oraz Związek Rzemiosła Polskiego.

W 2018 r. aktywną działalność prowadziło 2,7 tys. organizacji samorządu zawodowego i gospodarczego. Dominującą zbiorowością był samorząd rolniczy, który liczył 1,5 tys. organizacji (57,2% z ogółu organizacji), z czego 1,1 tys. stanowiły kółka rolnicze. Samorząd zawodowy liczył 0,3 tys. jednostek (13,2%), z czego organizacje samorządu zaufania publicznego stanowiły 8,3% ogółu organizacji samorządu zawodowego i gospodarczego. Organizacje samorządu gospodarczego stanowiły 29,7% (0,8 tys.), z czego 0,5 tys. to organizacje samorządu gospodarczego rzemiosła (18,6% z ogółu organizacji).

Wykres 2.14. Organizacje samorządu zawodowego i gospodarczego według rodzaju organizacji w 2018 r.

Chart 2.14. Business and professional associations by type of organization in 2018

Założyciele organizacji

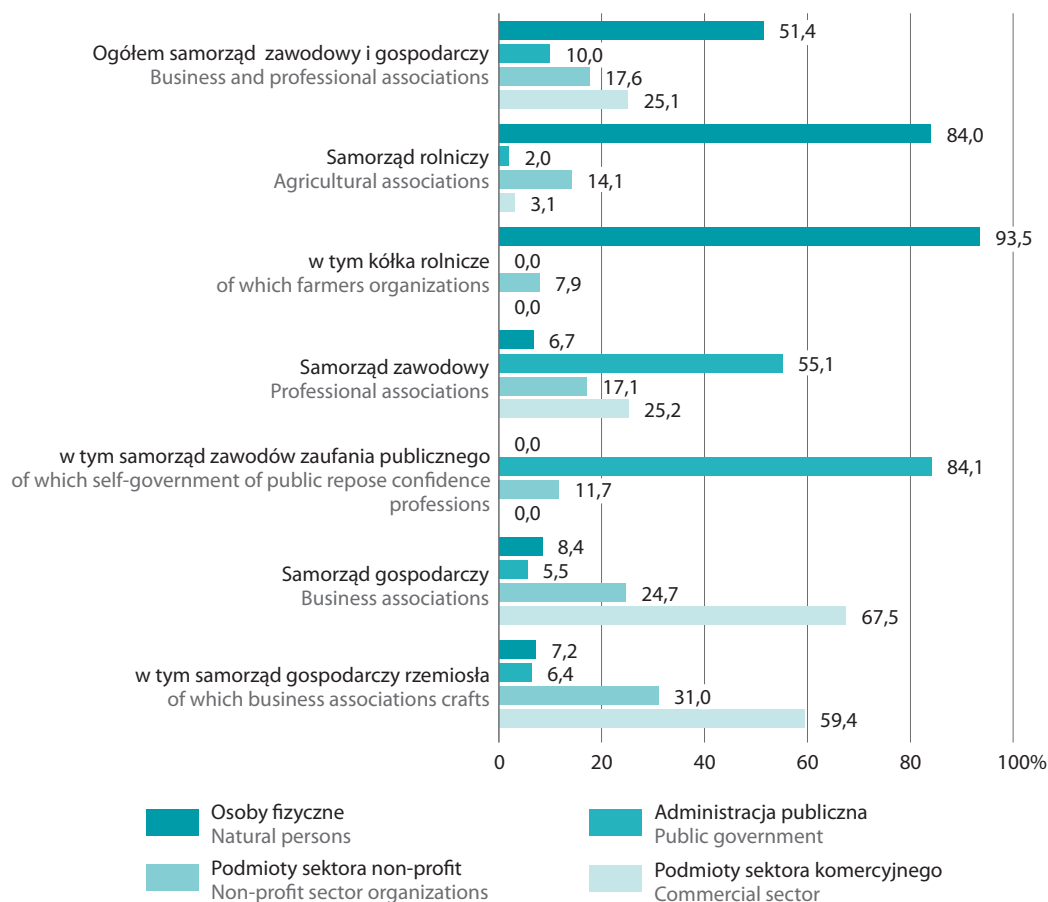
Founders of organizations

Organizacje samorządu zawodowego i gospodarczego były zróżnicowane pod względem założyciela. Połowa jednostek została założona przez osoby fizyczne (51,4%). Podmioty sektora komercyjnego (np. przedsiębiorstwa prywatne) utworzyły 25,1% organizacji samorządu zawodowego i gospodarczego, podmioty sektora non-profit – 17,6%, najmniej bo 10,0% jednostek zostało powołanych przez administrację publiczną, z czego 8,0% przez administrację rządową.

Organizacje samorządu rolniczego najczęściej wskazywały jako swych założycieli krajowe osoby fizyczne nieprowadzące działalności gospodarczej (84,0%) oraz istniejące już organizacje non-profit (14,1%). Jednostki samorządu zawodowego najczęściej zakładane były przez administrację publiczną (55,1%) oraz podmioty sektora komercyjnego (25,2%). Wśród organizacji zawodów zaufania publicznego dominowały te założone przez administrację publiczną 84,1%, w związku z tym że te samorzady powstawały z mocy prawa. Jednostki samorządu gospodarczego najczęściej wskazywały jako swych założycieli podmioty nastawione na zysk, w tym osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą (67,5%) oraz istniejące organizacje non-profit (24,7%). Dla organizacji samorządu gospodarczego rzemiosła odsetki te wyniosły odpowiednio – 59,4% i 31,0%.

Wykres 2.15. Organizacje samorządu zawodowego i gospodarczego według rodzaju założyciela w 2018 r.^a

Chart 2.15. Business and professional associations by type of founder in 2018 r.^a

Rodzaje działalności

Types of activity

Głównym rodzajem działalności podmiotów non-profit, w tym organizacji samorządu zawodowego i gospodarczego jest działalność statutowa. Podobnie jak stowarzyszenia i fundacje organizacje samorządowe mogą prowadzić działalność statutową w formie nieodpłatnej lub odpłatnej, a także mają możliwość prowadzenia działalności gospodarczej, jednak zyski z niej powinny być przeznaczane na cele statutowe.

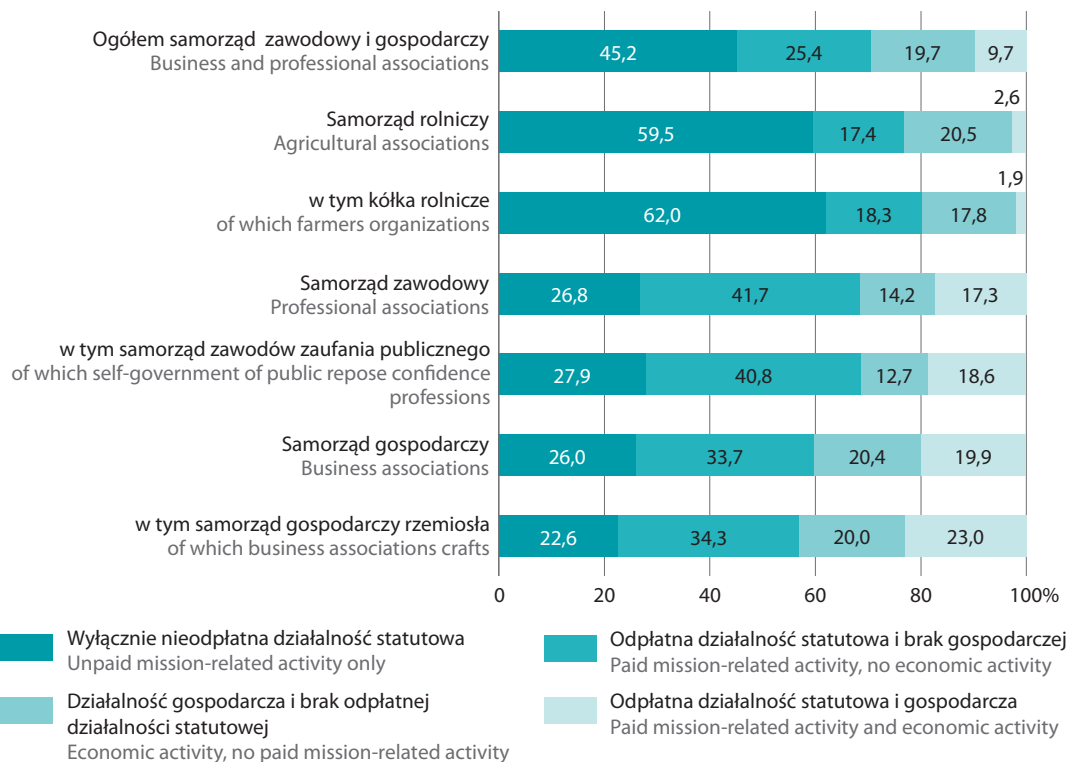
W 2018 r. 45,2% organizacji samorządu zawodowego i gospodarczego prowadziło wyłącznie nieodpłatną działalność statutową, a 25,4% jednostek odpłatną działalność statutową. Działalność gospodarczą, poza działalnością statutową, prowadziło 19,7% organizacji samorządowych. Natomiast zarówno odpłatną działalność statutową jak i gospodarczą deklarowało 9,7% tego typu organizacji.

Wyłącznie nieodpłatną działalność statutową prowadziły przede wszystkim organizacje samorządu rolniczego (59,5%), w tym kółka rolnicze (62,0%). W pozostałych grupach organizacji więcej podmiotów prowadziło działalność odpłatną bez działalności gospodarczej. Ten rodzaj działalności wskazało 41,7% organizacji samorządu zawodowego, w tym 40,8% jednostek samorządu zawodów zaufania publicznego oraz 33,7% organizacji samorządu gospodarczego.

Działalność gospodarczą bez odpłatnej działalności statutowej prowadziło 20,4% jednostek samorządu gospodarczego, w tym 20,0% organizacji samorządu gospodarczego rzemiosła oraz 20,5% podmiotów samorządu rolniczego. Najmniejszą grupą organizacji prowadzących działalność gospodarczą, bez odpłatnej działalności statutowej stanowił samorząd zawodów zaufania publicznego (12,7%). Zarówno odpłatną działalność statutową, jak i gospodarczą prowadziły najczęściej organizacje samorządu gospodarczego rzemiosła (23,0%), a najrzadziej – samorządu rolniczego (2,6%), w tym kółka rolnicze (1,9%).

Wykres 2.16. Struktura organizacji samorządu zawodowego i gospodarczego według rodzaju działalności w 2018 r.

Chart 2.16. Structure of business and professional associations by type of activity in 2018

Przychody organizacji samorządu rolniczego pozyskiwane były przede wszystkim z działalności gospodarczej (71,1%). Przeważającym rodzajem działalności gospodarczej był w tych organizacjach wynajem i zarządzanie nieruchomościami własnymi lub dzierżawionymi (45,5% z organizacji samorządu rolniczego prowadzących działalność gospodarczą), a następnie działalność usługowa wspomagająca produkcję roślinną (13,2%). Z kolei przychody z odpłatnej działalności statutowej stanowiły zaledwie 9,2% budżetów tych organizacji.

Przychody z działalności gospodarczej stanowiły również istotną część wszystkich pozyskanych przychodów w organizacjach samorządu gospodarczego (36,3%), w tym 33,8% – w samorządzie gospodarczym

rzemiosła. Przychody z odpłatnej działalności statutowej stanowiły w tych grupach odpowiednio 16,4% oraz 22,6%. Organizacje samorządu gospodarczego, podobnie jak rolniczego prowadziły najczęściej działalność gospodarczą zajmując się wynajmem i zarządzaniem nieruchomościami własnymi lub dzierżawionymi (53,6% z organizacji prowadzących działalność gospodarczą), w tym 77,0% wśród samorządu gospodarczego rzemiosła.

Organizacje samorządu zawodowego, w tym samorząd zawodów zaufania publicznego w najmniejszym stopniu pozyskiwały przychody z działalności gospodarczej – odpowiednio 7,3% i 4,8%. W przypadku tych zbiorowości większą część stanowiły przychody otrzymywane z odpłatnej działalności statutowej – 21,3% w jednostkach samorządu zawodowego i 17,7% w organizacjach samorządu zawodów zaufania publicznego. Organizacje wchodzące w skład obu zbiorowości najczęściej prowadziły odpłatną działalność statutową w ramach pola Pozostałe pozaszkolne formy edukacji, gdzie indziej niesklasyfikowane – 46,3% organizacji samorządu zawodowego z ogółu jednostek prowadzących odpłatną działalność statutową oraz 58,0% organizacji samorządu zawodów zaufania publicznego prowadzących odpłatną działalność statutową.

Formy działalności

Forms of activity

Dla zdecydowanej większości organizacji samorządu zawodowego i gospodarczego podstawową formą działalności było świadczenie usług (96,3%). Najczęściej oferowały one usługi nieodpłatnie (87,4%), jednak część podmiotów świadczyła również usługi, za które pobierała opłaty nie większe niż poniesione koszty (38,2%). Działalność statutowa organizacji samorządu zawodowego i gospodarczego skupia się wokół charakterystycznych dla tych podmiotów form, wynikających z przewidzianych prawnie sposobów realizacji ich celów statutowych. Dlatego też ponad połowa organizacji zajmowała się reprezentowaniem i obroną praw jednostki lub innych grup ludzi, organizacji, instytucji, firm (56,7%).

Reprezentowaniem i obroną praw jednostki lub innych grup ludzi, organizacji, instytucji, firm zajmowały się głównie organizacje samorządu zawodów zaufania publicznego (77,5%), a następnie samorządu gospodarczego rzemiosła (74,3%), a w mniejszym stopniu organizacje samorządu rolniczego (45,4%), w tym kółka rolnicze (34,9%). Wśród pozostałych bezpłatnych usług istotną formą działania było również animowanie współpracy między organizacjami i instytucjami (30,6%). Najczęściej w tej formie swoje działania prowadziły organizacje samorządu gospodarczego (39,3%), a najrzadziej samorządu zawodowego (24,0%). Z kolei największy odsetek organizacji działających na rzecz mobilizowania i edukowania opinii publicznej odnotowano w samorządzie zawodów zaufania publicznego (34,0%).

Świadczenie płatnych usług było głównie domeną organizacji samorządu zawodowego, gdzie 62,2% podmiotów pobierało opłaty za oferowane usługi. Jednocześnie organizacje samorządu zawodowego, a przede wszystkim samorządu zawodów zaufania publicznego również najczęściej udzielały wsparcia materialnego (finansowego lub rzeczowego) osobom fizycznym bądź instytucjom – odpowiednio 14,7% i 21,4%. Działalność produkcyjną prowadziło 2,8% organizacji samorządu rolniczego, w tym 1,7% kółek rolniczych, w pozostałych samorządach ta forma działalności była marginalnym zjawiskiem.

Tablica 2.8. Organizacje samorządu zawodowego i gospodarczego według form działalności statutowej w 2018 r.

Table 2.8. Business and professional associations by forms of mission-related activity in 2018

Formy działalności statutowej Forms of mission-related activity	Ogółem Grand total	Rodzaj organizacji Type of organization					
		Samorząd rolniczy Agricultural associations		Samorząd zawodowy Professional associations		Samorząd gospodarczy Business associations	
		ogółem total	kółka rolnicze farmers organizations	ogółem total	samo- rząd zawo- dów zaufa- nia publicz- nego self-go- vernment of public repose confidence profes- sions	ogółem total	samo- rząd gospo- darczy rzemio- sła busi- ness asso- ciations crafts
% w kolumnie % in column							
Świadczenie usług: Services:	96,3	94,9	95,4	96,4	95,3	99,0	99,4
bezpłatnych, w tym: unpaid, of which:	87,4	86,1	84,5	81,4	87,9	92,6	92,6
animowanie współpracy między organiza- cjami, instytucjami developing cooperation between organizations	30,6	27,5	24,5	24,0	26,8	39,3	29,4
mobilizowanie, edukowanie opinii publicznej mobilizing, educating the public opinion	13,6	7,6	3,2	23,5	34,0	20,6	9,0
reprezentowanie i obrona praw członków jednostki, innych grup ludzi, społeczeństwa, organizacji, firm itp. representing and protecting the rights of the entity's members, other groups of people, society, organizations, enterprises, etc.	56,7	45,4	34,9	71,8	77,5	71,6	74,3
płatnych paid services	38,2	23,5	24,4	62,2	62,1	55,9	59,0
Wsparcie materialne, w tym: Material assistance, of which:	8,4	8,8	8,0	14,7	21,4	4,9	2,4
bezpłatne przekazywanie osobom potrzebu- jącym dóbr materialnych (w tym pieniędzy) lub zakup usług donating goods and money, paying for ser- vices for the deprived	3,2	2,9	3,1	9,8	15,6	(0,0)	(0,0)
finansowe wspieranie działań organizacji, instytucji, firm financial support for activities of organiza- tions, institutions, enterprises	6,1	6,4	5,6	8,6	11,8	4,5	(0,0)
Produkcja, wytwarzanie towarów Production, manufacturing goods	1,7	2,8	1,7	(0,0)	(0,0)	(0,0)	(0,0)

Charakterystyka członkostwa

Characteristic of membership

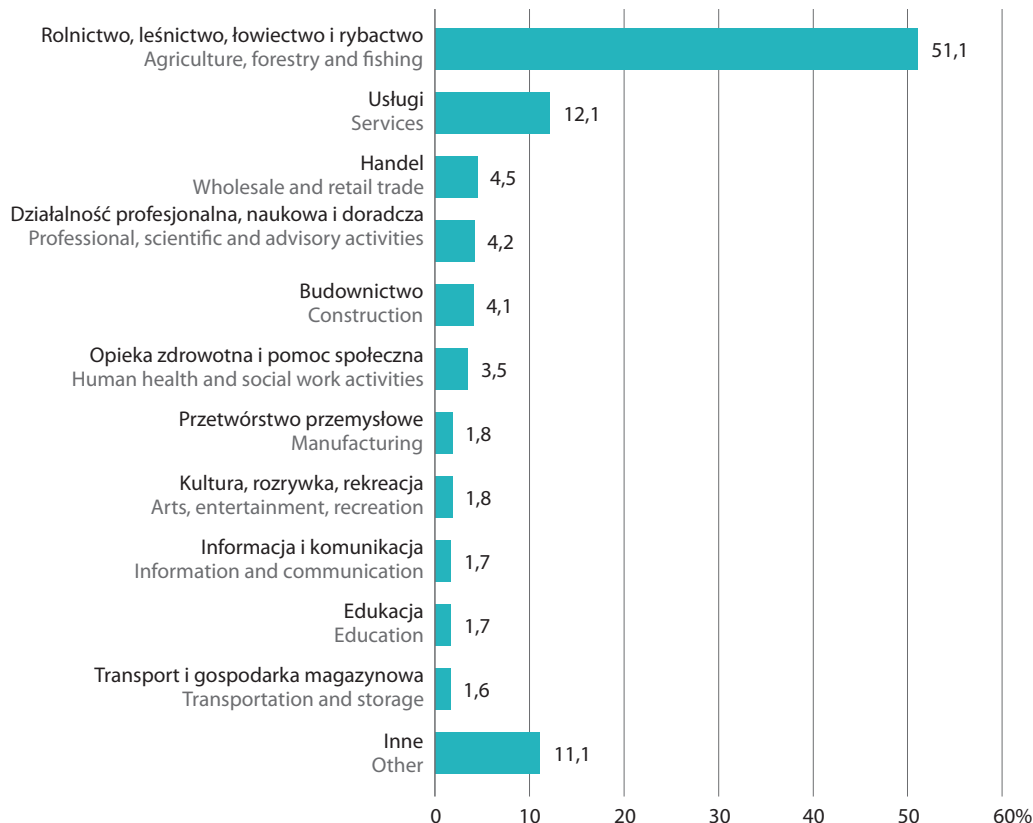
Organizacje samorządu zawodowego i gospodarczego miały 1 365,3 tys. członkostw, wśród nich 89,4% stanowiły osoby fizyczne a 26,8% osoby prawne. W omawianej zbiorowości największym potencjałem członkowskim charakteryzowały się organizacje samorządu zawodowego, które kumulowały 74,1% sumy członkostw, a następnie organizacje samorządu rolniczego (15,0%). Pozostała część członkostw przypadała na samorząd gospodarczy (10,9%). Członkowie kółek rolniczych stanowili 2,0% wszystkich członkostw, choć miały relatywnie wysoki udział w całej zbiorowości organizacji samorządowych (40,9%).

W 2018 r. największa część organizacji samorządu zawodowego i gospodarczego wskazała, że ich członkowie pracowali przede wszystkim w rolnictwie, leśnictwie, łowiectwie i rybactwie (51,1%). Często wskazywaną branżą, w której członkowie organizacji samorządowych realizowali działalność były usługi (12,1%). Niższą wartość odnotowano natomiast w handlu (4,5%), działalności profesjonalnej, naukowej i doradczej (4,2%) oraz w branży budowniczej (4,1%).

Między rodzajami organizacji samorządu zawodowego i gospodarczego występowało duże zróżnicowanie pod względem branż w jakich działali ich członkowie. Wynika to z faktu, że branże, w których podejmowane były działania największej części członków jednostki powiązane są ze specyfiką organizacji, w których byli zrzeszeni. Działalność związana z rolnictwem, leśnictwem, łowiectwem i rybactwem to niemal wyłącznie domena organizacji rolniczych – 87,2%. Wśród kółek rolniczych odsetek ten wyniósł 86,4%. Jednostki zawodów zaufania publicznego najczęściej wskazywały opiekę zdrowotną i pomoc społeczną (34,1%), a także działalność profesjonalną, naukową i doradczą (22,4). Wśród organizacji samorządu gospodarczego rzemiosła przeważała działalność związana z usługami (45,9%).

Wykres 2.17. Organizacje samorządu zawodowego i gospodarczego według branż, w których największa część członków jednostki prowadziła działalność w 2018 r.

Chart 2.17. Business and professional associations by industries in which the largest part of the unit's members was operating in 2018

Odbiorcy działalności statutowej

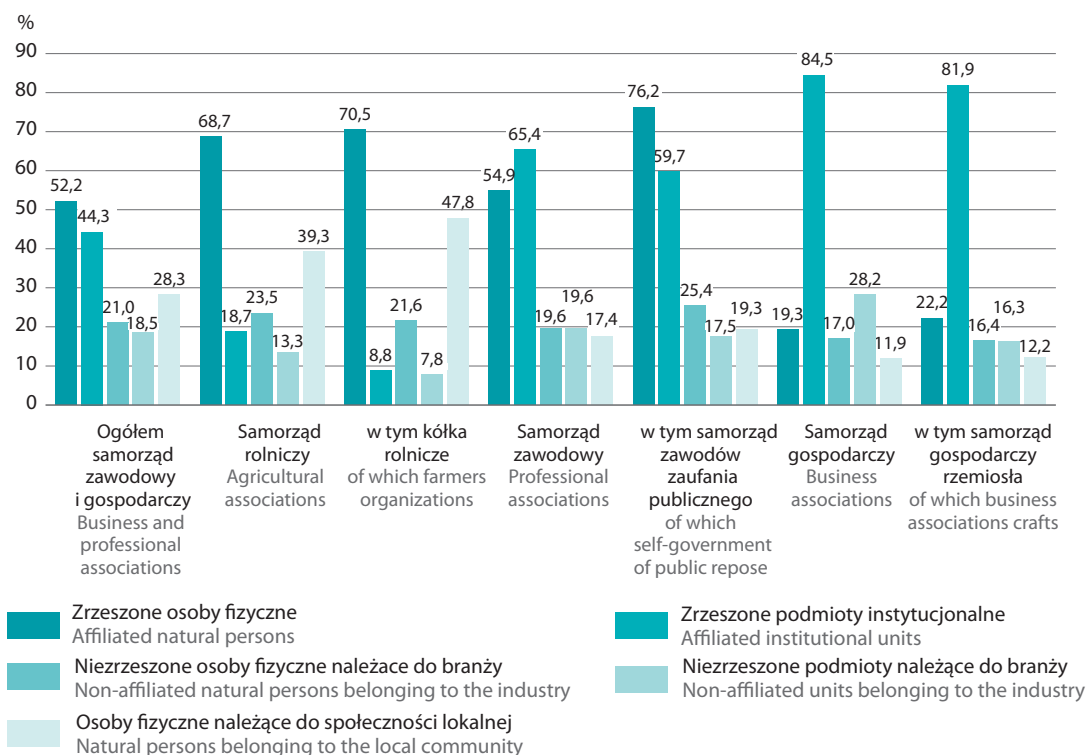
Recipients of mission-related activity

W 2018 r. beneficjentami organizacji samorządu zawodowego i gospodarczego były głównie osoby fizyczne zrzeszone w ramach jednostki (52,2%), a także zrzeszone osoby prawne (44,3%). Kolejną grupą odbiorców działalności organizacji były osoby fizyczne należące do środowiska lokalnego (28,3%). Natomiast 21,0% beneficjentów stanowiły osoby fizyczne nie będące członkami jednostki, ale należące do środowiska zawodowego, w którego obszarze działała jednostka. Do podmiotów należących do branż, w obszarze których działa jednostka, lecz niezrzeszonych w jej ramach swe działania kierowało 18,5% organizacji samorządu zawodowego i gospodarczego.

Organizacje samorządu zawodowego i gospodarczego różniły się istotnie pod względem rodzajów odbiorców. Wiąże się to ze specyfiką poszczególnych typów samorządu jaki reprezentuje organizacja. Wśród podmiotów samorządu zawodów zaufania publicznego członkostwo jest obowiązkowe, między innymi dla osób fizycznych wykonujących zawody medyczne i prawnicze. W tych jednostkach osoby fizyczne stanowiły 98,0% wszystkich członków. Dlatego też, jednostki samorządu zawodów zaufania publicznego, charakteryzowały się najwyższym odsetkiem podmiotów podejmujących działania na rzecz zrzeszonych osób fizycznych (76,2%), a następnie osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą firm lub podmiotów instytucjonalnych (59,7%).

Wykres 2.18. Organizacje samorządu zawodowego i gospodarczego według beneficjentów w 2018 r.

Chart 2.18. Business and professional associations by beneficiaries in 2018

Jednostki samorządu rolniczego w głównej mierze zrzeszały osoby fizyczne, które stanowiły 96,1% wszystkich ich członków. Organizacje rolnicze charakteryzowały się wysokim odsetkiem jednostek podejmujących działania na rzecz swoich członków – osób fizycznych (68,7%). Podmioty samorządu rolniczego obejmowały swoim działaniem także osoby fizyczne niebędące członkami, należące do społeczności lokalnej (39,3%), jak również niezrzeszone osoby fizyczne należące do ich branż (23,5%). Kółka rolnicze adresują swoje działania

przede wszystkim do zrzeszonych osób fizycznych, które stanowią 70,5% ich beneficjentów, a także do społeczności lokalnej (47,8%), a następnie do niezrzeszonych osób fizycznych należących do branży (21,6%).

Bariery w działalności

Barriers to activity

W 2018 r. 62,4% organizacji samorządu zawodowego i gospodarczego zgłaszało występowanie barier w prowadzeniu działalności. W największym stopniu dotyczyło to samorządu gospodarczego (67,9%), w tym rzemiosła (66,1%). Natomiast najrzadziej występowanie problemów deklarowały organizacje samorządu zawodów zaufania publicznego (48,2%).

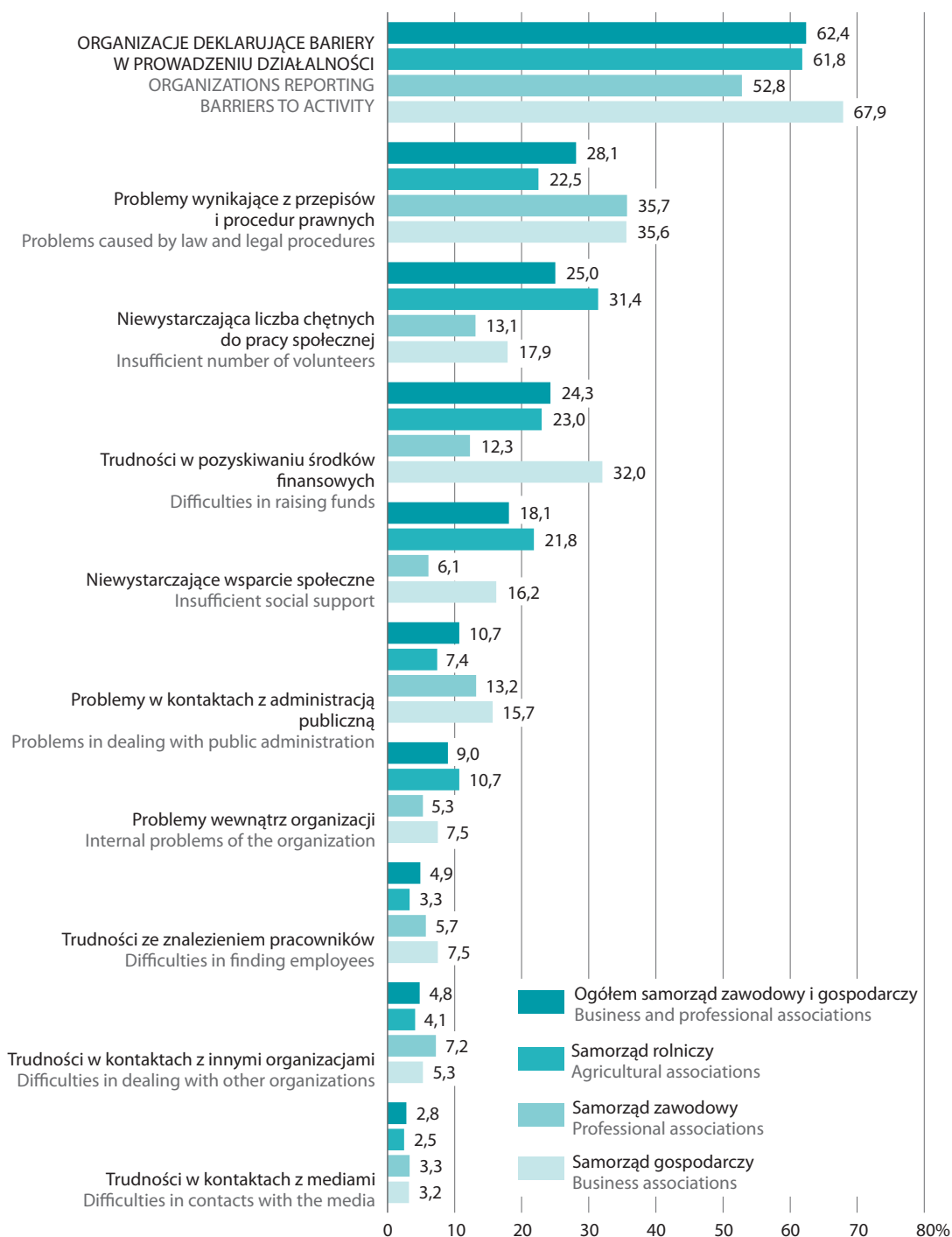
Wśród organizacji samorządu zawodowego i gospodarczego najczęstsze były problemy wynikające z przepisów i procedur prawnych, tę barierę deklarowało 28,1% jednostek. Relatywnie istotnymi barierami były też niewystarczająca liczba chętnych do pracy społecznej (25,0%) oraz trudności związane z pozyskiwaniem środków finansowych (24,3%).

Bariery w prowadzeniu działalności związane z przepisami i procedurami prawnymi jako najważniejsze deklarowały jednostki samorządu zawodowego (35,7%) oraz samorządu gospodarczego (35,6%). Natomiast dla samorządu rolniczego najistotniejszą barierą okazała się niewystarczająca liczba chętnych do pracy społecznej (31,4%). Podmioty samorządu rolniczego korzystały niemal wszystkie z pracy społecznej swoich członków (99,4%), a czasem też z wolontariatu innych osób (16,1%). Jednak spośród wszystkich osób fizycznych będących członkami organizacji rolniczych w pracę społeczną angażowało się 14,1%.

Niewystarczającą liczbę chętnych do pracy społecznej jako problem w działalności nieco częściej wskazywały kółka rolnicze (34,2%), jednak aspekt pracy społecznej zrzeszonych w nich osób fizycznych kształtował się inaczej niż w pozostałych organizacjach samorządu rolniczego, bo zdecydowana większość tych jednostek nie korzystała z pracy płatnej 84,2%, co wiązało się z wyższym zaangażowaniem członkowskim (w ich ramach 41,0% członków pracowało społecznie).

Wykres 2.19. Odsetek organizacji samorządu zawodowego i gospodarczego według barier w prowadzeniu działalności w 2018 r.

Chart 2.19. Percentage of business and professional associations by barriers to conducting activity in 2018

2.4. Związki zawodowe

2.4. Trade unions

Związki zawodowe to samodzielne organizacje ludzi pracy, powołane w celu reprezentowania i obrony ich praw oraz interesów zawodowych i socjalnych. Ponadto związki zawodowe są niezależne w swojej działalności statutowej od pracodawców, administracji państwowej, samorządu terytorialnego i innych organizacji²⁷.

Za centralę związkową (zwaną też reprezentatywną organizację związkową²⁸) uznaje się ogólnokrajowy związek zawodowy, ogólnokrajowe zrzeszenie (federację) związków zawodowych i ogólnokrajową organizację międzyzwiązkową (konfederację), które reprezentowane są w Radzie Dialogu Społecznego.

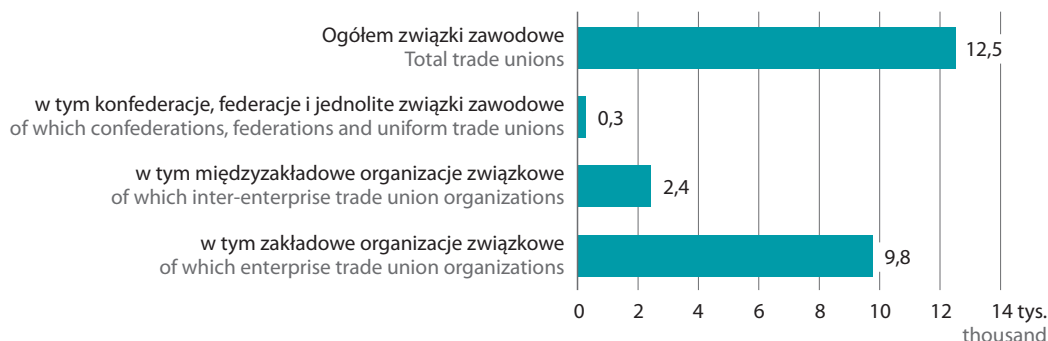
W porównaniu do innych jednostek sektora non-profit związki zawodowe tworzą złożone wewnętrznie struktury organizacyjne. Najniższą formą organizacyjną związków zawodowych są podzakładowe lub oddziałowe organizacje związkowe. Zrzeszane są one co do zasady w zakładowe organizacje związkowe, które tworzą podstawową formę organizacyjną. Drugim typem podmiotów działających w zakładach pracy są międzyzakładowe organizacje związkowe, gdzie przynależą pracownicy z przynajmniej dwóch zakładów pracy. Związki zakładowe oraz międzyzakładowe mogą zrzeszać się ze sobą tworząc ogólnopolskie zrzeszenia związków zawodowych (federacje). Te z kolei mogą należeć do ogólnokrajowych organizacji międzyzwiązkowych – konfederacji.

Odrębnymi typami związków zawodowych są jednolite organizacje związkowe oraz związki zawodowe rolników indywidualnych. Jednolite organizacje związkowe to zrzeszenia, które posiadają strukturę organizacyjną, natomiast ich jednostki nie są zarejestrowane w rejestrze REGON. Związki zawodowe rolników indywidualnych to zrzeszenia działające na podstawie ustawy z dnia 7 kwietnia 1989 r. o związkach zawodowych rolników indywidualnych (Dz. U. z 2019 r. poz. 210). Ten rodzaj związków zawodowych zrzesza rolników prowadzących gospodarstwo oraz osoby im bliskie pracujące stale wraz z nimi w tymże gospodarstwie.

W 2018 r. aktywną działalność prowadziło 12,5 tys. posiadających osobowość prawną jednostek organizacyjnych związków zawodowych. Wśród wszystkich typów związków zawodowych dominowały zakładowe organizacje związkowe, zrzeszające pracowników poszczególnych zakładów pracy. W 2018 r. stanowiły one 75,4% wszystkich związków.

Wykres 2.20. Związki zawodowe według rodzaju organizacji w 2018 r.

Chart 2.20. Trade unions by type of organization in 2018

Drugą pod względem liczby grupę stanowiły międzyzakładowe organizacje związkowe, tj. 19,5% wszystkich organizacji, natomiast 5,0% zbiorowości stanowiły organizacje zrzeszające inne związki zawodowe,

27 Ustawa z dnia 23 maja 1991 r. o związkach zawodowych (Dz. U. z 2019 r. poz. 263).

28 Ustawa z dnia 24 lipca 2015 r. o Radzie Dialogu Społecznego i innych instytucjach dialogu społecznego (Dz. U. z 2018 r. poz. 2232, z późn. zm.).

czyli federacje, konfederacje i ich struktury terenowe lub branżowe, a także jednolite związki zawodowe. Związki zawodowe rolników indywidualnych stanowiły zaledwie 0,1% wszystkich organizacji związkowych.

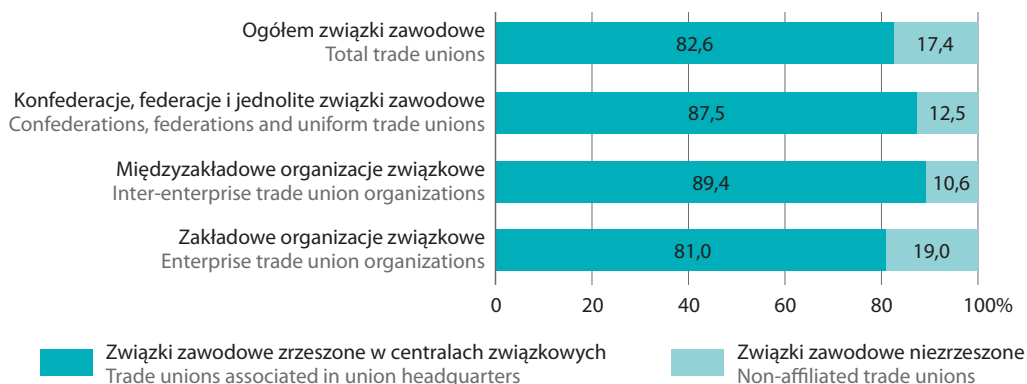
Struktury organizacyjne

Organizational structures

W 2018 r. do organizacji związkowych należących do central związkowych reprezentujących pracowników w Radzie Dialogu Społecznego należało 82,6% aktywnie działających związków zawodowych.

Wykres 2.21. Struktura związków zawodowych według zrzeszenia w centralach związkowych oraz rodzaju organizacji w 2018 r.

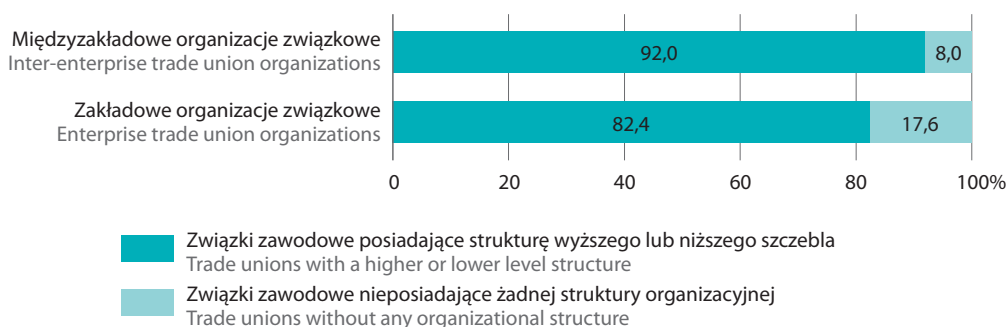
Chart 2.21. Structure of trade unions by association in trade union headquarters and type of organization in 2018

Najwięcej podmiotów niezrzeszonych w żadnej centrali związkowej występowało w grupie zakładowych organizacji związkowych (19,0%), zaś najmniej – wśród międzyzakładowych związków zawodowych (10,6%).

Wykres 2.22. Struktura zakładowych i międzyzakładowych organizacji związkowych, które przynależały do struktur wyższego lub niższego szczebla w 2018 r.

Chart 2.22. Structure of enterprise and inter-enterprise trade unions which belonged to higher or lower structures in 2018

W 2018 r. związki zawodowe, które nie były w żaden sposób zrzeszone stanowiły ogółem 15,4% zbiorowości. Wśród zakładowych i podzakładowych organizacji związkowych 17,6% nie było w żaden sposób zrzeszone, natomiast pośród międzyzakładowych związków zawodowych tych, które nie posiadały struktury wyższego lub niższego szczebla było 8,0%.

Rodzaje działalności

Types of activity

Działalność statutowa

W 2018 r., związki zawodowe najwięcej czasu poświęcały na nadzór nad funkcjonowaniem funduszu socjalnego (57,3%) oraz na udział w tworzeniu układu zbiorowego, regulaminów pracy czy kodeksów etycznych (53,7%). Następnie organizacje związkowe poświęcały znaczną część czasu na opiniowanie lub wyrażanie zgody na decyzje w sprawach poszczególnych pracowników (40,2%).

W 2018 r. poszczególne organizacje związkowe poświęcały mniej czasu na prowadzenie akcji protestacyjnych (6,1%), a także na takie rodzaje aktywności jak prowadzenie bezpłatnych szkoleń (2,7%), mobilizowanie i edukowanie opinii publicznej (1,7%), udzielanie pomocy materialnej osobom prawnym (0,6%) czy współpraca z zagranicą (0,4%).

Umieszczenie związków zawodowych w strukturze organizacyjnej wywiera wpływ na prowadzoną przez nie działalność statutową. Biorąc pod uwagę wyłącznie najbardziej czasochłonne pole działalności statutowej w 2018 r. organizacje związkowe poświęcały najwięcej czasu na udział w tworzeniu układu zbiorowego, regulaminów pracy oraz kodeksów etycznych (34,9%). Spośród wszystkich związków zawodowych 35,7% zakładowych oraz 34,4% międzyzakładowych organizacji związkowych poświęcało na tę aktywność najwięcej czasu. Z kolei konfederacje, federacje i jednolite związki zawodowe najwięcej czasu poświęcały na opiniowanie polityki władz publicznych, konsultowanie projektów aktów prawnych i strategii (31,7%).

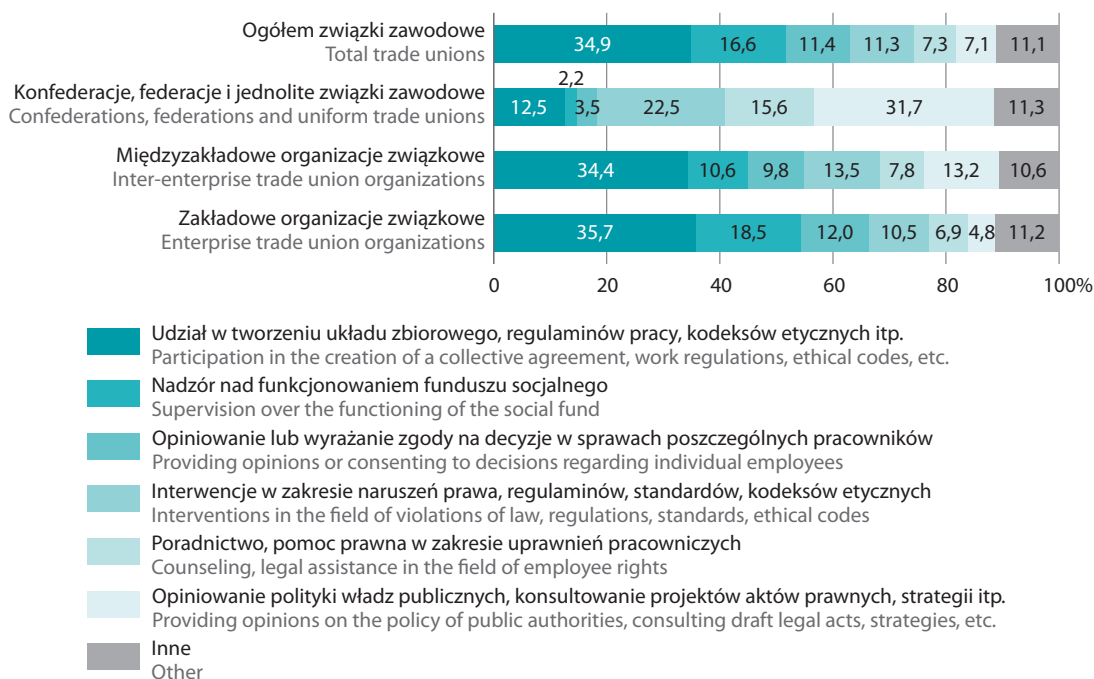
Wykres 2.23. Związki zawodowe według najważniejszych form działalności statutowej w 2018 r.

Chart 2.23. Trade unions by the most important forms of mission-activities in 2018

Dla konfederacji, federacji i jednolitych związków zawodowych oraz dla międzyzakładowych organizacji związkowych drugą najbardziej czasochłonną aktywnością było poradnictwo i pomoc prawna w zakresie uprawnień pracowniczych. Ten rodzaj aktywności realizowało odpowiednio 22,5% konfederacji, federacji i jednolitych związków zawodowych oraz 13,5% międzyzakładowych organizacji związkowych. Z kolei dla zakładowych organizacji związkowych drugą najbardziej czasochłonną czynnością był nadzór nad funkcjonowaniem funduszu socjalnego (18,5%).

Wykres 2.24. Struktura związków zawodowych według najważniejszej formy działalności statutowej w 2018 r.
Chart 2.24. Structure of trade unions by the most important form of mission-activity in 2018

Spośród najczęściej wybieranych form działalności, na które w 2018 r. organizacje związkowe poświęcały najwięcej czasu, dla konfederacji, federacji i jednolitych związków zawodowych najmniej czasochłonny był nadzór nad funkcjonowaniem funduszu socjalnego – zaledwie 2,2% tego rodzaju organizacji zawodowych poświęcało czas tej aktywności. Natomiast zakładowe związki zawodowe w najmniejszym stopniu zajmowały się opiniowaniem polityki władz publicznych, konsultowaniem projektów aktów prawnych i strategii (4,8%), co z kolei stanowiło najbardziej czasochłonną aktywność dla konfederacji, federacji i jednolitych związków zawodowych. Międzyzakładowe związki zawodowe poświęcały najmniej czasu na poradnictwo i pomoc prawną (7,8%), co stanowiło najbardziej czasochłonną aktywność dla konfederacji, federacji i jednolitych związków zawodowych.

Czas poświęcony na dany rodzaj aktywności różni się w zależności od typu związku zawodowego. Im niżej w hierarchii organizacyjnej znajdował się związek zawodowy, tym częściej podejmował działania związane z reprezentacją i pomocą pracownikom. Natomiast im wyżej w strukturze znajdował się dany rodzaj organizacji związkowej, tym większy był jego udział w opiniowaniu polityk władz publicznych, w poradnictwie oraz pomocy prawnej w zakresie uprawnień pracowniczych czy w interwencjach w zakresie naruszeń prawa, regulaminów, itp.

Wykres 2.25. Organizacje związkowe, które w 2017 r. prowadziły akcje protestacyjne według rodzaju organizacji
 Chart 2.25. Trade unions which conducted protest actions in 2017, by type of organization

W 2017 r. akcje protestacyjne przeprowadziło ogółem 8,7% związków zawodowych. Uwzględniając udział procentowy organizacji związkowej w obrębie danego rodzaju organizacji, największy odsetek jednostek, które prowadziły akcje protestacyjne wystąpił wśród konfederacji, federacji i jednolitych związków zawodowych – 24,0%.

Wykres 2.26. Średnia liczba osób, które brały udział w akcjach protestacyjnych (w tym w strajkach) w 2017 r. według rodzaju organizacji^a

Chart 2.26. Average number of people who took part in industrial actions (including strikes) in 2017 by type of organization^a

^a Ze względu na złożoność struktur organizacji związkowych dane mogą się powielać w poszczególnych rodzajach organizacji.
^a Due to the complexity of trade union structures, data may duplicate in different types of organizations.

W akcjach protestacyjnych prowadzonych przez konfederacje, federacje i jednolite związki zawodowe brało przeciętnie udział po 2,4 tys. osób. Natomiast w akcjach protestacyjnych prowadzonych przez zakładowe i międzyzakładowe organizacje związkowe średnio uczestniczyło odpowiednio 68 osób oraz 106 osób.

Działalność gospodarcza

W porównaniu do reszty organizacji non-profit jednostki organizacyjne związków zawodowych bardzo rzadko prowadzą działalność gospodarczą. W 2018 r. działalność gospodarczą deklarowało zaledwie 1,0% wszystkich organizacji związkowych, a wśród nich najczęściej prowadziły ją konfederacje, federacje i jednolite związki zawodowe – 11,3%.

Tablica 2.9. Prowadzenie działalności gospodarczej związków zawodowych według rodzaju jednostki w 2018 r.

Table 2.9. Economic activity in trade unions by type of entity in 2018

Wyszczególnienie Specification		Ogółem Total	W tym Of which		
			zakładowe organizacje związkowe enterprise trade union organizations,	międzyzakłado- we organizacje związkowe inter-enterprise trade union organizations	konfederacje, federacje i jednolite zwią- zki zawodowe confederations, federations and uniform trade unions
		w tys. in thousand			
Ogółem organizacje Total organizations		12,5	9,8	2,4	0,3
		% w kolumnie % in column			
Organizacje prowadzące działalność gospodarczą Organizations conducting economic activity		1,0	0,4	1,9	11,3
w tym of which	prowadzące samodzielną działalność gospodarczą self-employed	0,5	0,3	0,6	6,0
	posiadające udziały w przedsiębiorstwach holding shares in copartnership	0,6	0,2	1,3	6,4

Wyodrębniona działalność gospodarcza w przeważającej mierze związana była z wynajmem i zarządzaniem nieruchomościami własnymi lub dzierżawionymi zarówno wśród konfederacji, federacji i jednolitych związków zawodowych, jak i pozostałych organizacji związkowych.

Równie rzadko, jak w formie wyodrębnionej działalności, jednostki organizacyjne związków zawodowych rzadko posiadały udziały w przedsiębiorstwach, takich jak: spółdzielnie oraz spółki z ograniczoną odpowiedzialnością, akcyjne, jawne lub komandytowe. Udziały takie posiadało tylko 0,6% organizacji.

Charakterystyka członkostwa

Characteristic of membership

Według stanu na dzień 30 września 2018 r. członkami związków zawodowych było 1,5 mln osób²⁹. Najwięcej członków organizacji związkowych zrzeszonych było w jednostkach zakładowych (ogółem 51,0%), a w organizacjach międzyzakładowych (ogółem 30,5%).

²⁹ W związku z tym, że prawo nie zakazuje przynależności do kilku organizacji związkowych podana liczba może być nieznacznie zawyżona.

Tablica 2.10. Członkowie związków zawodowych w 2018 r.

Table 2.10. Members of trade unions in 2018

Wyszczególnienie Specification a – w tys. in thousand b – odsetek liczony w kolumnie percent in column		Ogółem Total	W tym Of which		
			zakładowe organizacje związkowe enterprise trade union organizations	międzyzakładowe organizacje związkowe inter-enterprise trade union organizations	jednolite związki zawodowe confederation, federations and uniform trade unions
Ogółem członkowie Total memberships		1 542,9	786,3	470,8	267,0
		100,0	100,0	100,0	100,0
W tym Of which	członkowie płacący składki paying membership dues	1 447,9	738,8	439,2	263,8
		93,8	94,0	93,3	98,8
	kobiety women	736,1	341,9	182,8	209,9
		47,7	43,5	38,8	78,6
	emeryci retirees	133,9	46,3	42,7	44,7
		8,7	5,9	9,1	16,8
	osoby zatrudnione na umowy cywilnoprawne persons employed on the basis of civil law contracts	1,5	0,9	0,6	(-)
		0,1	0,1	0,1	(-)

Odrębną grupę, istotną pod względem członkostwa, stanowiły związki zawodowe ze złożoną strukturą organizacyjną, których jednostki podległe nie były jednak zarejestrowane w rejestrze REGON (tzw. związki jednolite) – należało do nich 17,3% członków związków zawodowych. Najmniejszą część stanowili zaś członkowie związków zawodowych rolników indywidualnych – 1,2%.

Aktywność członków związków zawodowych potwierdzana jest: poprzez uiszczenie składek oraz nieodpłatną pracę na rzecz związku. W 2018 r. pierwszą formę aktywności wykazało ogółem 93,8% wszystkich członków. W grupie organizacji zrzeszonych w centralach związkowych reprezentowanych w Radzie Dialogu Społecznego odsetek osób, które opłaciły składkę członkowską wyniósł 96,2%. Natomiast w niezrzeszonych związkach zawodowych składkę członkowską opłaciło 82,2% członków.

Członkami związków zawodowych częściej są mężczyźni niż kobiety. W 2018 r. członkami zakładowych oraz międzyzakładowych związków zawodowych było odpowiednio 56,6% i 61,2% mężczyzn, a w związkach zawodowych rolników indywidualnych stanowili oni 92,0% członków. Jedynie wśród członków jednolitych związków zawodowych dominowały kobiety. W 2018 r. stanowiły one 78,6% członków.

Zróznicowanie pod względem reprezentacji płci widoczne jest w poszczególnych branżach. Przewaga mężczyzn występowała w związkach działających w zakładach pracy związanych z górnictwem, budownictwem, dostawą wody, rolnictwem, wytwarzaniem energii. Udział mężczyzn w tego rodzaju branżach mieścił się w zakresie od 78,6% do 90,4%. Z kolei przewaga kobiet występowała wyraźnie w związkach zawodowych związanych z ochroną zdrowia i pomocą społeczną, handlem hurtowym i detalicznym, organizacją i zespołami eksterytorialnymi, działalnością finansową i ubezpieczeniową oraz działalnością związaną z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi. Odsetek udziału kobiet w związkach zawodowych obejmujących wymienione branże mieścił się w zakresie od 66,0% do 85,4%.

W organizacjach związkowych mogą zrzeszać się również emeryci, ale w 2018 r. do większości związków nie należał żaden emeryt. W związkach zawodowych, które zrzeszały emerytów największy ich odsetek występował w jednostkach zakładowych w sekcji PKD edukacja (23,4%), działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi (17,6%) oraz działalność związana z obsługą rynku nieruchomości (10,2%).

Wykres 2.27. Struktura członków zakładowych organizacji związkowych według płci i sekcji PKD w 2018 r.
Chart 2.27. Structure of trade unions members by gender and NACE division in 2018

Do organizacji związkowych mogą przynależeć również osoby zatrudnione na umowy cywilnoprawne³⁰. Stanowią one jednak bardzo niewielki odsetek – 0,1% zarówno wśród zakładowych i międzyzakładowych związków zawodowych.

Oddelegowanie i praca społeczna

Secondment and voluntary work

W związkach zawodowych, obok zatrudnienia etatowego oraz na umowy cywilnoprawne, można spotkać się z trzema rodzajami świadczenia pracy na rzecz związku:

- oddelegowanie,
- praca społeczna świadczona przez członków,
- praca społeczna świadczona przez osoby niebędące członkami.

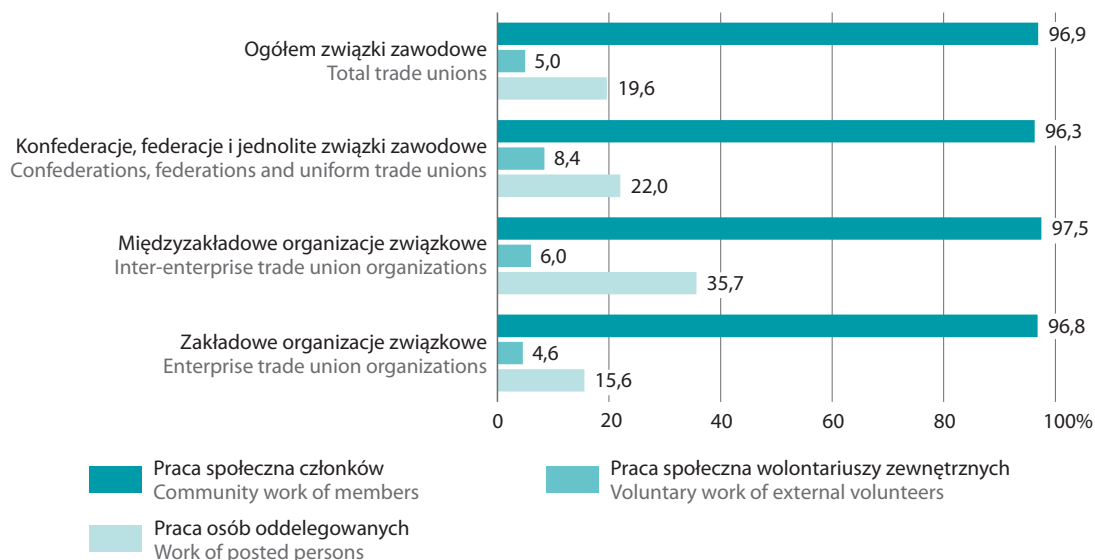
Osoba oddelegowana do pracy na rzecz związku wykonuje ten rodzaj pracy w godzinach pracy u swojego pracodawcy i nie ma z tego tytułu pomniejszonego wynagrodzenia³¹. Osobami świadczącymi pracę społeczną (dobrowolną i bez wynagrodzenia) mogą być zarówno członkowie związku, jak i inne osoby.

W 2018 r. prawie we wszystkich związkach zawodowych pracę społeczną na ich rzecz świadczyły osoby będące ich członkami (96,9%).

Z pracy osób oddelegowanych najczęściej korzystały międzyzakładowe organizacje związkowe (35,7%), najrzadziej natomiast zakładowe organizacje związkowe (15,6%).

Wykres 2.28. Związki zawodowe, na rzecz których w 2018 r. świadczona była nieodpłatna praca według rodzaju organizacji związkowych

Chart 2.28. Proportion of trade unions for which social work was provided in 2018, by type of trade union organization

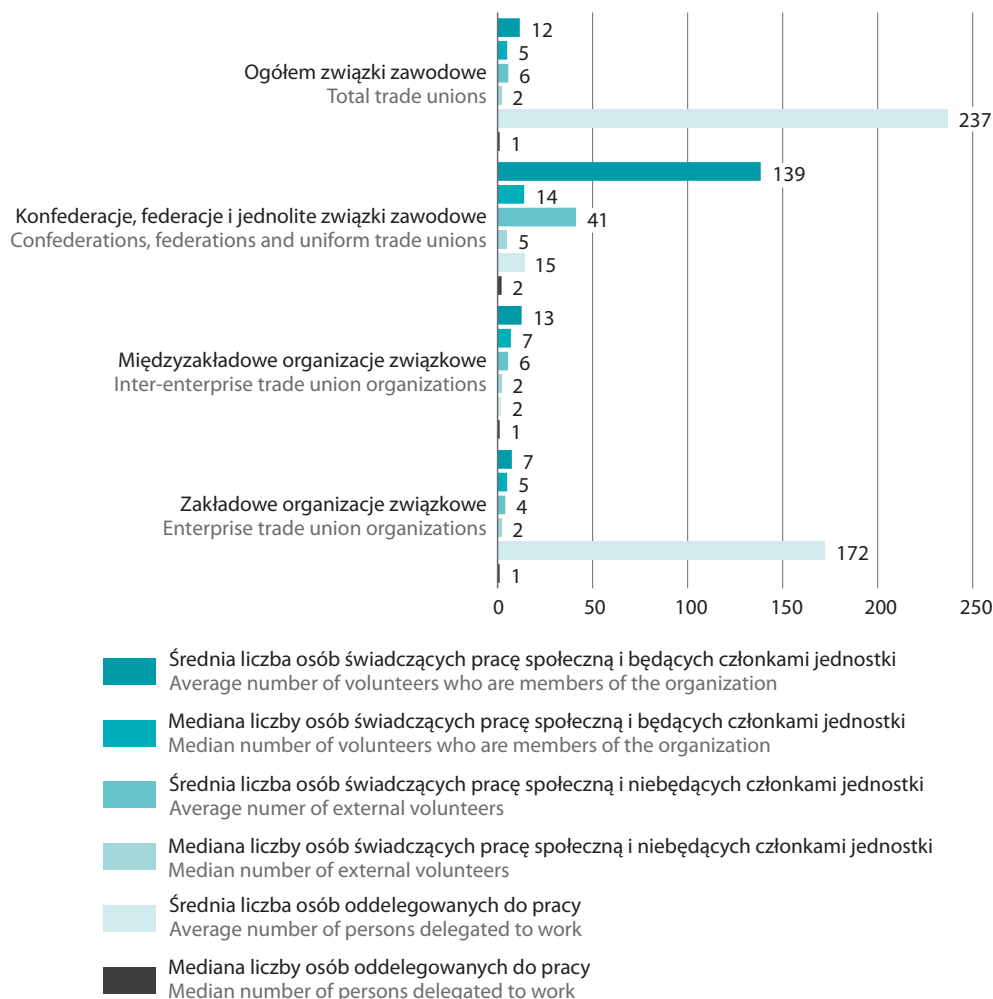
³⁰ Ustawa z dnia 5 lipca 2018 r. o zmianie ustawy o związkach zawodowych oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2018 r. poz. 1608).

³¹ Ustawa z dnia 23 maja 1991 r. o związkach zawodowych.

W 2018 r. jedynie 5,0% organizacji związkowych korzystało z pracy społecznej osób nienależących do związków. Wolontariat nieco częściej podejmowany był w ramach konfederacji, federacji i jednolitych związków zawodowych (8,4%) niż wśród innych rodzajów organizacji związkowych.

Wykres 2.29. Średnie i mediany liczby osób świadczących nieodpłatną pracę na rzecz organizacji związkowych w 2018 r. według rodzaju związków zawodowych^a

Chart 2.29. Number of people providing unpaid work to trade unions in 2018, by type of trade unions^a

^a Dane liczone dla tych jednostek, w których zjawisko wystąpiło.
^a Data calculated for those units where the phenomenon occurred.

W ciągu 2018 r. w pracę społeczną na rzecz związków zawodowych (w tym również związków zawodowych rolników indywidualnych) zaangażowanych było 140,8 tys. członków. Na organizację przypadało średnio 12 członków pracujących społecznie. Oddelegowanych do pracy w związkach było 5,2 tys., średnio 2 osoby na jedną organizację. Natomiast osób, które nie były członkami, ale świadczyły nieodpłatną pracę na rzecz związku było 3,6 tys. – średnio 6 osób na jeden związek zawodowy.

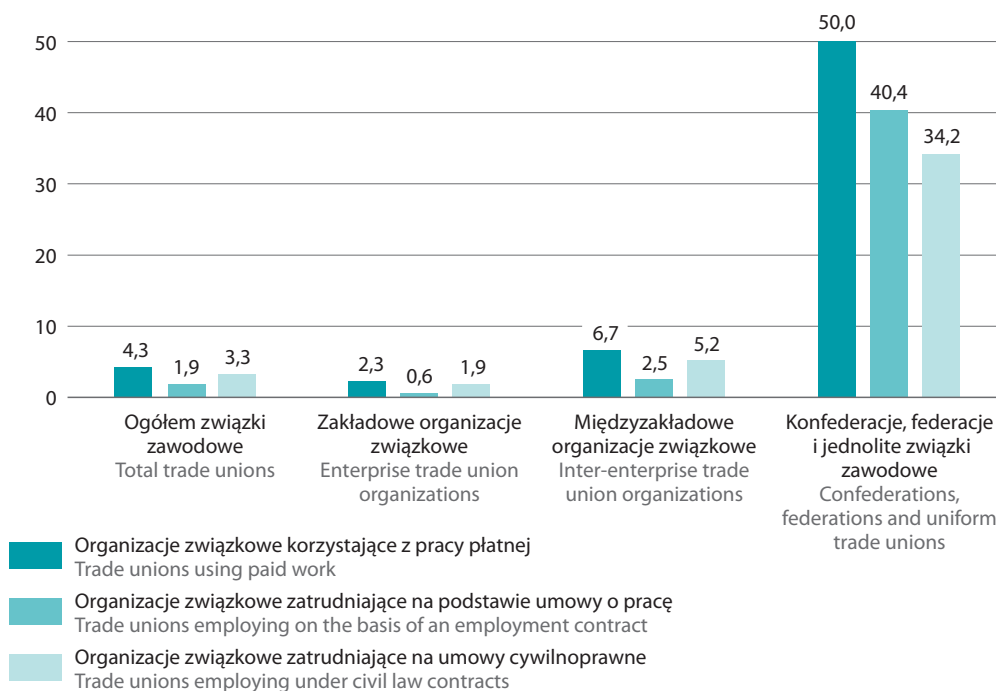
Zatrudnienie

Employment

Organizacje związkowe rzadko zatrudniały płatny personel. Większość spośród osób świadczących odpłatną pracę w związkach zawodowych zatrudnionych było przez konfederacje, federacje i jednolite związki zawodowe. W 2017 r. spośród tego rodzaju organizacji 40,4% zatrudniało osoby na podstawie stosunku pracy, a 34,2% – na podstawie umów cywilno-prawnych. Pracowników etatowych najrzadziej zatrudniały zakładowe i podzakładowe związki zawodowe – w 2017 r. zaledwie 0,6% tej grupy związkowej zatrudniało osoby na podstawie stosunku pracy, natomiast 1,9% – na podstawie umów cywilnoprawnych.

Wykres 2.30. Praca płatna w związkach zawodowych w 2017 r.

Chart 2.30. Paid work in the trade unions in 2017

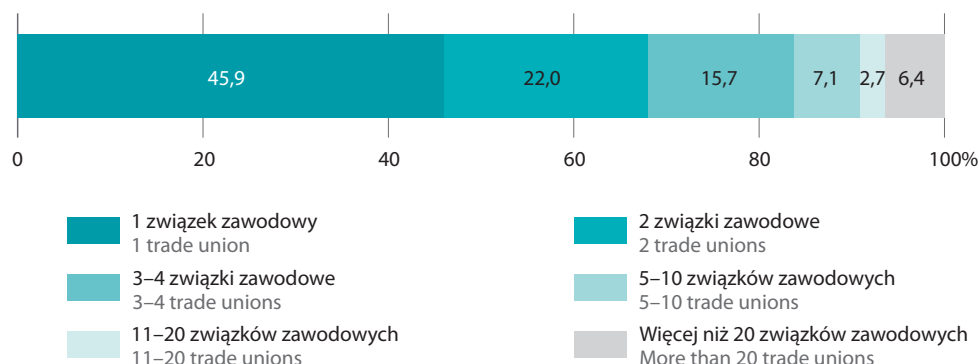
Osoby pracujące w związkach zawodowych, niezależnie od rodzaju umowy, przeważnie zatrudnione były przez konfederacje, federacje i jednolite związki zawodowe. W 2017 r. pracę płatną świadczyło tam 2,3 tys. z 3,5 tys. osób zatrudnionych na podstawie stosunku pracy. Średnio przypadało tam 20 pracowników na zatrudniającą organizację, przy czym połowa z nich zatrudniała nie więcej niż 4 pracowników. Na podstawie umów cywilnoprawnych zatrudnionych było tam 0,8 tys. osób. Mimo że wśród zakładowych organizacji związkowych wystąpił najmniejszy odsetek organizacji zatrudniających pracowników, to w tego rodzaju organizacjach 1,0 tys. osób zatrudnionych było na podstawie stosunku pracy, a 0,4 tys. osób – na podstawie umów cywilnoprawnych. Połowa z 1,9% zatrudniających zakładowych organizacji związkowych zatrudniała nie więcej niż 2 pracowników na podstawie stosunku pracy oraz nie więcej niż pracownika na podstawie umów cywilnoprawnych.

Zakłady pracy, w których funkcjonowały zakładowe organizacje związkowe

Workplaces with company trade unions

Wykres 2.31. Struktura zakładów pracy według liczby funkcjonujących w nich zakładowych organizacji związkowych w 2018 r.

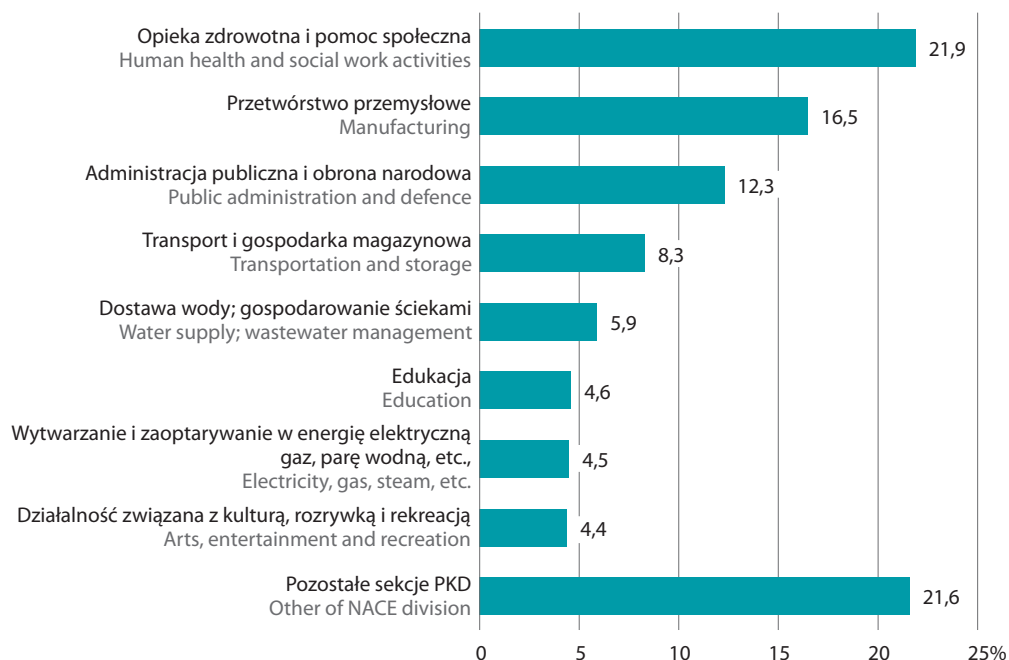
Chart 2.31. Structure of work establishment by the number of trade unions functioning in them in 2018

W 2018 r. zakładowe, podzakładowe i oddziałowe organizacje związkowe funkcjonowały w 9,8 tys. zakładach pracy, a w poszczególnych zakładach pracy działało od 1 do 146 różnych związków tego typu. Na terenie 4,5 tys. zakładów pracy funkcjonowało po jednym związku zawodowym, w 2,1 tys. – po dwa związki zawodowe, a w 1,5 tys. – po trzy lub cztery związki zawodowe. W jednym z zakładów pracy obecnych było aż 146 zakładowych i podzakładowych związków zawodowych.

Wykres 2.32. Struktura zakładowych związków zawodowych według sekcji PKD w 2018 r.

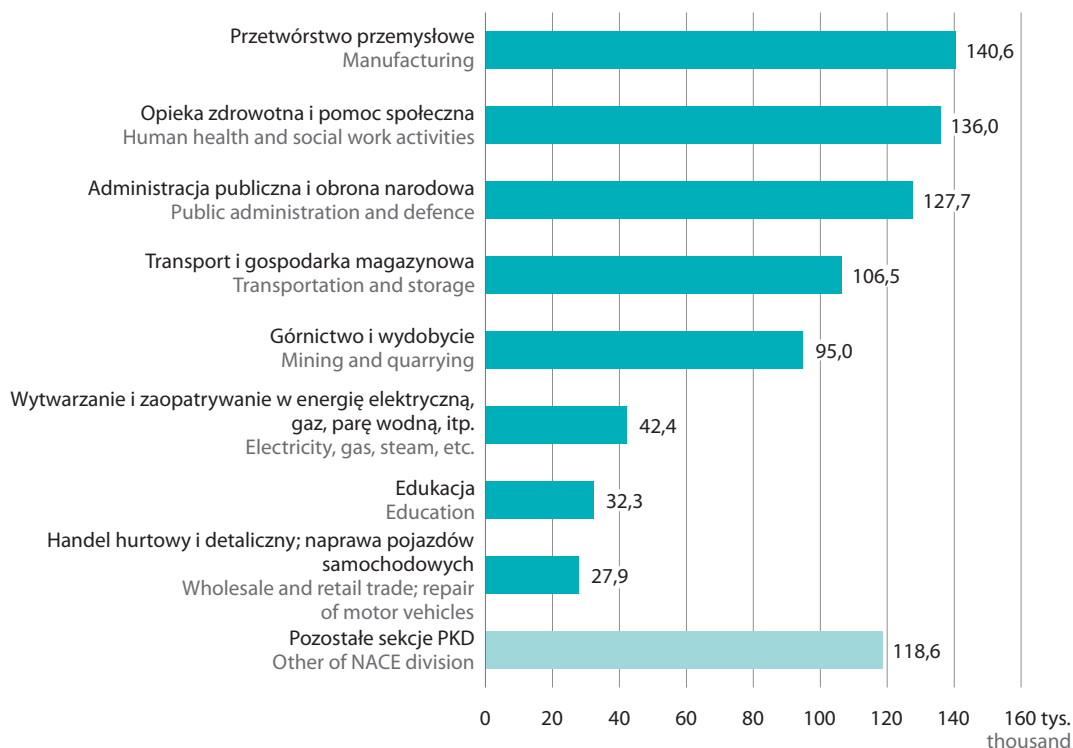
Chart 2.32. Structure of departmental trade unions by NACE division in 2018

W 2018 r. najwięcej, bo 2,1 tys. zakładowych związków zawodowych funkcjonowało na terenie zakładów pracy związanych z opieką zdrowotną i pomocą społeczną. W drugiej kolejności zakładowe organizacje związkowe najliczniej działały w zakładach pracy związanych z przetwórstwem przemysłowym (1,6 tys.) oraz administracją publiczną i obroną narodową (1,2 tys.).

Wykres 2.33. Liczba członków zakładowych związków zawodowych według sekcji PKD w 2018 r.

Chart 2.33. Number of members of departmental trade unions by NACE division in 2018

Zakładowe związki zawodowe związane z przetwórstwem przemysłowym zrzeszały 140,6 tys. osób. Liczba członków powyżej 100 tys. wystąpiła w zakładach pracy związanych z opieką zdrowotną i pomocą społeczną, administracją publiczną i obroną narodową, transportem i gospodarką magazynową oraz z górnictwem i wydobywaniem. Najmniejszą liczbę członków miały zakładowe organizacje związkowe działające w zakładach pracy prowadzących działalność związaną z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi (1,8 tys.) oraz organizacjami i zespołami eksterytorialnymi (mniej niż 50 osób).

Warunki prowadzenia działalności

Business conditions

Wśród organizacji związkowych 46,3% dysponowało lokalami, 3,8% samochodami, a 36,6% miało do dyspozycji komputery.

Dysponowanie dobrami materialnymi przez związki zawodowe wiązało się z ich usytuowaniem w strukturze. Wraz ze wzrostem w strukturze związków zawodowych rósł odsetek organizacji, które dysponowały dobrami materialnymi. Zakładowe organizacje związkowe ze wszystkich rodzajów dóbr przeważnie korzystały nieodpłatnie oraz dysponowały nimi najrzadziej spośród wszystkich rodzajów związków. Międzyzakładowe organizacje związkowe najczęściej nieodpłatnie korzystały z lokali i samochodów, natomiast 60,0% tych organizacji dysponowało lokalami, a 53,2% – komputerami. Konfederacje, federacje i jednolite związki zawodowe, które dysponowały dobrami materialnymi przeważnie korzystały z najmu lokali oraz w głównej mierze były właścicielami lub współwłaścicielami samochodów i komputerów. Ogółem 75,3% spośród tego rodzaju organizacji dysponowało lokalami, a 78,0% dysponowało komputerami.

Tablica 2.11. Dysponowanie dobrami wśród organizacji związkowych, według rodzaju organizacji oraz stanu na dzień 31.12.2017 r.

Table 2.11. Disposal of goods among trade union organizations, by type of organization and as of December 31, 2017

Wyszczególnienie Specification		Związki zawodowe Trade union organizations			
		w tym of which			
		Ogółem Total	zakładowe organizacje związkowe enterprise trade union organizations	międzyza- kładowe organizacje związkowe inter-enterpri- se trade union organizations	konfederacje, federacje i jednolite związki zawodowe confed- erations, federations and uniform trade unions
a – w tys. in thousand					
b – odsetek organizacji dysponujących danym dobrem percentage of organizations with a given prop- erty					
Ogółem organizacje Total organizations	a	12,5	9,8	2,4	0,3
Organizacje, które dysponowały lokalami Organizations that used the premises	b	46,3	42,1	60,0	75,3
Organizacje, które dysponowały samochodami Organizations that used cars	b	3,8	3,0	4,9	20,7
Organizacje, które dysponowały komputerami Organizations that used computers	b	36,6	31,2	53,2	78,0

Współpraca z innymi organizacjami

Cooperation with other organizations

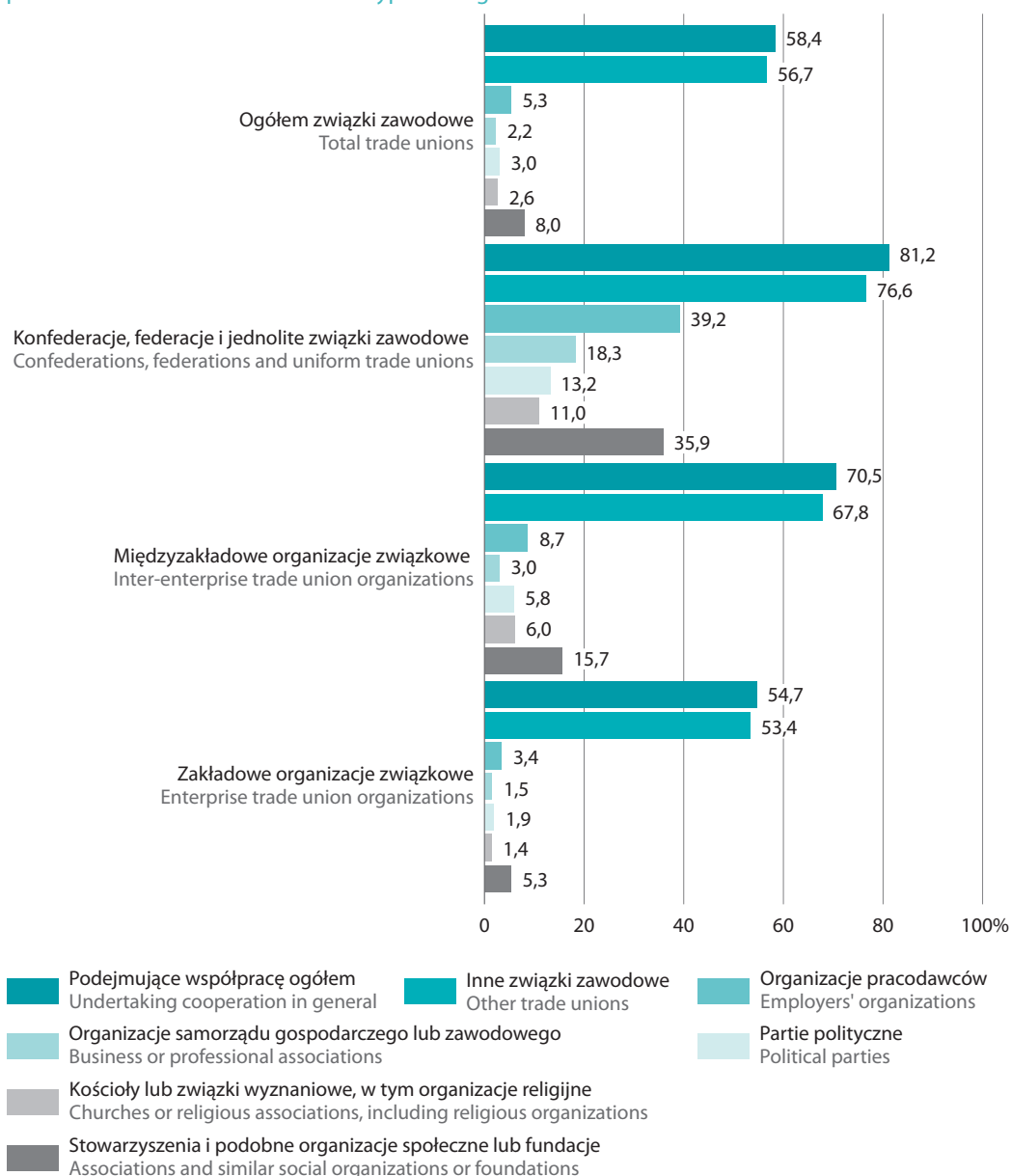
W 2018 r. 58,4% związków zawodowych współpracowało z innymi podmiotami. Najczęściej współpracę deklarowały konfederacje, federacje i jednolite związki zawodowe (81,2%), najrzadszej zaś zakładowe organizacje związkowe (54,7%).

Związki zawodowe najczęściej podejmowały współpracę z innymi organizacjami związkowymi (56,7%), szczególnie często angażowały się w nią konfederacje, federacje i jednolite związki zawodowe (76,6%).

Znacznie rzadziej związki zawodowe współpracowały ze stowarzyszeniami lub fundacjami (8,0%) oraz organizacjami pracodawców (5,3%), a w zakresie partii politycznych, kościołów i związków wyznaniowych oraz samorządu gospodarczego i zawodowego współpraca była sporadyczna (odpowiednio 3,0%, 2,6% i 2,2%). Najczęściej współpracę z innymi niż związki podmiotami nawiązywały konfederacje, federacje i jednolite związki zawodowe – głównie z organizacjami pracodawców (39,2%) oraz stowarzyszeniami i fundacjami (35,9%).

Wykres 2.34. Współpraca z innymi organizacjami według rodzaju organizacji w 2018 r.

Chart 2.34. Cooperation of trade unions with other types of organizations in 2018

W przeważającej mierze współpraca związków zawodowych z innymi rodzajami organizacji odbywała się bez nawiązywania formalnej umowy czy porozumienia (85,3% wszystkich podjętych rodzajów współpracy). W 2018 r. sformalizowaną współpracę z innymi związkami zawodowymi nawiązało 20,6% konfederacji, federacji i jednolitych związków zawodowych, 9,6% międzyzakładowych organizacji związkowych oraz 7,4% zakładowych organizacji związkowych.

Bariery w działalności

Barriers to activity

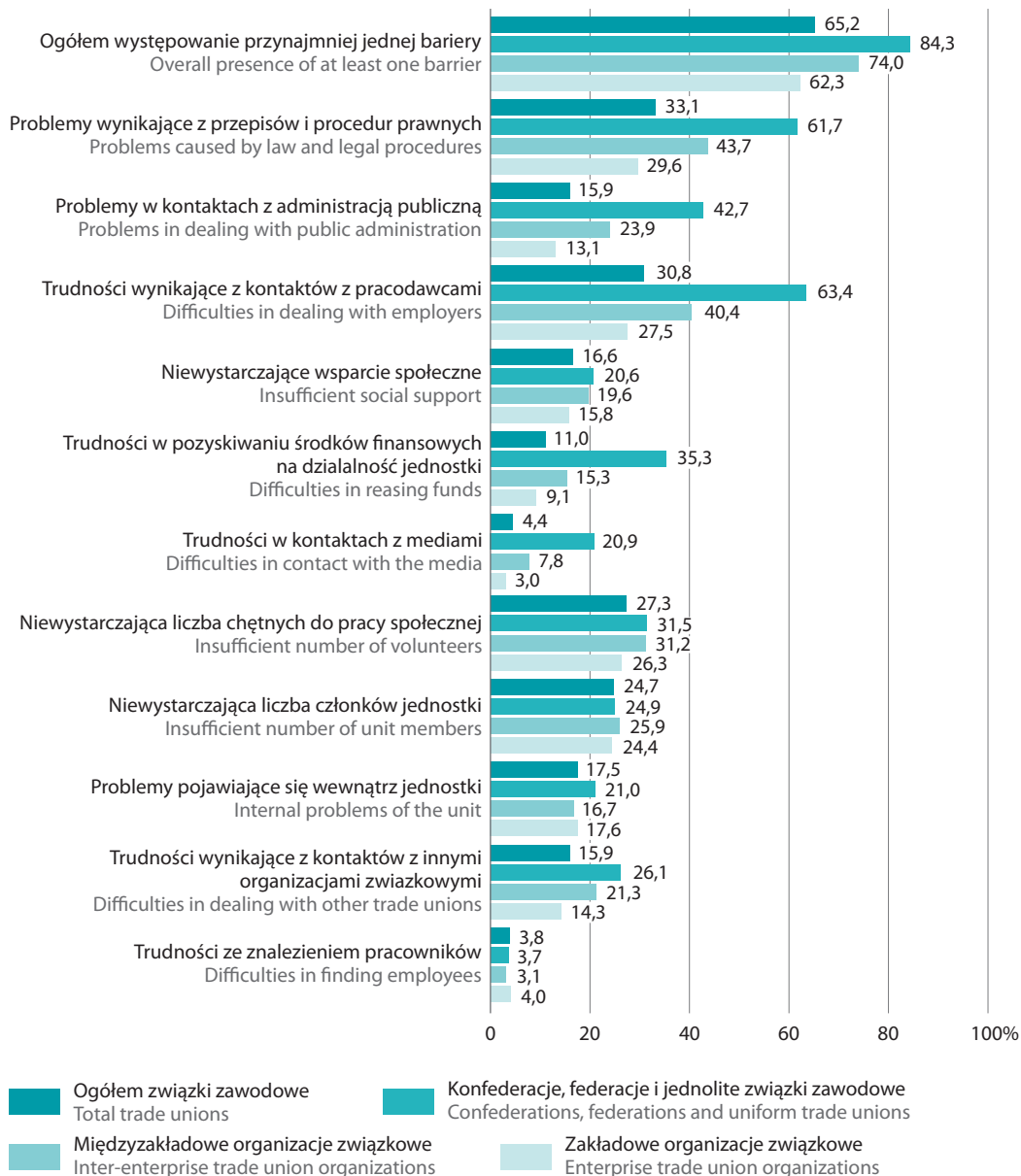
W 2018 r. występowanie barier w działalności statutowej zadeklarowało 65,2% organizacji związków zawodowych. Najczęściej wskazywały je konfederacje, federacje i jednolite związki zawodowe (84,3%),

a następnie związki międzyzakładowe (74,0%). Najmniejszy odsetek związków zawodowych zgłaszających występowanie barier (62,3%) wystąpił wśród organizacji zakładowych.

Organizacje związkowe najczęściej stykają się z barierami zewnętrznymi. W 2018 r. 33,1% związków zawodowych zostało dotkniętych problemami wynikającymi z przepisów i procedur prawnych (np. niejasne lub niekorzystne prawo czy częste zmiany przepisów). Druga najczęściej pojawiająca się bariera związana była z trudnościami wynikającymi z kontaktów z pracodawcami (30,8%). Z kolei najmniej związki zawodowe doświadczały trudności ze znalezieniem pracowników (3,8%).

Wykres 2.35. Związki zawodowe według rodzajów barier działalności i rodzaju organizacji w 2018 r.

Chart 2.35. Trade unions by types of barriers to activity and type of organization in 2018

2.5. Organizacje pracodawców

2.5. Employers' organizations

Organizacje pracodawców to samorządne i niezależne w swej działalności statutowej od administracji państwowej i samorządowej związki pracodawców, których celem jest obrona interesów i praw pracodawców wobec związków zawodowych, organów władzy i administracji. Ich działanie reguluje ustawa z dnia 23 maja 1991 r. o organizacjach pracodawców (Dz. U. z 2019 r. poz. 1809).

Struktura organizacji pracodawców jest trzystopniowa:

- związki pracodawców, czyli zrzeszenia pracodawców,
- federacje pracodawców, czyli zrzeszenia związków pracodawców,
- konfederacje pracodawców, czyli zrzeszenia federacji pracodawców.

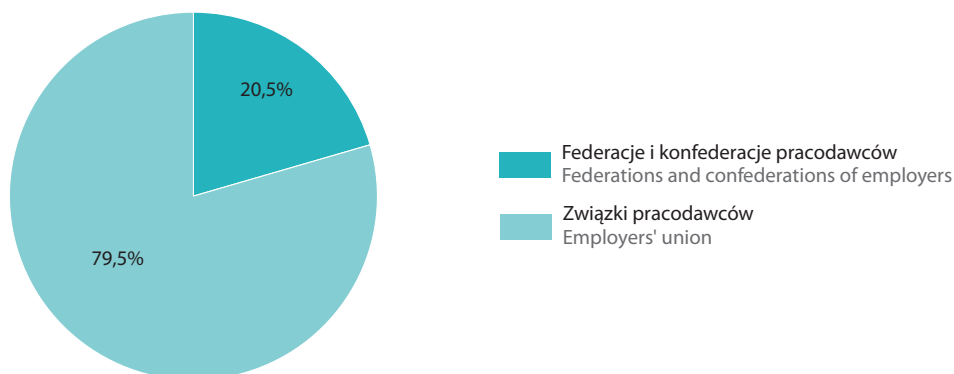
Federacje i konfederacje powstają w oparciu o struktury branżowe lub terytorialne.

Organizacje pracodawców na równi ze związkami zawodowymi oraz stroną rządową są partnerami w Radzie Dialogu Społecznego. Stronę pracodawców reprezentują przedstawiciele ogólnokrajowych organizacji pracodawców o charakterze ponadbranżowym.

Liczba aktywnych organizacji pracodawców działających w 2018 r. wynosiła 0,3 tys., z czego 79,5% stanowiły związki pracodawców, czyli organizacje zrzeszające osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą oraz przedsiębiorstwa, a 20,5% zrzeszało związki pracodawców tworząc federacje lub konfederacje.

Wykres 2.36. Organizacje pracodawców według rodzaju organizacji w 2018 r.

Chart 2.36. Employers' organizations by type of organization in 2018

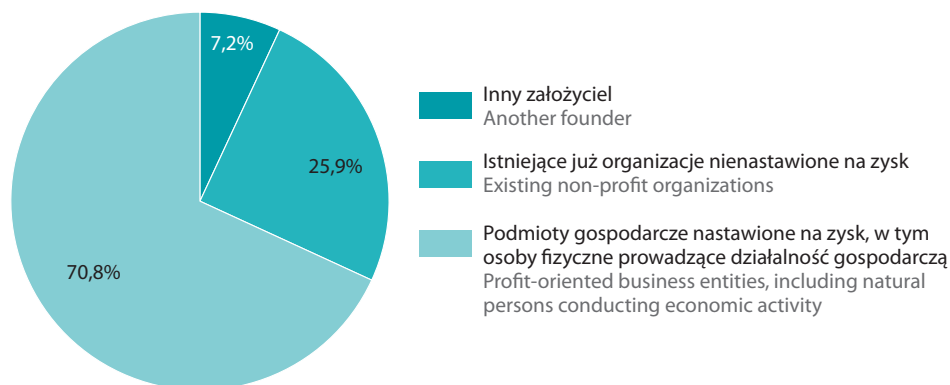
Założyciele organizacji

Founders of organizations

Aktywnie działające organizacje pracodawców w 2018 r. były najczęściej zakładane przez podmioty gospodarcze, w tym osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą. Ten rodzaj założyciela zadeklarowało 70,8% organizacji pracodawców. Inne działające już organizacje nienastawione na zysk były założycielami dla 25,9% organizacji pracodawców, a 7,2% podmiotów wskazało na innego założyciela, z czego połowę stanowiły osoby fizyczne nieprowadzące działalności gospodarczej.

Wykres 2.37. Organizacje pracodawców według rodzaju założyciela w 2018 r.

Chart 2.37. Employers' organizations by type of founder in 2018

Rodzaje działalności

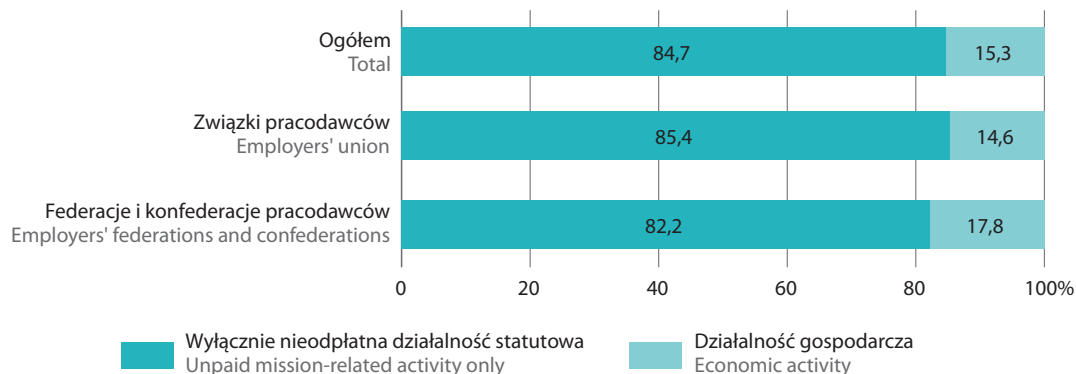
Types of activity

Głównym rodzajem działalności organizacji pracodawców jest nieodpłatna działalność statutowa. Prowadzenie wyłącznie takiej działalności zadeklarowało 84,7% podmiotów. Organizacje pracodawców mogą również prowadzić działalność gospodarczą. Dochód z tej działalności jest przeznaczany na realizację zadań statutowych. W 2018 r. 15,3% organizacji pracodawców prowadziło działalność gospodarczą, a dochód z tej działalności stanowił 11,1% ogólnych dochodów organizacji pracodawców.

Pod względem prowadzonej działalności występowało zróżnicowanie w zakresie struktury organizacji pracodawców. Związki pracodawców częściej prowadziły wyłącznie nieodpłatną działalność statutową – 85,4%. Federacje lub konfederacje w większym stopniu prowadziły działalność gospodarczą – 17,8%.

Wykres 2.38. Struktura organizacji pracodawców według rodzaju działalności w 2018 r.

Chart 2.38. Structure of employers' organizations by type of activity in 2018

Formy działalności

Forms of activity

W 2018 r. świadczenie usług było podstawową formą działalności niemal wszystkich organizacji pracodawców (99,7%). Najczęstszą formą działania było reprezentowanie i obrona praw swoich członków, innych grup ludzi, społeczeństwa, organizacji, firm itp. Wskazało ją 68,5% organizacji pracodawców. Dla 58,2% pod-

miotów istotne było również animowanie współpracy między organizacjami, instytucjami. Mobilizowanie i edukowanie opinii publicznej było ważne dla 37,1% organizacji pracodawców.

Biorąc pod uwagę strukturę organizacji pracodawców najpopularniejsze w poszczególnych grupach organizacji były te same formy działalności. W 2018 r. najczęstszą formą działalności wśród związków pracodawców było reprezentowanie i obrona praw członków jednostki, innych grup ludzi, społeczeństwa, organizacji, firm – 70,3%. Dla 56,7% istotne było również animowanie współpracy między organizacjami i instytucjami.

Tablica 2.12. Organizacje pracodawców według formy działalności statutowej oraz rodzaju organizacji w 2018 r.

Table 2.12. Employers' organizations by form of mission-related activity and type of organization in 2018

Formy działalności statutowej Forms of mission-related activity	Ogółem Total	Rodzaj organizacji pracodawców Type of employers' organisation	
		federacje pracodawców employers' federations	związki pracodawców employers' union
	% w kolumnie % in column		
Świadczenie usług, w tym Services, of which:	99,7	100	99,6
animowanie współpracy między organizacjami, instytucjami developing cooperation between organizations	58,2	64,1	56,7
mobilizowanie, edukowanie opinii publicznej mobilizing, educating the public opinion	37,1	56,1	32,2
reprezentowanie i obrona praw członków jednostki, innych grup ludzi, społeczeństwa, organizacji, firm itp. representing and protecting the rights of the entity's members, other groups of people, society, organizations, enterprises, etc.	68,5	61,4	70,3
Wsparcie materialne, w tym: Material assistance, of which:	6,3	(0,0)	5,5
finansowe wspieranie działań organizacji, instytucji, firm financial support for activities of organizations, institutions, enterprises	6,3	(0,0)	5,5

Wśród federacji i konfederacji pracodawców przeważały dwie formy: animowanie współpracy między organizacjami, instytucjami (64,1%) oraz reprezentowanie i obrona praw członków jednostki, innych grup ludzi, społeczeństwa, organizacji, firm (61,4%).

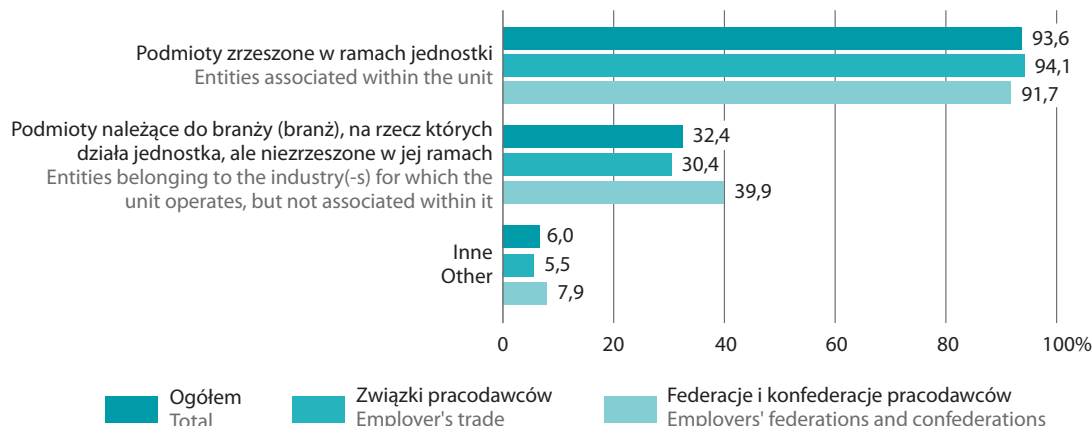
Odbiorcy działalności statutowej

Recipients of mission-related activity

Organizacje pracodawców swoje działania kierowały głównie do podmiotów zrzeszonych w ramach jednostki (93,6%). Oprócz tego 32,4% jednostek wspierało podmioty należące do branż na rzecz których one same działały. Innych odbiorców działalności statutowej wskazało 6,0% jednostek i były to najczęściej jednostki publiczne.

Organizacje pracodawców różniły się pod względem rodzajów ich odbiorców. Federacje i konfederacje ze względu na swój branżowy i terytorialny charakter częściej niż związki pracodawców swoje działania kierowały do podmiotów należących do branży, ale niezrzeszonych w ramach jednostki (39,9% wobec 30,4%).

Wykres 2.39. Organizacje pracodawców według rodzaju beneficjentów, na rzecz których działały w 2018 r.
 Chart 2.39. Employers' organizations by beneficiaries for whom they were active in 2018

Charakterystyka członkostwa

Characteristic of membership

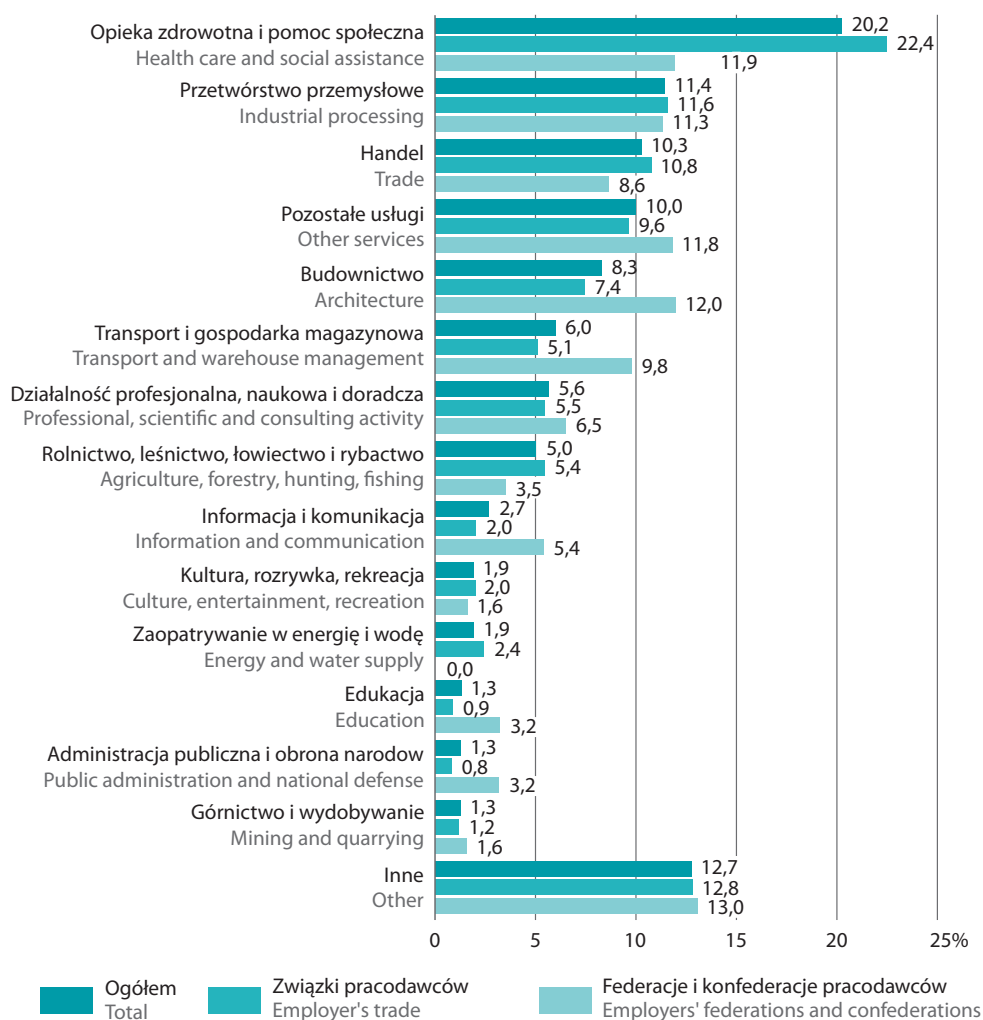
Organizacje pracodawców posiadały łącznie 17,2 tys. członkostw. Wśród nich 67,4% to osoby prawne, 28,2% to osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą, a 4,4% stanowiły inne organizacje. W związkach pracodawców zrzeszonych było 67,3% członków, a w federacjach i konfederacjach pracodawców 32,7%.

Organizacje pracodawców najczęściej zrzeszały członków reprezentujących opiekę zdrowotną oraz pomoc społeczną (20,2%). Kolejną branżą mającą silną, pod względem liczebności, reprezentację w organizacjach pracodawców było przetwórstwo przemysłowe (11,4%). Co 10-ta organizacja pracodawców zadeklarowała, że ich członkowie prowadzili działalność głównie w handlu.

Biorąc pod uwagę strukturę organizacyjną członkowie w różnym stopniu reprezentowali poszczególne branże. W związkach pracodawców najczęściej reprezentowani byli pracodawcy opieki zdrowotnej i pomocy społecznej (22,4%). Następnymi najbardziej licznymi branżami było przetwórstwo przemysłowe (11,6%) oraz handel (10,8%). W 2018 r. nie było branży, która byłaby wyraźnie silnie reprezentowana w ramach federacji i konfederacji pracodawców. Członkowie 11,9% federacji i konfederacji organizacji pracodawców reprezentowali opiekę zdrowotną i pomoc społeczną, a 11,3% przetwórstwo przemysłowe.

Wykres 2.40. Organizacje pracodawców w 2018 r. według branż, w których działalność prowadziła największa część członków jednostki

Chart 2.40. Employers' organisations in 2018 by industries in which the largest part of the unit's members was operating

Warunki prowadzenia działalności

Business conditions

Wśród organizacji pracodawców w 2018 r. 41,9% podmiotów korzystało z lokalu do prowadzenia działalności statutowej. Zdecydowana większość organizacji pracodawców (69,7%) wynajmowała lokal, w którym prowadziła swoją działalność, natomiast 28,0% organizacji pracodawców korzystało z lokali nieodpłatnie. Zdecydowanie mniej organizacji pracodawców korzystało z samochodu (8,8%), w tym 42,0% posiadała samochód na własność. Z kolei wśród 55,5% organizacji pracodawców deklarujących dysponowanie komputerem 83,8% podmiotów posiadało go na własność.

Tablica 2.13. Dysponowanie dobrami przez organizacje pracodawców według stanu na dzień 31.12.2018 r.
 Table 2.13. Availability of goods by the employers' organizations based on the status as of 31.12.2018

Wyszczególnienie Specification		Ogółem Total	Organizacje pracodawców Employers' organisations	
a – odsetek organizacji dysponujących danym dobrem percentage of organizations with a given property b – odsetek organizacji liczony z organizacji wskazanych w wierszu a percentage of organizations counted from the organization indicated in row a			związki racodawców employers' union	federacje i kofederacje pracodawców employers' federations and confederations
Organizacje, które dysponowały lokalami, w tym: Organizations that used the premises, of which:	a	41,9	47,1	40,5
były właścicielami (współwłaścicielami) were owners (co-owners)	b	3,1	3,4	3,0
korzystały na zasadzie wynajmu used on a rental basis	b	69,7	73,3	68,6
korzystały nieodpłatnie used it free of charge	b	28,0	26,7	28,4
Organizacje, które dysponowały samochodami, w tym: Organizations that used cars, of which:	a	8,6	16,2	6,6
były właścicielami (współwłaścicielami) were owners (co-owners)	b	42,0	59,9	30,7
korzystały na zasadzie wynajmu used on a rental basis	b	65,6	71,0	62,1
korzystały nieodpłatnie used it free of charge	b	8,2	(-)	13,4
Organizacje, które dysponowały komputerami, w tym: Organizations that used computers, of which:	a	55,5	63,1	53,5
były właścicielami (współwłaścicielami) were owners (co-owners)	b	83,8	87,1	82,7
korzystały na zasadzie wynajmu used on a rental basis	b	6,6	10,4	5,5
korzystały nieodpłatnie used it free of charge	b	13,1	12,5	13,2

Współpraca z innymi organizacjami

Cooperation with other organizations

W 2018 r. wszystkie organizacje pracodawców współpracowały z innymi podmiotami. Najczęściej współpracowały ze sobą nawzajem (58,8%), a następnie ze stowarzyszeniami i podobnymi organizacjami społecznymi lub fundacjami (38,9%). Najrzadziej podejmowana była współpraca z partiami politycznymi (2,1%) oraz kościołami lub związkami wyznaniowymi (1,4%).

Tablica 2.14. Organizacje pracodawców podejmujące współpracę według rodzaju partnera oraz typu współpracy w 2018 r.

Table 2.14. Employers' organizations starting cooperation by type of partner and type of cooperation in 2018

Wyszczególnienie Specification		Ogółem Total	Związki pracodaw- ców Employers union	Federacje pracodaw- ców Employers' federation
		% w kolumnie % in column		
Ogółem Total	inne organizacje pracodawców other employers' organizations	58,8	57,7	63,0
	związki zawodowe trade unions	13,9	12,9	17,7
	organizacje samorządu gospodarczego lub zawodowego business or professional associations	25,5	21,7	40,0
	partie polityczne political parties	2,1	1,8	3,4
	kościół lub związki wyznaniowe churches or religious associations	1,4	0,9	3,3
	stowarzyszenia i podobne organizacje społeczne lub fundacje associations and similar organizations or foundations	38,9	34,3	56,8
w tym sformali- zowana of which formalized	inne organizacje pracodawców other employers' organizations	28,1	26,5	34,2
	związki zawodowe trade unions	1,6	1,7	1,6
	organizacje samorządu gospodarczego lub zawodowego business or professional associations	9,9	8,0	17,3
	partie polityczne political parties	–	–	–
	kościół lub związki wyznaniowe churches or religious associations	–	–	–
	stowarzyszenia i podobne organizacje społeczne lub fundacje associations and similar organizations or foundations	16,1	13,5	26,0

Współpraca podejmowana pomiędzy organizacjami pracodawców czasem opierała się na formalnej umowie, porozumieniu (28,1%), a w pozostałych przypadkach była nieformalna (44,8%).

Współpracę, zarówno formalną jak i nieformalną, z organizacjami innych rodzajów częściej podejmowały federacje i konfederacje pracodawców. Współpracę z innymi organizacjami pracodawców podejmowało 63,0% federacji i konfederacji pracodawców, a 34,2% – formalną. Spory odsetek federacji pracodawców współpracował ze stowarzyszeniami i podobnymi organizacjami społecznymi lub fundacjami (56,8%), a w sposób sformalizowany – 26,0%.

Bariery w działalności

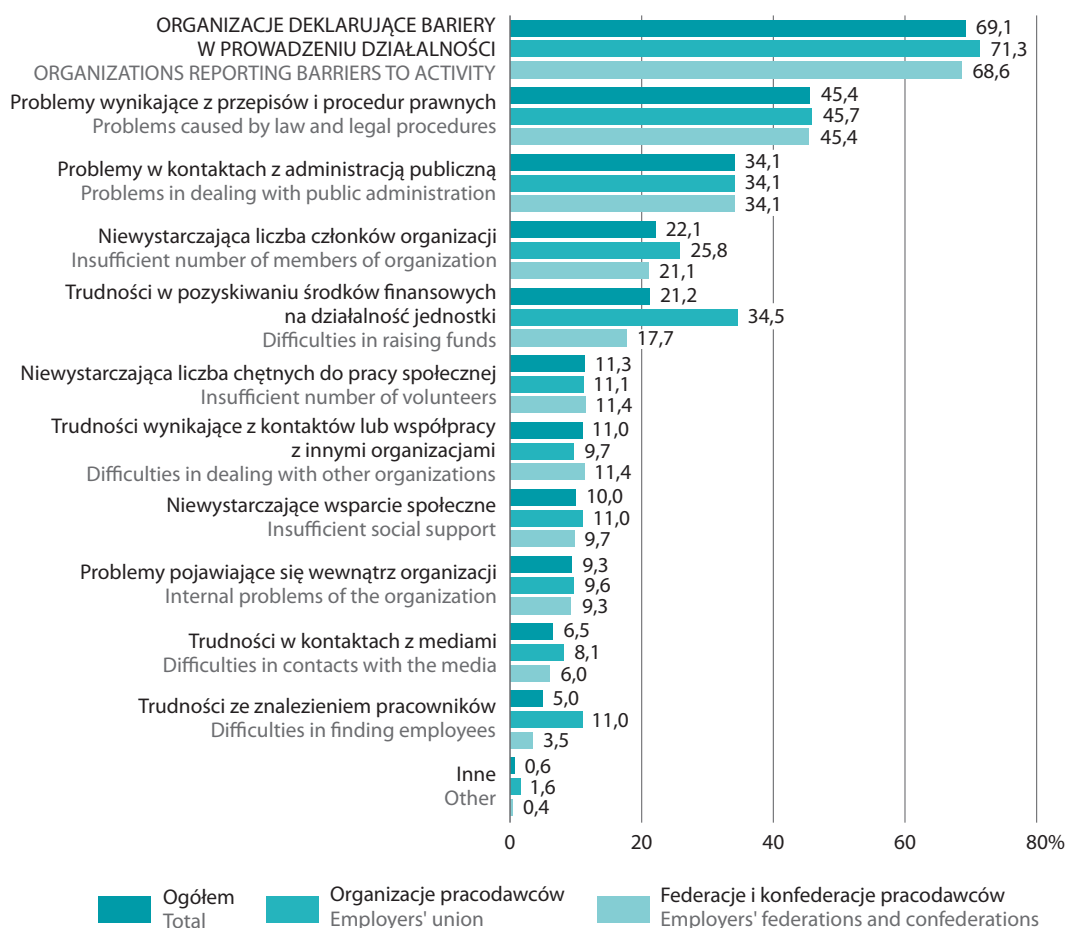
Barriers to activity

W 2018 r. 69,1% organizacji pracodawców zadeklarowało występowanie barier i problemów w prowadzeniu działalności. Najczęściej wskazywały one na problemy wynikające z procedur i przepisów prawnych (45,4%), a następnie na problemy w kontaktach z administracją publiczną (34,1%). Niewystarczająca liczba członków oraz trudności w pozyskiwaniu środków na działalność jednostki to problemy zgłaszane przez odpowiednio 22,1% i 21,2% organizacji pracodawców. Niewystarczająca liczba chętnych do pracy społecznej oraz trudności wynikające z kontaktów lub współpracy z innymi organizacjami doskwierały odpowiednio 11,3% i 11,0% organizacji pracodawców.

Większość barier, z którymi spotykały się organizacje pracodawców w mniej więcej takim samym stopniu dotyczyła federacje i konfederacje pracodawców jak i związki pracodawców. Warto zauważyć, że związki pracodawców zdecydowanie częściej deklarowały trudności w pozyskiwaniu środków na działalność jednostki (34,5%) niż federacje i konfederacje (17,7%).

Wykres 2.41. Organizacje pracodawców według barier w prowadzeniu działalności w 2018 r.

Chart 2.41. Employers' organizations by barriers to conducting activity in 2018

2.6. Partie polityczne

2.6. Political parties

Liczba partii politycznych

Number of political parties

Partia polityczna jest dobrowolną organizacją, występującą pod określoną nazwą, stawiającą sobie za cel udział w życiu publicznym poprzez wywieranie metodami demokratycznymi wpływu na kształtowanie polityki państwa lub sprawowanie władzy publicznej³².

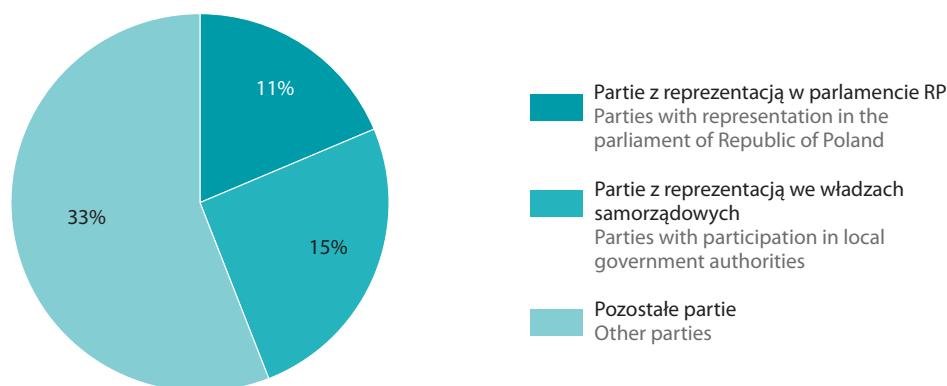
Partie polityczne w Polsce nabywają osobowość prawną wraz z wpisaniem do ewidencji partii politycznych, prowadzonej przez Sąd Okręgowy w Warszawie. W analizie w tym tekście uwzględniony jest podział partii ze względu na posiadanie reprezentacji we władzach.

Na dzień 31 grudnia 2018 r. wprowadzone do ewidencji były 83 partie. Potwierdzono aktywną działalność 60 z nich, zaś wypełniony formularz złożyło 59 podmiotów³³.

W 2018 r. przedstawiciele 11 partii uczestniczyli w sprawowaniu władzy państwowej w parlamencie lub rządzie, przedstawiciele kolejnych 15 ugrupowań zasiadali tylko w organach władzy samorządowej. Pozostałe 33 partie nie uczestniczyły we władzach krajowych żadnego szczebla. Ponadto w Parlamencie Europejskim³⁴ w latach 2014-2019 zasiadało 40 posłów wywodzących się z ugrupowań krajowych uczestniczących w sprawowaniu władzy państwowej, 6 – władzy samorządowej, a 5 z ugrupowań nieuczestniczących w sprawowaniu władzy na terenie kraju.

Wykres 2.42. Partie polityczne według udziału we władzy w 2018 r.

Chart 2.42. Political parties by participation in power in 2018

Ponad 3/4 partii politycznych posiadało jednostki terenowe. W przypadku 15 partii zasięg działania najniższej terenowej jednostki organizacyjnej obejmował gminę lub jej część, kolejnych 11 – powiat, 9 – województwo, a 3 – obszar szerszy niż jedno województwo. Wśród ugrupowań posiadających w 2018 r. jednostki terenowe średnia liczba działających jednostek najniższego szczebla wyniosła 163, przy czym połowa partii posiadała nie więcej niż 16 jednostek. Wartości średniej i mediany różniły się znacząco dla partii reprezentowanych w parlamencie RP, gdzie przeciętna partia posiadała 528 jednostek terenowych, zaś

32 Ustawa z dnia 27 czerwca 1997 r. o partiach politycznych (Dz. U. z 2018 r. poz. 580, art. 1).

33 Dalsza analiza obejmować będzie 59 partii, które złożyły sprawozdanie SOF-3 za 2018 r.

34 www.europarl.europa.eu

mediana wyniosła 230 jednostek. Dla partii z reprezentacją we władzach samorządowych wielkości te wyniosły odpowiednio 110 i 41 jednostek.

Formy działalności

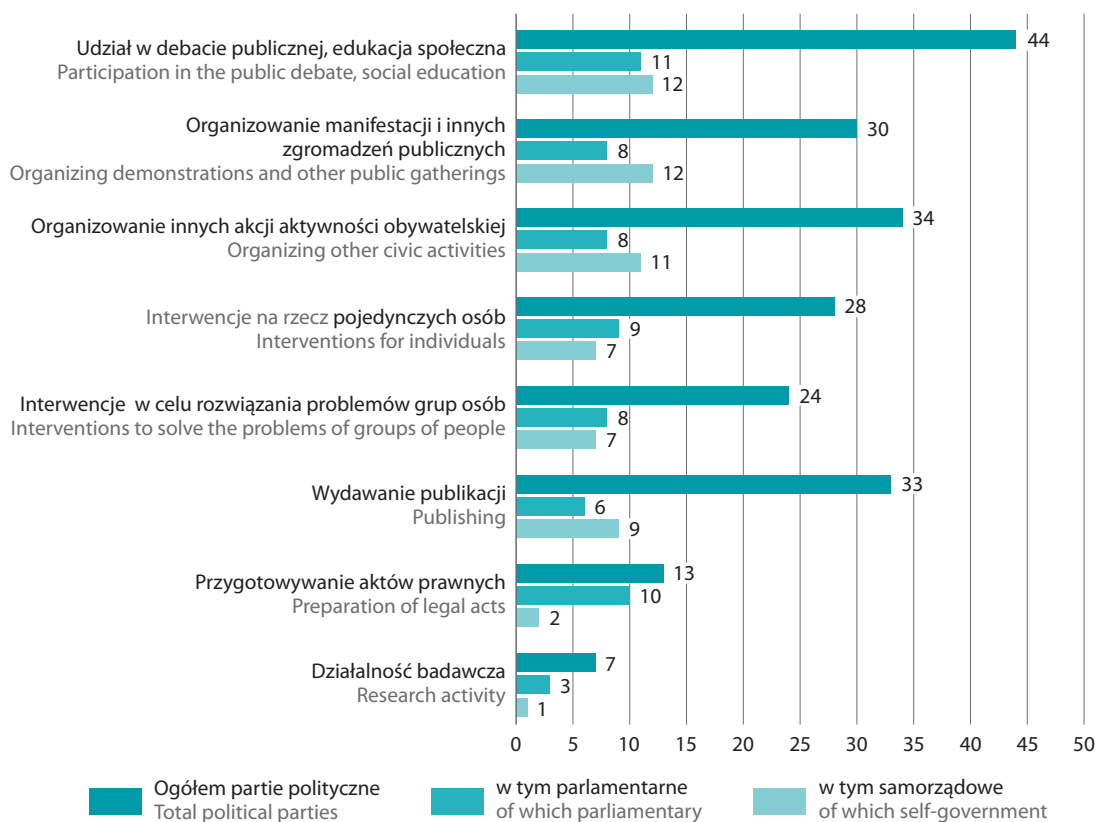
Forms of activity

Najczęściej wskazywaną przez partie polityczne formą działalności, był udział w debacie publicznej i edukacja społeczna. Ten rodzaj aktywności politycznej polegający m.in. na organizowaniu konferencji prasowych, udziale w programach telewizyjnych i radiowych oraz konferencjach i seminariach zadeklarowały 44 partie. Kolejną co do częstości wskazań była organizacja innych form aktywności obywatelskiej (34 partie). Ponad połowa badanych partii politycznych (tj. 33) zajmowała się publikacją materiałów merytorycznych i działalnością wydawniczą służącą popularyzacji swoich celów i aktywności w przestrzeni publicznej. Najrzadziej podejmowaną formą aktywności była działalność badawcza prowadzona przez 7 partii politycznych uczestniczących w badaniu.

Natomiast działalność statutowa w partiach z reprezentacją w parlamencie RP oraz we władzach samorządowych, jedynie w przypadku udziału w debacie publicznej oraz działalności badawczej jest tożsama z częstością wskazań ogółu partii. Pozostałe formy działalności statutowej odbiegają od ogólnej struktury.

Wykres 2.43. Formy działalności statutowej partii politycznych według udziału we władzy w 2018 r.

Chart 2.43. Forms of statutory activity of political parties according to their participation in power in 2018

Charakterystyka członkostwa

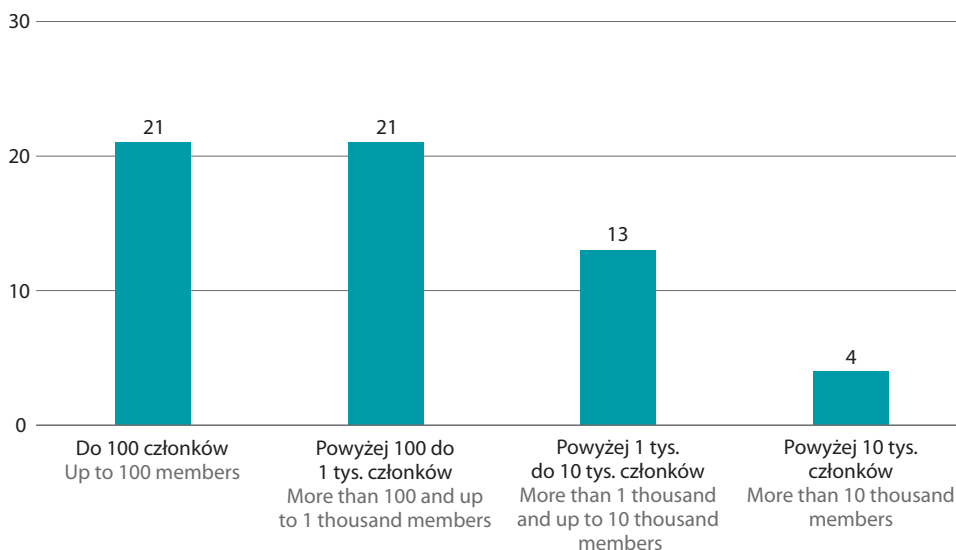
Characteristic of membership

W 2018 r. aktywne partie polityczne wykazały łącznie 241,6 tys. członków. Najwyższą liczbę członków posiadały partie mające swoje przedstawicielstwo w parlamencie – zrzeszały one 76,1% wszystkich członków, choć stanowiły niespełna 1/5 aktywnych partii. Członkowie partii reprezentowanych tylko we władzach samorządowych stanowili 19,8% bazy członkowskiej, natomiast partii niesprawujących władzy – 4,1%.

Przeciętna partia polityczna zrzeszała w 2018 r. 4,1 tys. członków. Jednocześnie połowa partii posiadała nie więcej niż 0,3 tys. członków. Dla ugrupowań zasiadających w parlamencie średnia wyniosła 16,7 tys., a mediana 2,0 tys. członków. Natomiast w przypadku ugrupowań samorządowych wartości te to odpowiednio: 3,2 tys. członków – średnia i 0,7 tys. mediana.

Wykres 2.44. Partie polityczne według klas liczby członków w 2018 r.

Chart 2.44. Political parties by number of members in 2018

Wśród partii odsetek członków płacących składki członkowskie wyniósł 23,3%. Zdecydowanie wyższy był on w partiach z reprezentacją we władzach samorządowych i wyniósł 71,7%, natomiast w partiach z reprezentacją w parlamencie RP było to 10,3 %. W pozostałych partiach 30,8% członków opłaciło składki.

Odsetek kobiet wśród zrzeszonych członków wyniósł 31,1%, co stanowiło 75,2 tys. osób. Był on niemal identyczny dla członkiń partii zasiadających w parlamencie – 31,2%. Natomiast w partiach sprawujących władzę w samorządzie członkinie stanowiły 30,5% wszystkich członków.

W 2018 r. 14 partii politycznych zadeklarowało posiadanie młodzieżówek, wspierających działalność partii, z czego 6 w strukturach partii sprawujących władzę samorządową, a 5 w partiach parlamentarnych. Mogą one stanowić wyodrębnioną w ramach partii strukturę albo funkcjonować jako oddzielnie zarejestrowane stowarzyszenia. Wszystkie młodzieżówki skupiały 15,6 tys. członków, z czego 3/4 aktywnej młodzieży zrzeszały ugrupowania samorządowe, a 24,5% partie posiadające swoje przedstawicielstwo w krajowym parlamencie. Przeciętna samorządowa organizacja młodzieżowa skupiała blisko 1,9 tys. członków (w stosunku do 1,1 tys. dla ogółu młodzieżówek), a parlamentarna 0,8 tys. osób. Jednocześnie połowa młodzieżówek partii parlamentarnych posiadała do 1,0 tys. działaczy, a w przypadku drugiego rodzaju ugrupowań było to nie więcej niż 0,1 tys. działaczy.

Udział kobiet wśród członków młodzieżówek wyniósł prawie połowę (47,2%), natomiast w młodzieżówkach samorządowych był wyższy o 4,9 p. proc., a z kolei w ugrupowaniach parlamentarnych był niższy i kształtował się na poziomie 32,9%.

Wśród członków młodzieżówek znalazły się również osoby poniżej 18. roku życia, jednak ich udział w ogólnej strukturze członkowskiej nie był znaczący, gdyż stanowiły one 6,4% ogółu członków organizacji młodzieżowych działających na rzecz partii.

Zgodnie z art. 8 ustawy z dnia 27 czerwca 1997 r. o partiach politycznych partie kształtują swoje struktury w oparciu o demokratyczne zasady, zapewniając w szczególności jawność tych struktur, powoływanie organów partii w drodze wyborów oraz podejmowanie uchwał większością głosów. Wszelkie regulacje dotyczące wewnętrznej organizacji partii, w tym m.in. sposobu wyboru, kompetencji i długości kadencji poszczególnych organów kolegialnych, określa statut danej partii politycznej jako podstawowy dokument normujący jej działalność w przestrzeni publicznej.

W 2018 r. ciała kolegialne wszystkich jednostek organizacyjnych partii politycznych, takie jak zarząd, czy komisja rewizyjna skupiały 39,5 tys. osób. Udział kobiet wśród członków organów kolegialnych był niemal identyczny jak odsetek kobiet w ogólnej strukturze członkowskiej partii politycznych i wyniósł 31,2%. W jednej partii politycznej funkcje w organach kolegialnych pełniło przeciętnie 0,7 tys. osób. Jednocześnie połowa badanych partii politycznych posiadała nie więcej niż 20 członków organów kolegialnych.

Struktury organów kolegialnych partii zasiadających w parlamencie były znacznie zasobniejsze w członków, aniżeli struktury pozostałych ugrupowań. W organach kolegialnych przeciętnego ugrupowania parlamentarnego zasiadało 3,3 tys. osób, tj. prawie 5-krotnie więcej niż wynosiła średnia dla organów kolegialnych wszystkich partii politycznych. Jednak udział kobiet był na podobnym poziomie co udział kobiet wśród członków organów kolegialnych wszystkich partii – 30,8%.

Natomiast partie samorządowe w swoich organach skupiały 2,6 tys. członków, z czego 37,0% stanowiły kobiety.

Warunki prowadzenia działalności

Business conditions

Pośród zbadanych partii politycznych 7 wykazało posiadanie środków trwałych o łącznej wartości 12,1 mln zł. Dysponentami środków trwałych w równym stopniu były ugrupowania mające swoją reprezentację w parlamencie RP i biorące udział we władzach samorządowych – po 3 partie.

O warunkach działania partii politycznych mówią m.in. dane na temat lokali, którymi badane ugrupowania mogły dysponować jako właściciele, najemcy albo też użytkować je nieodpłatnie na zasadzie użyczenia.

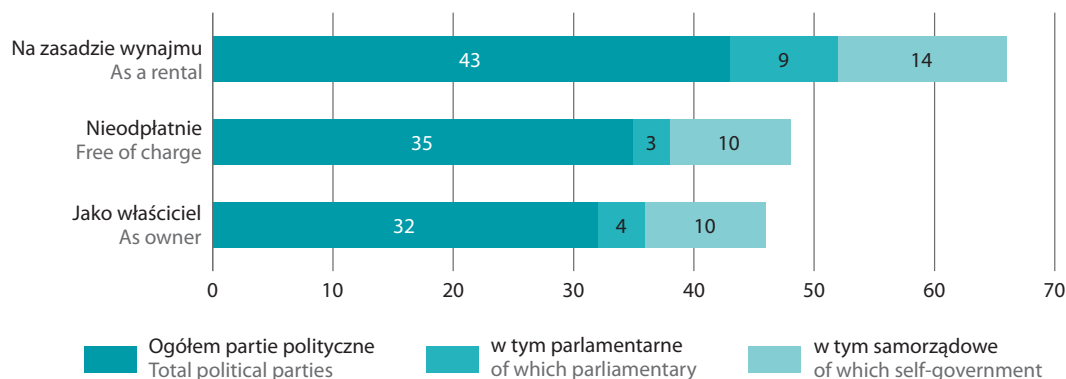
Spośród 59 partii 47 miało do dyspozycji przynajmniej jeden lokal. Wszystkie partie o przedstawicielstwie na szczeblu samorządowym korzystały z lokali, zaś w przypadku partii mających reprezentację w parlamencie RP dotyczyło to 81,8% ugrupowań. Natomiast w partiach niebiorących udziału we władzy, 69,7% dysponowało lokalem. Średnia powierzchnia użytkowanego przez partie polityczne lokalu w 2018 r. wyniosła 368 m².

Partie z reprezentacją w parlamencie RP użytkowały lokal o średniej powierzchni 1364 m², podczas gdy ugrupowania mające przedstawicieli jedynie we władzach samorządowych – około 5 razy mniejszy, o powierzchni 294 m². Średnia powierzchnia lokalu będącego w dyspozycji pozostałych partii wynosiła natomiast 27 m².

Spośród 47 partii rozporządzających co najmniej jednym lokalem, większość (43) wskazała wynajem jako główną formę użytkowania nieruchomości, następnie nieodpłatne użytkowanie (35 partii) oraz własność (32 ugrupowania).

Wykres 2.45. Partie mające do swojej dyspozycji lokale według charakteru użytkowania w 2018 r.

Chart 2.45. Parties having premises by type of use in 2018

Współpraca z innymi organizacjami

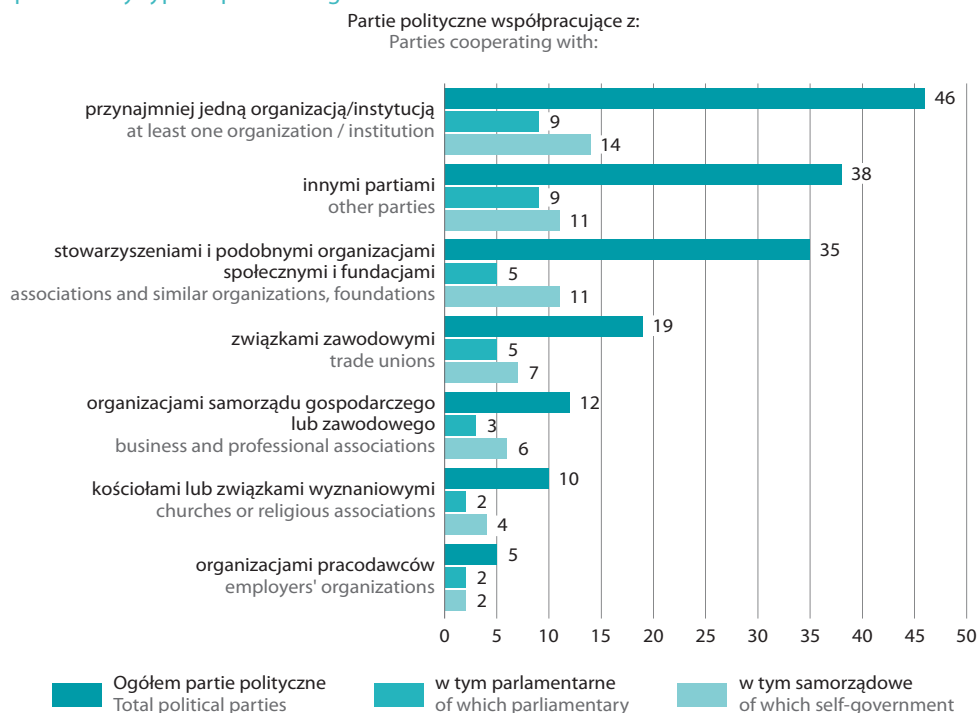
Cooperation with other organizations

Współpracę w 2018 r. z przynajmniej jedną organizacją z Polski zadeklarowało 46 partii politycznych. Najczęściej ich partnerami współpracy były inne partie (38), stowarzyszenia i podobne organizacje społeczne lub fundacje (35) oraz związki zawodowe (19). Najrzadziej wskazywano na kontakty z organizacjami pracodawców (5), a następnie kościołami (10).

Współpraca w partiach z reprezentacją w parlamencie RP również najczęściej dotyczyła innych partii, a najrzadziej organizacji pracodawców i kościołów lub związków wyznaniowych. Natomiast partie z reprezentacją tylko we władzach samorządowych również często współpracowały z innymi partiami jak i stowarzyszeniami, podobnymi organizacjami oraz fundacjami, najrzadziej zaś z organizacjami pracodawców.

Wykres 2.46. Współpraca partii politycznych według rodzaju organizacji partnerskiej w 2018 r.

Chart 2.46. Cooperation by type of partner organization in 2018

Nawiązanie relacji w oparciu o umowę zadeklarowało 15 ugrupowań, w tym: 13 (z 38) podmiotów kooperujących z innymi partiami, 6 (z 35) – przy współpracy ze stowarzyszeniami i podobnymi organizacjami społecznymi lub fundacjami oraz 1 (z 12) – we współpracy z organizacjami samorządu gospodarczego lub zawodowego, a także 1 (z 10) – z podmiotami wyznaniowymi. Współpraca partii ze związkami zawodowymi oraz organizacjami pracodawców odbywała się we wszystkich przypadkach w sposób nieformalny.

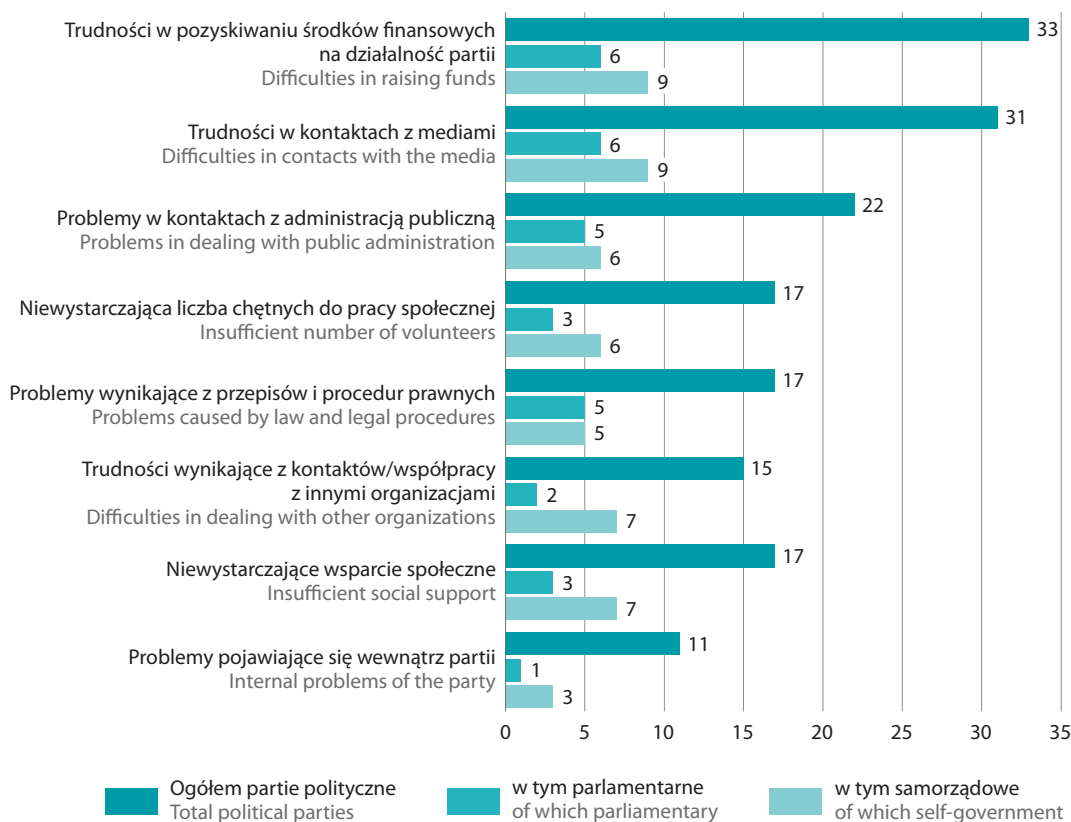
Bariery w działalności

Barriers to activity

Występowanie przynajmniej jednej bariery w działalności w 2018 r. zadeklarowało 48 z 59 partii politycznych, z czego 9 partii z reprezentacją w parlamencie RP oraz 13 partii z reprezentacją tylko we władzach samorządowych. Najczęstszymi problemami, jakie wskazywano, były: pozyskiwanie środków finansowych na działalność (33), trudności w kontaktach z mediami (31) oraz problemy w kontaktach z administracją publiczną (22). Niewystarczająca liczba chętnych do pracy społecznej, podobnie jak przepisy i procedury prawne oraz niewystarczające wsparcie społeczne stanowiły problem dla 17 podmiotów. Problemy pojawiające się wewnątrz partii były najrzadziej wskazywanym problemem (11 partii).

Wykres 2.47. Najpoważniejsze bariery w działalności partii w 2018 r. według udziału we władzach

Chart 2.47. Main barriers to activity of political parties in 2018 by participation in power

Analizując hierarchię problemów poszczególnych partii politycznych w powiązaniu z ich udziałem we władzy państwowej można zauważyć, że kolejność sygnalizowanych trudności pośród partii mających swoją reprezentację zarówno w parlamencie RP i we władzy samorządowej jest zbliżona do wskazań ogółu partii politycznych. W obu przypadkach, najczęstsze problemy dotyczyły pozyskiwania środków finansowych na działalność partii.

Działalność partii politycznych w Polsce finansowana jest z trzech głównych źródeł: (1) dochodów uzyskiwanych przez partie z wykorzystaniem własnego majątku (np. z oprocentowania środków zgromadzonych na rachunkach bankowych i lokatach, ze zbycia należących do nich składników majątkowych itp.); (2) dochodów od osób fizycznych w postaci składek członkowskich, darowizn, spadków oraz zapisów; (3) subwencji oraz dotacji przedmiotowych z budżetu państwa³⁵.

W 2018 r. struktura przychodów partii politycznych związana była z wyborami samorządowymi. Ponad połowę przychodów stanowiły środki przekazane przez osoby fizyczne, w tym w formie darowizn, spadków i zapisów bądź składek członkowskich (53,2%). Środki publiczne przekazane w ramach określonych ustawami dotacji i subwencji w 2018 r. stanowiły 43,1%. Łącznie partie polityczne pozyskały w 2018 r. z budżetu państwa blisko 52,0 mln zł wobec 112,8 mln zł w 2016 r., co wynika z tego, że w 2018 r. nie przyznawano dotacji podmiotowej.

Wśród przychodów partii parlamentarnych największą część (57,7%) stanowiły środki przekazane przez osoby fizyczne, następnie (39,6%) środki uzyskane z dotacji i subwencji z budżetu państwa, a dochody z majątku wyniosły jedynie 0,4%. Średnia wartość przychodów ugrupowań mających swoją reprezentację w parlamencie RP osiągnęła 9723,3 tys. zł, przy medianie na poziomie 291,4 tys. zł.

Suma środków uzyskanych przez partie, które były reprezentowane tylko we władzach samorządowych wyniosła 17769,8 tys. zł, zaś średnia suma przychodów tych partii była znacząco niższa niż dla ugrupowań parlamentarnych i wyniosła 1184,7 tys. zł, przy medianie w wysokości 12,0 tys. zł. Największą część przychodów stanowiły tu środki uzyskane z dotacji i subwencji z budżetu państwa tj. 51,3%.

Aby niwelować bariery finansowe związane z funkcjonowaniem partii, podmioty te zaciągały kredyty. W 2018 r. kredyty lub pożyczki wzięły 2 partie polityczne, na łączną kwotę 2750,0 tys. zł, z czego 2600,0 tys. zł przez partie parlamentarne, a 150,0 tys. zł przez partie samorządowe.

Jako istotna bariera w działalności partii była wskazywana także niewystarczająca liczba chętnych do pracy społecznej, mimo, iż wszystkie partie polityczne prowadzące działalność w 2018 r. korzystały z pracy społecznej członków, a 1/3 partii – z wolontariuszy zewnętrznych. Dobrowolną i nieodpłatną pracę na rzecz partii świadczyło łącznie 62,6 tys. osób, z czego 28,2% stanowiły kobiety.

Największą bazę osób pracujących społecznie posiadały partie zasiadające w parlamencie, które zadeklarowały łącznie liczbę 55,5 tys. zaangażowanych w ten sposób. Wolontariusze tych partii stanowili blisko 88,7% wszystkich pracujących społecznie, podczas gdy pracujący społecznie na rzecz partii reprezentowanych jedynie we władzach samorządowych stanowili 5,0%.

Wśród ugrupowań posiadających swoje przedstawicielstwo w parlamencie średnia liczba wolontariuszy była niemal 5-krotnie wyższa niż dla wszystkich ugrupowań politycznych (5,0 wobec 1,1 tys. osób), a mediana ponad 11-krotnie (0,4 tys. osób wobec 36 osób). W ugrupowaniach mających reprezentację tylko we władzach samorządowych społecznie pracowało średnio 0,2 tys. osób.

³⁵ Aby uzyskać finansowanie ze środków budżetowych w postaci subwencji partia musi zdobyć w wyborach do Sejmu co najmniej 3% ważnie oddanych głosów w skali kraju, tworząc samodzielnie komitet wyborczy, bądź 6% – jeżeli kandyduje w koalicji. Natomiast dotacja przedmiotowa jest formą zwrotu kosztów poniesionych przez partie na kampanie wyborcze – udzielana jest partiom, które uzyskały przynajmniej jeden mandat parlamentarny.

Rozdział 3

Chapter 3

Zróżnicowanie terytorialne organizacji sektora non-profit

Territorial differentiation of non-profit sector organizations

3.1. Lokalizacja i dostępność organizacji

3.1. Location and availability of the organizations

Lokalizacja organizacji non-profit została określona według województw (16) i regionów (17), a także podregionów (73) w których badane podmioty miały swoje siedziby według stanu w dniu 31.12.2018 r.

Zgodnie z obowiązującym od 01.01.2018 r. podziałem statystycznym kraju 15 regionów jest tożsamy z województwami, a województwo mazowieckie dzieli się na 2 regiony: warszawski stołeczny i mazowiecki regionalny. W skład regionu Warszawskiego stołecznego wchodzi: m.st. Warszawa oraz powiaty: grodziski, legionowski, miński, nowodworski, otwocki, piaseczyński, pruszkowski, warszawski zachodni i wołomiński. Region Mazowiecki regionalny obejmuje pozostałą część województwa mazowieckiego. Podział na podregiony składa się z 73 jednostek grupujących poszczególne powiaty.

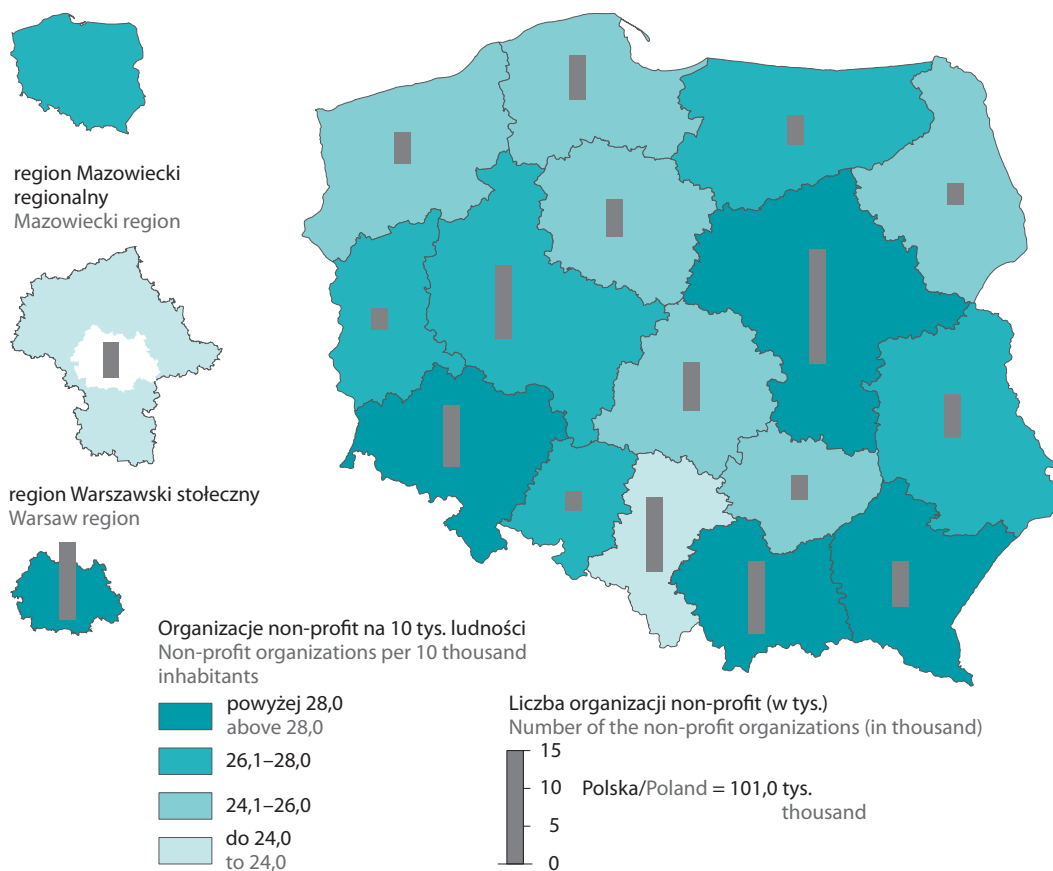
Dostępność organizacji non-profit została przedstawiona za pomocą wskaźnika liczby organizacji aktywnie działających w 2018 r. w przeliczeniu na 10 tys. ludności mieszkającej na danym terytorium.

Prezentowane dane dotyczące charakterystyki działalności, członkostwa i pracy społecznej, zatrudnienia oraz przychodów organizacji non-profit nie obejmują organizacji nierejestrowych.

W niniejszym rozdziale przedstawiono zróżnicowanie sektora non-profit w układzie wojewódzkim i regionalnym oraz kluczowe zmiany między 2018 r. i 2014 r. Jest to użyteczne zarówno do monitorowania efektów regionalnych polityk, jak również z punktu widzenia działań na rzecz spójności terytorialnej kraju.

Analizując zróżnicowanie sektora non-profit między poszczególnymi województwami i regionami kraju należy mieć na uwadze, że z jednej strony silny sektor obywatelski jest jednym z przejawów wysokiego kapitału społecznego na danym obszarze, a z drugiej strony różnice rozwojowe pomiędzy regionami mają znaczący wpływ na społeczno-ekonomiczne zasoby tego sektora.

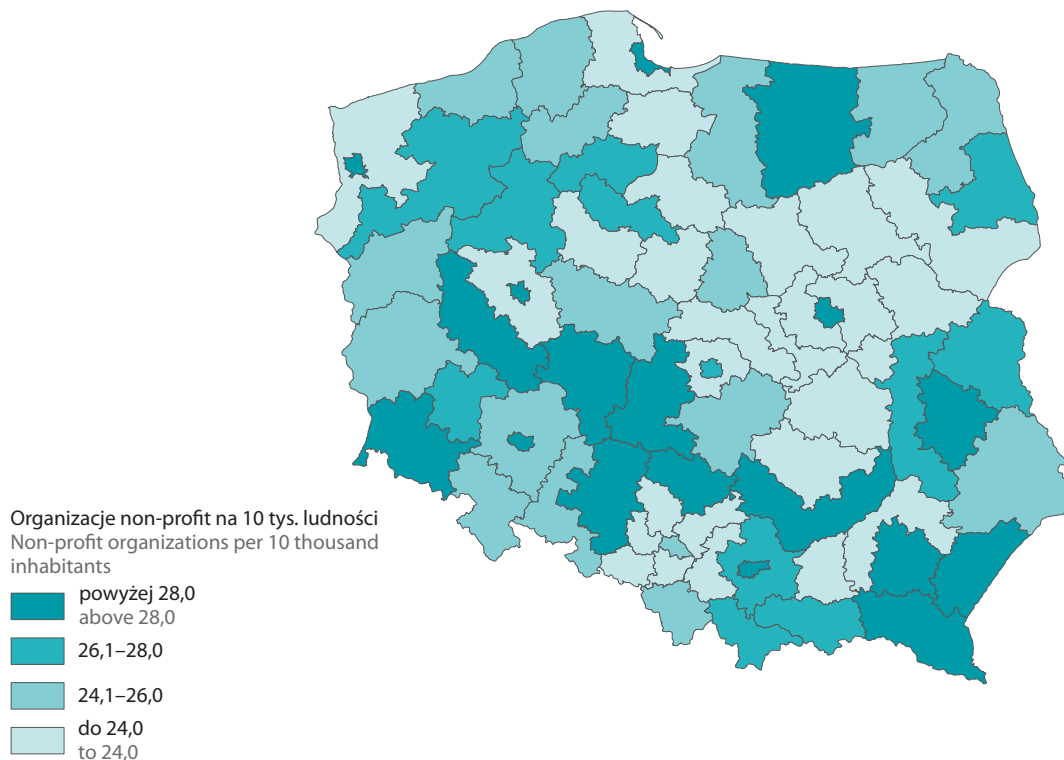
Mapa 1. Organizacje non-profit według województw i regionów w 2018 r.
 Map 1. Non-profit organizations by voivodships and regions in 2018

Największa część rejestrowanych organizacji non-profit w 2018 r. zlokalizowana była w województwie mazowieckim (15,2%), a konkretnie w regionie Warszawskim stołecznym (10,2%), z kolei najmniej organizacji miało swoje siedziby w województwie opolskim (2,6%).

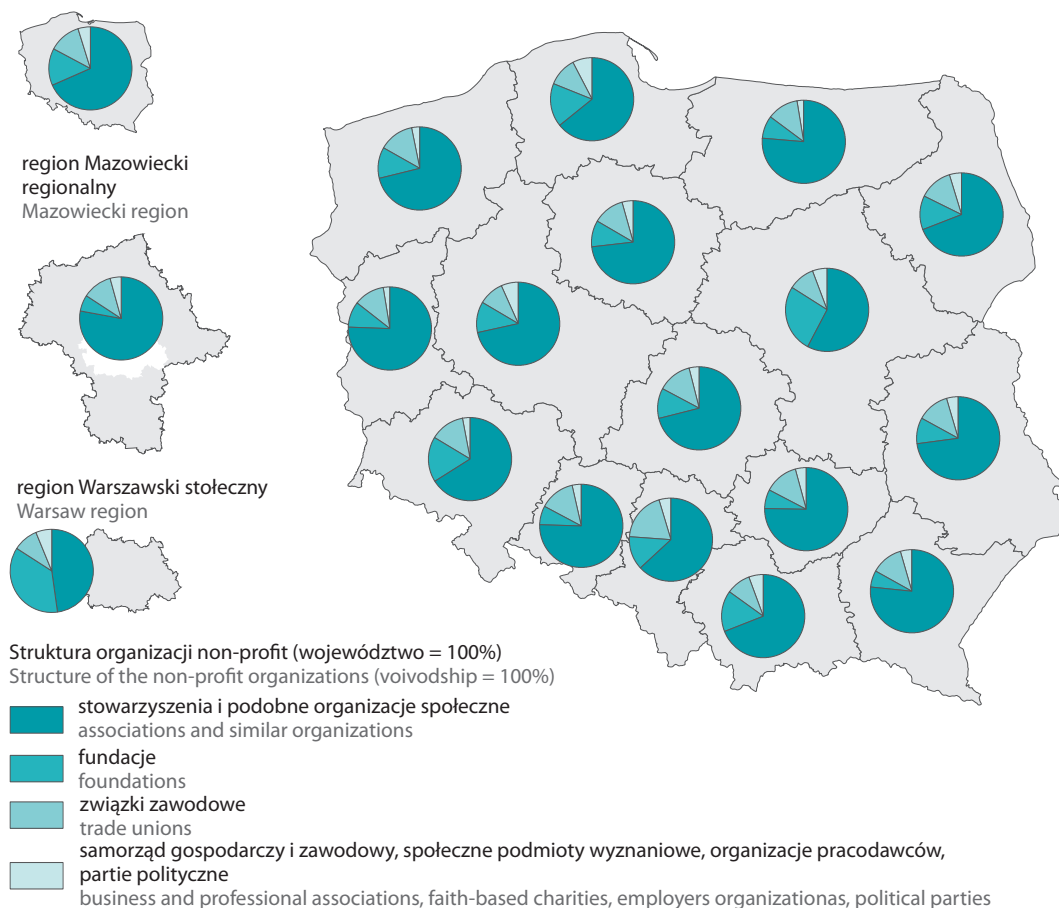
Między 2014 r. a 2018 r. liczba aktywnych organizacji non-profit w Polsce wzrosła o 0,3%. Zwiększenie liczby badanych podmiotów odnotowano w sześciu województwach, najwyższe – o 7,8% w województwie kujawsko-pomorskim (z 4,7 tys. do 5,0 tys.). Kolejnymi obszarami, na których zaobserwowano wzrost liczby aktywnych organizacji były województwa: małopolskie, lubuskie, dolnośląskie, mazowieckie oraz świętokrzyskie. W pozostałych dziesięciu województwach liczba ta zmalała, najwięcej – o 10,9% w województwie podlaskim (z 3,2 tys. do 2,9 tys.). Ogólnopolski wskaźnik dostępności badanych organizacji uległ nieznacznemu wzrostowi (z 26,2 do 26,3), zdecydowanie większe różnice odnotowano dla poszczególnych województw. Największy wzrost dostępności wystąpił w województwie kujawsko-pomorskim (z 22,4 do 24,3), największy spadek – województwo podlaskie (z 27,1 do 24,4).

Mapa 2. Organizacje non-profit według podregionów w 2018 r.
 Map 2. Non-profit organizations by sub regions in 2018

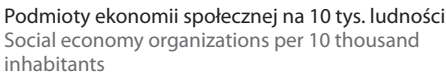
Większe zróżnicowanie terytorialne w liczbie badanych podmiotów, jak i ich dostępności zauważalne jest po uwzględnieniu niższego przekroju terytorialnego. Najwięcej organizacji non-profit w przeliczeniu na 10 tys. ludności działało w podregionie m. st. Warszawa (43,9), a najmniej w podregionie sosnowieckim (15,4). Znaczący wpływ na umiejscowienie badanych podmiotów miały duże pod względem liczby ludności miejscowości. Najlepiej obrazującym tego przykładem jest województwo mazowieckie, w którego stolicy zlokalizowanych było 51,4% mazowieckich organizacji non-profit. Kolejnym tego typu przykładem był Kraków, w którym siedziby miało 30,7% małopolskich organizacji. Podobnie w województwie łódzkim, 29,4% podmiotów non-profit zlokalizowanych było w stolicy województwa. W województwie zachodniopomorskim w Szczecinie swoje siedziby posiadało 27,2% podmiotów tego regionu; w dolnośląskim we Wrocławiu – 26,7%, w pomorskim w Gdańsku – 23,3%, w lubelskim w Lublinie – 22,6%, w wielkopolskim w Poznaniu – 18,8%, w śląskim w Katowicach – 12,6%.

Mapa 3. Struktura organizacji non-profit według województw i regionów w 2018 r.
 Map 3. Structure of non-profit organizations by voivodships and regions in 2018

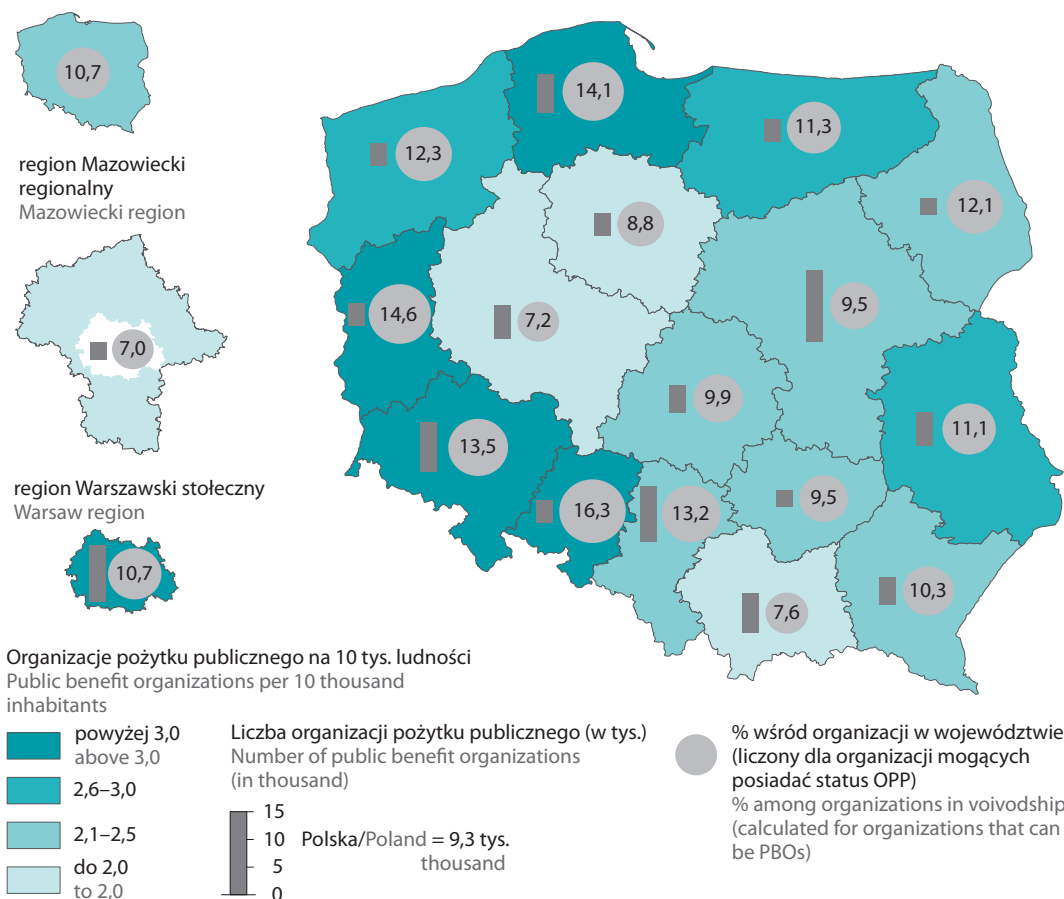
W Polsce najliczniejszą grupę organizacji non-profit stanowiły stowarzyszenia i podobne organizacje społeczne (68,4%). Ich największy udział w strukturze organizacji non-profit odnotowano w województwie podkarpackim (79,6%), a najniższy w województwie mazowieckim (57,7%). Fundacje i związki zawodowe stanowiły odpowiednio 14,4% i 12,4% wszystkich działających w Polsce organizacji non-profit. Najwyższy odsetek aktywnych fundacji odnotowano w województwie mazowieckim (25,3%), a w samym regionie Warszawskim stołecznym stanowiły one 36,3% podmiotów non-profit. Najwięcej związków zawodowych działało w województwie śląskim. Stanowiły one 19,2% organizacji non-profit aktywnych na jego terenie. Pozostałe grupy organizacji non-profit stanowiły niecałe 5,0% podmiotów działających w Polsce. Ich największy udział w strukturze badanych organizacji odnotowano w województwie pomorskim (7,6%). W stosunku do 2014 r. zaobserwowano wzrost udziału fundacji w strukturze organizacji non-profit. Wcześniej stanowiły 10,6% ogółu organizacji.

Map 4.

W 2018 r. najwięcej podmiotów ekonomii społecznej zlokalizowanych było w województwie mazowieckim (13,3 tys.), jednakże najwyższy wskaźnik ich dostępności dla ludności wystąpił w województwie małopolskim (25,4). Najsłabsza dostępności tych organizacji charakterystyczna była dla województwa śląskiego (17,3). Wśród podmiotów ekonomii społecznej najczęściej przedsiębiorstw społecznych działało w województwie warmińsko-mazurskim (0,8%).

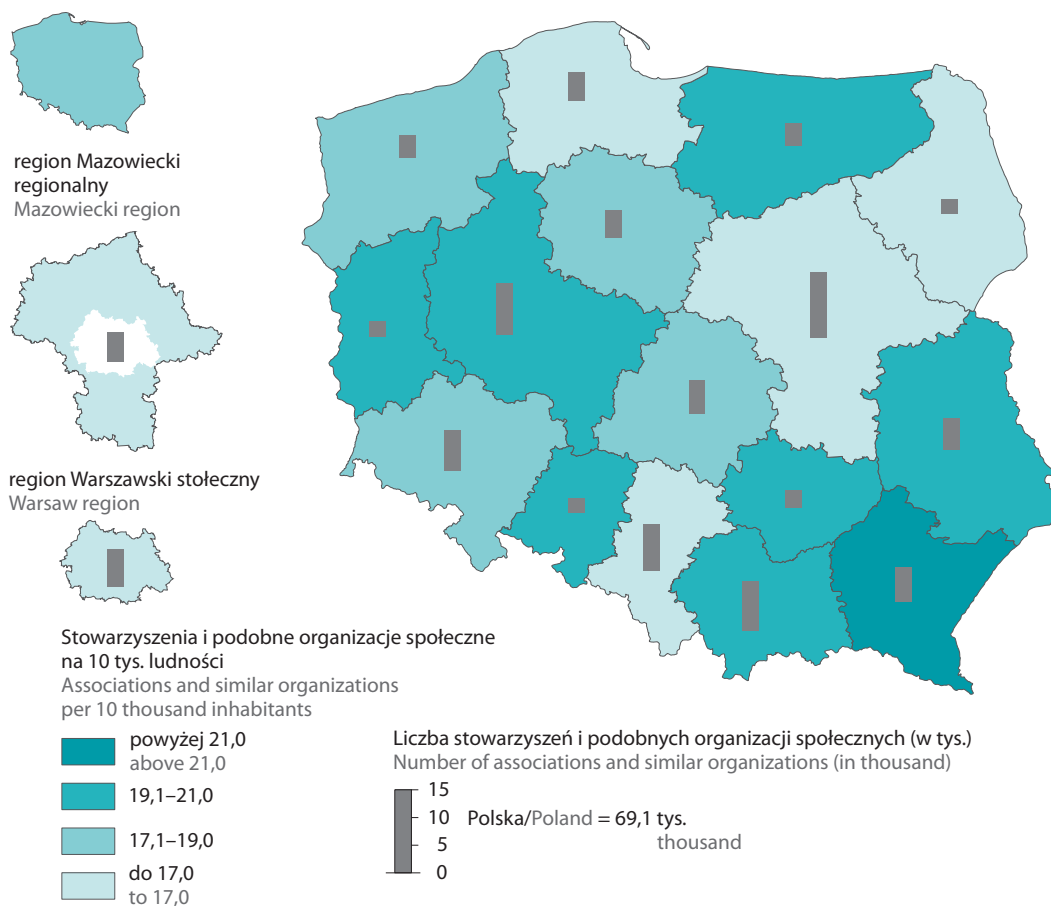
Mapa 5. Organizacje pożytku publicznego według województw i regionów w 2018 r.
 Map 5. Public benefit organizations by voivodships and regions in 2018

Najwięcej organizacji pożytku publicznego, podobnie jak wszystkich organizacji rejestrowych, zlokalizowanych było w województwie mazowieckim (1,3 tys.), jednak udział OPP wśród podmiotów non-profit na terenie tego województwa był niższy niż przeciętna w kraju (9,5% wobec 10,7%). Wyraźnie wyższym niż przeciętny udziałem OPP wśród organizacji charakteryzowały się natomiast województwa: opolskie (16,3%), lubuskie (14,6%), pomorskie (14,1%) i dolnośląskie (13,5%). Ponadto w województwach tych była też największa liczba OPP na 10 tys. mieszkańców.

W województwie mazowieckim nastąpił spadek liczby OPP w stosunku do 2014 r. (z 1,5 tys. do 1,3 tys.), ponadto spadek OPP wystąpił także w województwie małopolskim i wielkopolskim. W pozostałych województwach liczba OPP zwiększyła się. Najwyższy przyrost zanotowano w województwie zachodniopomorskim (z 0,3 tys. do 0,4 tys.), w którym wystąpił najwyższy wzrost wskaźnika dostępności OPP (o 1,0). Ogólnopolski wskaźnik dostępności OPP uległ zwiększeniu o 0,2 (z 2,2 do 2,4), a liczebność OPP wzrosła o 0,7 tys. (z 8,6 tys. do 9,3 tys.).

Mapa 6. Stowarzyszenia i podobne organizacje społeczne według województw i regionów w 2018 r.
 Map 6. Associations and similar organizations by voivodships and regions in 2016

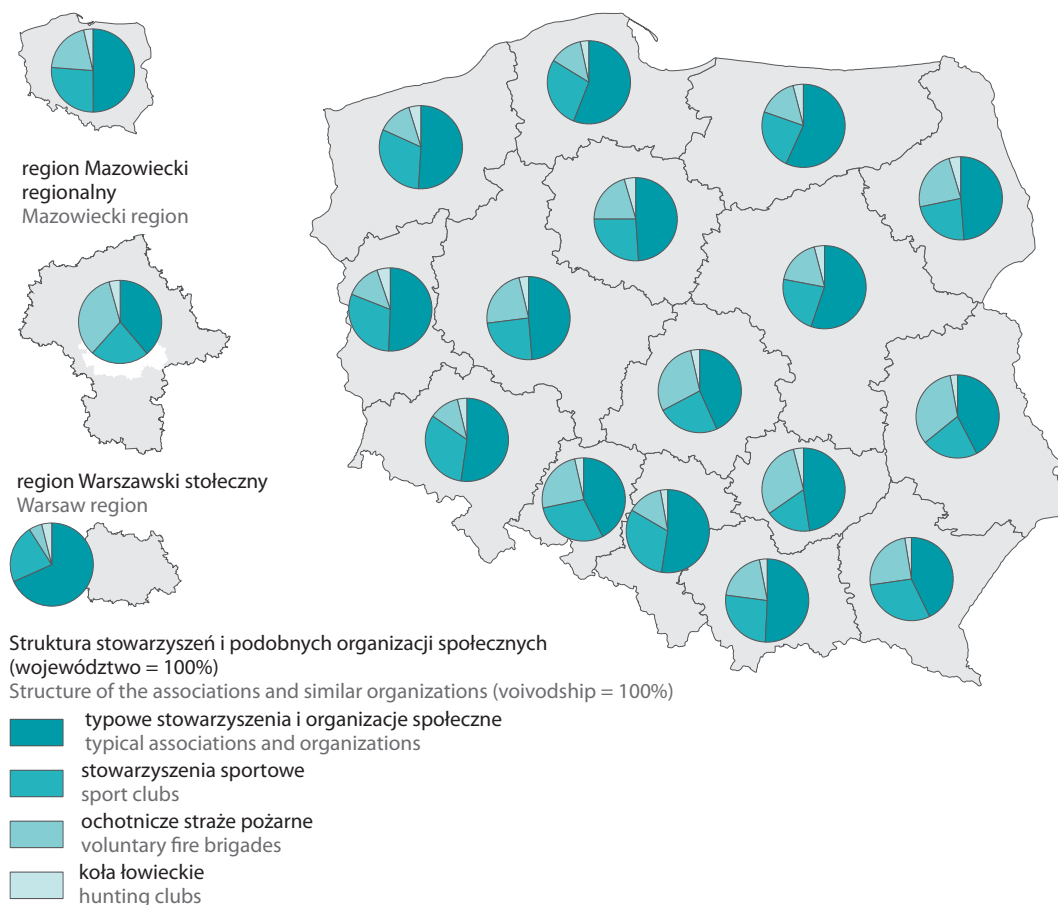

Najwięcej stowarzyszeń i podobnych organizacji społecznych działało w województwie mazowieckim (8,8 tys.), a najmniej w województwach: opolskim i podlaskim (po 2,0 tys.). W przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców największa liczba stowarzyszeń i podobnych organizacji społecznych występowała w województwie podkarpackim (21,7). Natomiast najmniejszą dostępnością omawianej grupy organizacji non-profit charakteryzowało się województwo śląskie (13,6).

Między 2014 r. a 2018 r. odnotowano w Polsce spadek liczby aktywnych stowarzyszeń i podobnych organizacji społecznych (o 2,9 tys.), czemu towarzyszyło zmniejszenie ich dostępności (o 0,7). W większości województw nastąpił spadek liczby, największy w województwie śląskim (o 0,4 tys.). Jedynie w przypadku województwa lubuskiego i małopolskiego nastąpił niewielki wzrost liczby analizowanych podmiotów. W zakresie dostępności organizacji, wzrost wskaźnika wystąpił w dwóch województwach: kujawsko-pomorskim (z 16,8 na 17,8) oraz lubuskim (z 20,3 na 20,6). Dostępność tych jednostek najbardziej zmniejszyła się w województwie podlaskim (spadek o 2,7).

Mapa 7. Struktura stowarzyszeń i podobnych organizacji społecznych według województw i regionów w 2018 r.

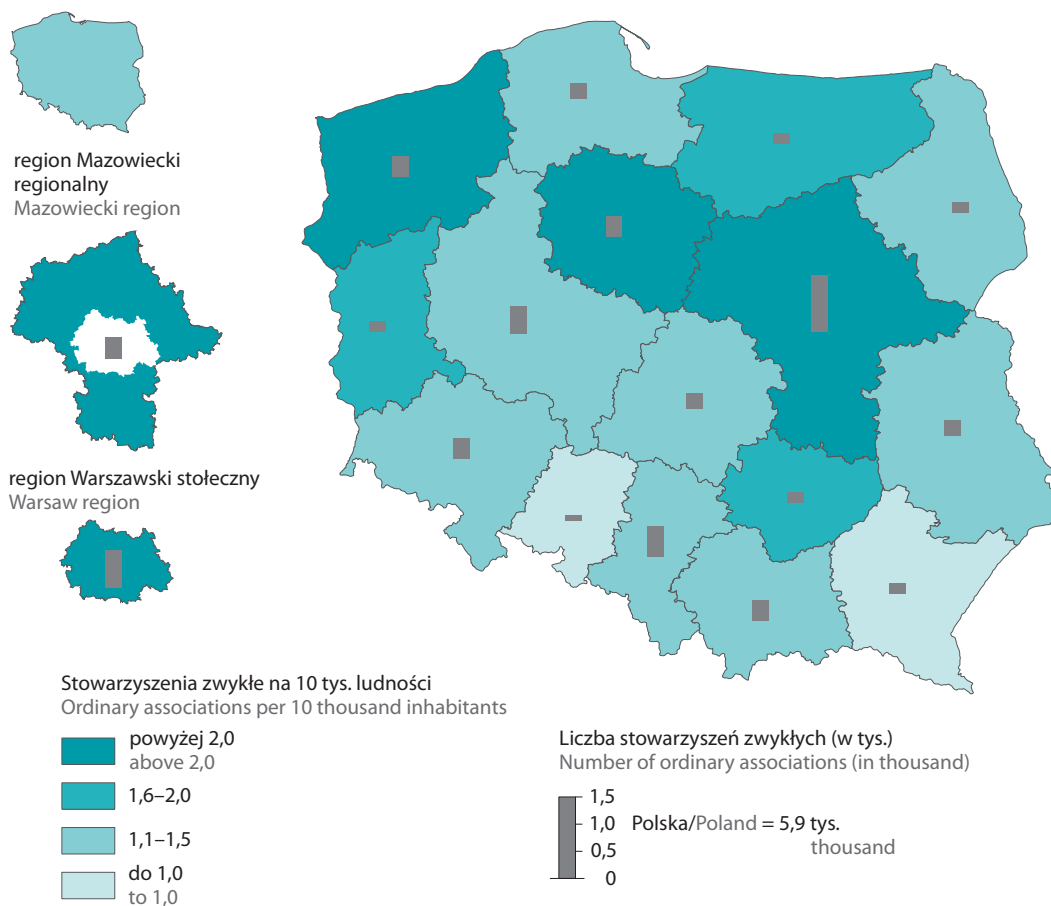
Map 7. Structure of the associations and similar organizations by voivodships and regions in 2018

Zbiorowość rejestrowych stowarzyszeń i podobnych organizacji społecznych w całym kraju dzieliła się na typowe stowarzyszenia i organizacje społeczne (49,9%), następnie stowarzyszenia sportowe (26,3%), ochotnicze straże pożarne (20,2%) i najmniej liczne – koła łowieckie (3,6%). Jednak w poszczególnych województwach rozkład tych grup organizacji był wyraźnie zróżnicowany. Typowe stowarzyszenia dominowały wśród stowarzyszeń i podobnych organizacji społecznych w województwie warmińsko-mazurskim (56,8%) i pomorskim (56,0%). Stowarzyszenia sportowe najliczniej działały w województwach granicznych Polski zachodniej (32,3% w województwie dolnośląskim, 30,9% w zachodniopomorskim, 30,2% w lubuskim, 29,3% w opolskim) oraz śląskim (31,0%). Natomiast wyższy niż w całym kraju udział ochotniczych straży pożarnych wśród stowarzyszeń i podobnych organizacji społecznych widoczny był w województwach: lubelskim (32,9%), świętokrzyskim (30,8%) i łódzkim (29,1%). Udział kół łowieckich wyróżniał się z kolei w województwie lubuskim (5,3%).

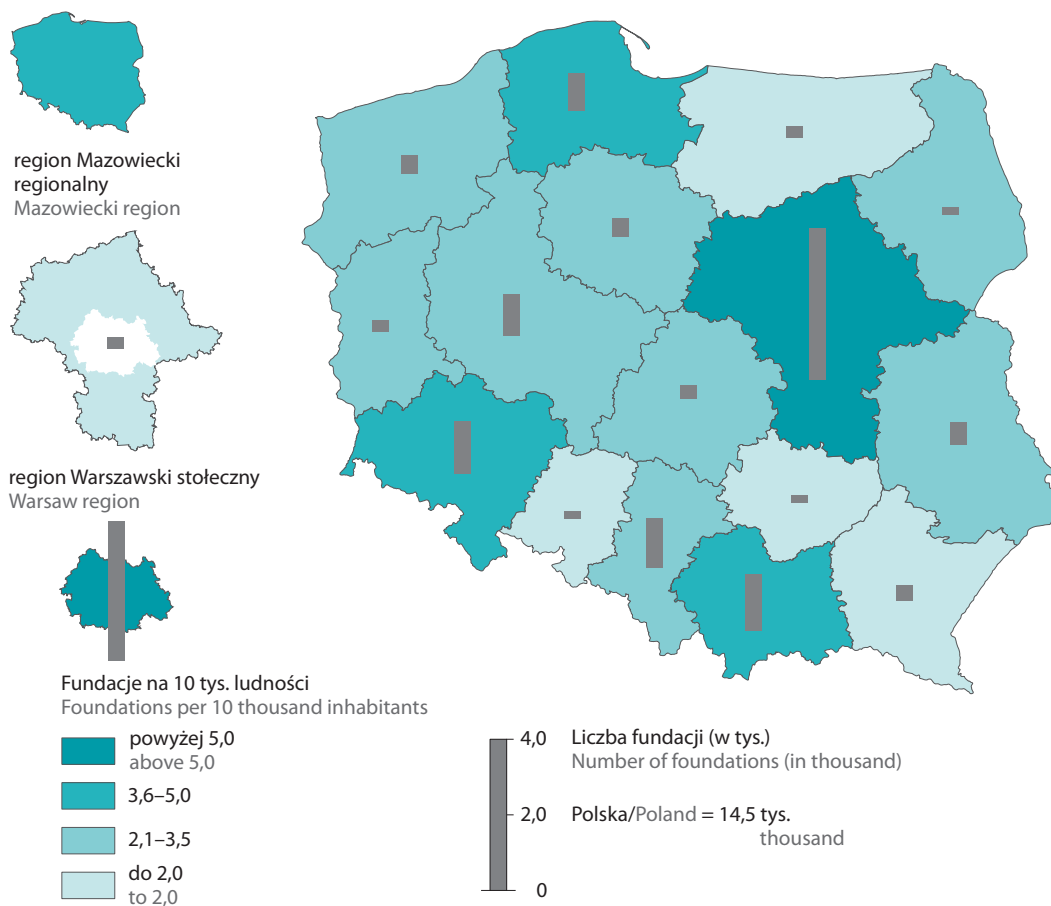
Struktura stowarzyszeń i podobnych organizacji społecznych zasadniczo nie uległa zmianie w stosunku do 2014 r. Niewielkie zmiany w strukturze tych podmiotów zanotowano w poszczególnych województwach. W województwie świętokrzyskim o 4,7 p. proc. zwiększył się udział typowych stowarzyszeń i organizacji społecznych, znacząco za to zmalał udział ochotniczych straży pożarnych (o 3,1 p. proc.). Relatywnie wyraźne różnice cechowały także województwo małopolskie, w którym udział typowych stowarzyszeń i organizacji społecznych zwiększył się o 2,7 p. proc., a zmniejszył się udział stowarzyszeń sportowych (o 2,1 p. proc.). Znacząco zmalał udział typowych stowarzyszeń i organizacji społecznych w województwie opolskim (o 3,6 p. proc.), co równocześnie towarzyszyło zwiększeniu się udziału ochotniczych straży pożarnych i stowarzyszeń sportowych (odpowiednio o 1,8 p. proc. i 1,5 p. proc.).

Mapa 8. Stowarzyszenia zwykłe według województw i regionów w 2018 r.
 Map 8. Ordinary associations by voivodships and regions in 2018

W województwie mazowieckim wystąpił największy spadek liczby aktywnych stowarzyszeń zwykłych w stosunku do 2014 r. z 1,8 tys. do 1,1 tys., tym samym wskaźnik dostępności tych organizacji zmniejszył się o 1,3. Z kolei w województwie kujawsko-pomorskim wystąpił największy wzrost liczby aktywnych stowarzyszeń zwykłych z 0,1 tys. do 0,4 tys., co spowodowało wzrost dostępności organizacji na tym obszarze o 1,4 i był to największy wzrost wśród województw.

Mapa 9. Fundacje według województw i regionów w 2018 r.
 Map 9. Foundations by voivodships and regions in 2018

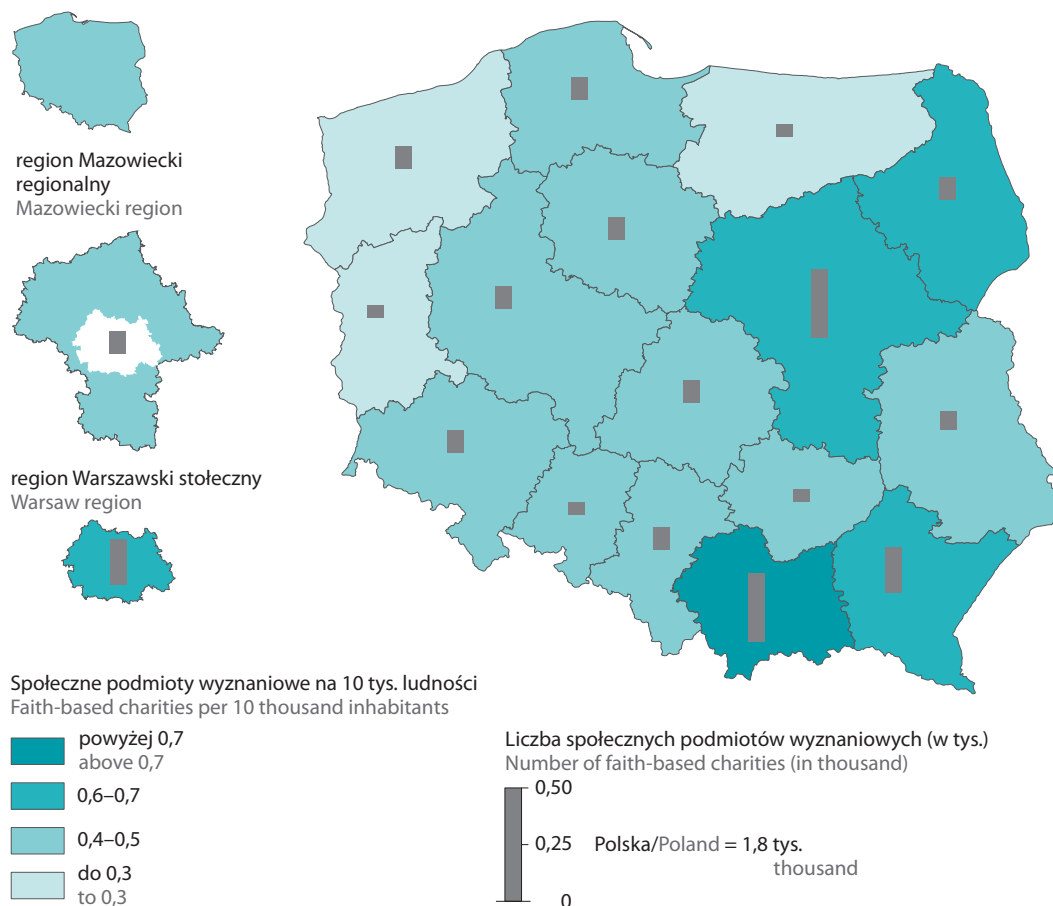

W województwie mazowieckim zlokalizowane były siedziby 4,0 tys. działających w Polsce fundacji, z czego 3,7 tys. mieściło się w regionie Warszawskim stołecznym. Ponadto duża liczba fundacji miała siedziby w województwach: małopolskim (1,5 tys.), dolnośląskim (1,4 tys.) i śląskim (1,3 tys.).

Liczebność fundacji między 2014 r. a 2018 r. zwiększyła się w Polsce o 3,9 tys. (35,9%). Najwięcej fundacji przybyło w województwie mazowieckim i małopolskim (po 0,5 tys.), relatywnie wysoki wzrost charakteryzował także województwo dolnośląskie i śląskie (po 0,4 tys.). Zwiększyła się także dostępność fundacji, wartość wskaźnika wzrosła o 1,0 dla Polski, przy czym największy wzrost dostępności fundacji zanotowano w województwie dolnośląskim (wzrost wskaźnika o 1,4). Znacznie zwiększyła się także dostępność fundacji w województwie małopolskim i zachodniopomorskim (wzrost wskaźnika o 1,3).

Mapa 10. Społeczne podmioty wyznaniowe według województw i regionów w 2018 r.

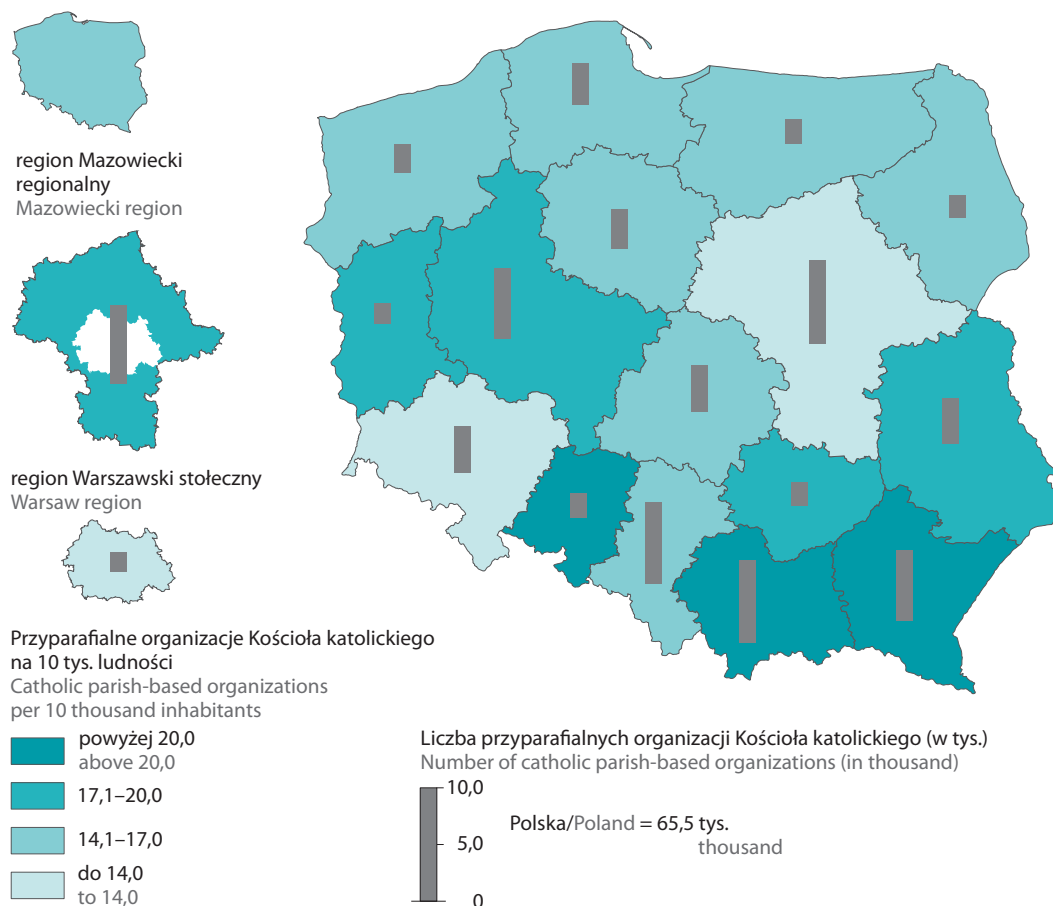
Map 10. Faith-based charities by voivodships and regions in 2018

Najwięcej społecznych podmiotów wyznaniowych działało w województwach: mazowieckim (16,9%) oraz małopolskim (15,3%), a następnie śląskim (10,8%) i podkarpackim (8,7%).

Niewielki wzrost liczebności społecznych podmiotów w skali kraju (o 1,3%) przekłada się na brak istotnych zmian w zakresie liczebności i dostępności tych organizacji w poszczególnych województwach w stosunku do 2014 r. Uwzględniając województwa, w których działało więcej niż 50 takich podmiotów, znacząca różnica wystąpiła w województwie kujawsko-pomorskim, w którym wzrosła liczba organizacji o 11,9%, a wskaźnik dostępności wzrósł z 0,3 do 0,4. Istotnie zmniejszyła się liczba społecznych podmiotów wyznaniowych w województwie podkarpackim (o 11,8%), gdzie wskaźnik dostępności zmniejszył się z 0,8 do 0,7.

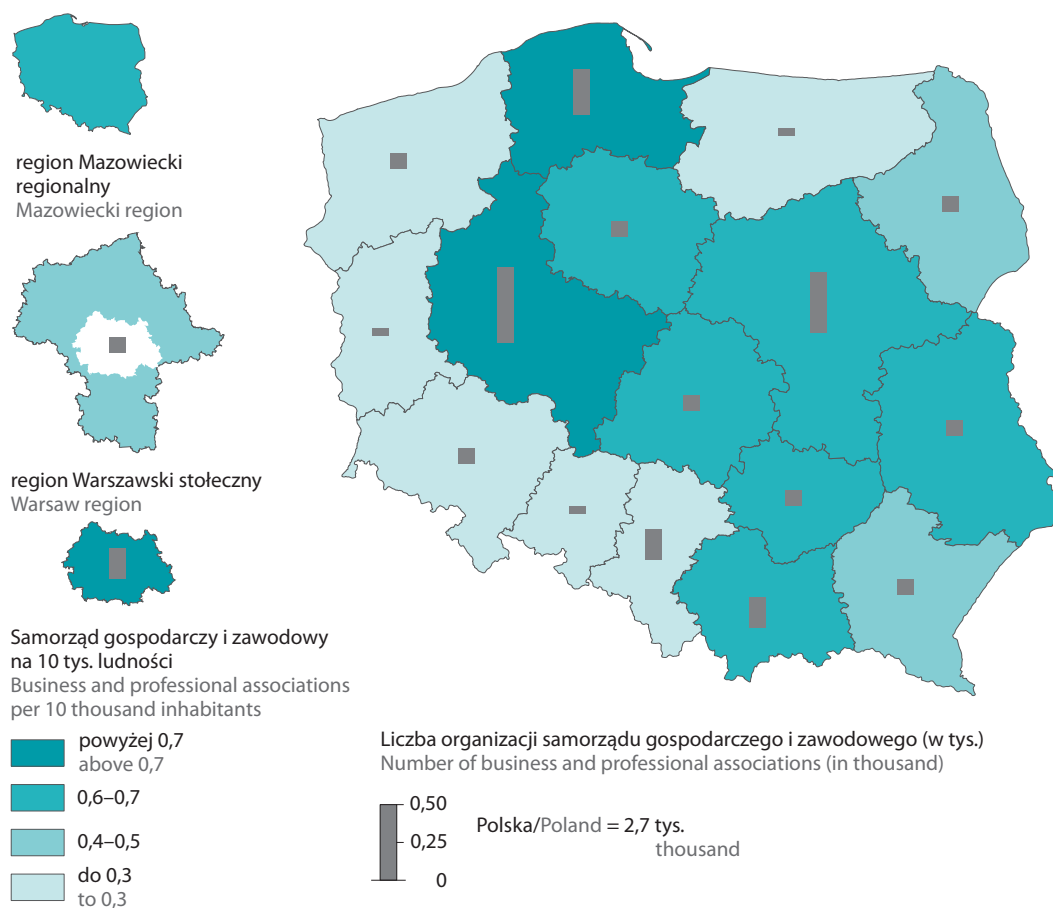
Mapa 11. Przyparafialne organizacje Kościoła katolickiego według województw i regionów w 2018 r.
Map 11. Catholic parish-based organization by voivodships and regions in 2018

Województwami o liczbie przyparafialnych organizacji Kościoła katolickiego przekraczającej 7,0 tys. były: mazowieckie, małopolskie i śląskie. Na terenie województwa lubelskiego i podlaskiego liczebność tych podmiotów nie przekroczyła 2,0 tys.

Ogółem w skali kraju w stosunku do 2013 r. przybyło 7,1% nowych przyparafialnych organizacji Kościoła katolickiego. Najwięcej nowych podmiotów powstało w województwie lubuskim, gdzie nastąpił wzrost ich liczby o 21,4%, a wskaźnik dostępności wzrósł z 14,6 do 17,8. Relatywnie wysoki wzrost liczby omawianych organizacji odnotowano także w województwie świętokrzyski, w którym liczba ta zwiększyła się o 18,3%, a wskaźnik dostępności zwiększył się o 2,9 (z 14,2 do 17,1). Jedynym województwem, w którym odnotowano spadek liczby aktywnych przyparafialnych organizacji Kościoła katolickiego było województwo dolnośląskie (o 4,7%), w którym zmniejszył się także wskaźnik dostępności (z 14,7 do 14,0).

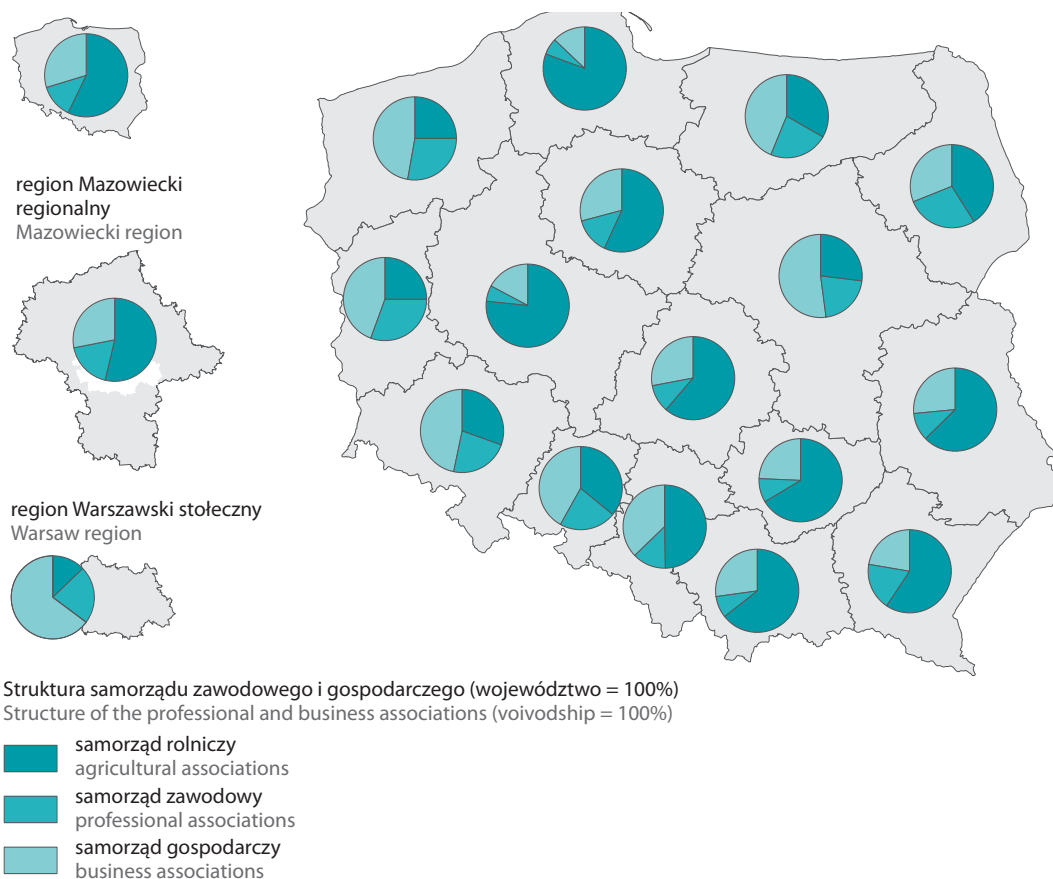
Mapa 12. Samorząd gospodarczy i zawodowy według województw i regionów w 2018 r.
 Map 12. Business and professional associations by voivodships and regions in 2018

Najwięcej spośród 2,7 tys. aktywnych organizacji samorządu zawodowego i gospodarczego zlokalizowanych było w województwach wielkopolskim (18,9%), a następnie mazowieckim (13,2%) i pomorskim (12,9%). Natomiast najmniej organizacji samorządowych mieściło się w województwach: lubuskim (1,3%), opolskim (1,6%) i warmińsko-mazurskim (1,8%).

Liczba organizacji samorządu gospodarczego i zawodowego zmniejszyła się o 0,3 tys. w stosunku do 2014 r., tym samym wskaźnik dostępności zmniejszył się o 0,1. Jedynie w województwie dolnośląskim i pomorskim liczba tych podmiotów nie uległa zmniejszeniu, największy ich spadek zanotowano w województwie podlaskim (o 0,1 tys.), co skutkowało zmniejszeniem wskaźnika dostępności na tym obszarze z 1,2 do 0,5.

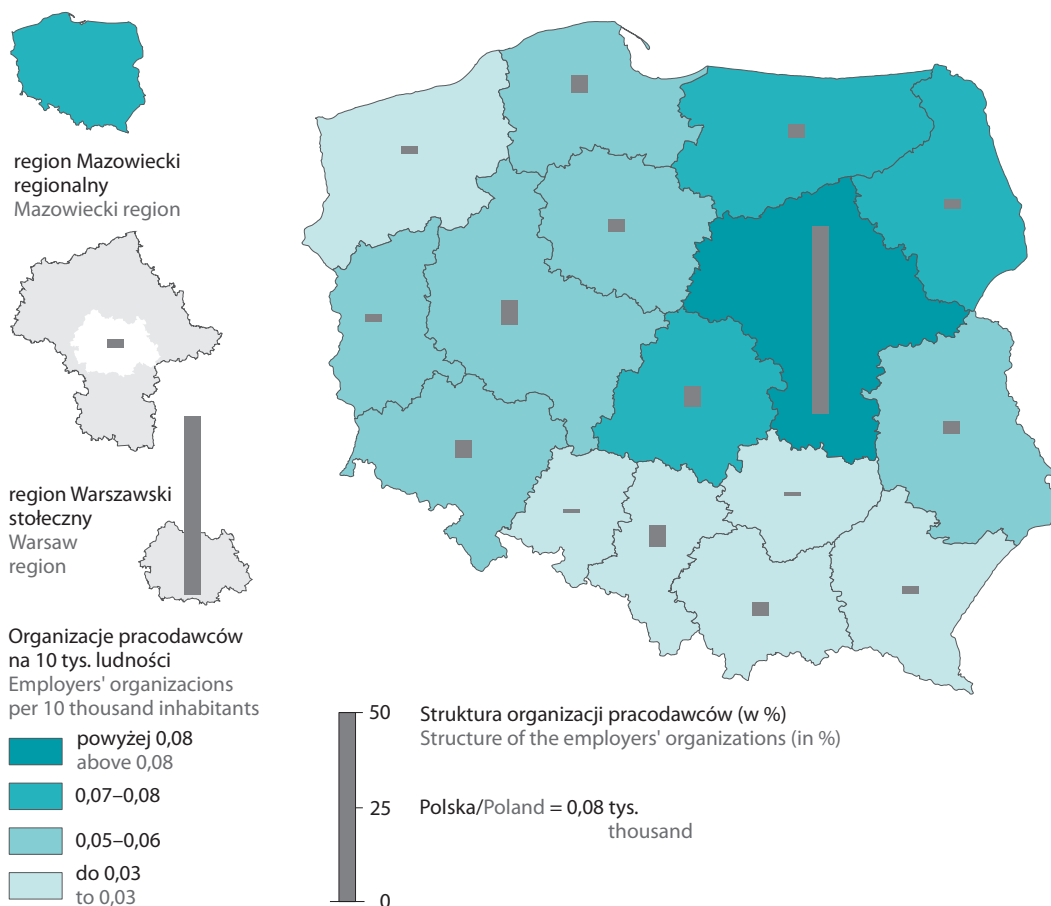
Mapa 13. Struktura samorządu gospodarczego i zawodowego według województw i regionów w 2018 r.
 Map 13. Structure of the business and professional associations by voivodships and regions in 2018

Największy udział organizacji samorządu rolniczego w strukturze organizacji samorządu zawodowego i gospodarczego występował w województwie pomorskim (80,7%). Relatywnie wysokim ich udziałem charakteryzowało się także województwo wielkopolskie (76,6%), natomiast najmniejszym – region Warszawski stołeczny (12,8%). Udział organizacji samorządu zawodowego był największy w województwie lubuskim (30,6), z kolei w województwie pomorskim i wielkopolskim ich udział jedynie przekraczał 6% (odpowiednio 6,4% i 6,2%). Wśród wszystkich województw najwyższy odsetek organizacji samorządu gospodarczego odnotowano w województwie mazowieckim (52,1%). W regionie Warszawskim stołecznym wyniósł on 64,8%.

Mapa 14. Organizacje pracodawców według województw i regionów w 2018 r.

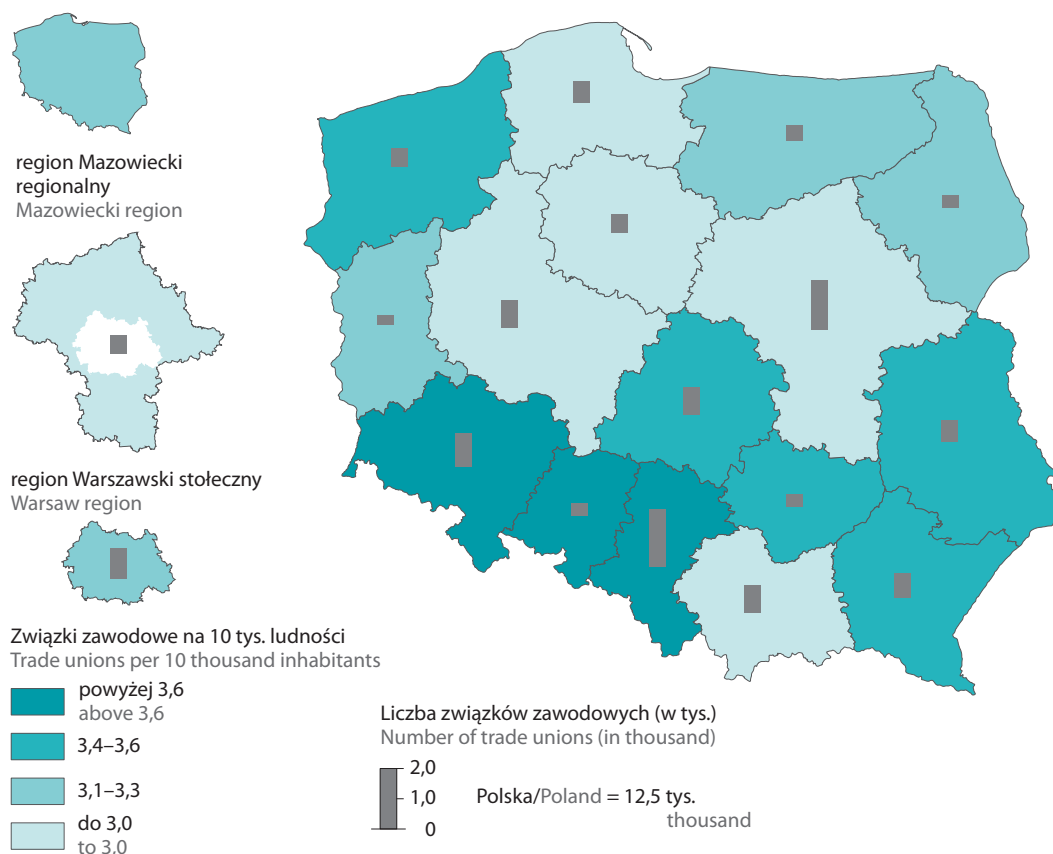
Map 14. Employers' organizations by voivodships and regions in 2018

Liczebność organizacji pracodawców zwiększyła się w stosunku do 2014 r. o 15,7%. Wyraźny wzrost liczby organizacji pracodawców wystąpił w województwie mazowieckim, w którym w 2014 r. działało 135 takich podmiotów, a ich liczebność wzrosła w 2018 r. do 157 organizacji. Stanowiły one niemal połowę wszystkich działających w Polsce organizacji pracodawców. Najniższy odsetek omawianych podmiotów odnotowano w województwach: opolskim i świętokrzyskim (po 0,9%).

Mapa 15. Związki zawodowe według województw i regionów w 2018 r.

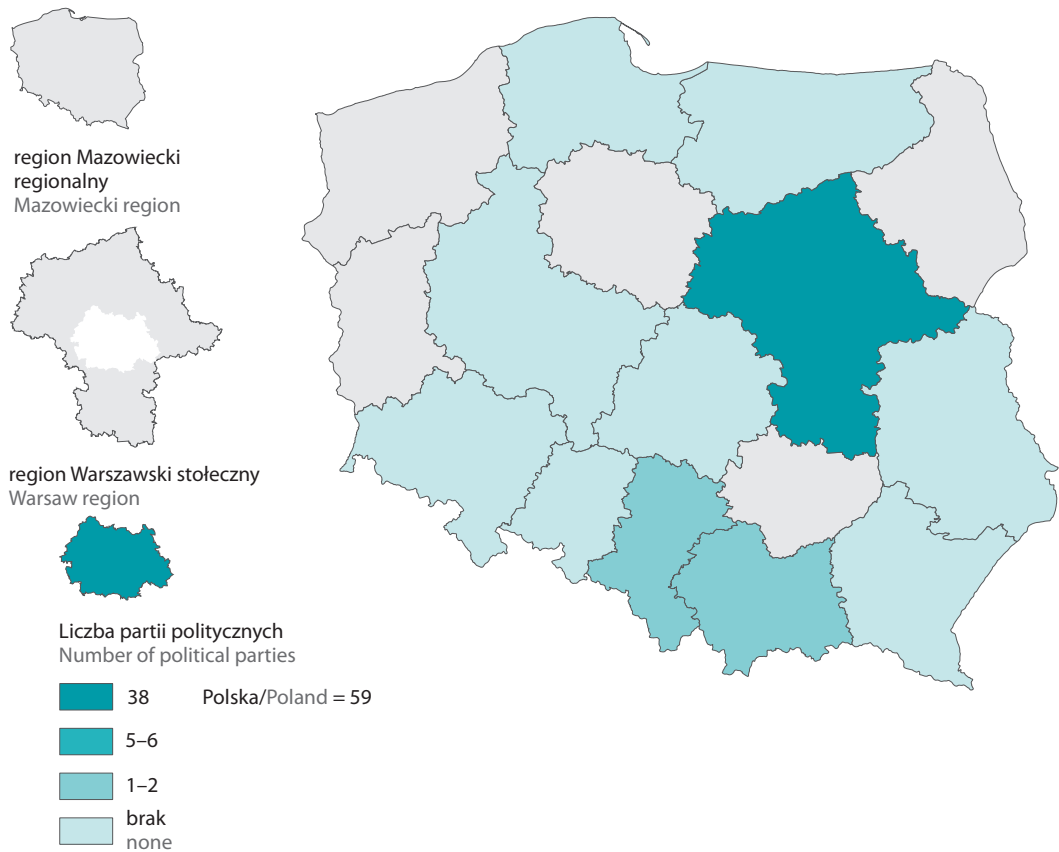
Map 15. Trade unions by voivodships and regions in 2018

Spośród 12,5 tys. aktywnych związków zawodowych 14,9% zlokalizowanych było w województwie śląskim, a w województwie mazowieckim – 12,5%.

Liczba aktywnych związków zawodowych zmalała w stosunku do 2014 r. o 0,4 tys. (2,8%). Największy spadek liczby tych podmiotów wystąpił w województwach: śląskim, wielkopolskim i łódzkim (o 0,1 tys.). W województwach podlaskim i wielkopolskim wystąpił największy spadek wskaźnika dostępności (o 0,3), natomiast w województwach: kujawsko-pomorskim, lubelskim, lubuskim, mazowieckim i świętokrzyskim wzrosła liczba związków zawodowych i niewielkiej poprawie uległ wskaźnik dostępności (maksymalnie o 0,2 w województwie lubelskim).

Mapa 16. Partie polityczne według województw i regionów w 2018 r.
 Map 16. Political parties by voivodships and regions in 2018

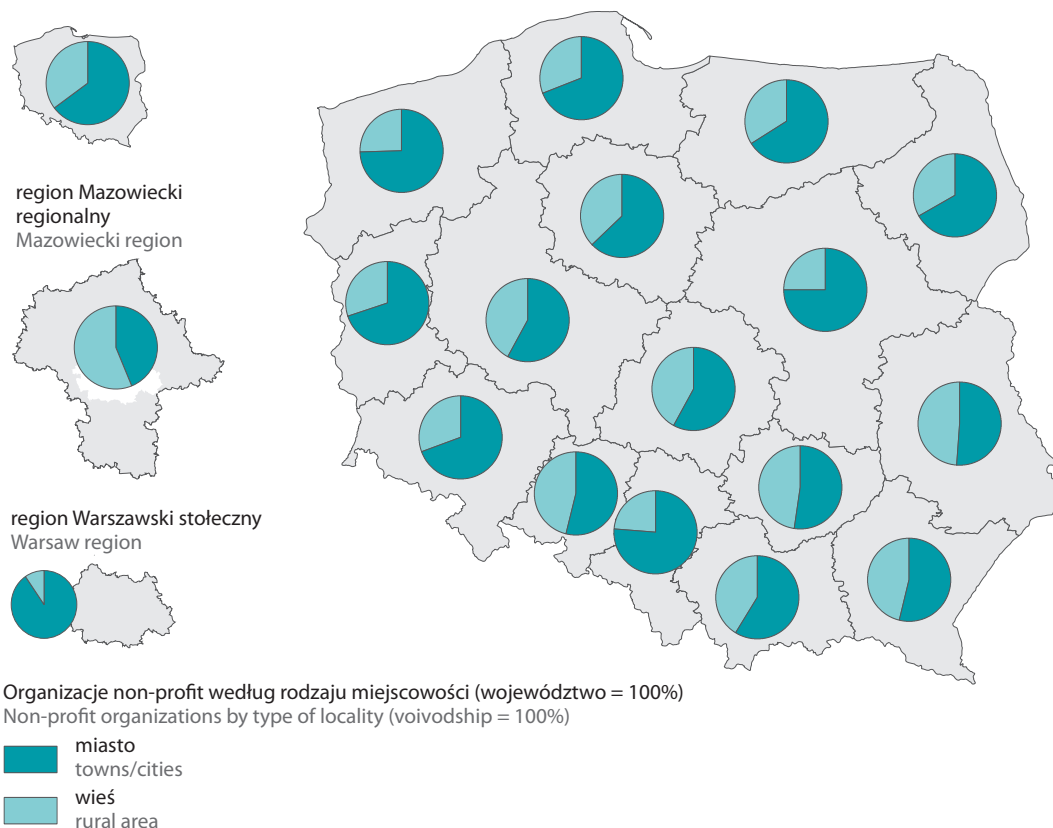

Zdecydowanie najwięcej partii swoje siedziby miało w regionie Warszawskim stołecznym (38), natomiast w 5 województwach nie była zlokalizowana żadna siedziba ugrupowania (kujawsko-pomorskie, lubuskie, podlaskie, świętokrzyskie i zachodnio-pomorskie).

W województwie śląskim aktywnie działało o 4 partie polityczne więcej niż w 2014 r. W pozostałych województwach nie odnotowano tak istotnego wzrostu liczby partii.

Mapa 17. Struktura organizacji non-profit według lokalizacji siedziby w województwach i regionach w 2018 r.

Map 17. Non-profit organizations by type of locality in voivodships and regions in 2018

Siedziby organizacji non-profit częściej zlokalizowane były w mieście niż na wsi (64,8% wobec 35,2%) przy strukturze ludności 60,1% w miastach i 39,9% na wsi. Udział organizacji mających siedzibę w mieście znacząco przewyższał udział organizacji zlokalizowanych na wsi w województwach: śląskim (76,3%), mazowieckim (75,0%) oraz zachodniopomorskim (74,5%).

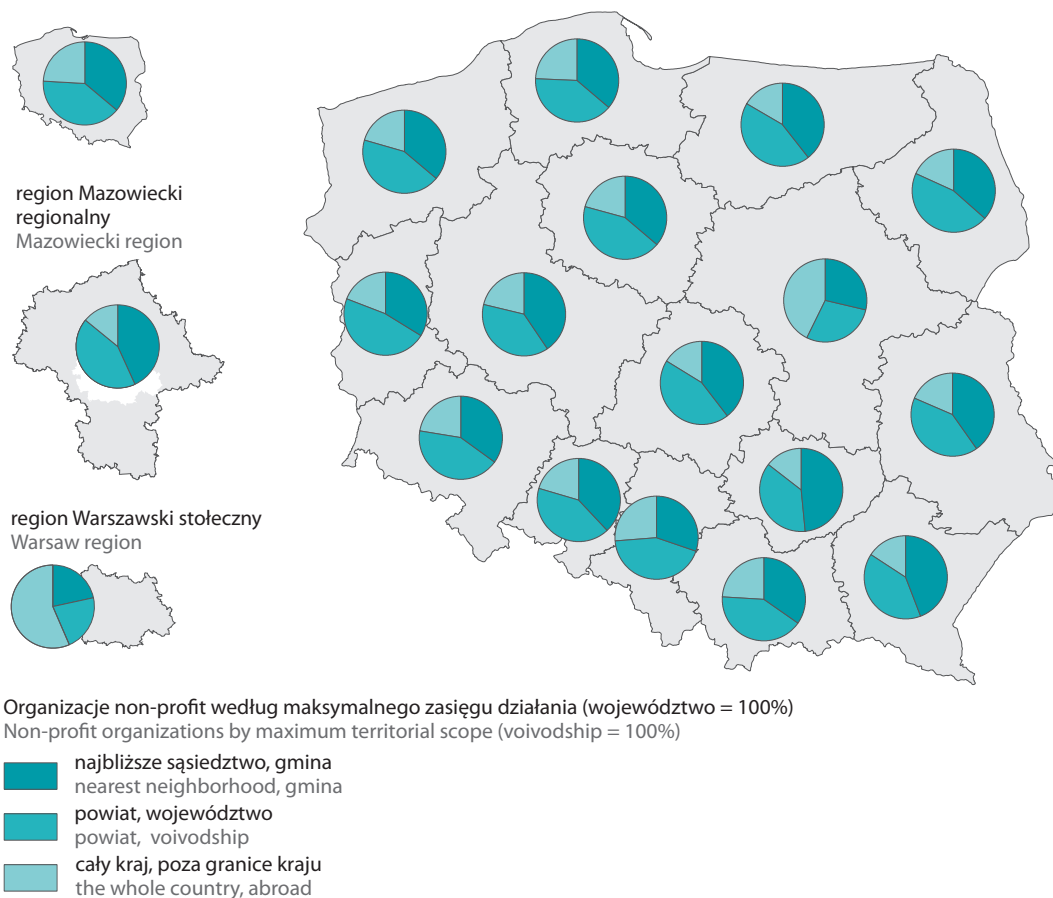
Udział organizacji mających siedzibę w miastach zmniejszył się w skali kraju w stosunku do 2014 r. o 1,1 p. proc. Wśród województw największy spadek udziału organizacji mających siedzibę w miastach wystąpił w województwie łódzkim (z 63,7% w 2014 r. do 58,0% w 2018 r.). W pięciu województwach zmniejszył się udział organizacji mających siedzibę na wsi, największa zmiana wystąpiła w województwie lubuskim, w którym udział tych podmiotów zmniejszył się z 33,9% do 30,1%.

3.2. Charakterystyka prowadzonej działalności

3.2. Characteristics of the activity

Mapa 18. Struktura organizacji non-profit według maksymalnego zasięgu działania w województwach i regionach w 2018 r.

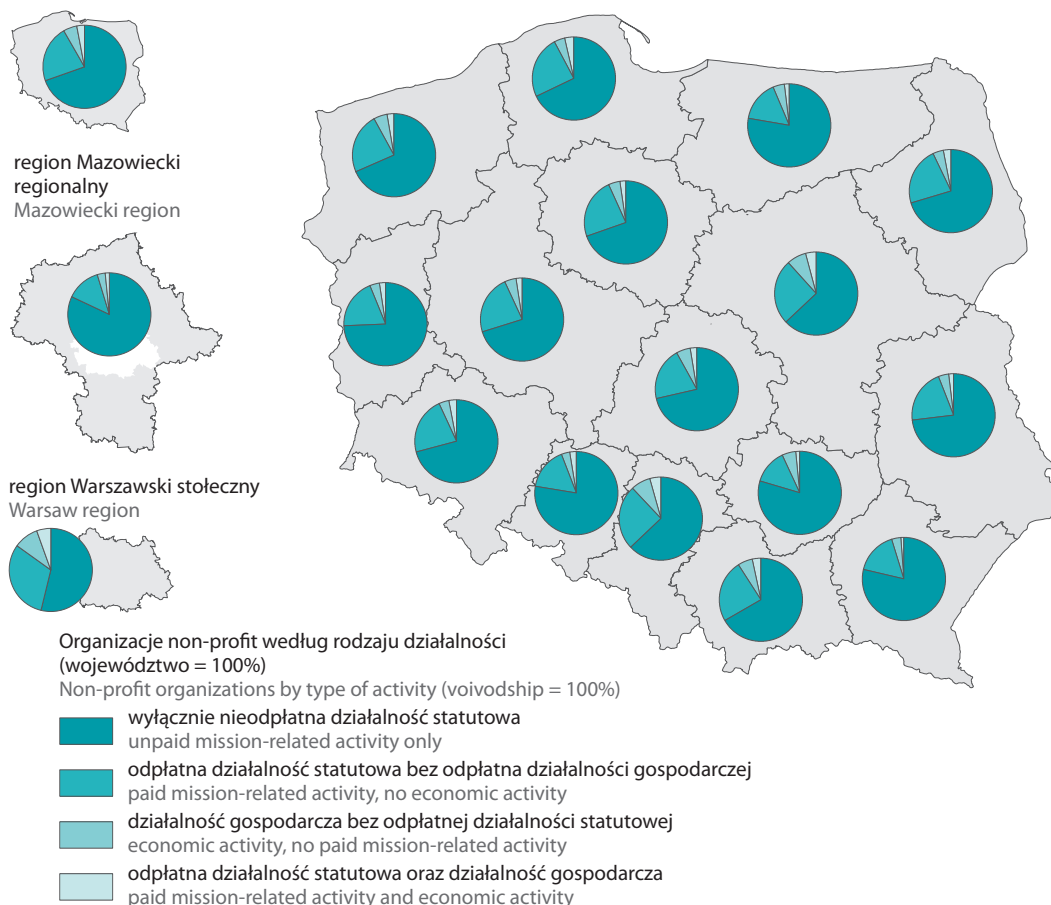
Map 18. Non-profit organizations by maximum territorial scope in voivodships and regions in 2018

Ponad połowa organizacji regionu Warszawskiego stołecznego (56,5%) swoją działalność prowadziła na terenie całego kraju lub poza jego granicami. W województwie mazowieckim odsetek ten wyniósł 42,7%. Najwięcej organizacji non-profit niewykraczających ze swoją działalnością poza gminę występowało w województwie świętokrzyskim (48,5%). W stosunku do 2014 r. zwiększył się w Polsce udział podmiotów, których działalność nie wykraczała poza granice powiatu lub województwa (o 2,1 p. proc.). Wśród województw największą zmianę odnotowano w województwie opolskim. Udział organizacji non-profit niewykraczających swoją działalnością poza granicę gminy zmniejszył się w nim o 6,9 p. proc., a zwiększył się udział podmiotów o szerszym zasięgu działania (dla granicy powiatu lub województwa – o 3,1 p. proc., a dla kraju i poza jego granice – o 3,8 p. proc.). Z kolei znacząco zmniejszył się udział organizacji o najszerszym zasięgu działalności w województwie warmińsko-mazurskim (z 20,9% do 16,6%), tym samym zwiększył się udział podmiotów działających nie szerzej niż granice jednej gminy (o 4,2 p. proc.).

Mapa 19. Struktura organizacji non-profit według rodzaju działalności w województwach i regionach w 2018 r.

Map 19. Non-profit organizations by type of activity in voivodships and regions in 2018

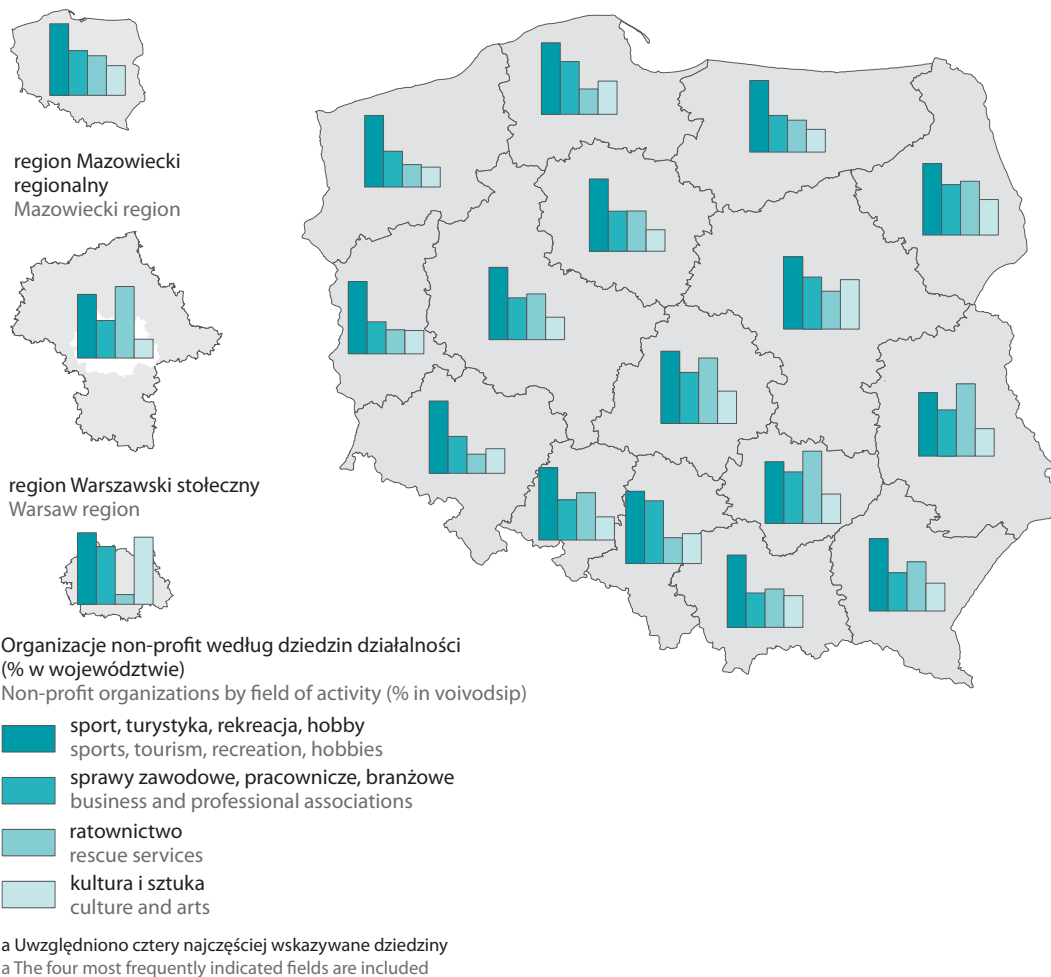

Wśród organizacji sektora non-profit 69,6% podmiotów prowadziło wyłącznie nieodpłatną działalność statutową. Najwyższy ich odsetek występował w województwach świętokrzyskim (79,6%) i podkarpackim (78,8%), a następnie warmińsko-mazurskim (77,7%) i opolskim (77,6%). Na drugim biegunie znajdowało się województwo mazowieckie, w którym 63,0% organizacji prowadziło wyłącznie nieodpłatną działalność statutową, natomiast 11,7% angażowało się w działalność gospodarczą.

O 5,3 p. proc. zmniejszył się w stosunku do 2014 r. udział podmiotów prowadzących wyłącznie nieodpłatną działalność statutową. Jednocześnie zwiększył się udział podmiotów świadczących swoje usługi w ramach odpłatnej działalności statutowej bądź prowadzących działalność gospodarczą. Zaobserwowano to w piętnastu województwach, jedynie w województwie warmińsko-mazurskim nie zmniejszył się udział podmiotów świadczących usługi wyłącznie nieodpłatnie. Największa różnica w stosunku do 2014 r. w strukturze podmiotów ze względu na rodzaj działalności odnotowano w województwie śląskim. Na tym obszarze o 10,8 p. proc. zmniejszył się udział organizacji prowadzących wyłącznie nieodpłatną działalność statutową przy równocześnie znacznym zwiększeniu się udziału podmiotów prowadzących odpłatną działalność statutową (o 8,4 p. proc.).

Mapa 20. Odsetek organizacji non-profit według głównej dziedziny działalności^a w województwach i regionach w 2018 r.

Map 20. Non-profit organizations by the main field^a of activity in voivodships and regions in 2018

Na terenach wszystkich województw w strukturze organizacji non-profit dominowały podmioty działające głównie w dziedzinie sportu, turystyki, rekreacji i hobby, a największy ich udział przypadał na województwo lubuskie (32,0%). W województwie śląskim wysoki udział podmiotów zajmujących się głównie sprawami zawodowymi, pracowniczymi i branżowymi (22,2%) związany był z największym udziałem w tym regionie związków zawodowych (działało tam 14,9% organizacji związkowych).

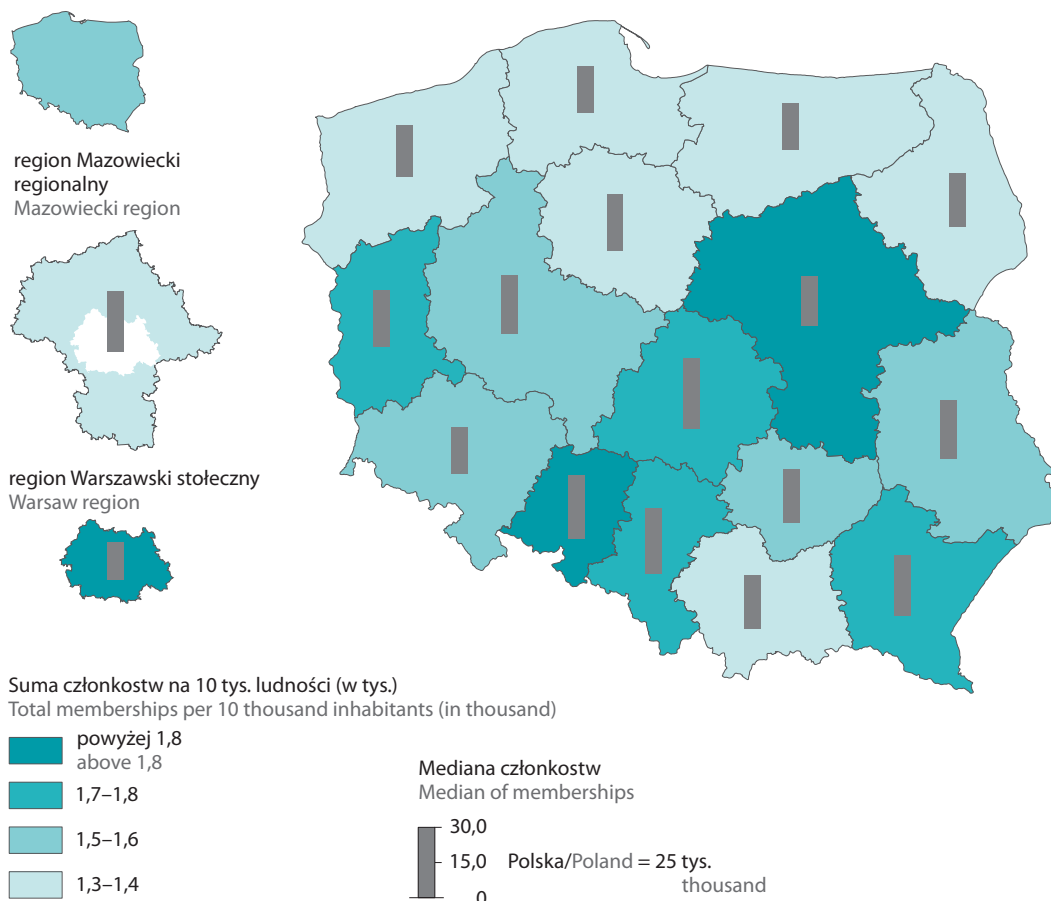
Różnice w stosunku do 2014 r. w skali kraju w strukturze organizacji według głównej dziedziny działalności są nieznaczne (zmiany maksymalnie o 1,2 p. proc.). Na poziomie województw również nie odnotowano znaczących zmian, w przedstawionej strukturze na przestrzeni czterech lat zaszły zmiany na poziomie nie większym niż 3,4 p. proc. (o tyle zmniejszył się udział organizacji prowadzących głównie działalność w dziedzinie kultury i sztuki w województwie warmińsko-mazurskim). W województwie lubelskim oraz świętokrzyskim na podobnym poziomie zmniejszył się udział ratownictwa (odpowiednio o 3,2 p. proc. i 3,1 p. proc.).

3.3. Członkostwo i praca społeczna

3.3. Memberships and voluntary work

Mapa 21. Członkostwo w organizacjach non-profit według województw i regionów w 2018 r.^a

Map 21. Memberships in non-profit sector organizations by voivodships and regions in 2018^a

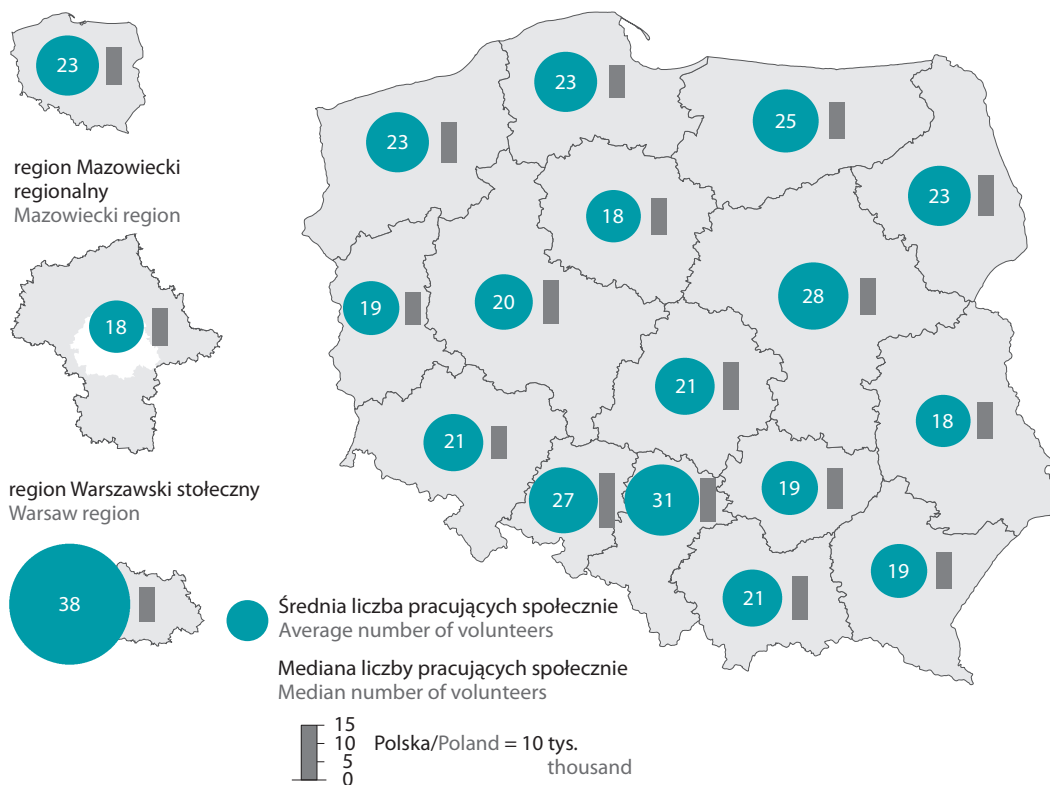

^a Analiza obejmuje wyłącznie organizacje, których maksymalny zasięg działalności nie przekraczał poza granice województwa
^a The analysis includes only organizations with maximum territorial scope of voivodships.

W Polsce w 2018 r. odnotowano 10,9 mln członkostw w rejestrowych organizacjach non-profit, z czego 4,6 mln przypadało na organizacje ogólnopolskie nieuwzględnione na powyższej mapie. Najwyższą medianą liczby członkostw charakteryzowało się województwo łódzkie oraz śląskie (30 osób), a najniższą warmińsko-mazurskie (21 osób).

W skali kraju mediana liczby członkostw w stosunku do 2014 r. nie uległa zmianie, różnice zanotowano na poziomie wojewódzkim. Największy spadek wartości mediany liczby członkostw przypadł na województwo małopolskie (z 28 na 24). Z kolei w województwie śląskim mediana liczby członkostw wzrosła z 25 do 30. W województwie mazowieckim przypadało najwięcej członkostw na 10 tys. ludności (2,2 tys.), zaś najmniejsza wartość wskaźnika przypadała na województwo kujawsko-pomorskie i pomorskie (1,3 tys.).

Mapa 22. Praca społeczna^a w organizacjach non-profit według województw i regionów w 2018 r.^b
Map 22. Indicators^a of voluntary work in non-profit organizations by voivodships and regions in 2018^b

a Miary liczone dla organizacji korzystających z pracy społecznej

a Indicators calculated for organizations having volunteers

b Analiza obejmuje wyłącznie organizacje, których maksymalny zasięg działalności nie wykraczał poza granice województwa

b The analysis includes only organizations with maximum territorial scope of voivodships.

W regionie Warszawskim stołecznym średnio w jednej organizacji pracowało społecznie 38 osób i był to najwyższy wskaźnik wśród regionów i województw w 2018 r. Najwyższa mediana pracujących społecznie charakteryzowała województwo opolskie, w którym w połowie organizacji społecznie pracowało nie więcej niż 15 osób. Mediana liczby osób pracujących społecznie zmniejszyła się w stosunku do 2014 r. o 3 osoby w skali kraju.

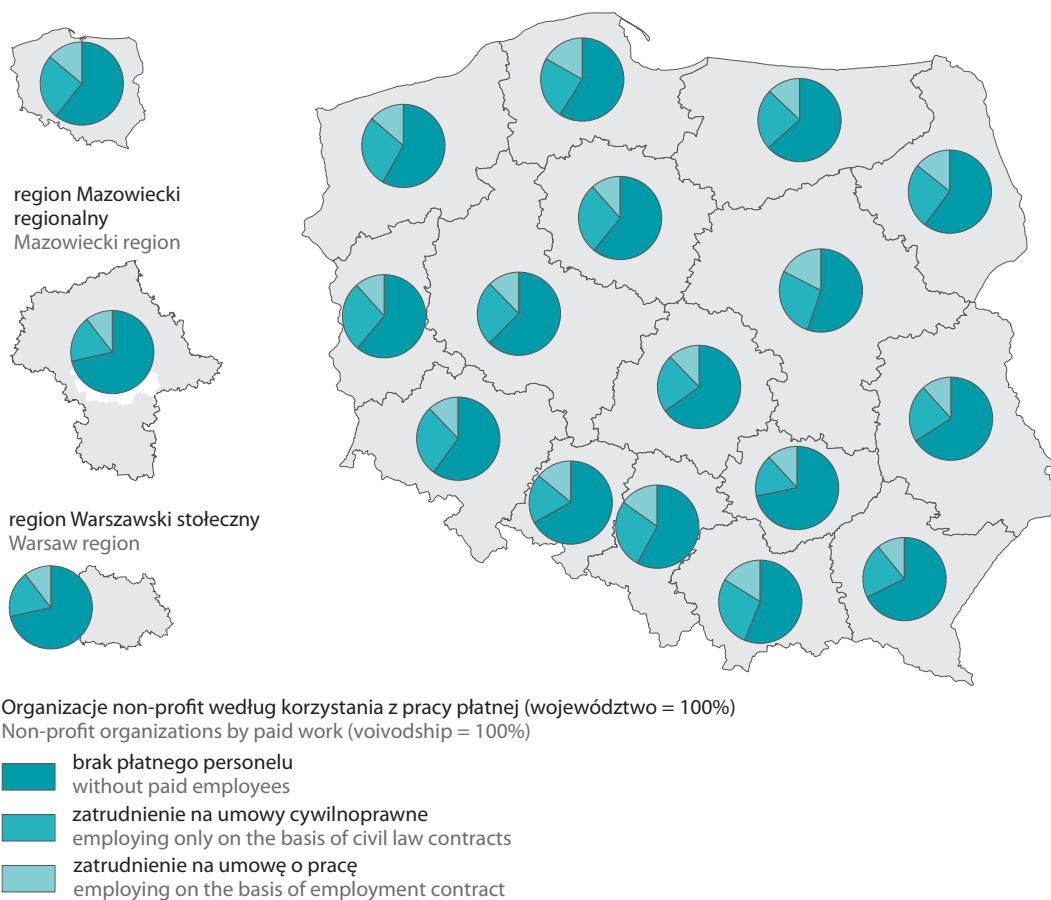
Największe zróżnicowanie wystąpiło w regionie Warszawskim stołecznym, gdzie średnia pracujących społecznie była ponad 4-krotnie większa od mediany. Wśród województw to mazowieckie cechowało największe zróżnicowanie (średnia prawie 3-krotnie większa od mediany), a najmniejsze zróżnicowanie wystąpiło w województwie łódzkim (stosunek średniej do mediany wyniósł 1,6).

3.4. Praca płatna

3.4. Paid work

Mapa 23. Struktura organizacji non-profit według korzystania z pracy płatnej w województwach i regionach w 2018 r.

Map 23. Structure of non-profit organizations by use of paid work in voivodships and regions in 2018

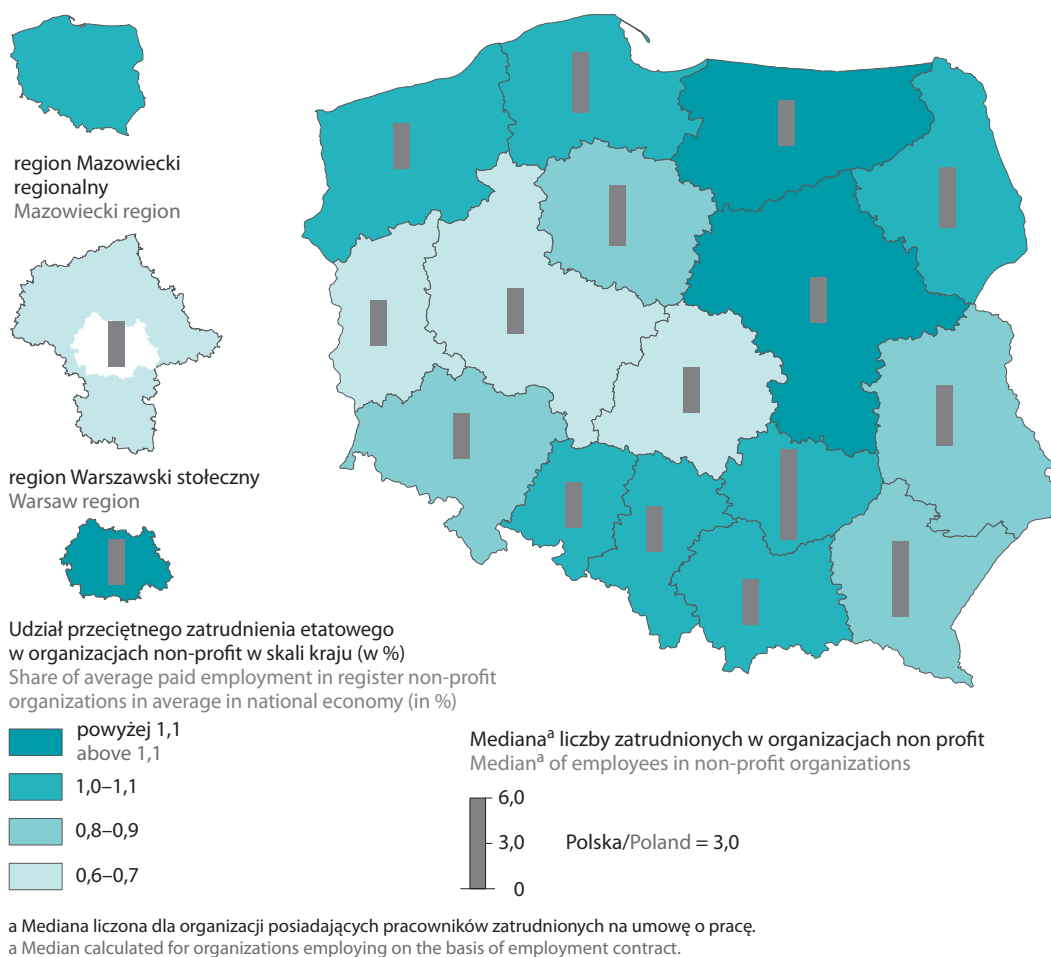

Wśród rejestrowych organizacji non-profit 60,8% nie korzystało w 2018 r. z żadnej formy pracy płatnej. Największy odsetek organizacji opierających swoją działalność wyłącznie na pracy społecznej wystąpił w województwie świętokrzyskim (71,9%), a następnie podkarpackim (67,7%), zaś najniższy wśród organizacji mazowieckich (55,3%).

W skali kraju w stosunku do 2014 r. zmniejszył się udział podmiotów nieposiadających płatnego personelu (o 4,3 p. proc.), największy spadek wystąpił w województwie zachodniopomorskim (o 6,8 p. proc.). Zwiększył się natomiast udział podmiotów zatrudniających na umowy cywilnoprawne, największy wzrost zanotowano w województwie kujawsko-pomorskim (z 20,0% do 27,7%). Udział organizacji zatrudniających na umowę o pracę nie uległ znacznej zmianie, największy jego wzrost przypadał w województwie opolskim (o 2,9 p. proc.), spadek – w województwie podkarpackim (o 2,1 p. proc.).

Mapa 24. Zatrudnienie na podstawie stosunku pracy w organizacjach non-profit w województwach i regionach w 2018 r.

Map 24. Employment on the basis of employment contract in non-profit organizations in voivodships and regions in 2018

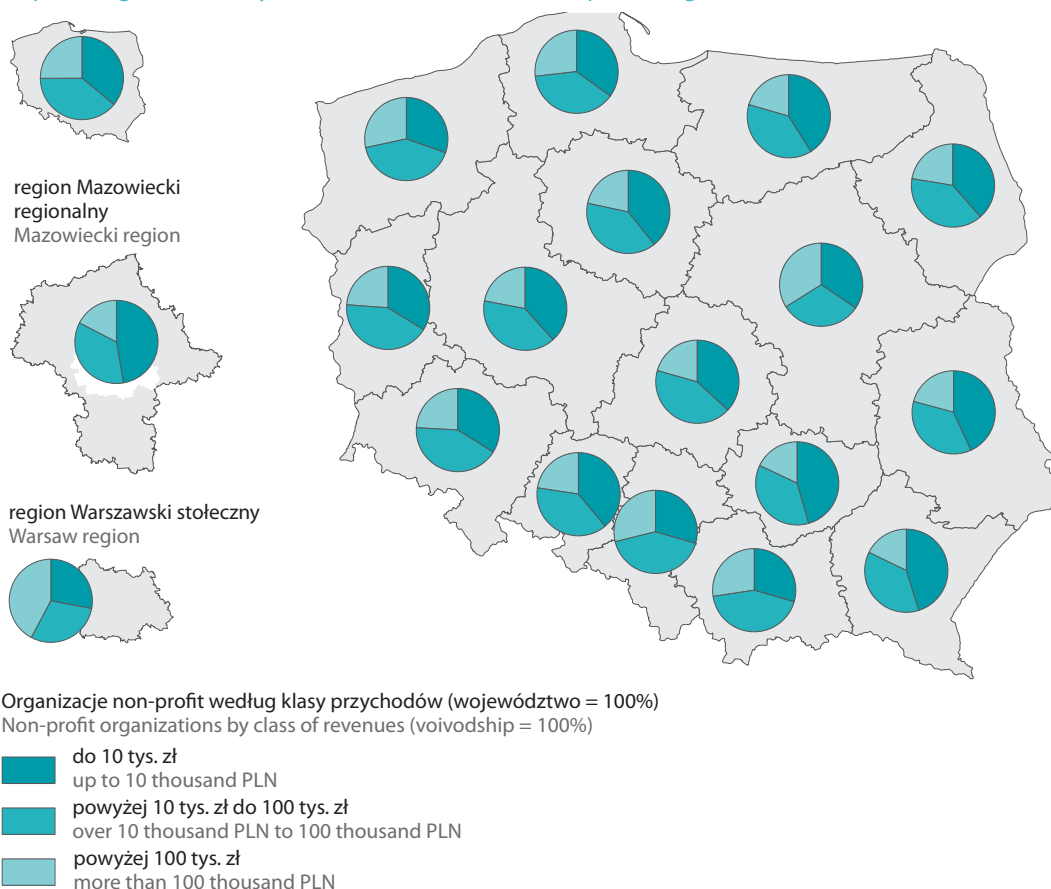
Mediana liczby zatrudnionych na umowę o pracę wahała się w zależności od regionu między 3 a 6, przy czym najwyższa jej wartość wystąpiła w województwie świętokrzyskim, analogicznie jak w 2014 r. Z kolei najwyższy udział przeciętnego zatrudnienia etatowego w organizacjach non-profit w skali kraju wystąpił w regionie Warszawskim stołecznym i wyniósł 2,0% (wartość wskaźnika dla kraju wyniosła 1,0%).

3.5. Przychody z działalności

3.5. Revenues

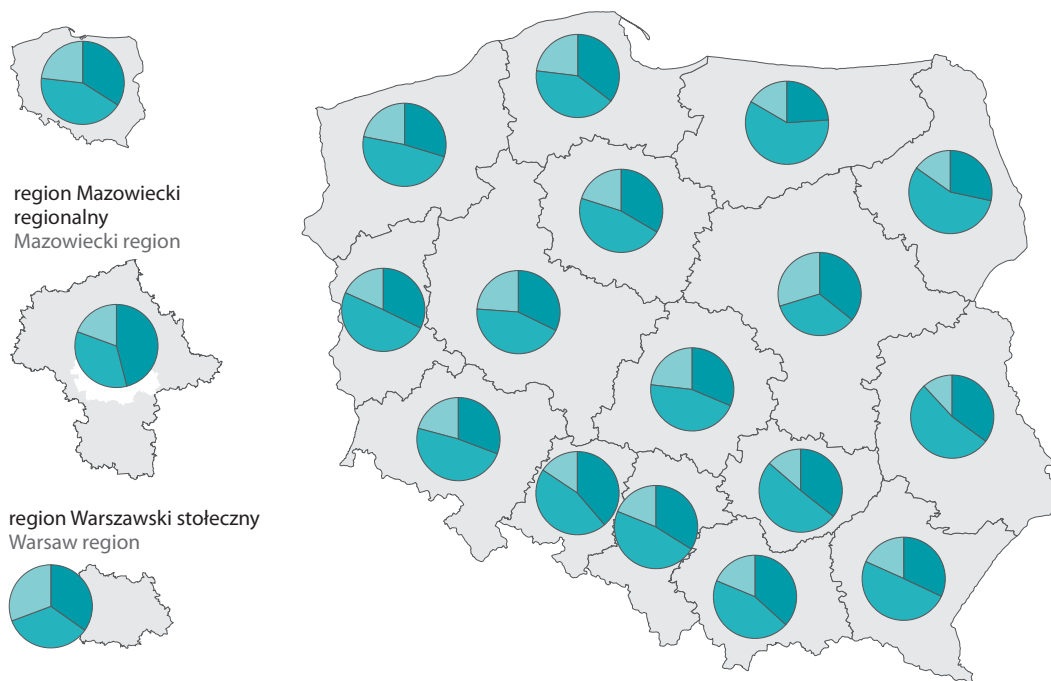
Mapa 25. Struktura organizacji non-profit według klasy przychodów w województwach i regionach w 2018 r.

Map 25. Non-profit organizations by class of revenues in voivodships and regions in 2018

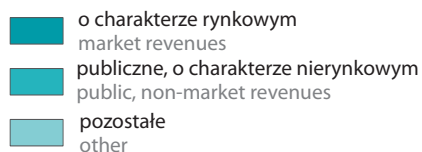

Między 2014 r. a 2018 r. nastąpił wzrost odsetka organizacji uzyskujących przychody w przedziale powyżej 10 tys. zł. W 2018 r. podmioty z przychodami od 10 tys. zł do 100 tys. zł stanowiły 38,9%, (wzrost o 2,0 p. proc.). Znacznie zwiększył się udział podmiotów osiągających przychody powyżej 100 tys. zł (z 20,8% do 25,1%). Jednocześnie udział podmiotów o najniższych przychodach uległ zmniejszeniu o 6,3 p. proc. w stosunku do 2014 r. Najwyższy odsetek organizacji, których przychody nie przekraczały 10 tys. zł odnotowano w województwie świętokrzyskim (45,5%), z kolei największy udział podmiotów o przychodach powyżej 100 tys. zł w regionie Warszawskim stołecznym (42,2%). Przełożyło się to także na wysoki udział organizacji non-profit o przychodach powyżej 100 tys. zł w całym województwie mazowieckim (34,0%).

Mapa 26. Struktura przychodów organizacji non-profit^b w województwach i regionach w 2018 r.
 Map 26. Revenues structure of non-profit organizations^b by voivodships and regions in 2018

Struktura przychodów organizacji non-profit (województwo = 100%)
 Revenues structure of the non-profit organizations (voivodship = 100%)

a Pozostałe: niepubliczne o charakterze nierynkowym, składki członkowskie, inne.

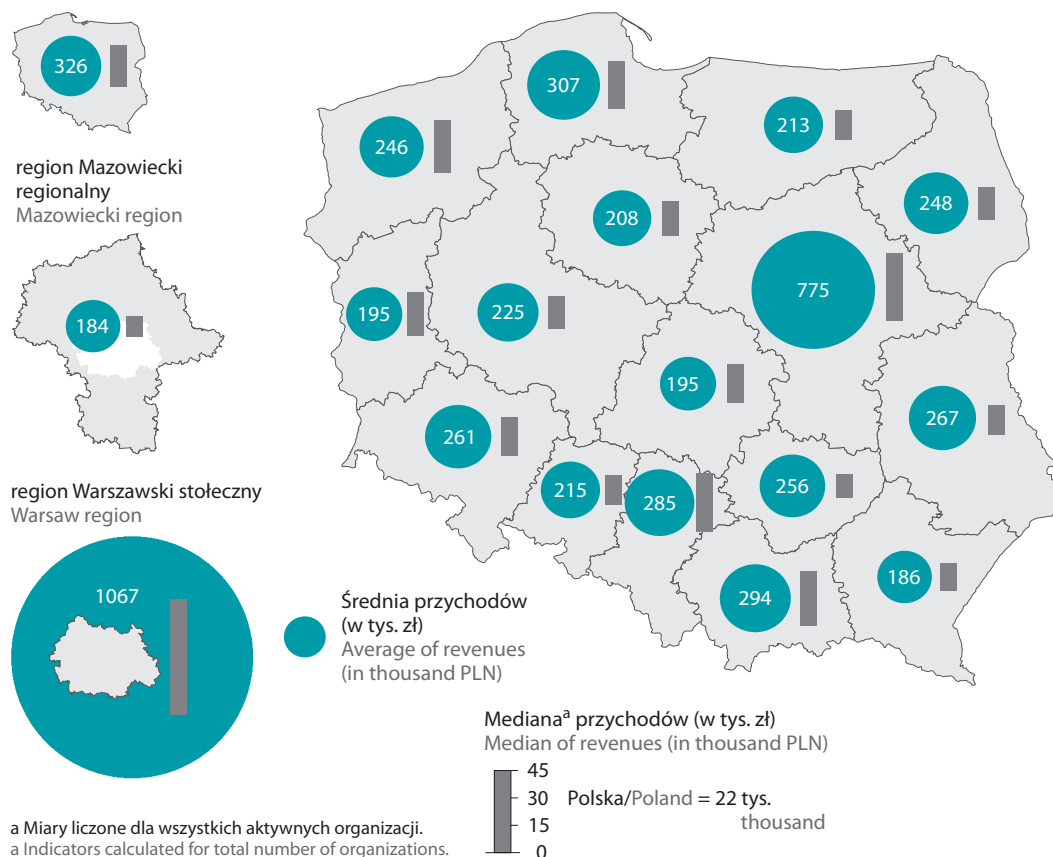
a Other: non-market revenues from private funds, memberships dues, other.

b Z wyłączeniem związków zawodowych.

b Trade unions are not included.

W strukturze przychodów organizacji non-profit na ogół dominowały przychody publiczne, o charakterze nierynkowym, takie jak środki przekazywane przez administrację rządową lub samorządową. Te publiczne środki nierynkowe największy udział, przekraczający połowę wartości przychodów, miały w województwach: warmińsko-mazurskim (59,5%), podlaskim (56,5%), lubelskim (53,0%) oraz świętokrzyskim (50,8%). Ponadprzeciętny udział przychodów rynkowych (wśród nich najpopularniejsze to pochodzące z działalności gospodarczej lub odpłatnej statutowej) charakteryzował region Mazowiecki regionalny (46,0%), zaś najmniej ich udział występował w województwie warmińsko-mazurskim (23,9%).

Mapa 27. Wskaźniki przychodów^a organizacji non-profit według województw i regionów w 2018 r.
Map 27. Indicators^a of revenues of non-profit organizations by voivodships and regions in 2018

Pod względem wielkości osiągniętych przychodów widoczne było duże zróżnicowanie organizacji non-profit. W skali kraju średni roczny przychód badanych organizacji wyniósł 326 tys. zł, jednak dla połowy organizacji nie przekroczył on 22 tys. zł. Największe zróżnicowanie przychodów organizacji non-profit zaobserwowano w województwie mazowieckim. Mediana przychodów na tym obszarze była niemal 22-krotnie mniejsza od średniej. Zróżnicowanie przychodów w województwie potęgowała obecność warszawskich organizacji, gdyż najwyższe przychody generowały organizacje z regionu Warszawskiego stołecznego (średnio 1067 tys. zł), a najmniejsze w regionie Mazowieckim regionalnym (średnio 184 tys. zł). Najmniej zróżnicowane przychody osiągały natomiast organizacje działające w województwie lubuskim, tam mediana była 8-krotnie mniejsza od średniej.

Uwagi metodologiczne

Methodological notes

Podstawowe wyjaśnienia metodologiczne

Basic methodological explanations

1. Zgodnie z definicją z podręcznika Satellite Account on Non-profit and Related Institutions and Volunteer Work³⁶ do sektora non-profit zalicza się podmioty, które:
 - a. są w odpowiednim stopniu sformalizowane (np. w wyniku zarejestrowania we właściwym urzędzie) lub przynajmniej ich cele, sposób działania i struktura mają charakter trwały,
 - b. są instytucjonalnie odrębne od administracji publicznej,
 - c. mają charakter niezarobkowy (działają nie dla zysku i nie rozdzielają ewentualnej nadwyżki między swoich członków, pracowników itp.),
 - d. są samorządne (władze i kierunki działania określone są wewnątrz organizacji),
 - e. charakteryzują się dobrowolnością uczestnictwa w działalności organizacji.
2. Na potrzeby publikacji do podmiotów non-profit zaliczono:
 - a. stowarzyszenia i podobne organizacje społeczne działające na podstawie ustawy z dnia 7 kwietnia 1989 r. Prawo o stowarzyszeniach, czyli obok typowych stowarzyszeń, ochotnicze straże pożarne, stowarzyszenia sportowe (uczniowskie kluby sportowe, inne kluby sportowe i związki sportowe) oraz jednostki, do których w pewnych zakresach stosuje się Prawo o stowarzyszeniach, lecz ich funkcjonowanie regulują odrębne ustawy, np. Polski Czerwony Krzyż, Polski Związek Działkowców, Polski Związek Łowiecki i koła łowieckie,
 - b. fundacje działające na podstawie ustawy z dnia 6 kwietnia 1984 r. o fundacjach,
 - c. społeczne podmioty wyznaniowe, czyli zarejestrowane w REGON jednostki organizacyjne Kościoła katolickiego oraz innych kościołów i związków wyznaniowych, których działalność ma charakter społeczny, funkcjonujące w oparciu o przepisy normujące stosunek państwa do danego kościoła lub związku wyznaniowego lub ustawę z dnia 17 maja 1989 r. o gwarancjach wolności sumienia i wyznania³⁷ oraz nierejestrowane przyparafialne organizacje Kościoła katolickiego,
 - d. samorząd gospodarczy i zawodowy działający na podstawie ustawy z dnia 30 maja 1989 r. o izbach gospodarczych (Dz. U. z 2019 r. poz. 579) i ustawy z dnia 22 marca 1989 r. o rzemiośle, podmioty, które powstały na mocy odrębnych ustaw na podstawie art. 17 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, w tym np. samorządy zawodów medycznych i prawniczych, a także ustawy z dnia 30 maja 1989 r. o samorządzie zawodowym niektórych przedsiębiorców (Dz. U. z 1989 r. poz. 194, z późn. zm), w tym w szczególności przedsiębiorców prowadzących działalność w zakresie transportu, handlu, gastronomii i usług, oraz organizacje rolników działające na podstawie ustawy z dnia 14 grudnia 1995 r. o izbach rolniczych (Dz. U. z 2018 r. poz. 1027) i ustawy z dnia 8 października 1982 r. o społeczno-zawodowych organizacjach rolników (Dz. U. z 2019 r. poz. 491),
 - e. organizacje pracodawców działające na podstawie ustawy z dnia 23 maja 1991 r. o organizacjach pracodawców,
 - f. związki zawodowe działające na podstawie ustawy z dnia 23 maja 1991 r. o związkach zawodowych oraz ustawy z dnia 7 kwietnia 1989 r. o związkach zawodowych rolników indywidualnych,
 - g. partie polityczne działające na podstawie ustawy z dnia 27 czerwca 1997 r. o partiach politycznych.
3. Dane z badań realizowanych na formularzach SOF-1, SOF-3, SOF-4p i SOF-4s dotyczą 2018 r. lub stanu na dzień 31.12.2018 r. Natomiast dane pochodzące z formularza SOF-2 odnoszą się do stanu na dzień 30.09.2018 r. z wyjątkiem pytań obejmujących:
 - bariery i formy działalności oraz współpracę z innymi organizacjami (dane za 2018 r.),

36 https://unstats.un.org/unsd/nationalaccount/docs/UN_TSE_HB_FNL_web.pdf (dostęp: 03.07.2020 r.).

37 Badaniem nie zostały objęte jednostki tworzące strukturę i administrację kościołów (np. parafie, zbory, zakony, kurie biskupie, seminaria duchowne), lecz wyłącznie jednostki prowadzące działalność o charakterze pożytku publicznego.

- oddelegowanie do pracy w związku, pracę społeczną, udziału w akcjach protestacyjnych, zatrudnienie na podstawie umów cywilnoprawnych oraz przychody i koszty (dane za 2017 r.),
- zatrudnienie na podstawie stosunku pracy i dysponowanie dobrami (dane według stanu na dzień 31.12.2017 r.).

Ponadto dane zebrane na formularzu SOF-2F dotyczą stanu na dzień 31.12.2018 r. bądź całego 2018 r.

4. W publikacji do jednostek rejestrowych zostały zaliczone wymienione wyżej typy podmiotów, mające własną osobowość prawną, a ponadto figurujące w rejestrze REGON, a do podmiotów nierejestrowych zaklasyfikowano: stowarzyszenia zwykłe (niemające osobowości prawnej stowarzyszenia zgłaszane do ewidencji w starostwach powiatowych i urzędach miast na prawach powiatu) i przyparafialne organizacje Kościoła katolickiego (wspólnoty i inne jednostki o charakterze stowarzyszeniowym działające w oparciu o prawo kościelne w ramach poszczególnych parafii, np. ministranci, kółko różańcowe, chór). Dane dotyczące jednostek nierejestrowych prezentują wykresy: 1.1., 1.4., 1.6., 1.7., 2.8., 2.9., 2.10., 2.12., 2.13., tablice: 1.1., 2.6., 2.7. oraz mapy 8. i 11.
5. Na potrzeby publikacji do podmiotów ekonomii społecznej (PES) zostały zaliczone: stowarzyszenia i podobne organizacje społeczne, fundacje, społeczne podmioty wyznaniowe, samorząd gospodarczy, kółka rolnicze. Nie są to wszystkie rodzaje PES, tylko te z nich które przynależą do omawianych podmiotów non-profit (nie uwzględniono: spółdzielni, spółek non-profit, zakładów pracy chronionej i jednostek reintegracyjnych prowadzonych przez samorząd terytorialny).
6. Prezentowane w publikacji dziedziny działalności stowarzyszeń i podobnych organizacji społecznych, fundacji, a także społecznych podmiotów wyznaniowych zostały określone za pomocą pierwszego, najważniejszego pola działalności wskazanego przez nie na formularzu SOF-1. Zastosowane dziedziny pozwalają na przeklasyfikowanie danych na dziedziny międzynarodowej klasyfikacji organizacji non-profit – ICNPO (The International Classification of Non-profit Organizations)³⁸. W dziedzinie „Pozostałe” uwzględnione zostały m.in. organizacje, których główną dziedziną była działalność międzynarodowa lub religijna.
7. Do określenia liczby osób korzystających z działalności stowarzyszeń i typowych organizacji społecznych oraz fundacji wykorzystano medianę. Wynika to z kilku powodów. Po pierwsze, wiele organizacji nie prowadzi ewidencji beneficjentów swoich działań i w związku z tym dane pozyskiwane w badaniu dotyczą wyłącznie odbiorców objętych systematycznymi działaniami organizacji. Po drugie, znaczna część beneficjentów korzysta z działalności więcej niż jednej organizacji, co powoduje, że są uwzględniani w rejestrach kilku podmiotów, a w badaniu wykazywani kilkakrotnie. Może to prowadzić do zawyżenia łącznej liczby beneficjentów. Ponadto, w badanej zbiorowości zaobserwowano istotne zróżnicowanie organizacji pod względem liczby odbiorców ich działań. Odnotowano występowanie niewielkiej grupy organizacji, które objęły swoją działalnością liczne grono beneficjentów. Wobec tego wykorzystanie średniej arytmetycznej nie pozwoliłoby na dokładne określenie liczby beneficjentów przeciętnej organizacji. Mediana daje bardziej precyzyjne wyniki, ponieważ jest miarą odporną na wartości skrajne. Wszystkie prezentowane mediany dotyczące osób fizycznych zostały obliczone na podstawie organizacji posiadających beneficjentów, którzy systematycznie korzystali z działalności danej organizacji (przynajmniej dwukrotnie w ciągu roku).
8. Prezentowane dane według województw i regionów przygotowane są na podstawie lokalizacji siedziby jednostek.
9. Ze względu na zaokrąglenia niektóre wartości w publikacji mogą nie sumować się do ogółem.
10. Prezentowane w publikacji procenty są liczone w oparciu o wartości bezwzględne, przed zaokrągleniem.
11. W publikacji pojęcia podmiot, organizacja, jednostka są stosowane wymiennie
12. W publikacji pojęcia praca społeczna, wolontariat są stosowane wymiennie.
13. W publikacji pojęcia zatrudnienie na podstawie stosunku pracy, pracujący na podstawie stosunku pracy, zatrudnienie etatowe, praca etatowa są stosowane wymiennie. Zbiorowość osób pracujących w organizacjach non-profit jest tożsama z osobami zatrudnionymi ze względu na to, że w tych podmiotach nie występują pracodawcy i pracujący na własny rachunek.

³⁸ Handbook on Non-profit Institutions in the System of National Accounts, United Nations, New York 2003, https://unstats.un.org/unsd/publication/seriesf/seriesf_91e.pdf (dostęp 03.07.2020 r.).

Źródła danych wykorzystywane w publikacji

Sources of data used in the publication

Sprawozdawczość GUS

Reporting of Statistics Poland

Zakres podmiotowy i przedmiotowy badań

Podstawowe źródło informacji zawartych w publikacji stanowiły trzy badania zrealizowane na podstawie obowiązku sprawozdawczego wynikającego z rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 19 grudnia 2017 r. w sprawie programu badań statystycznych statystyki publicznej na rok 2018³⁹:

- a. Stowarzyszenia, fundacje, samorząd gospodarczy i zawodowy oraz społeczne jednostki wyznaniowe (1.04.01),
- b. Partie polityczne (1.04.06),
- c. Partnerzy dialogu społecznego – organizacje pracodawców i związki zawodowe (1.04.08).

Wspólnym celem powyższych badań było dostarczenie informacji na temat wybranych rodzajów organizacji sektora non-profit, określenie ich potencjału ekonomicznego i społecznego oraz skali i warunków prowadzonej działalności.

Zakres podmiotowy badania 1.04.01 został podzielony na dwie grupy. Pierwszą stanowiły fundacje, stowarzyszenia, organizacje społeczne podobne do stowarzyszeń, a także społeczne podmioty wyznaniowe. Podmioty te realizowały obowiązek sprawozdawczy na formularzu SOF-1. Do drugiej grupy zaliczono organizacje samorządu gospodarczego i zawodowego, które zostały zobowiązane do wypełnienia formularza SOF-4s. W przypadku jednostek sprawozdawczych, które nie złożyły sprawozdania SOF-1 albo SOF-4s oraz dla których w trakcie realizacji badania nie ustalono stanu aktywności prawno-ekonomicznej, przeprowadzono badanie ewidencyjne, w ramach którego możliwe było określenie ich stanu aktywności.

Badanie 1.04.06 zrealizowano przy użyciu sprawozdania SOF-3. Do jego wypełnienia zostały zobowiązane wszystkie partie polityczne wpisane do ewidencji partii politycznych prowadzonej przez Sąd Okręgowy w Warszawie. Z kolei badaniem 1.04.08 objęto organizacje pracodawców oraz związki zawodowe, które realizowały obowiązek sprawozdawczy odpowiednio na formularzach SOF-4p i SOF-2. Dodatkowo, z uwagi na swój potencjał ekonomiczny, niektóre jednostki organizacyjne związków zawodowych zostały zobowiązane do złożenia sprawozdania o finansowych uwarunkowaniach swojej działalności (formularz SOF-2F).

Zakres przedmiotowy formularzy z serii SOF jest z jednej strony na tyle spójny, aby zapewnić porównywalność kluczowych zmiennych społeczno-ekonomicznych, a z drugiej uwzględnia szereg pytań dostosowanych do poszczególnych grup podmiotów, które pozwalają charakteryzować ich specyfikę. Formularz SOF-1, służący zebraniu informacji od najliczniejszej zbiorowości sektora non-profit, obejmował następujące elementy:

- a. dziedzina, zasięg, formy i charakter działalności jednostki sprawozdawczej,
- b. uczestnictwo w projektach Europejskiego Funduszu Społecznego,
- c. rodzaj i liczba beneficjentów działalności jednostki sprawozdawczej oraz rodzaj działań podejmowanych na rzecz odbiorców indywidualnych,
- d. członkostwo, praca społeczna,
- e. zatrudnienie na podstawie stosunku pracy oraz praca w ramach umów cywilno-prawnych,
- f. posiadanie środków trwałych, ponoszenie nakładów inwestycyjnych,
- g. przychody i koszty prowadzenia działalności.

Struktura formularzy SOF-4s, SOF-4p i SOF-3 w dużej mierze pokrywała się ze sprawozdaniem SOF-1, choć część pytań została dostosowana do każdej zbiorowości. W SOF-4s i SOF-4p inaczej niż w SOF-1 zostały sformułowane pytania o rodzaj i formę działalności statutowej oraz o odbiorców działań jednostki spra-

³⁹ Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 19 grudnia 2017 r. w sprawie programu badań statystycznych statystyki publicznej na rok 2018 (Dz. U. 2017 r., poz. 2471 ze zm.).

wozdawczej. Ponadto za pomocą formularza SOF-4p zebrano dane dotyczące warunków prowadzenia działalności oraz współpracy z innymi podmiotami. W przypadku sprawozdania SOF-3 w odmienny sposób skonstruowano treść pytań o formę działalności statutowej oraz o przychody i koszty partii. Dodatkowo w formularzu znalazły się pytania o współpracę z innymi podmiotami, o jednostki terenowe i młodzieżówki partii. Najmniej podobną strukturę do sprawozdania SOF-1 miał formularz SOF-2, na który składały się następujące działy:

- Dział I. Stan aktywności jednostki/związku zawodowego objętego badaniem;
- Dział II. Usytuowanie jednostki w strukturach;
- Dział III. Zakładowa, międz Zakładowa lub podzakładowa organizacja związkowa;
- Dział IV. Federacja, konfederacja związków zawodowych;
- Dział V. Związek zawodowy rolników indywidualnych;
- Dział VI. Formy i rodzaje działalności jednostki;
- Dział VII. Oddelegowani do pracy w związku, pracujący społecznie, zatrudnieni w związku;
- Dział VIII. Przychody i koszty działalności;
- Dział IX. Warunki prowadzenia działalności;
- Dane ewidencyjne.

Sprawozdanie SOF-2F dedykowane wybranym związkom zawodowym miało charakter uzupełniający do formularza SOF-2 i obejmowało pytania dotyczące zatrudnienia na podstawie stosunku pracy i umów cywilnoprawnych, przychodów i kosztów oraz posiadania środków trwałych i ponoszenia nakładów inwestycyjnych.

Dobór jednostek do kartotek SOF za 2018 r.

Operat do badań realizowanych na formularzach SOF-1, SOF-2, SOF-4s, SOF-4p stanowiła Baza Jednostek Statystycznych (BJS)⁴⁰, z której zostały wybrane organizacje non-profit posiadające osobowość prawną, charakteryzujące się formą prawną odpowiadającą zakresowi podmiotowemu badań oraz mające określony w BJS stan aktywności prawno-ekonomicznej jako:

- a. jednostka aktywna – prowadząca działalność,
- b. jednostka nieaktywna – nieprowadząca działalności, ale przygotowująca się do jej rozpoczęcia⁴¹.

Na podstawie tak przygotowanego operatu, dobór jednostek do kartoteki badania realizowanego na formularzu SOF-1 odbył się dwuetapowo: w pierwszej kolejności zastosowano dobór celowy, a następnie wylosowano próbę warstwową. Jednostki z doboru celowego zostały objęte badaniem pełnym. Było to podyktowane faktem, iż są to podmioty o dużym potencjale społecznym lub ekonomicznym bądź tworzą na tyle zróżnicowaną wewnątrznie zbiorowość, że zastosowanie doboru losowego skutkowałoby niską precyzją ocen w odniesieniu do badanej zbiorowości. Z pozostałej grupy jednostek niedobrej do kartoteki na podstawie doboru celowego wylosowano próbę o charakterze warstwowym i proporcjonalnym⁴². Ostatecznie kartoteka SOF-1 liczyła 31,7 tys. organizacji i stanowiła 29,9% całego operatu. W wyniku doboru celowego badaniem objęto 15,4 tys. podmiotów, a w drodze losowania kartotekę SOF-1 zasililo 16,3 tys. organizacji.

⁴⁰ To baza danych utworzona w oparciu o rejestr REGON, różniąc się od niego tym, że bez wniosku podmiotu zarejestrowanego jest aktualizowana danymi z badań oraz w oparciu o źródła administracyjne.

⁴¹ Ponadto do operatu badania SOF-1 dodano następujące podmioty:

- społeczne podmioty wyznaniowe, tj. zarejestrowane w REGON jednostki prawne lub lokalne kościołów i związków wyznaniowych, prowadzące działalność społeczną,

- kluby sportowe działające w formie stowarzyszenia, w tym uczniowskie kluby sportowe, które nie były zarejestrowane w REGON, ale funkcjonowały w ewidencjach prowadzonych w starostwach powiatowych i jako takie zostały włączone do BJS przy aktualizacji operatu na potrzeby prowadzonego przez US badania sportu z wykorzystaniem formularza KFT-1 (Sprawozdanie z działalności klubu sportowego) oraz figurowały w REGON jako jednostki bez osobowości prawnej.

⁴² Szczegółowe informacje na temat sposobu doboru jednostek do kartoteki SOF-1 zawarto w zeszycie metodologicznym, zob. Organizacje non-profit: stowarzyszenia, fundacje, samorząd gospodarczy i zawodowy oraz społeczne jednostki wyznaniowe, Urząd Statystyczny w Krakowie, Departament Badań Społecznych GUS, Kraków, Warszawa 2019, s. 14-16.

Tablica 1. Liczba jednostek w badaniu na formularzu SOF-1 według rodzaju organizacji za 2018 r.
Table 1. Number of units in the SOF-1 survey according to the type of organization for 2018

Rodzaj organizacji Type of organization		Liczba organizacji (w tys.) Number of organizations (in thousand)			
		kartoteka SOF-1 files of SOF-1			
		operat sampling frame	razem total	dobór celowy purposive sampling	próba losowa random sampling
OGÓŁEM ORGANIZACJE TOTAL ORGANIZATIONS		106,2	31,7	15,4	16,3
Stowarzyszenia i podobne organizacje społeczne Associations and similar organizations	razem total	80,3	18,0	8,5	9,5
	typowe stowarzyszenia i organizacje społeczne typical associations and organizations	41,5	12,3	6,8	5,6
	stowarzyszenia sportowe sport clubs	22,6	3,8	1,5	2,2
	ochotnicze straże pożarne voluntary fire brigades	13,7	1,5	0,1	1,3
	koła łowieckie hunting clubs	2,6	0,3	0,0	0,3
Fundacje Foundations		23,8	11,6	4,8	6,8
Społeczne podmioty wyznaniowe Faith-based charities		2,1	2,1	2,1	(-)

Badania na formularzach SOF-4s, SOF-4p i SOF-2 miały charakter pełny, więc wszystkie jednostki wybrane z BJS zostały włączone do kartotek poszczególnych badań. Ostatecznie badaniem realizowanym na formularzu SOF-4s objęto 3,3 tys. organizacji samorządu gospodarczego i zawodowego, kartoteka do badania SOF-4p zawierała 0,4 tys. organizacji pracodawców, a badania SOF-2 – 13,7 tys. związków zawodowych. Po zakończeniu badania na formularzu SOF-2, dodatkowy formularz SOF-2F zobowiązane były wypełnić związki zawodowe i związki zawodowe rolników indywidualnych, które w sprawozdaniu wykazały, że prowadziły działalność gospodarczą lub zatrudniały pracowników na podstawie stosunku pracy bądź poniosły koszty przekraczające 100 tys. zł. Takich podmiotów było 0,9 tys., czyli 6,3% kartoteki badania SOF-2.

Z kolei badaniem realizowanym na formularzu SOF-3 objęto 83 partie wpisane do ewidencji partii politycznych. Ewidencję prowadzi Sąd Okręgowy w Warszawie, a wpis do niej jest wymagany do uzyskania przez partię osobowości prawnej.

Tablica 2. Liczba jednostek w badaniach na formularzach SOF-4s, SOF-4p i SOF-2 według rodzaju organizacji za 2018 r.

Table 2. Number of units in the SOF-4s, SOF-4p and SOF-2 survey according to the type of organization for 2018

Wyszczególnienie Specification	Rodzaj organizacji Type of organization		Liczba organizacji (w tys.) Number of organizations (in thousand)
SOF-4s	Samorząd gospodarczy i zawodowy Business and professional associations	razem total	3,3
		kółka rolnicze farmers organizations	1,6
		pozostały samorząd gospodarczy other business associations	0,9
		pozostały samorząd zawodowy other professional associations	0,9
SOF-3	Partie polityczne Political parties		0,1
SOF-4p	Organizacje pracodawców Employers' organizations		0,4
SOF-2	Związki zawodowe Trade union organizations		13,7
w tym SOF-2F of which SOF-2F			0,9

Sposób realizacji badań i ich kompletność

W pierwszej kolejności zrealizowano badanie związków zawodowych na formularzu SOF-2. Ten etap odbył się jesienią 2018 r., a przekazywane dane dotyczyły głównie stanu na dzień 30 września 2018 r. Drugi etap badania organizacji związkowych (SOF-2F) zbiegł się w czasie z pozostałymi badaniami, dla których termin złożenia sprawozdania przypadł na koniec kwietnia 2019 r. Na przełomie września i października 2019 r. pracownicy poszczególnych urzędów statystycznych zrealizowali badanie ewidencyjne.

Podstawową formą zbierania danych od jednostek objętych obowiązkiem sprawozdawczym był formularz elektroniczny zamieszczony w Portalu Sprawozdawczym (PS) na stronie internetowej GUS. Realizację każdego badania rozpoczęto od wysłania informacji o obowiązku sprawozdawczym. Do jednostek posiadających aktywne konto w PS powiadomienie zostało wygenerowane automatycznie. W przypadku pozostałych podmiotów zawiadomienia rozesłano pocztą elektroniczną. Organizacje, dla których nie udało się ustalić adresu e-mail, poinformowano o obowiązku sprawozdawczym za pomocą listu wysłanego pocztą tradycyjną. Na korespondencję elektroniczną i tradycyjną składały się: list informujący o realizowanym badaniu, odpowiedni formularz oraz tymczasowy login i hasło umożliwiające aktywację konta w PS. W przypadku badania ewidencyjnego próba nawiązania kontaktu z jednostką, która nie wypełniła sprawozdania SOF-1 albo SOF-4s następowała najczęściej w drodze wywiadu telefonicznego lub wywiadu przeprowadzanego bezpośrednio w siedzibie jednostki.

W celu uzyskania możliwie wysokiej kompletności w każdym z badań, do organizacji które nie złożyły sprawozdania w wyznaczonym terminie zostały wysłane monity przypominające o obowiązku sprawozdawczym: automatycznie z PS albo za pośrednictwem poczty elektronicznej. Z pozostałymi jednostkami nawiązywano kontakt telefoniczny.

Wypełnione sprawozdania z serii SOF przesłało łącznie 36,6 tys. podmiotów objętych obowiązkiem sprawozdawczym (74,3%), a 7,1 tys. jednostek zadeklarowało, że w 2018 r. nie prowadziło działalności statutowej (14,5%). Nie udało się nawiązać kontaktu z 2,1 tys. organizacjami (4,4%), a 3,3 tys. odmówiło udziału w badaniach (6,8%).

Największe trudności w nawiązaniu kontaktu z organizacjami wystąpiły podczas realizacji badania na formularzu SOF-1 (6,3%). Tu również odnotowano najwyższy odsetek jednostek, które odmówiły udziału w badaniu (9,0%). Najwięcej sprawozdań wypełnionych przez aktywne jednostki odnotowano w badaniu na formularzu SOF-2 (88,6%). Badanie partii politycznych na formularzu SOF-3 wyróżniało się najwyższym odsetkiem jednostek deklarujących brak aktywności w 2018 r. (27,7%).

Tablica 3. Realizacja badań sektora non-profit według formularzy za 2018 r.
 Table 3. Conducted surveys from the SOF series for 2018 according to forms

Wyszczególnienie Specification	Liczebność jednostek w kartotece Number of units in files	Sprawozdania pozytywne ^a Valid reports ^a		Pozostały rozpoznany stan aktywności ^b Other recognized state of activity ^b				Brak kontaktu Non-contact	
	w tys. in thousand	w % in %	nieaktywne non-active	aktywne, które odmówiły udziału w badaniu active which refused participation in survey					
				w tys. in thousand	w % in %	w tys. in thousand	w % in %	w tys. in thousand	w % in %
			Ogółem Grand total	49,3	36,6	74,3	7,1	14,5	3,3
SOF-1	31,7	21,6	68,1	5,2	16,6	2,8	9,0	2,1	6,3
SOF-4s	3,3	2,5	74,9	0,6	19,4	0,2	4,5	<0,1	1,2
SOF-3	0,1	0,1	71,1	<0,1	27,7	<0,1	1,2	-	-
SOF-4p	0,4	0,3	78,4	0,1	15,6	<0,1	5,2	<0,1	0,8
SOF-2	13,7	12,2	88,6	1,1	8,2	0,3	2,3	0,1	0,9
w tym SOF-2F of which SOF-2F	0,9	0,9	97,5	<0,1	0,1	<0,1	2,1	(-)	(-)

a Jednostki, które wypełniły sprawozdanie, z wyłączeniem tych, które zaznaczyły wyłącznie informację o braku aktywności.
 b Jednostki, z którymi nawiązano kontakt w trakcie realizacji badania, ale nie złożyły sprawozdania lub zaznaczyły na nim informację o braku aktywności. Jako odmowy potraktowano również jednostki, które nie złożyły sprawozdania, a w oparciu o źródła administracyjne ustalono, że prowadziły działalność.

a Units which filled forms, with the exception of those which marked only the information of inactivity. b Units were contacted in the course of the study, but which have not submitted reports or marked information on it indicated a lack of activity. As refusals of participation in the survey were considered units which have not submitted reports but, on the basis of administrative datasets, they were identified as active units, running activity.

Ostateczna kompletność zrealizowanych badań, po odjęciu podmiotów nieaktywnych, wyniosła 86,9%. Najwyższy odsetek jednostek, które złożyły sprawozdanie wystąpił wśród partii politycznych (98,3%). Najniższy poziom kompletności odnotowano wśród fundacji (73,7%). W grupie stowarzyszeń i podobnych organizacji społecznych, realizujących obowiązek sprawozdawczy na formularzu SOF-1, najwyższą kompletnością charakteryzowały się ochotnicze straże pożarne (92,0%), a najniższą typowe stowarzyszenia i organizacje społeczne (83,4%). Wśród OPP kompletność wyniosła 95,0%.

Tablica 4. Kompletność badań sektora non-profit według formularzy i rodzajów organizacji za 2018 r.
Table 4. Completeness of surveys of the SOF series according to forms and types of organization for 2018

Wyszczególnienie Specification			Organizacje z kartotek badań, z wyłączeniem podmiotów nieaktyw- nych Organizations in re- search files without non-active ones	Organizacje które zrealizowały obowiązek sprawozdawczy ^a Organizations which realized reporting duty ^a	
			w tys. in tho- usand	% z pierwszej kolumny % from first column	
Ogółem Grand total			42,1	36,6	86,9
w tym organizacje pożytku publicznego of which PBO's			5,9	5,6	95,0
SOF-1	Stowarzyszenia i podobne organi- zacje społeczne Associations and similar organiza- tions	razem total	15,5	13,2	84,9
		typowe stowarzyszenia i organi- zacje społeczne typical associations and organi- zations	10,3	8,6	83,4
		stowarzyszenia sportowe sport clubs	3,5	3,0	85,2
		ochotnicze straże pożarne voluntary fire brigades	1,4	1,3	92,0
		koła łowieckie hunting clubs	0,3	0,3	86,6
	Fundacje Foundations		9,0	6,7	73,7
	Społeczne podmioty wyznaniowe Faith-based charities		2,0	1,7	85,9
SOF-4s	Samorząd gospo- darczy i zawodowy Business and professional asso- ciations	razem total	2,7	2,5	92,9
		kółka rolnicze farmers organizations	1,1	1,0	91,3
		pozostały samorząd gospodarczy other business associations	0,8	0,8	93,6
		pozostały samorząd zawodowy other professional associations	0,8	0,7	94,4
SOF-3	Partie polityczne Political parties		0,1	0,1	98,3
SOF-4p	Organizacje pracodawców Employers' organizations		0,3	0,3	92,2
SOF-2 w tym SOF-2F of which SOF-2F	Związki zawodowe Trade union organizations		12,6 0,9	12,2 0,8	96,5 97,6

^a Ujęto organizacje, które złożyły sprawozdania pozytywne (prowadziły działalność statutową w 2018 r.).
^a Selected organizations that submitted positive reports (conducted mission-related activity in 2018).

Realizacja badania ewidencyjnego

Na przełomie września i października 2019 r. we wszystkich województwach przeprowadzono badanie ewidencyjne na formularzu SOF-1/4e (Informacja ewidencyjna o podmiotach, które nie wypełniły sprawozdania SOF-1 lub SOF-4). Podstawowym celem tego badania było rozpoznanie stanu aktywności jednostek, z którymi nie udało się nawiązać kontaktu w trakcie zbierania sprawozdań SOF-1 i SOF-4s. Badanie SOF-1/4e zostało przeprowadzone na grupie 2,0 tys. jednostek. Zdecydowaną większość organizacji stanowiły podmioty z kartoteki SOF-1 (98,0%). Pozostałe jednostki (2,0%) pochodziły z kartoteki SOF-4s. Podczas realizacji badania ewidencyjnego uzyskano informacje o 1,2 tys. jednostkach (60,9%). Bezpośredni kontakt nawiązano z 1,0 tys. organizacji (86,2%) Stan aktywności prawno-ekonomicznej pozostałych 0,2 tys. jednostek ustalono na podstawie danych pozyskanych za pośrednictwem Internetu lub w ramach kontaktów bezpośrednich w środowisku lokalnym. Po przeprowadzeniu badania ewidencyjnego okazało się, że wśród wszystkich jednostek, o których pozyskano informacje, 61,6% było aktywnych w czasie realizacji badania SOF-1 i SOF-4s.

Wyniki badania ewidencyjnego umożliwiły aktualizację stanu aktywności jednostek przed przystąpieniem do konstruowania wag analitycznych. Ponadto dzięki badaniu pozyskano i zaktualizowano dane teledre-sowe w celu ich wykorzystania w następnych edycjach badań serii SOF.

Tablica 5. Realizacja badania ewidencyjnego za 2018 r. według formularzy
Table 5. Completed evidential survey for 2018 according to forms

Wyszczególnienie Specification	Liczebność jednostek Number of units	Rozpoznane Recognised						Nierozpoznane Unrecognised	
		ogółem total		bezpośrednio ^a directly		pośrednio ^b indirectly			
	w tys. in thousand	w % in %	w tys. in tho- usand	w % in %	w tys. in tho- usand	w % in %	w tys. in tho- usand	w % in %	
Ogółem Grand total	2,0	1,2	60,9	1,0	86,2	0,2	13,8	0,8	39,1
SOF-1e	1,9	1,2	60,3	1,0	86,1	0,2	13,9	0,8	39,7
SOF-4e	<0,1	<0,1	92,3	<0,1	88,9	<0,1	11,1	<0,1	7,7

a Kontakt z jednostką lub jej przedstawicielem za pomocą wizyty, rozmowy telefonicznej, poczty elektronicznej lub tradycyjnej, fax-u. b Kontakt z administracją samorządową, wolontariuszami, a także osobami korzystającymi z usług lub pomocy świadczonej przez jednostkę, najbliższym sąsiedztwem jednostki, inną jednostką działającą w tej samej dziedzinie lub branży, prasą, Internetem.

a Contact with the unit or its representative by visit, telephone, e-mail or traditional mail, fax. b Contact with local government administration, volunteers, as well as people using the services or assistance provided by the unit, the immediate vicinity of the unit, another unit operating in the same field or industry, the press, the Internet.

Uogólnianie wyników badań

Ze względu na to, że kompletność badań realizowanych na formularzach SOF-1, SOF-2, SOF-4s i SOF-4p nie wyniosła 100%, a także z uwagi na to, że część badania na formularzu SOF-1 była realizowana na próbie, do zbioru wynikowego zostały skonstruowane wagi, które umożliwiły uogólnienie pozyskanych danych na całą populację aktywnych jednostek. Przy konstrukcji wag zostały wydzielone następujące warstwy:

- w ramach badania na formularzach SOF-1, SOF-4s: podregion (72) i rodzaje organizacji (6),
- w ramach badania na formularzu SOF-2: województwo siedziby organizacji (16), miejsce w związkowej strukturze organizacyjnej (4) oraz fakt przynależności lub nie do jednej z central związkowych (2),
- w ramach badania na formularzu SOF-4p: województwa (16).

Szczegółowy opis konstrukcji wag zawarto w zeszycie metodologicznym⁴³.

43 Zob. Organizacje non-profit: stowarzyszenia, fundacje, samorząd gospodarczy i zawodowy oraz społeczne jednostki wyznaniowe, Urząd Statystyczny w Krakowie, Departament Badań Społecznych GUS, Kraków, Warszawa 2019, s. 16-17.

W przypadku badania na formularzu SOF-3, z uwagi na niewielką populację (0,1 tys.), dane z badania pełnego nie zostały uogólnione i zostały zaprezentowane w odniesieniu do partii politycznych, które złożyły sprawozdanie.

Ewidencja stowarzyszeń

Register of associations

Podstawowe źródło danych o liczbie aktywnych stowarzyszeń zwykłych stanowiła ewidencja stowarzyszeń. W styczniu 2019 r. zwrócono się do starostw powiatowych i urzędów miast na prawach powiatu o zaktualizowanie bazy stowarzyszeń zwykłych i rejestrowych w zakresie weryfikacji stanu ich aktywności i danych teleadresowych, jak również o dopisanie tych stowarzyszeń, których udostępniona baza nie zawierała.

Aktualizacja bazy stowarzyszeń miała charakter obowiązkowy i wynikała z art. 30 ust. 1 pkt. 3 ustawy z dnia 29 czerwca 1995 r. o statystyce publicznej (Dz. U. z 2020 r. poz. 443, z późn. zm.) oraz rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 19 grudnia 2017 r. w sprawie programu badań statystycznych statystyki publicznej na rok 2018 (Dz. U. z 2017 r. poz. 2471, z późn. zm.)⁴⁴.

Osobom prowadzącym ewidencję stowarzyszeń w powiatach i w miastach na prawach powiatu udostępniono na Portalu Sprawozdawczym aplikację obsługującą wyżej wymienioną bazę. Jej aktualizacji dokonało 94,7% starostw i urzędów miast na prawach powiatu. Spośród 125,4 tys. jednostek znajdujących się w bazie zweryfikowano 123,0 tys. podmiotów (98,1%).

Poza opracowaniem informacji o liczbie aktywnych stowarzyszeń zwykłych, zebrane dane zostały wykorzystane do aktualizacji rejestrów statystycznych pozostałych typów stowarzyszeń.

Badanie przyparafialnych organizacji Kościoła katolickiego

Survey of parish organizations of the Catholic Church

Badanie przyparafialnych organizacji Kościoła katolickiego zostało zrealizowane w 2019 r. przez Instytut Statystyki Kościoła Katolickiego (ISKK). Podstawę stanowiło badanie własne ISKK przeprowadzane regularnie, co 5 lat począwszy od 1999 r. i obejmujące dane za lata: 1998, 2003, 2008, 2013 i 2018. Badanie ISKK zrealizowano metodą spisową i polegało na zebraniu podstawowych danych o organizacjach działających we wszystkich parafiach i ośrodkach duszpasterskich w Polsce w ramach sprawozdawczości parafii katolickich. Uzyskane dane na temat przyparafialnych organizacji Kościoła katolickiego dotyczyły liczby tych organizacji i ich członkostw. Badaniem spisowym objęto 10527 parafii.

Tablica 6. Realizacja badania spisowego organizacji przyparafialnych za 2018 r.

Table 6. Conducted census survey of parish organizations for 2018

Wyszczególnienie Specification	Liczba parafii ^a Number of parishes	
	N	% w kolumnie % in column
Ogółem Grand total	10527	100,0
Wypełnione sprawozdanie Filled report	8883	84,4
Brak jednostek w parafii No units in parish	316	3,0
Odmowa złożenia sprawozdania, brak danych Refusal to fill the report, no data	1328	12,6

a Wliczając samodzielne ośrodki duszpasterskie: rektoraty, kościoły filialne i sanktuaria.

a Including independent pastoral centers: rectorates, affiliate churches and sanctuaries.

44 Badanie 1.04.01.

W celu pełniejszego scharakteryzowania przyparafialnych organizacji Kościoła katolickiego, na zlecenie GUS, ISKK przeprowadził badanie reprezentacyjne z wykorzystaniem formularza SOF-K. Formularz ten został przygotowany w oparciu o sprawozdanie SOF-1 i obejmował m.in. takie zagadnienia jak: dziedzina działalności, zasięg działania, odbiorcy działalności, pracujący społecznie oraz bariery działalności.

Na podstawie rejestru parafii⁴⁵, który posłużył jako operat, wylosowano próbę 499 parafii. Dobór próby miał charakter losowy, zależny oraz zespołowy. Ponadto próba została dobrana z uwzględnieniem warstw z alokacją proporcjonalną. Warstwowanie przebiegało w oparciu o wielkość, charakter oraz typ parafii. W wylosowanych parafiach badano wszystkie organizacje działające na ich terenie. Charakterystykę operatu i próby założonej prezentują poniższe tablice.

Tablica 7. Struktura operatu oraz wylosowanej próby według wielkości parafii w 2018 r.

Table 7. Structure of sampling frame and random sample according to size of parish in 2018

Liczba wiernych w parafii Number of believers in parish	Operat Sampling frame		Próba założona Random sample	
	N	% w kolumnie % in column	N	% w kolumnie % in column
Ogółem Grand total	10448	100,0	499	100,0
Do 1200 Up to 1200	2780	26,6	124	24,8
Od 1201 do 2000 Over 1201 up to 2000	2555	24,5	109	21,8
Od 2001 do 3900 Over 2001 up to 3900	2429	23,2	123	24,6
Powyżej 3901 Over 3901	2638	25,2	143	28,7
Systemowe braki danych No data	46	0,4	-	-

Tablica 8. Struktura operatu oraz wylosowanej próby według charakteru parafii w 2018 r.

Table 8. Structure of sampling frame and random sample according to character of parish in 2018

Charakter parafii Character of parish	Operat Sampling frame		Próba założona Random sample	
	N	% w kolumnie % in column	N	% w kolumnie % in column
Ogółem Grand total	10448	100,0	499	100
Miejskie Urban	2172	20,8	101	20,2
Miejsko-wiejskie Urban-rural	1672	16,0	91	18,2
Wiejskie Rural	6602	63,2	307	61,5
Systemowe braki danych No data	2	0,0	-	-

45 Bez uwzględniania samodzielnych ośrodków duszpasterskich.

Tablica 9. Struktura operatu oraz wylosowanej próby według typu parafii w 2018 r.
Table 9. Structure of sampling frame and random sample according to type of parish in 2018

Typ parafii Type of parish	Operat Sampling frame		Próba założona Random sample	
	N	% w kolumnie % in column	N	% w kolumnie % in column
Ogółem Grand total	10448	100,0	499	100
Diecezjalne Diocesan parishes	9780	93,6	467	93,6
Zakonne Monastic parishes	668	6,4	32	6,4

Do każdej wylosowanej do badania parafii, wewnętrzną pocztą kościelną przekazano przesyłkę zawierającą formularze SOF-K oraz list przewodni ISKK wraz z instrukcją i zaadresowaną kopertą zwrotną. Za rozdanie formularzy przedstawicielom wszystkich działających w parafii organizacji oraz ich odesłanie odpowiedzialni byli proboszczowie. Realizacja badania była na każdym etapie monitorowana przez ISKK. Zgodnie z informacją na formularzach oraz w liście przewodnim, parafie były zobowiązane do przesłania wszystkich formularzy do dnia 30 kwietnia 2019 r. Z uwagi na niski poziom realizacji badania termin ten zostały wydłużony. Ostateczna kompletność wyniosła 72,9% zakładanej próby. Spośród 499 wylosowanych parafii wypełnione formularze odesłały 364 jednostki.

Tablica 10. Realizacja badania reprezentacyjnego według wielkości parafii w 2018 r.
Table 10. Conducted representative survey according to size of parish in 2018

Liczba wiernych w parafii Number of believers in parish	Próba założona Random sample		Próba zrealizowana Realized sample	
	N	% w kolumnie % in column	N	% w kolumnie % in column
Ogółem Grand total	499	100,0	364	100,0
Do 1200 Up to 1200	124	24,8	90	24,7
Od 1201 do 2000 Over 1201 up to 2000	109	21,8	86	23,6
Od 2001 do 3900 Over 2001 up to 3900	123	24,6	84	23,1
Powyżej 3901 Over 3901	143	28,7	103	28,3
Systemowe braki danych No data	(-)	(-)	1	0,3

W celu skorygowania wyników badania zastosowano wagi analityczne. Przy ich naliczaniu wykorzystano strukturę organizacji w parafiach. Według spisu parafii, w wylosowanych 499 podmiotach działało 2820 przyparafialnych organizacji Kościoła katolickiego. Wśród 364 parafii, w których zrealizowano badanie, funkcjonowało 1655 jednostek tego rodzaju.

Pozostałe źródła danych

Other sources of data

W niniejszej publikacji obok prezentacji danych pochodzących z bezpośrednich badań statystycznych wykorzystano dane z następujących administracyjnych źródeł:

- a. Ministerstwo Finansów,
- b. Ministerstwo Sprawiedliwości,
- c. Ministerstwo Funduszy i Polityki Regionalnej,
- d. Zakład Ubezpieczeń Społecznych,
- e. Państwowa Komisja Wyborcza,
- f. Sąd Okręgowy w Warszawie.

Powyższe dane zostały przekazane przez gestorów zgodnie z zapisami Programu Badań Statystycznych Statystyki Publicznej na rok 2018 i stanowiły bezpośrednie lub pośrednie źródło danych dla badań.

- Ad a) Dane Ministerstwa Finansów zostały pozyskane w formie bazy z Systemu Informacji Podatkowej w zakresie organizacji pożytku publicznego, które otrzymały w 2018 r. 1% należnego podatku (za 2017 r.), danych o podatnikach podatku dochodowego od osób prawnych (CIT) oraz od osób fizycznych (PIT). Dane jednostkowe dotyczące osób prawnych i jednostek organizacyjnych niemających osobowości prawnej pochodziły z Krajowej Ewidencji Podatników. Powyższe zbiory umożliwiły aktualizację rejestrów statystycznych oraz kontrolę jakości danych z badań. W oparciu o nie dokonano imputacji, szacowania danych oraz sprawdzenia wag analitycznych. W niniejszej publikacji źródło to posłużyło m.in. do ustalenia liczby organizacji, które uzyskały przychody w 2018 r., korekty sumy przychodów ogółem, wysokości 1% podatku i kosztów poniesionych przez badane organizacje w 2018 r.
- Ad b) Dane Ministerstwa Sprawiedliwości zostały przekazane w formie rejestru stowarzyszeń, innych organizacji społecznych i zawodowych, fundacji oraz publicznych zakładów opieki zdrowotnej, jak też rejestru przedsiębiorców. Na ich podstawie nastąpiła aktualizacja rejestrów statystycznych oraz kontrola jakości danych z badania. Wykorzystane zostały na etapie aktualizacji operatu do badań.
- Ad c) Dane Ministerstwa Funduszy i Polityki Regionalnej zostały pozyskane z Systemu Teleinformatycznego SL2014. Zbiór zawierał dane jednostkowe o projektach współfinansowanych z Europejskiego Funduszu Społecznego, w tym dane o beneficjentach, wartości projektów czy okresie ich realizacji. W oparciu o powyższe informacje zweryfikowano dane na temat uczestnictwa organizacji non-profit w projektach EFS pozyskane na formularzach serii SOF.
- Ad d) Dane Zakładu Ubezpieczeń Społecznych z Centralnego Rejestru Płatników Składek zostały wykorzystane do określenia liczby jednostek zatrudniających pracowników oraz do pozyskania dodatkowych danych teleadresowych. Umożliwiły one kontrolę jakości danych z badań i w oparciu o nie nastąpiła imputacja oraz szacownie danych o zatrudnieniu. Ponadto posłużyły bezpośrednio do opracowania struktury wieku osób zatrudnionych w badanych organizacjach oraz liczby zatrudnionych osób niepełnosprawnych i emerytów.
- Ad e) Dane Państwowej Komisji Wyborczej pozyskano w formie wykazu partii politycznych, które spełniły obowiązek złożenia sprawozdań o źródłach pozyskania środków finansowych w 2018 r. wraz z danymi jednostkowymi ze sprawozdań. W oparciu o nie ustalono struktury przychodów partii, w tym kwoty pochodzące z budżetu państwa.
- Ad f) Dane Sądu Okręgowego w Warszawie zostały pozyskane z ewidencji partii politycznych. Stały się one podstawą do stworzenia kartoteki badania 1.04.06.